drąsiųjų keliai

Džeimsas Fenimoras Kuperis



ŠNIPAS

Džeimsas Fenimoras Kuperis

ŠNIPAS

APYSAKA APIE NIEKIENO ŽEMĘ

Vertė
GRAŽVYDAS KIRVAITIS



VILNIUS 1972

THE SPY
A TALE OF THE NEUTRAL GROUND

by

James Fenimore Cooper

Abridged by

Beatrice A. Griffin

Boston, 1924

I SKYRIUS

Vieną vakarą, 1780 metų pabaigoje, nedideliu slėniu, kokių nemaža Vestčesterio grafystėje, jojo vienišas raitelis. Skvarbi drėgmė ir tolydžio stiprėjantis rytų vėjas aiškiai pranašavo audrą, tačiau veltui akylas keleivio žvilgsnis varstė tamsą, ieškodamas tinkamos jo tikslams užuobėgos. Jam pasitaikydavo tik mažos skurdžios žemo luomo žmonių sodybos, kuriose, kaip jam atrodė, dėl kaimynystėje esančios kariuomenės būtų buvę neprotinga ir netgi pavojinga apsistoti.

Po to, kai anglai užėmė Niujorko salą, Vestčesterio grafystės teritorija tapo niekieno žeme, ir iki pat Nepriklausomybės karo pabaigos čia veikė abi priešiškos pusės. Daugelis gyventojų — ar dėl giminystės ryšių, ar iš baimės — priešingai savo tikriesiems jausmams ir simpatijoms, laikėsi neutralumo. Pietiniai miestai, žinoma, dar tebebuvo pavaldūs karaliui, tuo tarpu šiaurinių miestų gyventojai, remdamiesi artima žemyno armijos kaimynyste, drąsiai gynė savo revoliucines pažiūras ir teisę į savivaldą.

Pasigirdus žirgo kanopų bildesiui, kiekviena fermerė, pro kurios namą prajodavo raitelis, baimingai praverdavo duris, kad galėtų žvilgterėti į nepažįstamąjį, ir, matyt, tučtuojau pranešdavo stebėjimų rezultatus savo vyrui.

Gan įtartinos išvaizdos nepažįstamasis, raitas ant žirgo, nors ir ne kariškai pabalnoto, bet išdidaus ir stotingo kaip ir jo šeimininkas, sukėlė spoksantiems į juos aplinkinių fermų gyventojams aibę spėliojimų, o kai kuriems, ypač negrynos sąžinės žmonėms, įvarė ir nemaža baimės.

Nepaprastai varginančios kelionės išsekintas ir trokšdamas kuo greičiau pasislėpti nuo vis labiau įsisiautėjančios audros, keleivis pagaliau nusprendė pasiprašyti nakvynės pirmame pasitaikiusiame name. Tokios progos neteko ilgai laukti; įjojęs pro išklibusius vartus ir net nenušokęs nuo arklio, jis garsiai pasibeldė į pasigailėtinai atrodančio trobesio duris. Išgirdusi beldimą, tarpdury pasirodė tiek pat neišvaizdi, kaip ir pats būstas, vidutinio amžiaus moteris. Išvydusi prie pat slenksčio skaisčios židinio liepsnos nutviekstą raitelį, moteris pabūgusi atšoko ir privėrė duris; kai ji pasiteiravo keleivio, ko jam reikia, jos veide atsispindėjo ir smalsumas, ir baimė.

Keleivio prašymo ji klausėsi su aiškiu nepasitenkinimu ir skubiai pertraukė jį, neleidusi užbaigti sakinio:

— Nepasakyčiau, kad mielai įsileidžiu į namus svetimą žmogų: laikai dabar neramūs. Aš vargšė vieniša moteriškė. Namie tik senis šeimininkas, o kokia iš jo nauda! Štai už pusės mylios pakelėje yra sodyba, kur jus tikrai priims ir nė užmokesčio neprašys. Esu tikra, kad jiems tai kur kas patogiau, o ir man geriau — juk Harvio, kaip sakiau, nėra namie. Norėčiau, kad jis paklausytų protingų patarimų ir liautųsi pagaliau bastęsis; turto dabar jis turi užtektinai, tai ar ne laikas susiprasti ir pradėti gyventi taip, kaip gyvena kiti jo amžiaus ir išteklių žmonės? Bet Harvis Berčas viską daro savaip, ir, matysite, baigs savo gyvenimą kaip paskutinis valkata!

Raitelis lėtai pasuko žirgą vartų link ir, ruošdamasis vėl pasitikti audrą, tvirčiau susisiautė plataus apsiausto skvernus, tačiau paskutinieji moters žodžiai jį privertė stabtelėti.

— Vadinasi, čia gyvena Harvis Berčas?— nejučiomis išsprūdo jam, tačiau jis tuoj susilaikė ir nieko daugiau nepasakė.

— Kažin ar gali sakyti, kad čia gyvena,— tarė moteris ir, skubiai atsikvėpusi, tęsė:— Jo čia beveik nebūna, o jei ir būna kada, tai taip retai, kad aš pati vos atpažįstu jį, kai teikiasi pasirodyti savo senam tėvui ir man. Bet man,

žinoma, vis tiek, ar jis grįš kada nors, ar ne... Taigi pirmi vartai iš kairės... Taip, taip, man visai vis viena, ar pasirodys Harvis čionai, ar ne...— Ir ji staigiai užtrenkė prieš raitelį duris, o šis džiaugėsi, gavęs nukakti dar pusę mylios iki patogesnės ir saugesnės pastogės.

Buvo dar visai šviesu, ir keleivis galėjo apžiūrėti sodybą, prie kurios prisiartino. Tai buvo ilgas žemas mūrinis pastatas su dviem nedideliais fligeliais. Veranda su kruopščiai ištekintais mediniais stulpais, einanti per visą fasado ilgį, tvarkingi ūkiniai pastatai — visu tuo sodyba pranašiai skyrėsi nuo prastų aplinkinių fermų. Keleivis nuvedė arklį už namo kampo, norėdamas bent kiek apsaugoti jį nuo lietaus ir vėjo, persimetė per petį krepšį ir garsiai pabeldė į duris. Netrukus pasirodė senukas negras su žvake rankoje; matyt, sumetęs, kad nėra reikalo pranešti šeimininkams apie svečią, tarnas įsileido jį, pirma smalsiai apžiūrėjęs žvakės šviesoje. Jis įvedė keleivį į nuostabiai jaukią svetainę, kurioje kūrenosi židinys, toks mielas apniūkusį spalio vakarą, kai siautėja aršus rytinis vėjas. Nepažįstamasis atidavė krepšį rūpestingam tarnui, mandagiai pakartojo savo prašymą senyvam vyriškiui, pakilusiam jo pasitikti, nusilenkė trims damoms, užsiėmusioms rankdarbiais, ir atsisagstė viršutinius drabužius.

Kai jis nusivyniojo nuo kaklo šalį ir nusivilko mėlyno audeklo apsiaustą bei tokios pat medžiagos palaidinę, įdėmiai jį stebinti šeima išvydo aukštą nepaprastai gražiai sudėtą kokių penkiasdešimt metų vyriškį. Jo oraus veido bruožai dvelkė ramybe ir santūrumu; nosis buvo tiesi, labai panaši į graikišką; burna ir smakras bylojo jį esant drąsų ir ryžtingą žmogų. Jo kelionės drabužis buvo paprastas ir kuklus, tačiau šitaip rengėsi jo tėvynainiai iš aukštosios visuomenės; peruko nedėvėjo, plaukus šukavo kaip kariškis, o tiesi ir nepaprastai grakšti laikysena dar labiau pabrėžė jo karišką stotą. Visa nepažįstamojo išvaizda buvo tokia įspūdinga ir taip aiškiai liudijo jį esant džentelmeną, kad, jam nusimetus viršutinius drabužius, damos pakilo iš krėslų ir drauge su namo šeimininku dar

kartą nusilenkė jam, atsakydamos į jo pakartotinį pasveikinimą.

Šeimininkas buvo keleriais metais vyresnis už svečią; jo manieros, drabužiai ir visa išvaizda rodė, kad jis yra matęs nemaža pasaulio ir priklauso aukštajam luomui. Damų draugiją sudarė netekėjusi keturiasdešimties metų moteris ir dvi jaunos mergaitės, matyt, dar nepasiekusios nė pusės šitokio amžiaus. Vyresniosios skruostai jau buvo praradę buvusį skaistumą, tačiau akys ir gražūs plaukai darė jos veidą labai patrauklų; daug žavesio jai teikė ir meilios, švelnios manieros, kuriomis toli gražu ne visada gali pasigirti daugelis jaunesnių moterų. Seserys — šią artimą giminystę patvirtino mergaičių panašumas — buvo pačioje jaunystėje; raudonis — neatskiriama Vestčesterio gražuolės savybė — žydėjo jų skruostuose, o gilios žydros akys spindėjo kerinčia šviesa, iškalbingai bylojančia apie sielos tyrumą ir ramybę.

Įteikęs svečiui taurelę puikios maderos ir pripildęs savąją, misteris Vortonas — tokia buvo nuošalios sodybos savininko pavardė — vėl atsisėdo prie židinio. Valandėlę jis tylėjo, tarsi svarstydamas, ar mandagu to klausti nepažįstamąjį, pagaliau, permetęs keleivį tiriančiu žvilgsniu, pasiteiravo:

— Į kieno sveikatą turiu garbės išgerti?

Keleivis taip pat atsisėdo. Kai misteris Vortonas tarė šiuos žodžius, jis išsiblaškęs žiūrėjo į židinio liepsną, paskui smalsiai pažvelgė į šeimininką ir kiek paraudęs atsakė:

— Mano pavardė Harperis.

— Misteri Harperi,— tęsė šeimininkas su tiems laikams būdingu ceremoningumu,— turiu garbės išgerti į jūsų sveikatą ir tikiuosi, kad liūtis jums nepakenkė.

Misteris Harperis tylėdamas nusilenkė šeimininkui.

Merginos vėl palinko prie rankdarbių, o jų teta, mis Džaneta Peiton, išėjo duoti nurodymų, ruošiant netikėtam svečiui vakarienę.

Namo šeimininkui aiškiai knietėjo užmegzti pokalbį, tačiau, ar tai būkštaudamas paliesti pavojingą temą, ar tai

nenorėdamas trukdyti gana pabrėžtinai tylinčio svečio, jis vis nesiryžo prašnekti. Pagaliau, padrąsintas Harperio žvilgsnio, jis prakalbo:

— Aš iš visos širdies trokštu, kad baigtųsi šis bedieviškas karas ir kad vėl galėtume gyventi su draugais ir artimaisiais santaikoje ir meilėje.

— Taip, labai norėtųsi,— reikšmingai ištarė misteris Harperis ir vėl įdėmiai pažvelgė šeimininkui į veidą.

— Aš negirdėjau, kad po mūsų naujųjų sąjungininkų atvykimo būtų kas nors svarbaus įvykę,— tarė misteris Vortonas; iškratęs iš pypkės pelenus, jis pasisuko į svečią nugara, tarsi norėdamas paimti iš jaunesniosios dukters žarijų.

— Matyt, apie tai plačiai nekalbama.

— Visgi, reikia manyti, sulauksime kokių nors reikšmingesnių permainų?— paklausė misteris Vortonas, vis dar palinkęs prie dukters, ir, laukdamas atsakymo, nesąmoningai delsė užsirūkyti pypkę.

— Argi kalbama apie ką nors konkretaus?

— O ne, nieko ypatingo, bet iš tokių galingų pajėgų, kokioms vadovauja Rošambo, natūralu ko nors tikėtis.

Harperis pritardamas linktelėjo galvą, bet nieko nepasakė, o misteris Vortonas, užsirūkęs pypkę, tęsė:

— Man rodos, Pietuose veikiama ryžtingiau. Geitsas ir Kornvalis, matyt, ten nori užbaigti karą.

Harperis suraukė kaktą, ir jo veide šmėstelėjo liūdesio šešėlis; liepsna, žybtelėjusi akyse, išdavė giliai slepiamą stiprų jausmą. Jaunesniosios sesers susižavėjęs žvilgsnis vos spėjo pastebėti šią veido išraišką, nes ją tuoj pakeitė kupina orumo ramybė, neginčijamai bylojanti apie kilnų ir neeilinį protą.

Vyresnioji sesuo neramiai sujudėjo krėsle ir, neslėpdama džiugesio balse, pasakė:

— Su grafu Kornvaliu generolui Geitsui sekėsi blogiau, negu su generolu Bergoinu.

— Bet generolas Geitsas yra anglas,— skubiai įsiterpė jaunesnioji; tuoj pat susigėdusi savo drąsos, ji nukaito iki plaukų šaknų ir ėmė raustis rankdarbių kraitelėje,

slapčia vildamasi, kad į jos žodžius niekas neatkreipė dėmesio.

Merginoms kalbant, svečias žiūrėjo tai į vieną, tai į kitą, ir vos pastebimas lūpų virptelėjimas išdavė jo susijaudinimą, kai jis tarsi juokais kreipėsi į jaunesniąją:

— Ar galėčiau sužinoti, kokią jūs iš to darote išvadą?

Taip stačiai paklausta nuomonės apie dalyką, neatsargiai paminėtą svetimo žmogaus akivaizdoje, Frensis dar skaisčiau nuraudo, tačiau, matydama, kad svečias laukia atsakymo, ji, kiek užsikirsdama, neryžtingai pasakė:

— Tiesiog... tiesiog, sere... mano ir sesers nuomonės ne visada sutampa, kai kalba eina apie anglų narsumą.

Jos visiškai nekaltame veide nušvito vylinga šypsena.

— O būtent dėl ko jūsų nuomonės nesutampa?— pasiteiravo Harperis, atsakydamas į jos guvų žvilgsnį kone tėviškai švelnia šypsena.

— Sara mano, jog anglai niekada nepralaimi, o aš nelabai tikiu jų nenugalimumu.

Svečias klausėsi jos su tuo švelniu atlaidumu, su kuriuo patyręs amžius žvelgia į ugningą jaunystę, tačiau nieko neatsakė ir, atsigręžęs į židinį, vėl nukreipė žvilgsnį į rusenančias žarijas.

Veltui misteris Vortonas stengėsi perprasti svečio politines pažiūras. Nors misteris Harperis neatrodė paniurėlis, bet nerodė ir didelio noro bendrauti, priešingai — jis tiesiog stebino savo uždarumu. Taigi kai namų šeimininkas pakilo palydėti svečio į gretimą kambarį, prie vakarienės stalo, jis vis dar ničnieko nežinojo apie tai, kas tais laikais buvo taip svarbu žinoti apie nepažįstamą žmogų. Misteris Harperis pasiūlė ranką Sarai Vorton, ir jie kartu įžengė į valgomąjį; o Frensis sekė paskui juos, labai susirūpinusi, ar neužgavo savo tėvo svečio jausmų.

Lauke audra įsisiautėjo dar smarkiau, o plakanti namo sienas liūtis žadino džiugų jausmą, kurį gali patirti darganotą vakarą šiltame, jaukiame kambaryje; staiga trankus beldimas į duris vėl iškvietė ištikimąjį negrą į prieškambarį. Po valandėlės jis sugrįžo ir pranešė šeiminin-

kui, kad dar vienas audros užkluptas keleivis prašo prieglobsčio nakčiai.

Vos tik naujasis ateivis nekantriai pabeldė, misteris Vortonas, aiškiai sunerimęs, pakilo iš krėslo ir skubiai nukreipė žvilgsnį nuo misterio Harperio į duris, tarsi manydamas, jog antrojo nepažįstamojo pasirodymas turėtų kažką bendro su pirmuoju. Jis vos spėjo netvirtu balsu paliepti tarnui įvesti keleivį, kai durys plačiai atsivėrė, ir jis pats įžengė į kambarį. Pastebėjęs misterį Harperį, nepažįstamasis akimirką sumišo, po to ceremoningai pakartojo savo prašymą, ką tik perduotą tarno. Misteriui Vortonui ir jo šeimai naujasis svečias visai nepatiko, tačiau dargana ir nenoras rizikuoti, atsakant nakvynę, privertė senąjį džentelmeną nenoromis duoti sutikimą.

Nusimetęs platų apsiaustą, atvykėlis nė kiek nesivaržydamas įsitaisė jam pasiūlytame krėsle ir su pavydėtinu apetitu ėmėsi malšinti savo alkį. Tačiau sulig kiekvienu kąsniu jis nerimastingai dėbčiojo į Harperį, kuris jį taip įdėmiai apžiūrinėjo, kad tam nejučiomis darėsi nejauku. Pagaliau, prisipylęs taurę vyno, naujasis svečias reikšmingai linktelėjo Harperiui ir gana kandžiai pasakė:

— Geriu už artimesnę mūsų pažintį, sere. Berods, mes susitinkame pirmą kartą, nors jūsų dėmesys mane verčia manyti, jog mes seni pažįstami.

— Vargu ar mes kada buvome susitikę,— vos pastebimai šypsodamasis, atsakė Harperis, vis nenuleisdamas akių nuo naujojo svečio; galiausiai, matyt, patenkintas savo stebėjimų rezultatais, jis pasisuko į šalimais sėdinčią Sarą Vorton ir nerūpestingai paklausė:— Po miesto pramogų jums tikriausiai nuobodu šioje buveinėje?

— Taip, baisiai nuobodu!— karštai pritarė Sara.— Aš, kaip ir tėvas, trokštu, kad kuo greičiau baigtųsi šis siaubingas karas ir mes vėl susitiktume su savo draugais.

— O jūs, misis Frensis, ar jūs taip pat karštai trokštate taikos, kaip ir jūsų sesuo?

— Žinoma, daugeliu atžvilgių — taip,— atsakė mergina, slapčia droviai žvilgtelėjusi į savo pašnekovą. Pastebėjusi jo veide tą pačią malonią išraišką, ji padrąsėjusi kalbėjo

toliau, ir jos gyvą, giedrą veidą nušvietė protinga šypsena:— Bet tik ne mano tėvynainių teisių praradimo kaina.

— Teisių!— pakartojo jos sesuo pasipiktinusi.— Kieno teisės didesnės už monarcho teises? Ir argi yra šventesnė pareiga už pareigą paklusti tam, kuris įsakinėja įstatymo vardu?

— Nėra, žinoma, nėra,— linksmai juokdamasi atsakė Frensis; švelniai suėmusi abiem rankom sesers delną ir nusišypsojusi misteriui Harperiui, ji pridūrė:— Jūs tikriausiai supratote, kad mano ir sesers politinės pažiūros nesutampa; užtat tėvas mums yra bešališkas teisėjas — jis myli tiek savo tėvynainius, tiek ir anglus, ir todėl nepalaiko nei mano, nei sesers pusės.

— Tai tiesa,— kiek sunerimęs pritarė misteris Vortonas, pirma žvilgtelėjęs į vieną svečią, paskui į antrą.— Turiu artimų draugų abiejose armijose, ir bet kurios pusės pergalė man suteiktų tik skausmo.

Harperis, neatkreipęs dėmesio į šią pastabą, paprašė jį palydėti į jam skirtą kambarį. Patarnaujančiam berniukui buvo paliepta parodyti kelią ir, mandagiai visiems palinkėjęs labos nakties, keleivis pasišalino. Vos tik už Harperio nugaros užsidarė durys, iš neprašyto svečio rankų iškrito peilis ir šakutė; jis lėtai pakilo, atsargiai prisiartino prie durų, pravėrė jas, įsiklausė į tolstančių žingsnių dunksėjimą ir, nekreipdamas dėmesio į visos šeimos išgąstį ir nuostabą, vėl jas uždarė. Juodas garbanas slėpęs rudas perukas, platus raištis, dengęs pusę veido, netgi pakumpimas, dėl kurio jis panėšėjo į penkiasdešimtmetį senį,— akimirksniu viskas dingo.

— Tėve! Mano brangus tėve!— šūktelėjo gražusis jaunikaitis,— mielosios mano sesutės ir tetule! Nejaugi aš vėl su jumis?

— Telaimina tave viešpats, Henri, mano sūnau!— džiaugsmingai sušuko apstulbęs tėvas, o merginos ašarodamos prigludo prie brolio pečių.

Vienintelis pašalinis asmuo, tapęs misterio Vortono sūnaus netikėto atsiradimo liudininku, buvo ištikimasis negras, išaugęs savo šeimininko namuose ir, tarsi pasityčio-

jant iš jo vergiškos padėties, pramintas Cezariu. Sučiupęs jaunojo Vortono ištiestą ranką, jis karštai pabučiavo ją ir išėjo. Patarnavęs vakarienei berniukas nebesugrįžo į kambarį, o Cezaris po valandėlės vėl įėjo į svetainę kaip tik tuo metu, kai jaunasis anglų kapitonas paklausė:

— O kas per vienas tas misteris Harperis? Ar jis neišduos manęs?

— Ne, ne, masa Hari!— tvirtai sušuko negras, purtydamas žilą galvą.— Aš mačiau... Masa Harperis atsiklaupęs meldėsi dievui... Žmogus, kuris meldžiasi dievui, neišduos gero sūnaus, atėjusio pas seną tėvą... Skineris[1] taip padarytų, bet ne krikščionis!

Visai nenuostabu, jog Cezaris buvo blogos nuomonės apie skinerius. Jie priklausė tai visuomenės daliai, kurios vienintelis užsiėmimas buvo, dangstantis patriotinėmis frazėmis, atiminėti iš savo tėvynainių bet kokį atliekamą turtą. Tuo tarpu karinė valdžia į šį nežabotą plėšikavimą, dažnai palydimą kraujo praliejimų, žiūrėjo pro pirštus. Skineriai, beje, mažai kuo skyrėsi nuo anglų „kaubojų", tik šitie, vadovaujami prityrusių viršininkų, veikė kur kas organizuočiau. Bet Cezaris buvo perdaug ištikimas anglų karaliui, kad sutapatintų pastaruosius su nenaudėliais skineriais.

II SKYRIUS

Misterio Vortono tėvas, nors ir buvo gimęs Anglijoje, apsigyveno Niujorko kolonijoje. Jis norėjo, kad jo sūnus stotų tarnauti į anglų armiją ar laivyną, tačiau po tėvo mirties šis, anksčiau baigęs universitetą Anglijoje, susiviliojo didelio palikimo teikiamomis pramogomis ir pradėjo abejoti kareiviško gyvenimo pranašumais. Galiausiai viską nulėmė meilė, ir, kai misteris Vortonas tapo šeimos galva, jis daugiau nebegalvojo apie kario karjerą, kuriai, beje, niekada nejautė pašaukimo. Daug metų jis gyveno laimingai savo šeimoje ir buvo gerbiamas tėvynainių už dorą ir tiesumą, tačiau visiems jo džiaugsmams staiga at-

[1] Skinner *(angl.)* — kailialupys.

ėjo galas. Jo vienintelis sūnus, jaunuolis, mūsų pristatytas pirmame skyriuje, įstojo į anglų armiją ir prieš pat karo veiksmų pradžią sugrįžo į tėvynę kartu su pastiprinimais, kuriuos Anglijos karo ministerija nutarė mesti į sukilusius Šiaurės Amerikos rajonus. Misterio Vortono dukterys buvo dar visai jaunutės, ir gyvenimas mieste turėjo nemaža reikšmės jų išsilavinimui. Jo žmona sirguliavo, jos sveikata kasmet vis blogėjo; vos tik ji spėjo priglausti sūnų prie krūtinės ir pasidžiaugti susirinkusia šeima, kai kilo revoliucija, kurios liepsna apėmė visą šalį nuo Džordžijos iki Masačiusetso. Ligota moteris nebepakėlė šito smūgio ir mirė, sužinojusi, kad jos sūnus išeina į karą ir kad jam prisieis kovoti su jos pačios giminaičiais iš Pietų.

Misteris Vortonas apsidraudė nuo visokių netikėtumų, slapčia padėjęs visus savo pinigus į Anglijos banką, ir nutarė palikti miestą. Vestčesterio grafystėje jis turėjo didelę sodybą, į kurią jau visą eilę metų išvažiuodavo per vasaros karščius; namas buvo tvarkingai užlaikomas, ir jame visada galėjai rasti prieglobstį.

Jis išvažiavo į „Baltąją akaciją" su maudžiančia širdim — juk jis paliko tuos, kuriuos jam patikėjo jo dievinama žmona,— tačiau jis turėjo paklausyti sveiko proto balso, primygtinai patarusio jam neužmiršti savo turto. Dukterys liko gyventi su teta puikiuose miesto namuose. Pulkas, kuriame tarnavo kapitonas Vortonas, priklausė Niujorko garnizonui, ir mintis, kad sūnus gyvena tame pačiame mieste kaip ir dukterys, teikė nemaža paguodos tėvui, nuolatos dėl jų susirūpinusiam. Tačiau kapitonas Vortonas buvo jaunas ir, be to, karys; jis neretai apsirikdavo, vertindamas žmones, o kadangi buvo puikios nuomonės apie anglus, tai manė, kad po raudonu munduru negali plakti nedora širdis.

Misterio Vortono namas tapo madinga karaliaus armijos karininkų pasilinksminimų vieta, lygiai kaip ir kiti namai, kuriuos jie teikdavosi pagerbti savo atsilankymu. Gal būt, todėl, kad šešiolikametei Frensis netekdavo išgirsti nė pusės tų komplimentų, kurių dabitos nešykštėjo

jos vyresniajai seseriai, o gal ir dėl kitos priežasties, tačiau karininkų samprotavimai apie karo pobūdį abiem seserims darė visai skirtingą įspūdį. Anglų karininkai buvo papratę iš aukšto žiūrėti į savo priešus, o Sara savo kavalierių tuščias pagyras priimdavo už gryną pinigą. Drauge su pirmomis politinėmis žiniomis, kurias patyrė Frensis, ji išgirdo pašaipius atsiliepimus apie savo tėvynainių elgesį. Iš pradžių ji tikėjo karininkų žodžiais, tačiau vienas generolas, lankęsis misterio Vortono namuose, nenorėdamas sumenkinti savo nuopelnų, dažnai deramai įvertindavo priešą, ir Frensis ėmė abejoti pasakojimais apie savo tėvynainių nesėkmes. Pulkininkas Velmiras buvo iš tų, kurie ypatingai mėgo laidyti sąmojus nevykėlių amerikiečių adresu, ir ilgainiui mergaitė ėmė klausytis jo postringavimų su dideliu nepasitikėjimu, o kartais net su pasišlykštėjimu.

Vieną karštą ir tvankią dieną Sara su pulkininku Velmiru sėdėjo ant sofos svetainėje ir, šaudydami vienas į kitą akimis, plepėjo apie visokius nereikšmingus dalykus; Frensis siuvinėjo prie rėmelių kitame kambario gale.

— Kaip bus linksma, mis Vorton, kai į miestą įžengs generolo Bergoino armija!— staiga šūktelėjo pulkininkas.

— Iš tiesų, kaip nuostabu!— nerūpestingai pritarė Sara.— Sako, kad karininkus lydi jų žmonos — žavingos damos. Tai bent pasilinksminsime!

Frensis krestelėjo tankias auksines garbanas, pakėlė akis, iš kurių spindėte spindėjo meilė tėvynei, ir, vylingai juokdamasi, paklausė:

— O ar jūs tikras, kad generolui Bergoinui leis įžengti į miestą?

— Leis!— pakartojo pulkininkas.— O kas jam gali sutrukdyti, mano gražute mis Fani?

Frensis buvo kaip tik tokio amžiaus — jau ne vaikas, bet dar ir ne moteris — kai jaunoms mergaitėms itin rūpi jų padėtis visuomenėje. Familiarus kreipimasis „mano gražute" ją supykino, ji nuleido akis, o jos skruostus užliejo raudonis.

— Generolas Starkas paėmė vokiečius į nelaisvę,— ištarė ji pro sučiauptas lūpas.— Gal būt, ir generolui Geitsui pasirodys, jog būtų pernelyg pavojinga palikti anglus laisvėje?

— Bet juk tai buvo vokiečiai, kaip jūs pasakėte,— atkirto pulkininkas, labai susierzinęs, kad jam tenka aiškinti tokius dalykus.— Samdiniai, ir tiek. Bet kai priešas susidurs su anglų pulkais, kovos baigtis bus visai kita.

— Tuo niekas ir neabejoja,— įsiterpė Sara, kuri, priešingai pulkininkui, nė kiek neširdo ant savo sesers, tačiau iš anksto džiaugėsi anglų pergale.

— Prašyčiau pasakyti, pulkininke Velmirai,— pasiteiravo Frensis, vėl pralinksmėjusi ir pakėlusi į jį besijuokiančias akis,— ar lordas Persis, pralaimėjęs prie Leksingtono, kartais nėra palikuonis to didvyrio, kuris kovėsi prie Čevi Čeiso?

— Na, mis Fani, jūs darotės maištininkė,— pasakė pulkininkas, mėgindamas šypsena užslėpti savo apmaudą.— Tai, ką jūs teikėtės pavadinti pralaimėjimu prie Leksingtono, buvo... ė-ė... tik taktinis atsitraukimas, tam tikras...

— ...mūšis bėgant,— pertraukė jį guvi mergaitė, pabrėždama paskutinį žodį.

— Na, žinote, jaunoji ledi...

Tačiau pasigirdęs gretimame kambaryje juokas neleido pulkininkui Velmirui užbaigti sakinio.

Vėjo gūsis atvėrė duris į mažą kambarėlį greta svetainės, kurioje seserys kalbėjosi su pulkininku. Prie pat įėjimo sėdėjo gražus jaunikaitis, o šypsena jo veide bylojo, jog klausytis pokalbio jam buvo tikras malonumas. Jis tučtuojau pakilo ir, laikydamas skrybėlę rankoje, įžengė į svetainę. Tai buvo aukštas, lieknas, tamsaus gymio jaunuolis; kai jis nusilenkė damoms, jo juodose akyse dar blykčiojo juoko kibirkštėlės.

— Misteris Danvudis!— nustebusi sušuko Sara.— Aš ir nežinojau, kad jūs čia. Ateikite čionai, šiame kambaryje vėsiau.

— Dėkoju,— atsakė jaunuolis,— bet man jau laikas, turiu eiti ir suieškoti jūsų brolį, kuris paliko mane, kaip jis išsireiškė, pasaloje ir prižadėjo grįžti už valandos. Nesileisdamas į tolimesnius pasiaiškinimus, Danvudis mandagiai nusilenkė merginoms, šaltai ir išdidžiai linktelėjo pulkininkui ir išėjo iš svetainės. Frensis nusekė paskui jį į prieškambarį ir, smarkiai nuraudusi, greitai pasakė:

— Bet kodėl... kodėl jūs paliekate mus, misteri Danvudi? Henris turi tuoj grįžti.

Jaunuolis paėmė ją už rankos. Griežta išraiška jo veide užleido vietą susižavėjimui, kai jis prabilo:

— Na ir puikiai jūs jam išdirbote kailį, mano mieloji seserėčia! Niekada, niekada neužmirškite savo tėvynės! Atsiminkite: jūs ne tik anglo anūkė, jūs ir Peitono anūkė.

— O,— atsakė Frensis juokdamasi,— tą ne taip jau lengva užmiršti — juk teta Džaneta mums nuolat skaito genealogijos paskaitas!.. Bet kodėl jūs išeinate?

— Ruošiuosi išvykti į Virginiją ir turiu daug reikalų.— Jis spustelėjo jai ranką ir, atsigręžęs jau prie pat durų, pridūrė:— Būkite ištikima savo kraštui — būkite amerikietė.

Aiški pašaipa, nuskambėjusi Frensis žodžiuose, ir beveik neslepiama jaunuolio panieka pastatė pulkininką Velmirą į keblią padėtį; vis dėlto, nenorėdamas parodyti merginai, kurią buvo įsimylėjęs, kad jis teikia bent kiek reikšmės šitokiems niekniekiams, Velmiras, išėjus Danvudžiui, išdidžiai tarė:

— Gana įžūlus, kaip savo luomui,— juk tai pasiuntinukas, atsiųstas iš krautuvės su pirkiniais?

Sarai ir į galvą neatėjo, jog grakštųjį Peitoną Danvudį galima palaikyti pasiuntinuku, todėl ji nustebusi apsižvalgė aplinkui. Tuo tarpu pulkininkas tęsė:

— Tas misteris Dan... Dan...

— Danvudis! Ką jūs... jis — mano tetos giminaitis!— sušuko Sara.— Ir artimas mano brolio draugas; jie kartu lankė mokyklą ir išsiskyrė tiktai Anglijoje, kai brolis įstojo į armiją, o jis — į prancūzų karo akademiją.

— Jo tėvai, regis, veltui išmetė pinigus,— pastebėjo pulkininkas, nepajėgdamas nuslėpti apmaudo.

— Tikėkimės, kad taip,— nusišypsojo Sara,— sako, kad jis ketina stoti į maištininkų armiją. Jis atplaukė čia prancūzų laivu ir neseniai buvo perkeltas į kitą pulką; galimas daiktas, jūs netrukus susitiksite su ginklais rankose.

— Ką gi, tegu... Linkiu Vašingtonui daugiau tokių didvyrių.— Ir pulkininkas nukreipė kalbą į mielesnę temą — apie Sarą ir save.

Praėjus kelioms savaitėms po šios scenos, Bergoino armija sudėjo ginklus. Misteris Vortonas pradėjo abejoti anglų pergale ir, norėdamas užsitarnauti savo tėvynainių palankumą bei suteikti sau džiaugsmo, išsikvietė dukteris iš Niujorko. Mis Peiton sutiko važiuoti kartu. Nuo to laiko iki įvykių, kuriais mes pradėjome savo pasakojimą, jie visi gyveno drauge.

Kur tik bežygiavo pagrindinė armija, kapitonas Vortonas, savaime suprantama, visur ją lydėjo; kartą ar du, stiprių dalinių, veikusių „Baltosios akacijos" kaimynystėje, priedangoje, jis slapčia trumpam aplankė savo šeimą. Tačiau jau ištisi metai jie nebuvo jo regėję, ir štai nekantrusis Henris, įgavęs mūsų jau aprašytą išvaizdą, atvyksta į tėvo namus kaip tik tą vakarą, kai sodyboje rado prieglobstį nepažįstamas ir dargi įtartinas žmogus,— nors dabar pas juos svetimi lankėsi gana retai.

— Tai jūs galvojate, kad jis nieko neįtaria?— susijaudinęs paklausė kapitonas po to, kai Cezaris išklojo savo nuomonę apie skinerius.

— Kaipgi jis galėjo ką nors įtarti, jeigu net seserys ir tėvas tavęs nepažino!— sušuko Sara.

— Jo elgesys labai jau paslaptingas; joks pašalinis stebėtojas nežiūri taip akylai į žmones,— susimąstęs tęsė jaunasis Vortonas,— ir jo veidas man lyg pažįstamas. Andre nužudymas sukiršino abi puses. Seras Henris grasina atkeršyti už jo mirtį, o Vašingtonas nepalenkiamas, tarsi būtų nukariavęs pusę pasaulio. Jeigu, nelaimei, pakliūčiau į maištininkų rankas, jie nedelsdami tuo pasinaudotų.

— Bet, sūnau mano,— sušuko tėvas, didžiai susirūpinęs,— juk tu ne šnipas, tu nesi maištininkų... aš norėjau pasakyti, amerikiečių teritorijoje... čia nėra ką šnipinėti!

— Aš nesu tuo tikras,— sumurmėjo jaunuolis.— Eidamas čionai, pastebėjau, kad jų patruliai pasistūmėjo į pietus iki Vait Pleinso. Tiesa, aš neturiu jokių blogų ketinimų, bet kas tuo patikės? Kai kam gali pasirodyti, jog mano atsilankymas čionai — tik priedanga, slepianti visai kitus tikslus. Prisiminkite, tėve, kaip su jumis pasielgė pernai, kai jūs man pasiuntėte vaisių žiemai.

— Čia pasistengė mano mieli kaimynai,— pasakė misteris Vortonas.— Jie tikėjosi, kad mano sodybą atims ir jie už pusdykį supirks geras žemes. Beje, Peitonas Danvudis tuoj pat mus išvadavo — mūsų nepralaikė nė mėnesio.

— Mūsų?— nustebęs pakartojo sūnus.— Argi seseris taipogi areštavo? Tu man nieko nerašei apie tai, Fani.

— Rodos,— pratarė Frensis, visa nukaitusi,— aš minėjau, koks geras mums buvo jūsų senas draugas majoras Danvudis; juk jo dėka paleido tėtį.

— Teisybė... bet argi tu buvai kartu su juo maištininkų stovykloje?

— Taip, buvo,— švelniai atsakė tėvas.— Fani nė už ką nenorėjo išleisti manęs vieno. Džaneta ir Sara liko prižiūrėti sodybos, o ši mergaitė buvo mano nelaisvės draugė.

— Ir Fani sugrįžo iš ten dar aršesnė maištininkė negu prieš tai,— sušuko pasipiktinusi Sara,— nors, atrodytų, tėvo kančios turėjo išgydyti ją nuo tų užgaidų.

— Ką atsakysi į šiuos apkaltinimus, mano gražioji sesute?— linksmai sušuko kapitonas.— Ar tik neišmokė tavęs Peitonas nekęsti mūsų karaliaus labiau, negu jis pats jo nekenčia?

— Danvudis nė vieno nekenčia!— išpoškino Frensis ir, susidrovėjusi savo įkarščio, tučtuojau pridūrė:— O tave jis myli, Henri, jis man ne kartą apie tai kalbėjo.

Jaunasis Vortonas šypsodamasis švelniai patapšnojo seseriai skruostą ir pašnibždomis paklausė:

— O ar sakė jis tau, kad myli mano sesutę Fani?
— Nesąmonė!— atšovė Frensis ir nuėjo prie stalo, nuo kurio, jai prižiūrint, greitai dingo vakarienės likučiai.

III SKYRIUS

Kai sekantį rytą „Baltosios akacijos" gyventojai susirinko ankstyvų pusryčių, jie pamatė, jog lietus plaka langus įkypomis čiurkšlėmis; žinoma, niekam ir į galvą negalėjo ateiti mintis išvaryti už durų per tokią darganą ne tik žmogų, bet dargi gyvulį. Harperis atėjo paskutinis; pažvelgęs į langą, jis atsiprašė misterį Vortoną, kad dėl pabiurusio oro yra priverstas dar kurį laiką piktnaudžiauti jo vaišingumu. Atrodė, jog atsakymas nuskambėjo ne mažiau mandagiai kaip ir prašymas, tačiau galėjai suprasti, kad svečias susitaikė su būtinybe, tuo tarpu šeimininkas buvo gerokai sumišęs. Paklusęs tėvo valiai, Henris Vortonas nenoromis, netgi su pasibiaurėjimu, dar kartą pakeitė savo išvaizdą. Jis atsakė į nepažįstamojo sveikinimą, kai tas nusilenkė jam ir visiems šeimos nariams, tačiau nei vienas, nei kitas nepradėjo kalbos. Tiesa, Frensis pasivaideno, jog svečio veide šmėstelėjo šypsena, kai jis, įėjęs į kambarį, pamatė Henrį; tačiau šyptelėjo tik akys, o būdinga jam geraširdiška ir santūri išraiška, kuri retai kada išnykdavo jo veide, nė kiek nepasikeitė.
Visi dar tebesėdėjo už stalo, kai į kambarį įėjo Cezaris; tyliai padėjęs priešais šeimininką nedidelį ryšulėlį, jis kukliai atsistojo už jo kėdės ir, atsirėmęs ranka į atkaltę, pagarbiai klausėsi pokalbio.
— Kas gi čia, Cezari?— paklausė misteris Vortonas, vartydamas ryšulėlį ir kiek įtariai jį apžiūrinėdamas.
— Taboka, sere. Harvis Berčas sugrįžo ir atvežė jums iš Niujorko žiupsnelį geros tabokos.
— Harvis Berčas!— baimingai ištarė misteris Vortonas ir vogčia žvilgtelėjo į nepažįstamąjį.— Argi aš prašiau jo pirkti man tabokos? Na, bet jeigu jau atvežė, reikia jam atlyginti už vargą.

Negrui prašnekus, Harperis valandėlę liovėsi valgęs; paskui tylėdamas lėtai nukreipė žvilgsnį nuo tarno į šeimininką ir vėl nugrimzdo savo mintyse.

Tarno atnešta žinia labai pradžiugino Sarą Vorton. Ji nekantraudama pakilo iš užstalės ir paliepė negrui įleisti Berčą, bet tuojau susigriebė ir, kaltai pažvelgusi į svečią, pridūrė:

— Žinoma, jei misteris Harperis neprieštaraus...

Giliose namo langų nišose stovėjo krėslai drožtiniais atlošais, o nuostabios raštuoto šilko užuolaidos, anksčiau puošusios svetainę Kvino gatvėje[1], teikė kambariui tą neapsakomą jaukumą, kuris verčia su malonumu galvoti apie artėjančią žiemą. Kapitonas Vortonas puolė į vieną šių nišų ir, slėpdamasis nuo pašalinių akių, užtraukė prieš save užuolaidą; jaunesnioji jo sesuo su neįprastu jos gyvam būdui santūrumu, tylėdama užėmė kitą nišą.

Harvis Berčas pradėjo prekiauti pakiemiais dar jaunystėje — bent taip jis pats ne kartą sakė,— o apsukrumas, kurį jis rodė šiame versle, jo žodžius tik patvirtino. Kilęs jis buvo iš vienos rytinių kolonijų; tėvas pasižymėjo neeiliniu protu, ir tai kaimynams davė pagrindo spėlioti, jog savo gimtinėje Berčai buvo matę geresnių dienų. Tačiau Harvis niekuo nesiskyrė nuo vietinės prastuomenės, gal tik savo nuovoka ir tuo, kad jo veiksmus visada gaubė kažkoks slaptingumas. Tėvas su sūnumi atvyko į slėnį prieš dešimtį metų ir, nusipirkę tą varganą namiūkštį, kuriame Harperis bandė rasti priebėgą, gyveno sau ramiai ir taikingai, nesirūpindami pažintimis ir netraukdami į save dėmesio. Tėvas, kol leido amžius ir sveikata, darbavosi prie namų, nedideliame žemės sklypelyje, o sūnus uoliai vertėsi smulkia prekyba. Laikui bėgant, kuklumas ir padorumas pelnė jiems tokią visos apylinkės pagarbą, jog viena trisdešimt penkerių metų mergina, įveikusi moterims būdingus prietarus, sutiko rūpintis jų namų ūkiu. Seniai jau išbluko Keitės Heins skruostų raudonis; jinai regėjo, kaip visi jos pažįstami —

---

[1] Tuo metu vienas aristokratiškiausių Niujorko rajonų.

vyrai ir moterys — jungėsi į taip pageidautinas jos lyčiai sąjungas, o pati beveik neteko vilties ištekėti; vis dėlto į Berčų šeimą ji atėjo su tam tikrais išskaičiavimais. Bėda ne brolis, ir, nesuradę geresnės kompanionės, tėvas su sūnumi buvo priversti pasinaudoti Keitės paslaugomis; šiaip ar taip, jinai turėjo savybių, kurių dėka pasidarė visai pakenčiama namų šeimininkė. Iš vienos pusės, ji buvo švari, darbšti, sąžininga ir sumani, iš kitos — plepi, savimyla, prietaringa ir pernelyg smalsi. Iš slaptų pokalbių tarp tėvo ir sūnaus ji nugirdo, jog gaisras pavertė juos vargšais ir kad iš kadaise gausios šeimos jie vieni du beliko gyvi. Senuko balsas suvirpėdavo, prisiminus šią nelaimę, sujaudinusią net ir Keitės širdį. Bet nėr pasaulyje kliūčių storžieviškam smalsumui, ir ji toliau domėjosi svetimais reikalais, pakol Harvis neprigrasė, jog paimsiąs jos vieton jaunesnę moterį; išgirdusi šį griežtą perspėjimą, Keitė suprato, kad esama ribų, kurių peržengti nevalia. Nepaisant to, jai pavyko sužinoti vieną gana įdomų dalyką, ir tuomet, skatinama dvejopo jausmo — meilės ir gobšumo,— ji pasistatė sau aiškų tikslą ir pašventė visą savo energiją jam pasiekti.

Retkarčiais nakties glūdumoje Harvis slapčia nusėlindavo prie židinio kambaryje, kuris Berčams atstojo kartu ir svetainę, ir virtuvę. Čia jį ir pamatė Keitė; pasinaudojusi jo nebuvimu ir tuo, kad senukas buvo kažkuo užsiėmęs, ji kilstelėjo vieną židinio akmenį ir aptiko špižinį puodą, kuriame žibėjo metalas, galintis suminkštinti net kiečiausią širdį. Keitei pavyko nepastebėtai padėti akmenį į vietą, ir ji daugiau niekada nebesiryžo pakartoti šio neatsargaus poelgio. Tačiau nuo tos minutės senmergės širdis atsileido, ir jeigu Harvis vis dar nesuprato, kur jo laimė, tai tik dėl to, kad nebuvo pastabus.

Karas netrukdė Harviui užsiiminėti savo verslu; įprastinė prekyba grafystėje apmirė, ir jis, rodės, tik ir galvojo, kaip išnaudoti tokią auksinę progą ir užkalti kuo daugiau pinigo. Metus ar dvejus jis nekliudomas pardavinėjo savo prekes, o pajamos vis augo; tačiau ilgainiui juodi grėsmingi gandai metė ant jo šešėlį, ir vietinė valdžia

nutarė artimiau susipažinti su jo gyvenimo būdu. Harvis dažnai gaudavo atsisėsti į kalėjimą, tačiau neilgam ir gana nesunkiai pasprukdavo nuo įstatymo sargų; tuo tarpu karinė valdžia jį persekiojo kur kas atkakliau. Ir vis dėlto Harvis Berčas nepasidavė ir toliau vertėsi savo amatu, nors ir turėjo labai saugotis, ypač kai atsidurdavo prie šiaurinių grafystės sienų arba, kitaip tariant, netoliese amerikiečių kariuomenės pozicijų. Jis jau nebe taip dažnai aplankydavo „Baltąją akaciją", o savo paties būste pasirodydavo taip retai, jog sudirgusi Keitė, kaip mes jau pasakojome, nebeiškentė ir išliejo savo apmaudą nepažįstamajam Harperiui. Atrodė, kad niekas negali pastoti kelio šiam nenuilstančiam žmogui, kuris štai ir dabar, nepaisydamas audros šėlimo, ryžosi sukarti pusę mylios tarp savo buveinės ir misterio Vortono sodybos.

Jaunajai šeimininkei paliepus, Cezaris išėjo ir už keleto minučių grįžo su tuo, apie kurį čia ką tik buvo kalbama. Prekeivis buvo aukštesnis nei vidutinio ūgio, padžiūvęs, vienok stambių kaulų ir raumeningas. Iš pirmo žvilgsnio sunku buvo patikėti, jog jis pajėgia išlaikyti ant pečių gremėzdiško maišo svorį, tačiau Berčas nusimetė jį taip vikriai ir taip stebėtinai lengvai, tarsi jis būtų prikimštas pūkų. Berčo akys buvo pilkos, įdubusios ir neramios; tą trumpą akimirksnį, kai jis pažvelgdavo pašnekovui į veidą, atrodydavo, kad jos kiaurai jį pervers. Beje, jo akyse galėjai perskaityti dvi skirtingas išraiškas, iškalbingai bylojančias apie jo charakterį. Kai Harvis Berčas pardavinėdavo savo prekes, jo veidas būdavo gyvas ir protingas, o žvilgsnis nepaprastai skvarbus; jeigu pokalbis nukrypdavo į kasdieniškus gyvenimo rūpesčius, Harvio akys tapdavo neramios ir išsiblaškiusios; bet vos tik užeidavo kalba apie revoliuciją, apie Ameriką, jis visas persimainydavo. Ilgai atsidėjęs klausydavo, nepratardamas nė žodžio, o paskui įterpdavo kokią nors nereikšmingą ar linksmą pastabą, kas atrodydavo gana dirbtinai, nes pernelyg jau prieštaraudavo jo ankstesniam elgesiui. Tačiau apie karą, kaip ir apie savo

tėvą, Harvis kalbėdavo tik tada, kai negalėdavo to išvengti.

Įėjęs į kambarį, prekeivis numetė ant grindų savo naštą ir, kaip pridera, mandagiai pasveikino misterio Vortono šeimą. Nepakeldamas akių nuo kilimo, jis tylėdamas nusilenkė Harperiui, o kapitoną Vortoną slėpė užtraukta užuolaida. Sara, paskubomis pasisveikinusi, visą savo dėmesį sutelkė į maišą ir keletą minučių kartu su Berču tylėdama traukė iš jo visokiausius daiktus. Netrukus stalas, kėdės ir grindys buvo užversti šilko ir krepo atraižomis, pirštinėmis, muslinu ir visokiais niekučiais, kuriuos paprastai pardavinėja keliaujantis prekiautojas. Cezariui buvo pavesta prilaikyti maišo kraštus, kai iš jo išiminėjo prekes; tarpais jis padėdavo savo šeimininkei, atkreipdamas jos dėmesį į kokį nors prašmatnų audinį, kuris dėl savo margumo jam atrodė ypač gražus. Galiausiai, atsirinkusi keletą daiktų ir suderėjusi kainą, Sara linksmai tarė:

— Kaipgi čia jūs, Harvi, nepapasakojote mums jokių naujienų? Tikriausiai lordas Kornvalis vėl sumušė maištininkus?

Prekeivis, matyt, neišgirdo klausimo. Pasilenkęs prie maišo, jis ištraukė nuostabius plonyčius mezginius ir pasiūlė jaunajai ledi jais pasigėrėti. Mis Peiton išmetė iš rankų puodelį, kurį plovė; gražus Frensis veidelis išlindo iš už užuolaidos, iš kur anksčiau žybčiojo tik viena linksma akutė, o jos skruostai užkaito tokiu raudoniu, kuris sugėdintų net skaisčius šilkus, pavydulingai slėpusius mergaitės figūrą.

Teta metė plovusi indus, ir Berčas greitai pardavė nemažą dalį savo brangių prekių. Sara ir Džaneta taip žavėjosi mezginiais, kad Frensis visa išlindo iš nišos ir Sara džiūgaudama vėl pakartojo savo klausimą; beje, jos smagią nuotaiką sukėlė veikiau nusisekęs pirkinys, nei patriotiniai jausmai. Jaunesnioji sesuo vėl atsisėdo prie lango ir ėmė tyrinėti praplaukiančius debesis; tuo metu prekeivis, pamatęs, kad iš jo laukia atsakymo, neskubėdamas tarė:

— Slėnyje sklinda kalbos, jog Tarltonas sumušė generolą Samterį prie Taigerio upės.

Kapitonas Vortonas nejučiomis prasklaidė užuolaidas ir iškišo galvą, o Frensis, kuri net kvapą sulaikė, besiklausydama pokalbio, pastebėjo, kaip Harperis pakėlė savo ramias akis nuo knygos, kurią dėjosi skaitąs, ir pažvelgė į Berčą; jo veido išraiška bylojo, kad jis klausosi nepaprastai atidžiai.

— Šit kaip!— triumfuodama sušuko Sara.— Samteris... Samteris... Kas gi jis? Aš nė segtuko nenupirksiu, kol jūs neišpasakosite visų naujienų,— juokdamasi tęsė jinai ir nusviedė ant kėdės musliną, kurį ką tik vartė rankose.

Akimirką prekeivis dvejojo; jis žvilgtelėjo į Harperį, vis dar nenuleidusį nuo jo akių, ir staiga jo elgesys smarkiai pasikeitė.

— Jis gyvena kažkur Pietuose, tarp juodukų,— staiga atsakė prekeivis.

— Jis toks pat juodukas, kaip ir jūs, misteri Berčai,— kandžiai pertraukė jį Cezaris ir susierzinęs paleido maišo kraštus.

— Gerai jau, gerai, Cezari, mums dabar ne tai rūpi,— ėmė jį raminti Sara, kuri nekantraudama laukė dar kokių nors naujienų.

— Juodaodis žmogus nė kiek ne blogesnis už baltąjį, mis Sali, jei tik jis prideramai elgiasi,— pasakė užsigavęs negras.

— O dažnai ir daug geresnis,— sutiko jo šeimininkė.— Bet sakykite, Harvi, kas jis per vienas, tasai misteris Samteris?

Prekeivio veidu perbėgo nepasitenkinimo šešėlis, bet tuoj pat pradingo, ir jis ramiai tęsė, tarsi suirzęs tarnas nė nebūtų pertraukęs pokalbio.

— Kaip jau sakiau, jis gyvena Pietuose, tarp spalvotųjų (Cezaris tuo metu vėl nusitvėrė maišo), ir neseniai susirėmė su tuo pulkininku Tarltonu...

— Kuris jį, žinoma, sumušė!— neabejodama šūktelėjo Sara.

— Taip kalba kariuomenėje, kuri stovi Morisanijoje.

— O ką kalbate jūs?— išdrįso tyliu balsu paklausti misteris Vortonas.

— Aš tik kartoju tai, ką girdžiu,— atsakė Berčas ir padavė Sarai gabalą medžiagos.

Mergina tylėdama atstūmė jį, matyt, nutarusi pirma viską smulkiai išsiteirauti, o tik po to dar ką nors nupirkti.

— Bet lygumose šneka,— tęsė prekeivis, vėl apžvelgdamas kambarį ir akimirką sulaikydamas žvilgsnį ties Harperiu,— kad sužeidė tik Samterį ir dar vieną ar du, o sukilėliai, įsitaisę kluone, už rąstų sienos, išmušė visą būrį reguliariosios kariuomenės.

— Tai neįtikėtina,— paniekinamai ištarė Sara.— Nors aš nė kiek neabejoju, jog maištininkai slapstosi už rąstų.

— Mano manymu, geriau prisidengti nuo kulkos rąstu, negu savimi uždengti rąstą,— šaltai atsakė Berčas ir vėl padavė Sarai šilko atraižą.

Harperis ramiai nuleido akis į knygą, kurią tebelaikė rankose, o Frensis pakilo iš krėslo ir šypsodamasi kreipėsi į prekeivį tokiu maloniu balsu, kokio jis niekada anksčiau nebuvo girdėjęs:

— Gal turite daugiau mezginių, misteri Berčai?

Pageidaujama prekė kaip mat buvo ištraukta iš maišo, ir Frensis taip pat pasidarė pirkėja. Jai paliepus, prekeiviui atnešė taurę vyno, ir padėkojęs Berčas išgėrė ją į damų ir sodybos šeimininko sveikatą.

— Vadinasi, manoma, kad pulkininkas Tarltonas sumušė generolą Samterį?— paklausė misteris Vortonas, apsimesdamas, jog mėgina suklijuoti susijaudinimo valandėlę svainės sudaužytą puodelį.

— Rodos, taip šneka Morisanijoje,— sausai atsakė Berčas.

— Ar dar turi kokių naujienų, draguži?— pasiteiravo kapitonas Vortonas, vėl iškišęs galvą iš už užuolaidų.

— Girdėjote, kad majorą Andre pakorė?

Kapitonas Vortonas krūptelėjo ir, reikšmingai susižvalgęs su prekeiviu, su dirbtiniu abejingumu pasakė:

— Tai įvyko tikriausiai prieš keletą savaičių.

— O ką, argi jo nužudymas sukėlė daug triukšmo? — paklausė tėvas, mėgindamas sudėti porceliano šukes.

— Žmonės visaip šneka, pats žinote, sere.

— Pasakyk, meldžiamasis, ar nelaukiama slėnyje kariuomenės judėjimo, pavojingo keleiviams? — paklausė Harperis ir, laukdamas atsakymo, įsmeigė akis į prekeivį.

Keletas ritinėlių kaspinų iškrito iš Berčo rankų; jo veide išnyko įtampa, ir jis susimąstęs atsakė:

— Prieš kiek laiko pajudėjo reguliarioji kavalerija, o praeidamas pro de Lansio kareivines, mačiau, kaip jo vyrai valė ginklus; nenuostabu, jei netrukus ir jie susiruoš į kelią — juk Virginijos kavaleristai jau pasiekė grafystės pietus.

— O ar daug jie turi kareivių? — metęs knibinėti puodelį, baimingai pasiteiravo misteris Vortonas.

— Aš neskaičiavau.

Frensis vienintelė pastebėjo, kaip persimainė Berčo veidas, o, grįžtelėjusi į Harperį, pamatė, jog tas vėl tylėdamas įbedė akis į knygą. Ji pakėlė kaspinus, padėjo juos į vietą ir pasilenkė prie prekių; tankios garbanos paslėpė raudonio nutviekstą veidą.

— O aš maniau, kad pietiečių raitininkai patraukė link Delavaro, — tarė ji.

— Gal ir taip, — atsiliepė Berčas, — aš aplenkiau kariuomenę iš tolo.

Tuo tarpu Cezaris išsirinko atkarpą kartūno, išmarginto ryškiai geltonais ir raudonais ruožais ant balto dugno; keletą minučių pasigrožėjęs medžiaga, jis atsiduso ir, padėjęs ją atgal, šūktelėjo:

— Labai gražus kartūnas!

— Šitas? — žvilgtelėjo Sara. — Tikrai, iš jo išeitų puiki suknelė tavo žmonai, Cezari.

— Taip, mis Sali! — sušuko nudžiugęs negras. — Senutei Dinai širdis pašoktų iš džiaugsmo — baisiai jau gražus kartūnas!

— Iš tiesų, — geraširdiškai įsiterpė prekeivis, — ja apsivilkus, Dina atrodys kaip vaivorykštė.

Cezaris godžiomis akimis žiūrėjo į savo jaunąją šeimininkę, kol ši pasiteiravo Harvį, kiek jis prašo už kartūną.

— Žiūrint kas pirks,— atsakė prekeivis.

— Kiek?— pakartojo nustebusi Sara.

— Koks pirkėjas, tokia ir kaina; savo bičiulei Dinai atiduosiu už keturis šilingus.

— Per brangu,— pasakė Sara, ir ėmė ieškoti dar ko nors sau.

— Nežmoniška kaina už paprastą kartūną, misteri Berčai,— suburbėjo Cezaris ir vėl paleido maišo kraštus.

— Tada sakysime, trys, jei jums tai labiau patinka,— pasakė prekeivis.

— Žinoma, labiau patinka,— patenkintas išsišiepė Cezaris ir vėl čiupo už maišo.— Mis Sali patinka trys šilingai, kai ji duoda, o keturi — kai gauna.

Sanderis buvo tučtuojau padarytas, bet, išmatavus kartūną, paaiškėjo, jog iki reikalingų Dinos matmenims dešimties jardų šiek tiek trūksta. Bet patyręs pirklys kaip mat ištempė medžiagą iki pageidaujamo ilgio, o kad nebūtų skriaudos, dar pridėjo nemažiau spalvingą kaspiną, ir Cezaris išskubėjo iš kambario pranešti džiugios žinios savo garbiajai draugei.

Per nedidelį sumišimą, kilusį sandėrio metu, kapitonas Vortonas išdrįso vėl praskleisti užuolaidas ir dabar, stovėdamas visų akivaizdoje, paklausė prekeivio, pradėjusio rinkti išbarstytus daiktus, kada tas išėjo iš miesto.

— Auštant,— nuskambėjo atsakymas.

— Taip vėlai?— nusistebėjo kapitonas, bet tuoj pat susigriebė ir jau ramiau tęsė:— Ir jums pavyko tokią vėlyvą valandą prasmukti pro patrulius?

— Pavyko,— trumpai atsakė Berčas.

— Tikriausiai, Harvi, jus dabar pažįsta daugelis britų armijos karininkų,— reikšmingai šypsodamasi, pasakė Sara.

— Kai kuriuos jų ir aš pažįstu iš matymo,— atsiliepė Berčas ir, permetęs žvilgsniu kambarį, pažiūrėjo į kapitoną Vortoną, po to akimirką įsmeigė akis į Harperį.

Misteris Vortonas klausėsi pokalbio, įtempęs dėmesį; jis visai pamiršo savo apsimestinį abejingumą ir taip jaudinosi, jog vėl sutrupino puodelį, kurį taip stropiai stengėsi suklijuoti. Prekeiviui rišant paskutinį mazgą, misteris Vortonas staiga paklausė:

— Nejaugi priešas vėl ims mus kamuoti?

— Ką jūs vadinate priešu?— paklausė prekeivis ir išsitiesęs taip įdėmiai pažvelgė į misterį Vortoną, jog šis sumišęs tuoj pat nudelbė akis.

— Kiekvieną, kas trikdo mūsų ramybę,— įsiterpė mis Peiton, pastebėjusi, kad jos svainis nežino, ką atsakyti.— Bet ar karaliaus kariuomenė jau pajudėjo iš Pietų?

— Labai galimas daiktas, kad greit pajudės,— atsakė Berčas, pakėlęs nuo grindų savo maišą ir ruošdamasis išeiti.

— O žemyno kariuomenė?— ramiu balsu tęsė mis Peiton.— Sakykite, ar žemyno kariuomenė jau įžengė į grafystę?

Harvis norėjo kažką atsakyti, bet atsidarė durys, ir Cezaris, lydimas džiūgaujančios Dinos, puolė dėkoti savo šeimininkei. Sara maloniai išklausė juos, pagyrė vyro skonį ir pridūrė, jog žmonai medžiaga, matyt, labai pritiks. Frensis, kurios veidas švytėjo ne mažiau kaip besišypsančių negrų, pasisiūlė pati pasiūti Dinai suknelę iš šio nuostabaus kartūno. Pasiūlymas buvo priimtas su pagarbiu dėkingumu.

Prekeivis išėjo, o jam pavymui — ir Cezaris su savo žmona, bet, uždarydamas duris, negras negalėjo susilaikyti, neišreiškęs savo dėkingumo šiuo monologu:

— Geroji mažytė ledi... mis Fani... rūpinasi senuoju tėvu... ir nori siūti suknelę senutei Dinai...

Nežinia, ką dar pasakė džiaugsmo pagautas Cezaris, tačiau jo balsas dar ilgai aidėjo už durų, nors žodžių jau nebuvo galima suprasti.

Harperis, padėjęs į šalį knygą, susižavėjęs stebėjo šią sceną, ir Frensis pajuto dvigubą pasitenkinimą, išvydusi

pritarimo šypsnį veide, kuriame gilus susimąstymas ir rūpestis nepajėgė nustelbti pačios nuostabiausios žmogaus savybės — gerumo.

IV SKYRIUS

Prekeiviui išėjus, visi ilgai tylėjo. Nuo išgirstų naujienų misterio Vortono nerimas dar labiau išaugo, o baimė dėl sūnaus nė trupučio nesumažėjo. Harperis ramiausiai tebesėdėjo savo krėsle, o jaunasis kapitonas mintyse linkėjo jam prasmegti skradžiai žemę. Mis Peiton tykiai kraustė pusryčių stalą — visuomet geros nuotaikos, ji dabar jautė ypatingą pasitenkinimą, prisimindama, kad jai teko nemaža dalis prekeivio mezginių. Sara tvarkingai dėliojo naujai įsigytus daiktelius, o Frensis, nė kiek nesirūpindama savo pirkiniais, uoliai padėjo jai, kai staiga svečias sudrumstė tylą:

— Aš noriu pasakyti, kad, jeigu šis kapitono Vortono maskaradas skirtas man, tai jis be reikalo varginasi. Net ir labai norėdamas dėl kokių nors priežasčių jį išduoti, aš vis vien dabartinėmis aplinkybėmis negalėčiau to padaryti.

Apstulbusi jaunesnioji sesuo pabalo ir klestelėjo ant kėdės, mis Peiton išmetė padėklą su arbatiniu servizu, kurį ji tuo metu buvo bekelianti nuo stalo, o Sara, užmiršusi gulinčius ant kelių pirkinius, tarsi neteko žado. Misteris Vortonas suakmenėjo; bet kapitonas, tučtuojau atsikvošėjęs iš sumišimo, išbėgo į kambario vidurį ir, nusiplėšęs savo maskaradinį rūbą, sušuko:

— Tikiu jumis visa širdimi, pakaks vaidinti šią varginančią komediją! Bet vis dėlto nesuprantu, kaip jums pavyko sužinoti, kas aš.

— Patikėkite, jūs daug geriau atrodote savo tikrame pavidale,— vos pastebimai šyptelėjęs pasakė svečias,— ir patarčiau ateityje jo nebekeisti. Jau vien tai,— jis parodė į virš židinio kabantį uniformuoto anglų karininko port-

retą,— būtų jus išdavę, o aš ir be to turėjau priežasčių spėliojimams.

— Aš guodžiausi viltimi,— juokdamasis atsiliepė jaunasis Vortonas,— kad drobėje aš gražesnis, negu šiame apdare. Vis dėlto jūs labai pastabus, sere.

— Reikalo spiriamas, pasidariau toks,— pasakė Harperis, pakildamas iš krėslo.

Prie durų jį pavijo Frensis. Paėmusi jo ranką tarp savųjų ir skaisčiai nuraudusi, ji karštai prabilo:

— Jūs negalite... jūs neišduosite mano brolio!

Harperis stabtelėjo, tyliai gėrėdamasis mergaitės grožiu, paskui prispaudė jos rankas prie savo krūtinės ir iškilmingai atsakė:

— Negaliu ir neišduosiu.— Jis švelniai padėjo jai ranką ant galvos ir pridūrė:— Jei svetimo žmogaus palaiminimas gali jums atnešti laimę, priimkite jį.

Harperis pasisuko ir, žemai nusilenkęs, pasišalino į savo kambarį, o jo mandagumas buvo tinkamai įvertintas visų, pasilikusių svetainėje.

Jaunasis Vortonas, išsivadavęs iš jį taip varžiusios maskuotės, pagaliau galėjo nekliudomas džiaugtis jo išsiilgusiais artimaisiais, dėl kurių jis buvo pastatęs savo gyvybę į tokį pavojų. Harperis pasirodė tik prie pietų stalo ir po to, pasiteisinęs kažkokiais neatidėliotinais darbais, sugrįžo į savo kambarį. Nepaisant pasitikėjimo, kurį jis pelnė savo elgesiu, jam išėjus, visi lengviau atsikvėpė: juk kapitonas Vortonas galėjo pabūti su artimaisiais tik keletą dienų — tiek dėl trumpų atostogų, tiek ir dėl baimės būti pastebėtam.

Vis dėlto susitikimo džiaugsmas nuvijo mintį apie gresiantį kapitonui pavojų. Tą dieną misteris Vortonas porą kartų išsakė savo abejones nepažįstamojo svečio atžvilgiu, susirūpinęs, kad tas kaip nors neišduotų Henrio, tačiau vaikai jam karštai pasipriešino; netgi Sara, išvien su broliu ir seseria, iš visos širdies užsistojo už nepažįstamąjį, pareiškusi, jog tokios malonios išvaizdos žmogus negali būti veidmainis.

Sekančios dienos popietę, visiems susėdus svetainėje gerti arbatos, oras pagaliau pasikeitė. Balsvas debesis, visai žemai kabėjęs virš kalvų viršūnių, staiga ėmė pašėlusiu greičiu lėkti iš vakarų į rytus. Tačiau lietus ir toliau įnirtingai čaižė langus, o dangus rytuose tebebuvo juodas ir niūrus. Frensis žiūrėjo į įsisiautėjusią stichiją, su jaunystei būdingu nekantrumu trokšdama kuo greičiau ištrūkti iš slogios nelaisvės, kai staiga, tarsi burtininko lazdelei mostelėjus, viskas nurimo. Vėjo švilpimas nutilo, audra nuščiuvo. Pribėgusi prie lango, mergaitė su džiaugsmu išvydo skaistų saulės spindulį, apšvietusį gretimą mišką. Po valandėlės visi namo gyventojai išgužėjo į pietinę terasą. Oras buvo šiltas, kvapnus ir gaivinantis; rytuose virš horizonto dunksojo grėsmingi švininiai debesys, panašūs į bėgančius sumuštos armijos būrius. Žemai virš sodybos stebinančiu greičiu vis dar skriejo į rytus skystas rūkas, o vakaruose saulė jau prasiskverbė pro debesis ir atsisveikindama pažėrė savo spindulius į atsivėrusį apačioje peizažą.

— Koks didingas reginys!— tyliai ištarė Harperis.— Koks įspūdingas ir nuostabus! O, kad greičiau ateitų tokia pat ramybė mano kovojančiam kraštui, ir teužbaigia jo kančių dieną toks pat įstabus vakaras!

Tiktai Frensis, stovinti šalia jo, išgirdo šiuos žodžius. Ji nustebusi pažvelgė į Harperį. Jis stovėjo vienplaukis, tiesus, įsmeigęs akis į dangų. Jo akyse pranyko jam būdinga ramybė; dabar jos švytėjo džiaugsmu, ir lengvas raudonis nuspalvino jo skruostus.

„Tokio žmogaus nėra ko bijotis,— pagalvojo Frensis,— tik taurios asmenybės sugeba taip stipriai jausti."

Nedidelės draugės apmąstymus pertraukė netikėtas prekeivio pasirodymas. Vos tik nušvito saulė, jis nuskubėjo link misterio Vortono namo. Harvis Berčas ėjo greitai, dideliais žingsniais, nepaisydamas balų, mostaguodamas rankomis ir smarkiai palinkęs į priekį — įprastine keliaujančio prekeivio eisena.

— Gražus vakaras,— pasakė jis ir nusilenkė, nepakeldamas akių.— Nepaprastai šiltas ir malonus tokiam metų laikui.

Misteris Vortonas sutiko su šia pastaba ir lipšniai pasiteiravo apie tėvo sveikatą. Prekeivis paniuro ir valandėlę tylėjo, tačiau, kai klausimas buvo pakartotas, jis atsakė, tramdydamas drebulį balse:

— Tėvas greitai gęsta. Senatvė ir sunkus gyvenimas padarys savo.

Harvis nusigręžė, slėpdamas nuo visų veidą, bet Frensis pastebėjo sudrėkusias akis ir virpančias lūpas; antrą kartą jis pakilo jos akyse.

Slėnis, kuriame buvo įsikūrusi misterio Vortono sodyba, driekėsi iš šiaurės vakarų į pietryčius; namas stovėjo įkalnėje, pietrytiniame slėnio gale. Kadangi priešingas kalvos šlaitas staigiai leidosi pakrantės link, už tolumoje stūksančio miško viršūnių matėsi Saundas[1]. Dabar ten buvo galima įžiūrėti ant vandens kažkokius tamsius taškelius, kurie tai kilo, tai leidosi ir išnykdavo už pailgų bangų. Niekas, išskyrus prekeivį, jų nepastebėjo. Jis sėdėjo terasoje, netoli nuo Harperio, ir, rodėsi, užmiršo savo atsilankymo tikslą. Kai tik jo klajojantis žvilgsnis aptiko tuos taškelius, jis tučtuojau pašoko, neatitraukdamas akių nuo jūros. Paskui jis perėjo į kitą vietą, aiškiai sunerimęs pažvelgė į Harperį ir pasakė, pabrėždamas kiekvieną žodį:

— Matyt, reguliarioji kariuomenė jau pajudėjo iš pietų.

— Kodėl jūs taip manote?— skubiai paklausė kapitonas Vortonas.— Duok dieve, kad taip būtų. Man vėl reikalinga jos apsauga.

— Tie dešimt velbotų neitų taip spėriai, jeigu juose būtų paprasti žvejai.

— O gal čia,— išsigandęs paklausė misteris Vortonas,— gal. . . čia žemyno armijos būriai grįžta iš salos?

— Ne, atrodo, kad reguliarioji,— reikšmingai atsakė prekeivis.

---

[1] S a u n d a s — sąsiauris, skiriantis Long Ailendo ir Manheteno salas.

— Atrodo?— pakartojo kapitonas.— Bet juk ten tik taškai matyti.

Harvis neatsiliepė į šią pastabą; tarsi kalbėdamasis pats su savimi, jis sumurmėjo:

— Jie išėjo dar prieš audrą... pastarąsias dvi dienas stovėjo prie salos... kavalerija irgi jau kely... netoli mūsų netrukus prasidės mūšiai.

Sakydamas savo monologą, Berčas, pastebimai susirūpinęs, žvilgčiojo į Harperį, tačiau iš šio džentelmeno veido buvo neįmanoma įspėti, ar jį nors kiek sudomino tos naujienos. Jis stovėjo, gėrėdamasis peizažu, ir, rodės, džiaugėsi oro permaina.

Tačiau prekeiviui baigus kalbėti, Harperis kreipėsi į namų šeimininką, sakydamas, jog reikalai neleidžia jam daugiau atidėlioti savo išvykimo, todėl jis pasinaudosiąs puikiu vakaru ir nukeliausiąs dar keletą mylių.

Misteris Vortonas išreiškė apgailestavimą, kad jiems tenka taip greitai išsiskirti, tačiau neišdrįso užlaikyti malonaus svečio ir tuoj pat paliepė paruošti viską.

Tuo tarpu prekeivio nerimas vis augo be jokios aiškios priežasties; jis nuolat žvilgčiojo į pietinę slėnio pusę, tarsi laukdamas iš ten kažko ateinant. Pagaliau pasirodė Cezaris, vedinas puikiu žirgu, turėjusiu toliau nešti Harperį. Prekeivis paslaugiai padėjo suveržti paspręstę ir pririšti prie balno svečio kelionės krepšį bei mėlynąjį apsiaustą.

Užbaigęs šiuos pasiruošimus, Harperis su visais iš eilės atsisveikino. Į Sarą ir tetą Džanetą jis kreipėsi nuoširdžiai ir paprastai; tačiau, priėjęs prie Frensis, jis stabtelėjo, ir jo žvilgsnis tapo ypatingai švelnus. Jo akys pakartojo palaiminimą, kurį neseniai ištarė lūpos, o jam pasakius sudie, mergaitei nukaito skruostai, ir smarkiai suplakė širdis. Su namų šeimininku svečias apsikeitė mandagiomis frazėmis; kapitonui Vortonui jis draugiškai ištiesė ranką ir įtaigiai pasakė:

— Jūs žengėte gana rizikingą žingsnį, dėl kurio galite turėti nemalonių pasekmių. Jeigu taip atsitiktų, aš, gal būt, sugebėsiu įrodyti savo dėkingumą, kurį jaučiu jūsų šeimai už jos gerumą.

— Žinoma, sere,— iš baimės dėl sūnaus užmiršęs mandagumą, sušuko misteris Vortonas,— jūs išlaikysite paslaptyje tai, ką sužinojote, būdamas mano namuose!

Harperis skubiai atsigręžė į senuką; griežta išraiška, pasirodžiusi jo veide, suminkštėjo, ir jis tyliai atsakė:

— Aš nesužinojau jūsų namuose ničnieko, ko nebūčiau žinojęs anksčiau; kai dėl jūsų sūnaus atsilankymo, tai jam grėstų kur kas didesnis pavojus, jeigu aš apie tai nebūčiau sužinojęs.

Jis nusilenkė visai Vortonų šeimai ir, nieko nepasakęs prekeiviui, o tik trumpai padėkojęs už patarnavimą, sėdo ant žirgo, ramiai ir grakščiai išjojo pro nedidelius vartelius ir netrukus dingo už kalvos, užstojančios slėnį iš šiaurės.

Prekeivis sekė žvilgsniu tolstantį raitelį tol, kol jis išnyko iš akių, paskui su palengvėjimu atsiduso, tarsi atsikratęs slogaus nerimo.

— Kapitone Vortonai,— staiga paklausė jis,— ar jūs išvykstate šį vakarą?

— Ne,— trumpai atsakė kapitonas.

— Aš manau,— šaltai pasakė prekeivis,— kad dabar, audrai nurimus, gali sukrusti skineriai; jums ne pro šalį būtų sutrumpinti savo viešnagę, kapitone Vortonai.

— O,— šūktelėjo anglų karininkas,— pakaks kelių ginėjų atsipirkti nuo tų niekšų, jeigu tik jie pasitaikys man kely! Ne, ne, misteri Berčai, aš pasilieku čia iki ryto.

— Pinigai nepadėjo majorui Andre,— sausai pasakė prekeivis.

Abi seserys sunerimusios sužiuro į brolį, ir vyresnioji pasakė:

— Geriau paklausytum Harvio patarimo. Patikėk, broli, tokiuose reikaluose nevalia nepaisyti jo nuomonės.

— Žinoma,— pritarė jaunesnioji,— jeigu misteris Berčas, kiek aš suprantu, padėjo tau čia atsigauti, tai dėl savo paties saugumo ir dėl mūsų visų laimės paklausyk jo, mielasis Henri.

— Aš pats čia atsigavau, pats ir išsigausiu,— spyrėsi kapitonas.— Mes tiktai susitarėme, kad jis parūpins man maskuotę ir pasakys, kada kelias bus laisvas; betgi pastarajame daikte jūs suklydote, misteri Berčai.

— Suklydau,— atsiliepė sunerimęs prekeivis,— todėl juo labiau jums reikia grįžti šiąnakt: leidimas, kurį aš gavau, tinka tik vienam kartui.

— O argi jūs negalite padirbti kito?

Išblyškusius prekeivio skruostus nudažė neįprastas raudonis, bet jis nieko neatsakė ir nuleido akis.

— Kas beatsitiktų, šį vakarą aš nakvoju čia,— užsispyręs pridūrė jaunasis karininkas.

— Kapitone Vortonai,— labai lėtai ir kruopščiai pabrėždamas žodžius, ištarė Berčas,— saugokitės aukšto virginiečio su didžiuliais ūsais; kiek man žinoma, jis kažkur netoliese, į pietus nuo čia; jo ir pats velnias neapmaus; man tik vieną kartą pavyko jį apgauti.

— Tegu jis manęs pasisaugo,— pasakė pasipūtęs Vortonas.— O jus, misteri Berčai, aš atleidžiu nuo bet kokios atsakomybės.

— Ar patvirtinsite tą raštu?— pasiteiravo atsargusis Berčas.

— Su didžiausiu malonumu!— juokdamasis sušuko kapitonas.— Cezari! Plunksną, rašalo ir popieriaus — aš parašysiu pakvitavimą savo ištikimam palydovui Harviui Berčui, prekeiviui ir taip toliau, ir taip toliau.

Atnešė rašymo reikmenis, ir kapitonas, linksmai nusiteikęs, sukūrė trokštamą dokumentą; prekeivis paėmė popierių, rūpestingai sulankstė, įsidėjo greta jo katalikiškosios didenybės atvaizdų ir, žemai visiems nusilenkęs, išėjo tuo pačiu keliu, kuriuo ir atėjo. Netrukus Vortonai pamatė, kaip jis įslinko į savo vargano trobesio duris.

Kapitonui pratęsus savo viešnagę, tėvas ir seserys taip džiaugėsi, jog ne tik nekalbėjo, bet ir galvoti nenorėjo apie jį čia tykojančius pavojus. Tačiau vakarienės metu blaiviau viską apsvarstęs, Henris pakeitė savo nuomonę. Nenorėdamas palikti gimtosios pastogės ir leistis į rizikingą kelionę, jis nusiuntė pas Berčą Cezarį, kad tas susi-

tartų dėl kito susitikimo. Negras netrukus sugrįžo su nelinksma žinia — jis pavėlavo. Keitė jam pasakiusi, jog per tą laiką Harvis jau tikriausiai bus nuėjęs keletą mylių kelio šiaurės link, „jis išėjo iš namų, nešinas maišu, kai pradėjo temti". Kapitonui nieko nebeliko daugiau daryti. tik apsišarvuoti kantrybe ir tikėtis, jog rytą kokios nors naujos aplinkybės padiktuos jam teisingą sprendimą.

— Tas Harvis Berčas savo reikšmingais žvilgsniais ir nelabais perspėjimais gerokai trikdo man ramybę,— pasakė kapitonas Vortonas, atsipeikėjęs iš susimąstymo ir vydamas šalin mintis apie savo padėties rimtumą.

— Kodėl gi tokiais neramiais laikais jam leidžia nevaržomai keliauti iš vieno galo į kitą?— pasiteiravo mis Peiton.

— Kodėl maištininkai jį taip lengvai paleidžia, man ir pačiam neaišku,— atsakė kapitonas,— bet juk ir seras Henris neleis nė plaukui nukristi nuo jo galvos.

— Iš tikrųjų?— šūktelėjo susidomėjusi Frensis.— Argi seras Henris Klintonas pažįsta Berčą?

— Šiaip ar taip, turėtų pažinti.

— Ar tu nemanai, sūnau,— paklausė misteris Vortonas,— kad Berčas gali tave išduoti?

— Na jau ne. Aš apsvarsčiau tai, prieš pasikliaudamas juo: biznio reikaluose Berčas, rodos, yra sąžiningas. Be to, žinodamas, kaip pavojinga jam grįžti į miestą, jis nepadarys tokios niekšybės.

— Mano manymu,— pasakė Frensis, mėgdžiodama brolio toną,— Harviui Berčui netrūksta gerų savybių. Šiaip ar taip, kartais jas galima įžiūrėti.

— O,— gyvai sušuko Sara,— jis atsidavęs karaliui, o tai, mano nuomone, ir yra didžiausia dorybė!

— Bijau,— juokdamasis atsakė jai brolis,— kad jo aistra pinigams yra stipresnė už meilę karaliui.

— Jeigu taip,— įsiterpė tėvas,— tai, būdamas Berčo valdžioje, negali saugiai jaustis — meilė neatsispirs pagundai, pasiūlius pinigų gobšiam žmogui.

— Vis dėlto, tėve,— vėl pralinksmėjęs, sušuko jaunuolis,— yra juk meilė, galinti bet kam atsispirti. Tiesa, Fani?

— Štai, pasiimk žvakę,— pasakė sumišusi mergaitė,— ir negaišink tėvo, jis tokiu laiku eina miegoti.

V SKYRIUS

Tą vakarą visi Vortonų šeimos nariai padėjo galvas ant priegalvių, neaiškiai jausdami, kad jų įprasta ramybė bus sudrumsta. Nerimas neleido seserims užmigti; visą naktį jos beveik nesumerkė akių, o rytą atsikėlė nė kiek nepailsėjusios.

Šeima anksti susirinko prie pusryčių stalo, ir mis Peiton su tuo pedantišku tikslumu, kuris taip būdingas vienišo žmogaus įpročiams, švelniai, bet tvirtai pareiškė, kad jos sūnėno pavėlavimas neturi ardyti nusistovėjusios šių namų tvarkos. Taigi, kai pasirodė kapitonas, visi jau pusryčiavo. Staiga Cezaris, kuris nerimastavo kartu su visa šeima ir atsikėlė auštant, norėdamas apžvalgyti apylinkes, o dabar stovėjo, žiūrėdamas pro langą, sušuko:

— Bėgti... masa Hari... reikia bėgti, jei mylite senąjį Cezarį... čionai joją maištininkų raiteliai!

— Bėgti!— išdidžiai pakartojo britų karininkas, kariškai pasitempdamas.— Ne, pone Cezari, bėgimas — ne mano pašaukimas!— Taip kalbėdamas, jis pamažu priėjo prie lango, kur, nustėrę iš baimės, jau susirinko visi namiškiai.

Maždaug per mylią nuo „Baltosios akacijos", slėnio šlaitu vingiuojančiu keliu, leidosi apie penkiasdešimt dragūnų. Priešaky, greta karininko, jojo kažkoks žmogus, apsitaisęs valstiečio drabužiais, ir ranka rodė į namą. Netrukus nuo būrio atsiskyrė nedidelė grupė raitelių ir nušuoliavo šia kryptimi. Pasiekę kelią slėnio gilumoje, raiteliai pasuko arklius į šiaurę.

Vortonai kaip ir anksčiau nejudėdami stovėjo prie lango ir, sulaikę kvapą, sekė kiekvieną dragūnų judesį; tuo metu raiteliai prijojo Berčo namą, bematant apsupo jį ir

tuoj pat pastatė kokį tuziną sargybinių. Du ar trys dragūnai nušoko nuo arklių ir dingo namelyje, tačiau po kelių minučių jie vėl pasirodė kieme; jiems iš paskos išbėgo Keitė ir, sprendžiant iš jos smarkaus gestikuliavimo, kalba ėjo toli gražu ne apie mažmožius. Besišnekant su plepia šeimininke, prijojo ir pagrindinės pajėgos; priešakinio būrio dragūnai vėl šoko ant žirgų, ir visi kartu nuskriejo zovada „Baltosios akacijos" link.

Lig šiolei nė vienam iš Vortonų šeimos neužteko nuovokos pagalvoti apie tai, kaip išgelbėti kapitoną; tiktai dabar, kai pavojus neišvengiamai artėjo ir ilgiau delsti buvo nebegalima, visi puolė skubiai siūlyti visokius būdus jam paslėpti, tačiau jaunuolis su panieka atmetė juos, kaip žeminančius jo garbę. Pasitraukti į gretimą mišką, prieinantį prie pat užpakalinės namo pusės, jau buvo per vėlu — kapitonas būtų tučtuojau pastebėtas, ir raiti kareiviai, be abejo, jį būtų pasivijęs.

Pagaliau seserys drebančiomis rankomis uždėjo jam peruką ir kitas maskaradinio kostiumo dalis, kurias Cezaris dėl viso pikto laikė po ranka.

Vos tik jie spėjo kapitoną šiaip taip paskubomis perrengti, pro sodybos vartus, tarsi vėjas, įskriejo dragūnai; bematant jų prigužėjo pilnas kiemas ir sodas, ir misterio Vortono namas buvo apsuptas.

Vortonų šeimai nieko nebeliko daugiau daryti, tik sukaupus drąsą, ramiai laukti būsimos kvotos. Būrio vadas nušoko nuo arklio ir, lydimas dviejų kareivių, nužingsniavo prie paradinių durų. Cezaris lėtai ir labai nenoriai atidarė jas. Dragūnas nusekė paskui tarną į svetainę; artėjantys sunkūs žingsniai vis garsiau aidėjo moterų ausyse, jų veidai išbalo kaip popierius, o šiurpas taip suspaudė jų širdis, jog jos vos nenualpo.

Į kambarį įėjo milžiniško ūgio ir, matyt, nė kiek nemenkesnės jėgos vyras. Jis nukėlė skrybėlę ir labai mandagiai, kas visiškai nesiderino su jo grėsminga išvaizda, pasisveikino. Jo akys, nors ir veriančios, nebuvo piktos, o balsas, gilus ir galingas, skambėjo maloniai. Jam įėjus, Frensis išdrįso vogčia į jį pažiūrėti ir išsyk suprato, jog

tai tas pat įžvalgus žmogus, kurio Harvis Berčas taip primygtinai prašė pasisergėti.

— Jums nėr ko būkštauti, meldžiamosios,— po trumpos tylos valandėlės pasakė karininkas, apžvelgęs išbalusius veidus.— Turiu jums užduoti keletą klausimų ir, jeigu man į juos atsakysite, aš tučtuojau paliksiu jūsų namą.

— O kas tai per klausimai?— sumikčiojo misteris Vortonas, pakilęs iš krėslo ir su nerimu laukdamas atsakymo.

— Ar buvo pas jus apsistojęs audros metu pašalainis vyriškis?

— Šitas vyriškis... štai tas... buvo su mumis per lietų ir dar neišvyko.

— Šitas vyriškis!— pakartojo dragūnas ir atsigręžė į kapitoną Vortoną. Keletą akimirksnių jis akylai žiūrėjo į kapitoną, kol susirūpinimas jo veide pasikeitė į pašaipų šypsnį. Su komišku orumu jis priėjo prie jaunuolio ir, žemai jam nusilenkęs, tęsė:— Reiškiu jums užuojautą, sere, kad taip smarkiai persišaldėte galvą.

— Aš?— nustebęs sušuko kapitonas.— Aš visai jos nepersišaldžiau.

— Matyt, man tik pasivaideno. Aš taip nusprendžiau, pamatęs, jog jūs uždengėte tokias gražias juodas garbanas biauriu senu peruku. Meldžiu atleidimo, sere.

Misteris Vortonas garsiai suvaitojo, o damos, nenuvokdamos, kiek gi iš tikrųjų dragūnas žino, stovėjo sustingusios iš siaubo. Kapitonas nejučiomis pačiupinėjo savo galvą ir suprato, jog seserys beskubėdamos paliko kuokštą jo plaukų, styrantį iš po peruko. Dragūnas kurį laiką žiūrėjo į jį šypsodamasis, paskui, atsitokėjęs, kreipėsi į misterį Vortoną:

— Kiek suprantu, sere, jūs norite pasakyti, kad šią savaitę čia neviešėjo joks misteris Harperis?

— Misteris Harperis?— atkartojo misteris Vortonas su tokiu palengvėjimu, tarsi akmuo būtų jam nuo krūtinės nusiritęs.— Taip, buvo... aš visai užmiršau. Tačiau jis išvyko, ir jeigu jo asmuo kelia jums įtarimą, tai čia mes niekuo negalime padėti — aš jo visiškai nepažįstu.

— Dėl jo asmens galite nesirūpinti,— šaltai pasakė dragūnas.— Vadinasi, jis išvyko... Kaip... kada ir kur?

— Jis išvyko taip, kaip ir atvyko,— atsakė misteris Vortonas, nuramintas dragūno žodžių.— Išjojo vakar vakare šiauriniu keliu.

Karininkas klausėsi jo nepaprastai susidomėjęs. Jo veidą nušvietė patenkinta šypsena, ir, kai tik misteris Vortonas pabaigė kalbėti, jis apsisuko ant kulnų ir išėjo iš kambario. Iš to Vortonai nusprendė, kad jis ruošiasi toliau ieškoti Harperio. Jis pamatė, kad jis, išėjęs ant vejos, pradėjo gyvai ir gana maloniai kalbėtis su dviem savo pavaldiniais. Neilgai trukus keliems kavaleristams buvo duotas kažkoks įsakymas, ir jie skirtingais keliais galvotrūkčiais išlėkė iš slėnio.

Vortonams, įtemptai stebėjusiems šią sceną, neteko ilgai kamuotis — sunkūs dragūno žingsniai paskelbė, jog jis vėl grįžta į svetainę. Dar kartą mandagiai nusilenkęs, dragūnas priėjo prie kapitono Vortono ir su komišku rimtumu pasakė:

— Dabar, sere, atlikęs savo pagrindinį uždavinį, norėčiau, jums leidus, ištirti šį peruką.

Anglų karininkas neskubėdamas nusitraukė nuo galvos peruką, padavė jį dragūnui ir, pamėgdžiodamas jo toną, pastebėjo:

— Tikiuosi, sere, kad jis patiks jums.

— Negaliu to pasakyti, nenusidėjęs teisybei,— atšovė dragūnas.— Man daug geriau patinka jūsų juodos kaip anglis garbanos, nuo kurių jūs taip rūpestingai nupurtėte pudrą. O šis platus juodas raištis tikriausiai slepia baisią žaizdą?

— Pasirodo, jūs esate akylas stebėtojas, sere. Ką gi, spręskite patys,— pasakė Henris, nusiėmęs šilkinį raištį ir atidengęs visiškai sveiką skruostą.

— Garbės žodis, jūs regimai pagražėjote!— šaltakraujiškai tęsė dragūnas.— O jeigu man pavyktų įkalbėti jus pakeisti šį nutriušusį surdutą į aną nuostabiai mėlyną palaidinę, gulinčią šalia ant kėdės, aš tapčiau paties malo-

niausio iš visų pasikeitimų liudininku nuo to laiko, kai pats pavirtau iš leitenanto į kapitoną.

Jaunasis Vortonas labai ramiai padarė tai, ko buvo prašomas, ir prieš visus staiga tarsi iš po žemių išdygo nepaprastai gražus, dailiai apsitaisęs jaunikaitis.

Dragūnas valandėlę žiūrėjo į jį su būdinga jam pašaipa, paskui pasakė:

— Štai ir nematytas veidas scenoje. Paprastai tokiais atvejais nepažįstami žmonės prisistato vienas kitam. Aš — kapitonas Lotonas iš Virginijos kavalerijos.

— O aš, sere, kapitonas Vortonas iš šešiasdešimtojo jo didenybės pėstininkų pulko,— išdidžiai linktelėjo Henris, vėl atgavęs pasitikėjimą savimi.

Lotono veido išraiška ūmai pasikeitė, jo apsimestinio maivymosi neliko nė ženklo. Jis įdėmiai pažiūrėjo į kapitoną Vortoną, kurio išdidi povyza sakyte sakė, kad jis nebeketina daugiau slapstytis, ir labai rimtu balsu pasakė:

— Kapitone Vortonai, aš jūsų nuoširdžiai gailiuosi.

— Jeigu jūs jo gailitės,— sušuko susisielojęs tėvas,— tai kam jį persekioti, brangusis sere! Juk jis ne šnipas, vien tik troškimas išvysti artimuosius privertė jį pakeisti savo išvaizdą ir taip toli nuklysti nuo savojo reguliariosios armijos pulko. Palikite jį mums! Aš su džiaugsmu atsilyginsiu, aš užmokėsiu bet kokią sumą!

— Sere, tiktai susijaudinimas dėl sūnaus gali pateisinti jūsų žodžius,— pasakė įsižeidęs Lotonas.— Jūs užmiršote, kad aš — virginietis ir džentelmenas.— Kreipdamasis į jaunuolį, jis tęsė:— O jūs, kapitone Vortonai, argi jūs nežinojote, kad mūsų patruliai jau kelios dienos stovi čia, į pietus nuo slėnio?

— Aš sužinojau apie tai, kai atsidūriau greta jūsų, tačiau jau buvo vėlu grįžti,— atsakė Vortonas paniuręs.— Aš atvykau čionai, kaip pasakė tėvas, pasimatyti su artimaisiais, aš maniau, kad jūsų daliniai stovi prie Pikskilo ir netoli Viršukalnių, kitaip nebūčiau ryžęsis tokiam žingsniui.

— Galimas daiktas, kad visa tai gryna teisybė, tačiau Andre byla mus pamokė atsargumo. Kai išdavystė įsi-

smelkia tarp vadų, laisvės bičiuliai privalo budėti, kapitone Vortonai.

Atsakydamas į šią pastabą, Henris tylėdamas nusilenkė, tačiau Sara ryžosi užtarti brolį. Dragūnas ją pagarbiai dargi su užuojauta išklausė, tačiau, norėdamas išvengti nereikalingų ir įkyrių maldavimų, maloniai pasakė:

— Aš ne būrio vadas, gerbiamoji. Majoras Danvudis nuspręs, ką daryti su jūsų broliu; bet kuriuo atveju su juo bus elgiamasi mandagiai ir švelniai.

— Danvudis!— sušuko Frensis, ir jos baltą nuo išgąsčio veidą pamažu užliejo raudonis.— Ačiū dievui, vadinasi, Henris išgelbėtas!

Lotonas pažvelgė į ją su gailesčiu ir susižavėjimu, paskui, nepatikliai papurtęs galvą, pridūrė:

— Ką gi, tikėsimės. Jums leidus, paliksime šį reikalą spręsti jam.

Dar neseniai išblyškęs nuo susirūpinimo Frensis veidas nušvito viltimi. Kankinama baimė dėl brolio smarkiai sumažėjo, bet ji visa virpėjo, kvėpavo tankiai, su pertrūkiais, ir ją visą apėmė didžiulis susijaudinimas. Ji pakėlė akis į dragūną ir vėl skubiai nukreipė į kilimą — ji aiškiai norėjo kažką pasakyti, bet neįstengė ištarti nė žodžio. Mis Peiton valandėlę įdėmiai stebėjo dukterėčią, paskui, žengusi žingsnį į priekį, labai oriai pasiteiravo:

— Vadinasi, sere, mes greitai turėsime malonumo išvysti majorą Danvudį?

— Tuojau pat, meldžiamoji,— atsakė dragūnas, atitraukęs kupiną susižavėjimo žvilgsnį nuo Frensis veido.— Žygūnai, kurie praneš jam, kas atsitiko, jau kely, o gavęs žinią, jis tučtuojau atvyks į slėnį, jeigu tik, žinoma, kokios nors asmeninės priežastys netrukdys čionai apsilankyti.

— Mums visada malonu matyti majorą Danvudį.

— Žinoma, jis — visų numylėtinis. Ar galiu aš ta proga įsakyti savo kareiviams nusėsti nuo arklių ir pasistiprinti? Juk jie iš jo eskadrono!

Karininkai buvo pakviesti papusryčiauti kartu su šeima; užbaigę visus reikalus kieme, jie mielai priėmė pakvietimą. Budrūs kariai nepamiršo nė vienos atsargumo

priemonių, kurių imtis reikalavo jų padėtis. Ant slėnį supančių tolimų kalvų viršūnių vaikštinėjo sargybiniai, patikimai saugodami savo draugus, kurie, įpratę prie drausmės ir abejingi patogumams, galėjo pasidžiaugti valandėle atilsio, nepaisydami jiems gresiančių pavojų.

Tik trys iš jų pusryčiavo prie misterio Vortono stalo; visi jie buvo sušiurkštėję nuo kasdieninės sunkios tarnybos, tačiau elgėsi kaip tikri džentelmenai; taigi nors šeimos ramybė ir buvo sudrumsta pašalinių įsibrovimo, mandagumo taisyklių buvo laikomasi kuo griežčiausiai. Damos užleido savo vietas prie stalo svečiams, ir pastarieji, per daug nesikuklindami, kibo į pusryčius, deramai įvertindami misterio Vortono vaišingumą.

Pagaliau kapitonas Lotonas valandėlę liovėsi įnirtingai atakavęs grikinius paplotėlius ir pasiteiravo namų šeimininko, ar nėra dabar slėnyje prekeivio vardu Berčas, kuris retkarčiais čia pasirodo.

— Tik retkarčiais, sere,— atsargiai atsakė misteris Vortonas.— Jis retai čia būna, o aš jo, galima sakyti, visai nematau.

— Keista!— ištarė dragūnas, įdėmiai žiūrėdamas į sumišusį šeimininką.— Juk jis — jūsų artimiausias kaimynas, ir, atrodytų, turėtų būti savas žmogus jūsų namuose, o ir damoms būtų patogiau, jeigu jis dažniau pas jus apsilankytų. Aš neabejoju, kad už musliną, gulintį ant kėdės prie lango, užmokėta dvigubai daugiau, negu būtų užprašęs Berčas.

Misteris Vortonas nustėręs apsigręžė ir pamatė, jog kai kurie pirkiniai dar tebeguli, išmėtyti po kambarį.

Jaunesnieji karininkai vos susilaikė neprunkštelėję, tuo tarpu kapitonas su tokiu įkarščiu vėl įniko į pusryčius, kad, rodės, jis niekada daugiau nebesitikėjo sočiai pavalgyti. Vis dėlto, būtinas reikalas papildyti maisto atsargas iš Dinos podėlio privertė padaryti dar vieną pertraukėlę, ir Lotonas tučtuojau ja pasinaudojo.

— Aš trokšte troškau sutrikdyti misterio Berčo vienatvę ir šį rytą apsilankiau jo namuose,— pasakė jis.— Jeigu man būtų pasisekę jį užtikti, būčiau nusiuntęs į tokią

vietą, kur jam nebūtų tekę skųstis draugijos stoka, bent jau kuriam laikui.

— O kas tai per vieta?— paklausė misteris Vortonas, manydamas, jog reikia palaikyti pokalbį.

— Daboklė,— sausai atsakė dragūnas.

— Kuo gi vargšas Berčas taip nusikalto?— paklausė kapitoną mis Peiton, paduodama jam ketvirtą puodelį kavos.

— Vargšas!— sušuko dragūnas.— Na, jeigu jis vargšas, vadinasi, karalius Jurgis menkai teatlygina už paslaugas.

— Jo didenybė,— įsiterpė vienas jaunesniųjų karininkų,— tikriausiai yra skolingas jam hercogystę.

— O kongresas — virvę,— pridūrė kapitonas, užguldamas naują porciją paplotėlių.

— Man gaila, kad vienas mano kaimynų užsitraukė vyriausybės nemalonę,— pasakė misteris Vortonas.

— Jei aš jį pagausiu,— šūktelėjo dragūnas, tepdamas sviestą ant dar vieno paplotėlio,— jis tavaluos ant beržo šakos!

— Jis neblogai papuoštų savo namą, kyburiuodamas ant akacijos prie vartelių,— pridūrė leitenantas.

— Šiaip ar taip,— tęsė kapitonas,— jis paklius man į rankas anksčiau, negu aš tapsiu majoru.

Buvo visiškai aišku, jog karininkai nejuokavo ir susierzinę kalbėjo būdinga jų šiurkščios profesijos žmonėms kalba; taigi Vortonai nusprendė, kad išmintingiau bus pakeisti temą. Niekam nebuvo paslaptis, jog Harvį Berčą amerikiečių armija įtarė ir persekiojo. Apie tai, kaip dažnai jis pakliūdavo už grotų ir kaip dar dažniau pasprukdavo iš amerikiečių rankų gana paslaptingomis aplinkybėmis, tiek daug buvo kalbama visoje apylinkėje, jog sunku buvo tai pamiršti. Tiesą sakant, kapitono Lotono susierzinimą daugiausia sukėlė paskutinis neišaiškinamas prekeivio pabėgimas, kada kapitonas buvo pavedęs jį saugoti savo dviem ištikimiausiems kareiviams.

Jo būrys buvo sustojęs poilsio vienoje sodyboje, ir kapitonas pats užrakino belaisvį atskirame kambaryje, palikęs jį saugoti dviem aukščiau paminėtiems vyrams. Vėliau paaiškėjo, jog netoli sargybinių plušėjo kažkokia mo-

teris, eidama namų apyvoką. Po to ir moteris, ir prekeivis pradingo.

Kapitonas Lotonas niekaip negalėjo atleisti šios apgavystės. Jis ir anksčiau aršiai nekentė priešo, o pastaroji nuoskauda dar labiau įaitrino jo širdį. Kapitonas sėdėjo rūškanas, galvodamas apie savo buvusio belaisvio pabėgimą, ir toliau mašinaliai kramtė pusryčius, kai, pagaliau visiems suspėjus prisivalgyti lig valiai, per slėnį skardžiai nuaidėjo karingi trimito garsai. Kapitonas tučtuojau pakilo iš užustalės ir riktelėjo:

— Džentelmenai, ant arklių! Tai Danvudis!— ir lydimas jaunesniųjų karininkų, skubiai išbėgo iš kambario.

VI SKYRIUS

Vortonų šeimos moterys susispietė prie lango ir susidomėjusios žiūrėjo į užplūdusius sodybos kiemą kavaleristus.

Sara žvelgė į savo tėvynainius šaltai ir paniekinamai šypsodamasi; ji nenorėjo deramai įvertinti netgi žmonių išvaizdos, kurie, kaip ji manė, griebėsi ginklo vardan šėtoniško reikalo — maišto. Mis Peiton gėrėjosi nuostabiu reginiu, didžiuodamasi, jog priešais ją buvo rinktinių jos gimtosios kolonijos pulkų kariai; o Frensis visiškai užvaldė vienintelis jausmas, ir ji nebenorėjo galvoti apie nieką kitą.

Abu būriai dar nebuvo susijungę, kai mergaitės skvarbi akis išskyrė iš visų dragūnų vieną raitelį. Jai atrodė, kad netgi šio jauno kario karštakraujis ristūnas jaučia, jog neša neeilinį žmogų: jo žingsnis buvo toks lengvas ir grakštus, jog, rodėsi, jis skrenda, neliesdamas kanopomis žemės.

Dragūnas laikėsi balne tvirtai ir laisvai, kas rodė jo pasitikėjimą savimi ir savo žirgu; jo aukšta, liekna ir raumeninga figūra bylojo apie jėgą ir vikrumą. Kaip tik šiam karininkui atraportavo Lotonas, ir jie abu kartu įjojo į priešais namą besidriekiančią veją.

Karininkas paskubomis davė keletą įsakymų savo padėjėjui ir greitai nužingsniavo per veją prie namo. Frensis pakilo ir dingo iš svetainės. Vos tik dragūnas spėjo užkopti ant terasos laiptų ir paliesti duris, jos pačios priešais jį atsivėrė.

Frensis išvažiavo iš miesto dar visai jaunutė, ir jai neteko paaukoti tuometinei madai savo prigimto grožio. Jos vešlūs auksu tviskantys plaukai nebuvo regėję kirpėjo žnyplių; jie krito ant pečių natūraliomis vaikiškomis garbanomis, slėpdami veidą, spinduliuojantį jaunystės, sveikatos ir tyrumo žavesiu. Jos akys kalbėjo aiškiau, nei bet kokie žodžiai, tačiau lūpos tylėjo; ji ilgesingai ištiesė savo sunertas rankas, o jos palinkusi į priekį trapi figūrėlė buvo tokia daili, jog Danvudis, akimirką netekęs žado, sustojo lyg įkastas.

Frensis tylėdama nuvedė jį į tuščią kambarį priešais tą, kuriame buvo susirinkę namiškiai, tuojau atsigręžė į jį ir, įdėjusi abi savo rankas į jo delną, patikliai ištarė:

— O, Danvudi, kokia aš laiminga, matydama jus, laiminga dėl daugelio priežasčių! Aš atvedžiau jus čia, norėdama perspėti, jog gretimame kambaryje yra draugas, kurio jūs nesitikėjote čia sutikti.

— Kokios bebūtų tos priežastys,— sušuko jaunuolis, karštai prispaudęs jos rankas prie savo lūpų,— aš taip pat laimingas, kad mes čia vieni du. Frensis, jūs man paskyrėte žiaurų išmėginimą; juk karo viesulas gali mus tuoj išskirti amžinai.

— Turime nusilenkti mus valdančiam likimui. Bet dabar ne laikas kalbėti apie meilę; aš noriu jums pasakyti kitą, svarbesnį dalyką.

— Bet kas gali būti svarbiau už tuos nesutraukomus saitus, kurie padarys jus mano žmona! Frensis, jūs tokia šalta man... tam, kuris sunkios tarnybos dienomis ir kupinomis nerimo naktimis nė akimirką neužmiršo jūsų paveikslo.

— Brangusis Danvudi,— sujaudinta iki ašarų, Frensis vėl ištiesė jam ranką, ir jos skruostai vėl suliepsnojo skaisčiu raudoniu,— jūs žinote mano jausmus jums... Baigsis

karas, ir niekas nesutrukdys jums paimti šią ranką visiems laikams. Tačiau tol, kol jūs kariaujate prieš mano vienintelį brolį, aš niekada nesutiksiu susijungti su jumis saitais, glaudesniais už tuos, kurie mus sieja šiandien. Štai ir dabar mano brolis laukia jūsų sprendimo: grąžinsite jam laisvę ar pasiųsite į tikrą mirtį.

— Jūsų brolis!— krūptelėjęs ir išbalęs, sušuko Danvudis.— Jūsų brolis! Paaiškinkite... Kokią šiurpią prasmę slepia jūsų žodžiai?

— Argi kapitonas Lotonas nepasakė jums, kad šį rytą jis areštavo Henrį!— vos girdimai pratarė Frensis, įsmeigusi į savo mylimąjį nerimastingą žvilgsnį.

— Jis pranešė man, jog areštavo persirengusį šešiasdešimtojo pulko kapitoną, tačiau nepasakė, kokiomis aplinkybėmis tai atsitiko,— taip pat tyliai atsakė majoras ir, nuleidęs galvą, užsidengė veidą rankomis, mėgindamas paslėpti savo jausmus.

— Danvudi, Danvudi!— sušuko Frensis, sukrėsta negero nujautimo ir netekusi savo pirmykščio pasitikėjimo.— Ką reiškia jūsų susijaudinimas?

Kai majoras lėtai pakėlė kupiną gilaus susirūpinimo veidą, ji tęsė:

— Sakykite, sakykite, juk jūs neišduosite savo draugo... nepasmerksite mano brolio... savo brolio... gėdingai mirčiai?

— Frensis!— sielvartingai sušuko jaunuolis.— Ką aš galiu padaryti?

— Padaryti!— pakartojo Frensis, žvelgdama į jį paklaikusiomis akimis.— Nejaugi majoras Danvudis atiduos į priešų rankas savo draugą... savo būsimos žmonos brolį?

— O, nekalbėkite su manimi taip atšiauriai, brangioji mis Vorton... mano Frensis! Aš pasiruošęs paaukoti gyvybę dėl jūsų... dėl Henrio... bet negaliu paminti savo priedermės... suteršti savo garbės. Jūs pati niekintumėte mane, jeigu taip pasielgčiau.

— Peitonai Danvudi,— iškilmingai tarė Frensis, ir jos veidas tapo pilkas kaip pelenai,— jūs sakėte man... jūs prisiekėte, kad mylite mane...

— Aš myliu jus!— karštai pasakė jaunuolis.

Tačiau Frensis ženklu sustabdė jį ir tęsė virpančiu nuo susijaudinimo balsu:

— Nejaugi jūs manote, kad aš ištekėsiu už žmogaus, sutepusio savo rankas mano vienintelio brolio krauju?

— Frensis, jūs draskote man širdį!— pasakė majoras ir nutilo, stengdamasis susitvardyti; paskui, per jėgą šyptelėjęs ir pridūrė:— Pagaliau, gal būt, mes be reikalo kamuojame save nuogąstavimais. Galimas daiktas, jog, kai aš sužinosiu visas aplinkybes, pasirodys, kad Henris yra karo belaisvis, ir tiek; tada, jam davus garbės žodį, aš galėsiu jį paleisti.

— O, žinoma, nėra jokio pagrindo abejonėms. Aš žinojau... aš žinojau, Danvudi, kad jūs niekada neapleisite mūsų nelaimės valandą!

Šiek tiek aprimusi, Frensis nuvedė majorą į svetainę, norėdama pranešti namiškiams malonią žinią, kuria ji jau spėjo patikėti.

Danvudis nenoromis nusekė paskui ją, nelaukdamas nieko gero, tačiau po kelių akimirksnių jis jau stovėjo tarp namiškių ir stengėsi sukaupti visą savo ryžtą, kad galėtų tvirtai sutikti artėjantį išbandymą.

Abu jaunuoliai pasisveikino nuoširdžiai ir atvirai. Henris Vortonas laikėsi taip, tarsi nieko nebūtų atsitikę, kas galėtų pakirsti jo pasitikėjimą savimi.

Tuo tarpu nesmagi mintis, kad jis pats kažkokiu būdu prisidėjo prie savo draugo arešto, mirtinas pavojus, gresiantis kapitonui Vortonui ir širdį veriantys Frensis žodžiai sukėlė majoro Danvudžio sieloje nerimą, kurio, kad ir labai stengdamasis, jis nepajėgė nuslopinti. Likusieji Vortonų šeimos nariai jį sutiko šiltai ir draugiškai — jie nuo seno buvo prie jo prisirišę ir neužmiršo paslaugos, kurią jis kadaise jiems buvo padaręs; be to, kartu įėjusios mergaitės išraiškingos akys ir nukaitę skruostai be žodžių bylojo, kad jie nenusivils savo lūkesčiais. Pasisveikinęs su kiekvienu atskirai, Danvudis galvos linktelėjimu įsakė išeiti kareiviui, kuriam atsargusis kapitonas Lotonas buvo

paliepęs saugoti belaisvį. Atsisukęs į kapitoną Vortoną, jis maloniai pasiteiravo:

— Pasakykite, Henri, kodėl jūs persivilkote tuo kostiumu, kuriame jus užklupo kapitonas Lotonas, ir atsiminkite... atsiminkite, kapitone Vortonai, kad jūs atsakinėjate visiškai laisvanoriškai.

— Aš persivilkau todėl, majore Danvudi,— atsakė anglų karininkas,— kad galėčiau aplankyti artimuosius, nesibijodamas pakliūti į nelaisvę.

— Bet jūs persirengėte tik tada, kai pamatėte besiartinantį Lotono būrį?

— Taip, taip,— su įkarščiu įsiterpė Frensis, kuri buvo taip susirūpinusi dėl brolio, jog užmiršo visas smulkmenas,— mes su Sara perrengėme Henrį, kai pasirodė dragūnai; jį atpažino tik dėl mūsų neapsukrumo.

Danvudis klausėsi Frensis paaiškinimų, žiūrėdamas į ją su meile akyse, ir jo veidas pragiedrėjo.

— Tikriausiai daiktus, kuriuos jūs davėte jam, suradote čia, namie,— tęsė Danvudis,— griebėte paskutinę akimirką tą, kas pakliuvo po ranka?

— Ne,— oriai atsakė Vortonas,— šią aprangą aš dėvėjau, išeidamas iš Niujorko. Įsigijau ją dėl jau minėtos priežasties ir ketinau vėl užsivilkti šiandien, grįždamas į miestą.

Įsikarščiavusi Frensis stovėjo tarp brolio ir mylimojo, tačiau, kai visa tiesa blykstelėjo jos sąmonėje, ji, apimta siaubo, atšoko ir bejėgiškai susmuko ant kėdės, žvelgdama į jaunuolius paklaikusiomis akimis.

— O patruliai... būriai lygumose?— išbalęs paklausė Danvudis.

— Aš praėjau juos persirengęs. Parodžiau šį leidimą, kurį nusipirkau, o kadangi jis pasirašytas Vašingtono, tai, tur būt, yra suklastotas!

Danvudis stvėrė popierių iš kapitono rankų ir valandėlę tylėdamas žiūrėjo į parašą; pamažu kario pareiga privertė jį užmiršti visa kita; atsigręžęs į belaisvį, jis paklausė, tiriamai į jį žiūrėdamas:

— Kapitone Vortonai, iš kur jūs gavote šį popierių?

— Manau, kad jūs neturite teisės užduoti tokį klausimą, majore Danvudi.

— Dovanokite, sere, gal būt, mano jausmai mane privertė padaryti netaktą.

Misteris Vortonas, su giliu susijaudinimu klausęsis pokalbio, pagaliau įstengė ištarti:

— Nereikia teikti šiam popieriui didelės reikšmės, majore Danvudi: kare kasdien vartoja tokias gudrybes.

— Parašas nesuklastotas,— tyrinėdamas raides, tyliai pasakė dragūnas.— Nejaugi tarp mūsų slepiasi išdavikas? Kažkas panaudojo Vašingtono pasitikėjimą piktam: išgalvotas vardas parašytas kita ranka, negu leidimas. Kapitone Vortonai, mano pareiga neleidžia man pasitikėti jūsų garbės žodžiu — jums teks vykti kartu su manimi į Viršukalnes.

— Nieko kito aš ir nelaukiau, majore Danvudi.

Dragūnas lėtai atsigręžė į seseris, ir jo dėmesį vėl prikaustė Frensis figūra. Ji pakilo nuo kėdės ir stovėjo, maldaujamai ištiesusi į jį sunertas rankas. Nepajėgdamas daugiau nuslopinti savo susijaudinimo, jaunuolis skubiai sumurmėjo, jog turįs kuriam laikui pasišalinti, ir išėjo iš svetainės. Frensis išėjo paskui ir, paklusęs jos žvilgsniui, Danvudis vėl įėjo į kambarį, kuriame įvyko jų pirmasis pokalbis.

— Majore Danvudi,— vos girdimu balsu ištarė Frensis, ženklu paprašiusi jį atsisėsti,— aš jau prisipažinau, koks brangus jūs man esate, ir netgi dabar, kai jūs verčiate mane taip žiauriai kentėti, aš nenoriu to slėpti. Patikėkite, vienintelė Henrio kaltė yra ta, kad jis pasielgė neapdairiai. Mūsų tėvynė negali būti neteisinga. Aš pažadėjau, Danvudi, tapti jūsų žmona, kai tik taika įsiviešpataus mūsų krašte. Paleiskite brolį, patikėję jo garbės žodžiu, ir aš šiandien pat nueisiu su jumis prie altoriaus, nuvyksiu į jūsų stovyklą ir, tapusi kario žmona, išmoksiu pakelti visus kareiviško gyvenimo vargus.

Danvudis sučiupo ranką, kurią, kilnaus jausmo pagauta, ištiesė jam nuraudusi mergaitė, akimirką prispaudė

ją prie krūtinės, paskui atsistojo ir, giliai sujaudintas, pradėjo vaikščioti po kambarį.

— Frensis, susimildama, nesakykite daugiau nė žodžio, jei nenorite sudaužyti man širdies!

— Tai jūs atsisakote mano rankos?— išdidžiai tarė ji pakilusi, tačiau išbalę skruostai ir virpančios lūpos išdavė joje vykstančią kovą.

— Atsisakau! Argi aš nemaldavau jūsų sutikimo, nemaldavau su ašaromis? Argi tai nėra visų mano žemiškų troškimų vainikas? Tačiau vesti jus tokiomis aplinkybėmis reikštų sutepti mūsų abiejų garbę. Tikėkimės geriausio. Henrį turi išteisinti, gal būt, jo ir neteis; aš užtarsiu jį, kaip tik galėsiu,— neabejokite tuo, ir, patikėkite manimi, Frensis, Vašingtonas palankus man.

— Bet šis leidimas, šis piktnaudžiavimas pasitikėjimu, kurį jūs paminėjote, nuteiks Vašingtoną prieš mano brolį. Jeigu maldavimai ir grasymai būtų galėję paveikti jo rūstų teisingumo supratimą, argi būtų žuvęs Andre?— Su šiais žodžiais, beviltiškai nusiminusi, Frensis išbėgo iš kambario.

Valandėlę Danvudis stovėjo kaip apkvaišęs, paskui išėjo, ketindamas pasiteisinti prieš mergaitę ir apraminti ją. Koridoriuje, skiriančiame abi svetaines, jis susidūrė su apdriskusiu berniūkščiu, kuris, žvilgtelėjęs į jo uniformą, įbruko jam į ranką popieriaus skiautelę ir tučtuojau išnyko. Visa tai įvyko taip staigiai, kad susijaudinęs majoras vos spėjo pastebėti, jog pasiuntinys buvo skurdžiai apsirengęs kaimo vaikinukas; rankoje jis laikė miestietišką žaisliuką, kurį dabar tikriausiai su džiaugsmu apžiūrinėjo, galvodamas, kad sąžiningai užsidirbo, atlikęs jam pavestą uždavinį. Danvudis įsmeigė akis į raštelį. Jis buvo parašytas ant suglamžyto ir purvino popiergalio, vos įskaitomu braižu, bet jam pasisekė perskaityti štai ką:

„Reguliarieji čia pat — kavalerija ir pėstininkai".

Danvudis krūptelėjo. Užmiršęs viską, išskyrus kario pareigą, jis skubiai išėjo iš namo. Pasukęs link savo eskadrono, jis pamatė tolimos kalvos ketera šuoliuojantį sargybinį; nuaidėjo keletas šūvių, ir sekančią akimirką tri-

mitai žvaliai užgrojo: „Prie ginklo!" Kai majoras pasiekė savo eskadroną, ten visi jau buvo subruzdę. Lotonas sėdėjo balne, įsmeigęs akis į priešingą slėnio galą, ir griausmingu balsu, vos nenustelbdamas varinių triūbų, šaukė muzikantams:

— Garsiau pūskite, vaikinai, tegu tie anglai žino, kad čia jų laukia galas — Virginijos kavalerija toliau jų nepraleis!

Iš visų pusių pradėjo rinktis žvalgai ir patruliai; vienas po kito jie greitai raportavo vadui, o šis įsakinėjo taip sklandžiai ir su tokiu pasitikėjimu, jog buvo neįmanoma jam nepaklusti. Sugrįžus raitiems sargybiniams ir žvalgų būriams, kavaleristų skaičius išaugo beveik iki dviejų šimtinių. Be to, čia dar buvo nedidelė grupė valstiečių, paprastai tarnaujančių vedliais; jie buvo ginkluoti ir, esant reikalui, kaudavosi kaip pėstininkai; dabar jie, paliepti Danvudžio, ardė tvoras, kurios galėjo kliudyti kavalerijos veiksmams. Pėstininkai greitai ir sėkmingai susidorojo su šiuo darbu ir netrukus užėmė jiems paskirtą būsimajame mūšyje vietą.

Gavęs iš savo žvalgų visas žinias apie priešą, majoras Danvudis galėjo apgalvoti tolimesnių veiksmų planą. Slėnio dugnu driekėsi plati lyguma, nuo abipus stūksančių kalvų papėdės žemėjanti į vidurį; čia ji perėjo į lygią pievą, per kurią vingiavo nedidelis upokšnis, dažnai patvindavęs ir ją patręšdavęs. Šį upokšnį buvo galima lengvai perbristi; tik vienoje vietoje, kur jis darė vingį nuo vakarinio slėnio pakraščio į rytus, jo krantai buvo kiek statesni ir kliudė raitininkų judėjimui. Čia per upelį buvo nutiestas paprastas medinis tiltas, lygiai toks pat, kaip ir tas, kuris stovėjo už pusės mylios nuo „Baltosios akacijos".

Skardingos kalvos, supančios slėnį iš rytų, keliose vietose buvo į jį įsirėžusios uolėtais iškyšuliais, vos ne per pusę jį susiaurindamos. Dragūnų eskadrono užnugaris buvo netoli vieno tokio iškyšulio, ir Danvudis įsakė kapitonui Lotonui pasislėpti su dviem nedideliais būriais jo priedangoje. Į kairę nuo lauko, kur Danvudis ketino sutikti

priešą, slėnio pakraščiu beveik ištisą mylią driekėsi tankus miškas. Ten nužygiavo pėstininkai ir užėmė poziciją pačiame pagiryje, iš kur buvo patogu šaudyti padrikomis, bet veiksmingomis salvėmis į besiartinančią priešo koloną.

Žinoma, nereikia galvoti, jog „Baltosios akacijos" gyventojai nepastebėjo visų šių pasiruošimų.

Kapitonas Vortonas buvo paliktas saugoti dviem dragūnams; vienas iš jų lėtai vaikščiojo po terasą, kitam buvo liepta neatsitraukti nuo belaisvio nė per žingsnį. Jaunuolis sekė visus Danvudžio pasiruošimus susižavėjęs ir kartu smarkiai nuogąstaudamas dėl savo draugų. Jam ypač nepatiko pasala, kurioje tūnojo Lotono vadovaujamas būrys,— iš namo langų buvo aiškiai matyti, kaip vadas, malšindamas savo nekantrumą, vaikštinėjo priešais išsirikiavusių kareivių gretas. Henris Vortonas kelis kartus greitai permetė kambarį tiriančiu žvilgsniu, svarstydamas, kaip iš čia ištrūkus, tačiau sargybinis, nelyginant Argus, nė akimirkai nenuleido nuo jo savo budrių akių. Su jaunatvišku užsidegimu Henris troško stoti į mūšį, bet buvo priverstas tenkintis pasyvia žiūrovo role scenoje, kurioje mielai būtų tapęs veikėju.

Pievoje, į kairę nuo misterio Vortono namo, kariuomenės užnugaryje, stovėjo keletas žmonių, regimai užsiėmusių visai kitokiais reikalais, negu likusieji. Jų buvo trejetas: du suaugę vyrai ir mulatas berniukas. Vyriausias iš jų buvo aukštas vyras, toks išstypęs, jog panėšėjo į milžiną. Šiam būreliui Frensis ir nusprendė pasiųsti raštelį, adresuotą Danvudžiui. Ji paskubomis pieštuku parašė: „Ateikite, Peitonai, nors trumpai valandėlei". Iš rūsio, kuriame buvo virtuvė, išėjo Cezaris ir atsargiai nusėlino palei užpakalinę namo sieną, stengdamasis nepakliūti į akis žingsniuojančiam po terasą sargybiniui, kuris buvo griežtai įsakęs niekam iš namų nė kojos neiškelti. Negras įteikė raštelį aukštajam džentelmenui ir paprašė perduoti jį majorui Danvudžiui. Tas, į kurį kreipėsi Cezaris, buvo kavaleristų chirurgas, ir afrikiečiui net dantys subarškėjo, kai jis išvydo ant žemės instrumentus, paruoštus būsimoms operacijoms. Daktaras pakėlė nuo knygos susimąs-

čiusias akis, pasiuntė berniuką nunešti raštelį majorui ir vėl įniko skaityti. Cezaris neskubėdamas pasuko atgal, kai staiga trečiasis chirurginio skyriaus narys, sprendžiant iš drabužio — žemesnio rango, negu kiti, šaltai pasiteiravo, ar šis nenorėtų atsiskirti su savo koja. Matyt, klausimas priminė Cezariui šių galūnių paskirtį, kadangi jis tuoj pat davė joms valią ir atsirado prie terasos vienu metu su majoru Danvudžiu, kuris atjojo raitas. Petingas sargybinis išsitempė ir su ginklu atidavė pagarbą praėjusiam karininkui, bet vos tik užsidarė durys, jis atsisuko į Cezarį ir rūsčiai pasakė:

— Klausyk, juodsnuki, jei tu dar kartą išeisi iš namo, manęs neatsiklausęs, aš pavirsiu barzdaskučiu ir su šiuo skustuvu nuskusiu tavo juodąsias ausis.

Nebelaukdamas dar vieno perspėjimo, Cezaris skubiai spruko į virtuvę, murmėdamas kažkokius žodžius, tarp kurių dažniausiai kartojosi „skineris" ir „niekšas maištininkas".

— Majore Danvudi,— kreipėsi Frensis į savo mylimąjį, jam įėjus,— gal būt, aš neteisi jūsų atžvilgiu... jeigu mano žodžiai jums pasirodė atžarūs...

Mergaitė nebesutramdė savo susijaudinimo ir apsipylė ašaromis.

— Frensis!— karštai sušuko karys.— Jūs tik tuomet esate atžari ir neteisi, kai abejojate mano meile!

— O Danvudi,— pratarė ji raudodama,— jūs tuojau stosite į mūšį, ir jūsų gyvybei grės pavojus, tačiau atsiminkite, jog yra širdis, kurios laimė priklauso nuo jūsų sėkmės. Aš žinau, kad jūs narsus, tačiau būkite ir atsargus...

— Dėl jūsų?— paklausė nušvitęs jaunuolis.

— Dėl manęs,— atsakė Frensis.

VII SKYRIUS

Karo su maištaujančiomis kolonijomis pradžioje anglai bevelijo nenaudoti kavalerijos. Tam buvo visa eilė priežasčių: smarkiai raižyta vietovė, neįžengiami miškai, di-

delis nuotolis nuo metropolijos, o táip pat ir galimybė greitai permetinėti kariuomenę iš vienos vietos į kitą, dėka neginčijamo Anglijos pranašumo jūroje. Tuo metu į Ameriką buvo nusiųstas tik vienas reguliariosios kavalerijos pulkas. Vis dėlto, tais atvejais, kai to reikalavo karo padėtis, karališkosios armijos vadai įvairiose vietose savo nuožiūra formavo raitininkų pulkus ir atskirus būrius.

Prieš anglus kovojo ištvermingiausi Amerikos vyrai. Amerikiečių armija kentė neregėtus nepriteklius, tačiau kavalerijos karininkai, jausdami savo jėgą ir suprasdami, kad kaunasi už teisų reikalą, visaip stengėsi aprūpinti savo būrius, nevengdami, reikalui esant, pavartoti ir prievartą. Amerikiečių kavaleristai turėjo gerus arklius, gerą maistą ir todėl pasižymėjo didele kovine galia. Tikriausiai tuo metu visame pasaulyje nebuvo kariuomenės, kuri būtų galėjusi susilyginti su negausiais, tačiau narsiais, sumaniais ir ištvermingais lengvosios kavalerijos būriais, tarnaujančiais žemyno vyriausybei.

Danvudžio vyrai jau ne kartą buvo įrodę savo drąsą grumtynėse su reguliariąja armija; dabar jie nenustygo vietoje, trokšdami kuo greičiau smogti priešui, kurį beveik visada nugalėdavo. Šis troškimas tuojau išsipildė: vos tik jų vadas spėjo užšokti ant žirgo, kai, lenkdami pietiniame slėnio gale esančios kalvos papėdę, pasirodė priešininkai. Po keleto minučių majoras jau galėjo įžiūrėti juos. Viename būryje jis pamatė žalius kaubojų mundurus, kitame — vokiečių šaulių odinius šalmus bei medinius balnus. Skaičiumi jie maždaug prilygo Danvudžio vadovaujamam daliniui.

Pasiekęs atvirą vietovę prie Harvio Berčo namelio, priešas sustojo; kareiviai išsirikiavo kautynių tvarka, matyt, ruošdamiesi puolimui. Tą pačią akimirką slėnyje pasirodė ir anglų pėstininkų kolona; ji pasuko link jau minėto upokšnio kranto.

Lemiamais momentais majoras Danvudis sugebėdavo parodyti ne tik beatodairišką drąsą, bet ir šaltą kraują bei įžvalgumą. Jis tučtuojau pastebėjo savo padėties pranašu-

mą ir nusprendė jį išnaudoti. Jo vedama kolona ėmė lėtai trauktis atgal iš lauko, ir jaunas vokietis, vadovaujantis priešo kavalerijai, bijodamas paleisti iš rankų lengvą pergalę, įsakė pradėti puolimą. Retai galėjai sutikti didesnius nutrūktgalvius už kaubojus; jie bematant puolė persekioti besitraukiantį priešą, nėmaž nedvejodami savo sėkme — juk užnugaryje stovėjo savi pėstininkai; vokiečių šauliai sekė jiems iš paskos, tačiau lėčiau ir tvarkingiau išsirikiavę. Staiga per visą slėnį nuskardėjo virginiečių trimitų garsai, į juos atsiliepė prigulusio užuolandoj dalinio trimitininkai, ir ši muzika anglams smogė į pačią širdį. Danvudžio kolona, padariusi staigų posūkį, tvarkingai išsiskleidė, o pasigirdus kovos signalui, iš priedangos išėjo Lotono būrys; pats kapitonas, mojuodamas kardu virš galvos, šuoliavo priešaky, ir jo skardus balsas nustelbė šaižų trimitų gausmą.

Tokio puolimo kaubojai negalėjo atremti. Jie iškriko į visas puses ir pasileido bėgti iš lauko, kiek tik įkirto jų arkliai — rinktiniai Vestčesterio ristūnai. Tik nedaugelį pasiekė priešo ranka, vienok tiems, kurie patyrė kerštaujančių tėvynainių ginklo smūgį, nebuvo lemta išvysti, kas tą ginklą pakėlė. Daug jų buvo sutrypta tikra to žodžio prasme, ir netrukus Danvudis pamatė, jog lauke nebeliko nė vieno priešo.

Negalima pasakyti, jog „Baltosios akacijos" gyventojai nesidomėjo dramos, vykstančios prieš pat jų langus, baigtimi. Iš tiesų nerimas pripildė visų širdis tiek virtuvėje, tiek ir svetainėje. Užlindęs už namo kampo, kad išvengtų atsitiktinės kulkos, Cezaris smalsiai stebėjo grumtynes. Per kelis žingsnius nuo jo stovintis terasoje sargybinis aštria dresiruoto pėdsekio uosle pajuto negro prisiartinimą. Cezario išmintingai pasirinkta pozicija jam sukėlė tik paniekinamą šypseną; jis atsitiesė ir, nepaisydamas pavojaus, išdidžiai atstatė krūtinę į tą pusę, kur vyko mūšis. Pažiūrėjęs su neapsakoma panieka į Cezarį, dragūnas šaltakraujiškai pasakė:

— Labai jau brangini savo ypatą, pone juodaodi.

— Kulka vienodai kliudo tiek juodą, tiek baltą,— piktai sumurmėjo negras, metęs patenkintą žvilgsnį į savo priedangą.

— O gal patikrinti, ką?— pasiteiravo sargybinis ir, ištraukęs iš už diržo pistoletą, lėtai nusitaikė į Cezarį.

Negrui subarškėjo dantys, kai jis išvydo į jį atkreiptą juodą vamzdžio kiaurymę, nors jis ir nepatikėjo, jog dragūnas rimtai ketino jam padaryti ką nors bloga. Tuo metu Danvudžio kolona pradėjo trauktis, o karališkoji kavalerija metėsi į ataką.

— Aha, pone raitininke,— triumfuodamas pasakė Cezaris, įsitikinęs, kad amerikiečiai iš tikrųjų traukiasi,— ko gi jūsų maištininkai nesimuša?.. Žiūrėkite... žiūrėkite, kaip karaliaus Jurgio vyrai veja majorą Danvudį! Jis, tiesa, geras džentelmenas, bet ne jam įveikti reguliariuosius!

— Velniop tavo reguliariuosius!— įsiutęs šūktelėjo dragūnas.— Pakentėk minutėlę, juodsnuki, ir pamatysi, kaip kapitonas Džekas Lotonas išeis iš už tos kalvos ir išblaškys kaubojus, kaip laukines žąsis, netekusias vedlio.

Cezaris manė, jog Lotono dalinys pasislėpė už kalvos dėl tų pačių priežasčių, kurios privertė jį ieškoti priedangos už sienos, tačiau neilgai trukus dragūno pranašystės išsipildė, ir negras nustėręs pamatė, jog karališkoji kavalerija netvarkingai bėga.

Sargybinis pradėjo garsiai džiūgauti dėl savo draugų pergalės; jo šūksniai atkreipė kito dragūno, saugančio Henrį Vortoną, dėmesį, ir pastarasis pribėgo prie atviro svetainės lango.

— Žiūrėk, Tomai, žiūrėk,— džiaugsmingai riktelėjo nuo terasos pirmasis sargybinis,— kaip kapitonas Lotonas gena tuos vokiečius, tuos odinius puodus! O štai majoras nušovė karininko arklį... Po šimts pypkių, geriau jis būtų nudėjęs vokietį ir pagailėjęs žirgo!

Įkandin sprunkančių kaubojų sutratėjo pistoletų šūviai, ir kulka sudaužė lango stiklą už keleto žingsnių nuo Cezario. Negras beregint išnyko namo viduje ir užlipo į svetainę.

Tuo metu du kaubojai, atkirsti nuo savo besitraukiančių draugų, įsiveržė pro vartus, ketindami pabėgti į tankų mišką už sodybos. Pamatę už vejos porą pririštų arklių, jie puolė skubiai atrišinėti pavadžius. Juos pastebėjo sargybinis ant terasos. Jis iššovė iš pistoleto ir, iškėlęs kardą, metėsi gelbėti arklių.

Vos tik Cezaris pasirodė svetainėje, budrusis dragūnas ėmė dar uoliau sekti savo belaisvį, tačiau draugo riksmas vėl pritraukė jį prie lango. Prapliupęs keiksmais, kareivis persisvėrė per palangę, tikėdamasis savo karinga išvaizda ir grūmojimais nubaidyti plėšikus nuo jų grobio. Henris Vortonas nepajėgė atsispirti staiga kilusiai pagundai. Už mylios nuo namo jo laukė trys šimtai draugų, po lauką blaškėsi daugybė žirgų be raitelių, ir Henris, čiupęs nieko neįtariantį sargybinį už kojų, išmetė jį pro langą ant vejos. Cezaris išsmuko iš kambario ir, nusileidęs žemyn, užšovė durų velkę.

Kareivis nukrito iš nedidelio aukščio ir, tuoj pat pašokęs ant kojų, valandėlei nukreipė visą įniršį į belaisvį. Tačiau įlipti pro langą atgal į kambarį, turint prieš save tokį priešininką, kaip Henris, buvo neįmanoma, o kai jis pribėgo prie priekinių durų, tai pasirodė, kad jos užsklęstos.

Jo draugas garsiai šaukėsi pagalbos, ir, pamiršęs visa kita, apdujęs kareivis metėsi jam padėti. Vienas arklys buvo tučtuojau išvaduotas, tačiau antrąjį kaubojus jau suspėjo prisirišti prie savo balno, ir visi keturi dingo už namo, įnirtingai mosikuodami kardais ir drebindami orą prakeiksmais. Cezaris atsklendė duris ir, rodydamas į palaidą arklį, ramiai rupšnojantį žolę vejoje, riktelėjo:

— Bėgti... tučtuojau bėgti, masa Hari!

— Taip,— šūktelėjo jaunuolis, šokdamas į balną,— dabar iš tiesų laikas bėgti, drauguži.

Negras susirūpinęs sekė, kaip jis išjojo į vieškelį, pasuko į dešinę, nulėkė kaip patrakęs išilgai stačios uolos ir išnyko už jos iškyšulio.

Tada Cezaris patenkintas vėl uždarė duris, užstūmė vieną po kitos visas velkes ir pasuko iki galo raktą; visą

laiką jis kalbėjosi su savimi, džiaugdamasis sėkmingu jaunojo šeimininko pabėgimu.

Kai kautynių baigtis buvo nulemta ir atėjo laikas laidoti žuvusius, jų skaičių papildė du kaubojai ir vienas virginietis, rasti pievelėje už „Baltosios akacijos".

Henrio Vortono laimei, jo žirgas buvo grynakraujis Virginijos ristūnas; jis kaip vėjas nešė jį per slėnį, ir jaunuolio širdis džiaugsmingai plakė, vien pagalvojus apie laimingą išsigelbėjimą, kai staiga jo ausyse garsiai suskambėjo pažįstamas balsas:

— Bravo, kapitone! Negailėkite rimbo ir prieš pat tiltą pasukite kairėn!

Henris nustebęs apsidairė ir pamatė savo buvusį palydovą Harvį Berčą; jis sėdėjo ant aštraus uolos iškyšulio, nuo kur buvo galima apžvelgti visą slėnį. Maišas, gerokai sumažėjęs, gulėjo prie jo kojų; prekeivis linksmai pamojavo skrybėle prašuoliavusiam jaunuoliui. Henris pasinaudojo šio mįslingo žmogaus patarimu ir, suradęs miško takelį, kuris vedė į kertantį slėnį vieškelį, pasuko juo ir veikiai atsidūrė pas savuosius. Už minutės jis perjojo tiltą ir sustabdė žirgą prie savo seno pažįstamo, pulkininko Velmiro.

— Kapitonas Vortonas!— sušuko apstulbęs anglų dalinių vadas.— Su mėlyna palaidine ir ant maištininkų arklio! Tikriausiai iš dangaus nukritote tokiame rūbe ir tokiu būdu?

— Ačiū dievui, aš sveikas ir gyvas,— sunkiai alsuodamas, atsakė jaunuolis,— aš ištrūkau iš priešų rankų: vos prieš penkias minutes buvau belaisvis ir man grėsė kartuvės.

— Kartuvės, kapitone Vortonai! O ne, šie karūnos išdavikai niekada nebūtų išdrįsę įvykdyti antros žmogžudystės. Ar maža to, kad jie pakorė Andre? O dėl ko jums grėsė šitoks likimas?

— Mane apkaltino tuo pačiu nusikaltimu, kaip ir Andre,— atsakė kapitonas ir trumpai papasakojo susirinkusiems, kaip jis pakliuvo į nelaisvę, koks pavojus jam grėsė ir kokiu būdu jam pasisekė pabėgti.

Šio pokalbio metu — jis vyko prieš anglų gretas ir netoli nuo amerikiečių — Danvudis surinko išsiblaškiusius po slėnį karius, įsakė saugoti belaisvius ir atsitraukė į poziciją, kurią buvo užėmęs, pirmą kartą pasirodžius priešui. Patenkintas pasiektu laimėjimu ir manydamas, jog anglai dabar bus atsargesni ir nebeduos daugiau jam progos juos sumušti, jis nusprendė atšaukti iš miško pėstininkus, o paskui, palikęs stiprų būrį mūšio lauke stebėti priešo veiksmus, atsitraukti su savo kareiviais keletą mylių į tinkamą nakvynei vietą. Kapitono Lotono veido išraiška aiškiai bylojo, jog jis smerkia savo viršininko planus; jis išsitraukė savo ištikimąjį žiūroną, norėdamas pažiūrėti, ar vis dėlto negalima būtų dar kartą užpulti priešo, ir staiga šūktelėjo:

— Kas per velniava, mėlyna palaidinė tarp raudonų mundurų! Prisiekiu savo gimtąja Virginija, juk tai mano persirėdęs bičiulis iš šešiasdešimtojo pulko, gražuolis kapitonas Vortonas, kuris paspruko nuo mano dviejų šauniausių vyrų!

Vos tik jis ištarė šiuos žodžius, priėjo vienas iš paminėtų šaunuolių, išlikęs gyvas po susirėmimo su kaubojais, vesdamas už pavadžio jų arklius ir savąjį; jis pranešė apie draugo mirtį ir belaisvio pabėgimą. Kadangi sergėti kapitoną Vortoną buvo pavesta užmuštajam dragūnui, o antrojo negalima buvo kaltinti dėl to, kad jis puolė gelbėti paliktų jam saugoti arklių, tai kapitonas Lotonas išklausė jį su širdgėla, tačiau nesupyko.

Ši žinia visiškai pakeitė majoro Danvudžio planus. Jis tučtuojau suprato, jog Vortono pabėgimas gali mesti šešėlį ant jo gero vardo. Įsakymas atitraukti pėstininkus buvo atšauktas, ir Danvudis ėmė laukti progos atakuoti priešą lygiai taip pat nekantriai, kaip ir karštakošis Lotonas.

Tik prieš dvi valandas Danvudžiui atrodė, jog, atsitiktinai padaręs Henrį Vortoną jo belaisviu, likimas smogė patį žiauriausią smūgį, kokį jam kada teko patirti. Tačiau dabar jis buvo pasiryžęs pastatyti ant kortos visą gyvenimą, kad tik vėl suėmus savo draugą. Visi kiti

sumetimai nublanko įžeistos savimeilės akivaizdoje, ir, galimas daiktas, jis būtų pranokęs net kapitoną Lotoną nutrūktgalviška drąsa, jei tą akimirką pulkininkas Velmiras su savo daliniais nebūtų perėjęs tilto ir išžygiavęs į atvirą lauką.

— Žiūrėkite!— džiūgaudamas suriko kapitonas, rodydamas pirštu į judančią koloną.— Džonas Bulis pats lenda į spąstus!

— Tikrai!— karštai atsiliepė Danvudis.— Bet jie neišsiskleis šioje lygumoje: Vortonas tikriausiai perspėjo juos apie mūsų pasalą. Na, o jeigu jie tai padarys...

— ...jų batalione neliks nė tuzino sveikų pakaušių,— pertraukė jį Lotonas, šokdamas ant arklio.

Netrukus viskas paaiškėjo: anglai, paėję kiek į priekį atviru lauku, nepaprastai kruopščiai išsiskleidė grandine — nei pridėt, nei atimt, kaip parado metu Londono Haid Parke.

— Pasiruošti! Ant arklių!— riktelėjo Danvudis.

Kapitonas Lotonas pakartojo šiuos žodžius taip skardžiai, jog Cezariui, stovinčiam prie atviro lango, net ausyse suspengė.

Anglai artėjo lėtai, stropiai palaikydami lygiavimą rikiuotėje, bet amerikiečių pėstininkai atidengė tankią ugnį, kuri pradėjo neraminti arčiau miško esančius karališkosios armijos dalinius. Paklausęs papulkininkio, seno kareivos, patarimo, Velmiras davė dviem kuopoms įsakymą išmušti iš užuolandos amerikiečių pėstininkus. Šis manevras sukėlė nedidelį sąmyšį anglų eilėse, ir Danvudis tuoj pat nutarė tuo pasinaudoti. Vietovė buvo lyg tyčia parinkta kavalerijai, ir anglai nepajėgė atremti smarkaus virginiečių puolimo. Idant amerikiečių dragūnai nepakliūtų po savo draugų, pasislėpusių priedangoje, kulkomis, pagrindinis smūgis buvo nukreiptas į priešais mišką tekančio upokšnio tolimąjį krantą, ir ataka pavyko kuo sėkmingiausiai. Kovojantį kairiajame sparne Velmirą parbloškė veržli užpuolikų banga. Danvudis vos suspėjo jį išgelbėti nuo vieno savo vyro kardo, pakėlė nuo žemės, padėjo užsėsti ant balno ir atidavė saugoti savo adjutan-

tui. Išmušti pėstininkus iš užuolandos Velmiras buvo pavedęs tam pačiam papulkininkiui, kuris pasiūlė šią operaciją, ir tokiu atveju nereguliariesiems amerikiečių būriams būtų kilęs nemažas pavojus. Tačiau jie jau išpildė savo uždavinį ir dabar traukėsi pamiške atgal prie savo arklių, paliktų apsaugai šiauriniame slėnio gale.

Amerikiečiai užėjo anglams iš kairės ir, smogę iš užnugario, privertė juos bėgti iš šių pozicijų. Tačiau papulkininkis greitai susiorientavo ir, žaibiškai apsukęs savo dalinį, atidengė smarkią ugnį į pro jį lekiančius atakon dragūnus. Šiame dalinyje buvo ir Henris Vortonas, pasisiūlęs padėti išblaškyti pėstininkus; kulka kliudė jo kairiąją ranką, todėl jam teko perimti pavadį į dešiniąją. Kai pro jį, karingai aidint trimitų garsams, skardžiai šaukdami praskriejo dragūnai, įsikarščiavęs jaunuolio žirgas liovėsi jo klausęs, šoko pirmyn, atsistojo piestu, ir sužeistas į ranką raitelis nepajėgė jo suvaldyti. Po valandėlės Henris Vortonas pasijuto, priešingai savo valiai, bešuoliuojąs greta kapitono Lotono. Dragūnas iš pirmo žvilgsnio suvokė juokingą savo netikėto pakeleivio padėtį, bet čia jie abu įsirėžė į anglų liniją, ir jis tik spėjo riktelėti:

— Žirgas geriau žino už raitelį, kieno reikalas teisus! Džiugu matyti jus kovotojų už laisvę gretose, kapitone Vortonai!

Vis dėlto, kai tik pasibaigė ataka, kapitonas Lotonas, negaišdamas nė minutės, vėl sugavo savo belaisvį ir, pastebėjęs, jog tas sužeistas, įsakė nusiųsti jį į užnugarį.

Tuo tarpu daugeliui anglų, pasinaudojus kautynių maišatimi ir dūmais, pavyko užeiti už savo tėvynainių dalinio, kuris, tvarkingai išsirikiavęs grandine, stovėjo priešais mišką, tačiau buvo priverstas nutraukti ugnį, bijodamas pataikyti į savuosius. Bėgliams buvo liepta sudaryti antrąją liniją po medžių priedanga. Dar nespėjo jie to padaryti, o kapitonas Lotonas pasišaukė jauną karininką, vadovaujantį paliktam rezerve būriui, ir įsakė smogti į išlikusią anglų grandinę. Įsakymas buvo išpildytas taip pat skubiai, kaip ir duotas, tačiau kapitono smarkumas sukliudė tinkamai pasiruošti puolimui, ir kavaleristai, sutikti

taiklios priešo ugnies, netvarkingai atsitraukė. Lotonas su savo jaunuoju draugu buvo numesti nuo arklių. Virginiečių laimei, šią kritišką akimirką mūšio lauke vėl pasirodė majoras Danvudis. Savo kariuomenės eilėse jis išvydo sąmyšį; prie jo kojų kraujo klane gulėjo Džordžas Singltonas, jaunas karininkas, kurį jis mylėjo ir labai vertino; nukrito nuo arklio ir kapitonas Lotonas. Majoro akys užsidegė. Jis nušuoliavo išilgai savo eskadrono, garsiai kviesdamas dragūnus išpildyti savo priedermę, ir jo balsas smigo jiems į pačią širdį. Jo išvaizda ir žodžiai padarė stebuklą. Nutilo klyksmai, kareiviai greitai ir tvarkingai išsirikiavo, nuskardėjo puolimo signalas, ir virginiečiai, vedami Danvudžio, nesulaikomu viesulu nurūko per slėnį. Netrukus jie šluote nušlavė priešą nuo mūšio lauko; išlikę gyvi šoko ieškoti priedangos miške. Danvudis neskubėdamas išvedė dragūnus iš ugnies, kurią atidengė pasislėpę už medžių reguliarieji, ir ėmėsi vykdyti liūdną prievolę — rinkti užmuštuosius ir sužeistus.

Seržantas, kuriam buvo pavesta pristatyti Henrį Vortoną chirurgui, skubinosi išpildyti šį paliepimą, kad galėtų kuo greičiau sugrįžti į kautynių lauką. Dar neprijojus nė slėnio vidurio, kapitonas pastebėjo žmogų, kurio išorė ir užsiėmimas nejučiomis patraukė jo dėmesį. Šio keistuolio plikė švietė iš tolo, o iš kelnių kišenės styrojo gausiai išpudruotas perukas. Jis buvo nusimetęs palaidinę ir iki alkūnių pasiraitojęs marškinių rankoves; krauju aptaškyti drabužiai, rankos ir net veidas išdavė jo profesiją; iš burnos jam kyšojo cigaras, dešinėje rankoje laikė kažkokius keistus instrumentus, o kairėje — apgraužtą obuolį, kuriuo retkarčiais pakeisdavo anksčiau minėtą cigarą. Jis stovėjo ir užsimąstęs žiūrėjo į priešais gulintį negyvą vokietį. Greta, sprendžiant iš laikomų rankoje instrumentų ir kraujuotų rūbų, buvo jo padėjėjas.

— Štai čia daktaras, sere,— sausai tarė Henriui Vortonui jo palydovas,— jis akies mirksniu užlopys jūsų ranką.

Pasivadinęs arčiau keletą kareivių, jis kažką jiems pašnabždėjo, rodydamas į belaisvį, ir apsisukęs kaip strėlė nulėkė atgal pas savo draugus.

Henris žengė artyn prie šio komiško subjekto ir, pamatęs, jog tas nekreipia į jį jokio dėmesio, ketino paprašyti, kad jam suteiktų pagalbą, bet staiga daktaras prašneko pats sau:

— Na, dabar nėmaž nedvejoju, kad šį žmogų užmušė kapitonas Lotonas. Žinau tą taip tvirtai, tarsi būčiau savo akimis matęs, kaip jis sudavė smūgį. Kiek kartų aš jį mokiau, kaip suluošinti priešą, neatimant jam gyvybės! Žiauru taip beprasmiškai naikinti žmonių giminę. Be to, po tokių smūgių — kas belieka veikti medicinai? Vadinasi, Lotonas negerbia mokslo šviesos.

— Ar neturite atliekamos valandėlės, sere,— kreipėsi į daktarą Henris Vortonas,— žvilgtelėti į šią menką žaizdelę?

— A!— riktelėjo chirurgas krūptelėjęs ir permetė Henrį žvilgsniu nuo galvos iki kojų.— Iš kur jūs, iš mūšio lauko? Daug ten darbo, a?

— Nemažai,— atsakė Henris ir, padedamas daktaro, nusivilko palaidinę.— Neramus metas, drįstu jus užtikrinti.

— Neramus,— pakartojo chirurgas, rūpestingai tvarstydamas ranką.— Jūs mane labai nudžiuginote, sere: jei žmonės nerimsta, reiškia, jie gyvi, o kol jie gyvi, negalima nustoti vilties. Bet va, šiuo atveju mano menas bejėgis. Aš ką tik įdėjau smegenis į vieno paciento kaukolę, bet, man regis, tas žmogelis pasimirė anksčiau, nei aš jį pamačiau. Įdomus atvėjis, sere; aš jums parodysiu — jis čia netoliese, už tvoros, drauge su kitais lavonais... Aha, kulka praėjo pro kaulą, nesutrupinusi jo. Jums pasisekė, kad pakliuvote į prityrusio chirurgo rankas — kitaip, ko gero, būtumėte netekęs šios galūnės.

— Iš tikrųjų?— šiek tiek sunerimęs, paklausė Henris.— Nemaniau, kad žaizda tokia rimta.

— Ne, žaizda nėra rimta, bet jūsų ranka taip nuostabiai tinka operacijai, kad naujokas būtų neatsispyręs pagundai ją nupiauti.

— Po velnių!— šūktelėjo kapitonas.— Argi kas nors gali jausti malonumą, biaurodamas į save panašų sutvėrimą?

— Sere,— iškilmingai pasakė daktaras,— rankos amputavimas pagal visas mokslo taisykles — operacija, teikianti itin didelį malonumą. Bijau, kad jaunesnis chirurgas įsismaginęs nebekreiptų dėmesio į visokias smulkmenas.

Tolimesnį pokalbį nutraukė dragūnai, lėtai grįžtantys į pirmykštę stovėjimo vietą; tarpe jų buvo ir lengvai sužeistų kareivių, kurie meldė kuo greičiau jiems suteikti pagalbą.

Henrį Vortoną apsupo ginkluota sargyba, ir jaunuolis su maudžiančia širdimi vėl nužingsniavo į tėvo namus.

Kautynėse anglai neteko beveik trečdalio pėstininkų, o likusieji susibūrė miške. Suprasdamas, kad bergždžia būtų šaudyti į gerai prisidengusius priešus, Danvudis paliko lygumoje stiprų dalinį, vadovaujamą kapitono Lotono, įsakęs sekti anglų veiksmus ir nepraleisti progos padaryti kiek galima daugiau žalos, prieš jiems sėdant į laivus.

Anglai tuo tarpu palengva traukėsi mišku į kalnus ir, laikydamiesi neprieinamų kavalerijai takų, pasuko link pakrantės.

VIII SKYRIUS

Laukas, kuriame virginiečiai atakavo priešo pėstininkus, buvo arčiau kaip per mylią nuo „Baltosios akacijos", ir, kai nutildavo muškietų šūviai, čia buvo girdėti kareivių riksmai. Po Henrio pabėgimo misteris Vortonas nuėjo į kambarį, kuriame tūnojo jo svainė ir vyresnioji duktė, ir visi trys drebėdami ėmė laukti žinių iš mūšio vietos. Netrukus prie jų prisijungė ir Frensis. Misteris Vortonas pasiuntė Cezarį sužinoti, kas dedasi už sodybos ribų ir kieno vėliavos pergalingai plazda virš lauko. Tada jis trumpai papasakojo apstulbusioms dukterims, kokiomis aplinkybėmis pasisekė pabėgti Henriui. Joms dar nespėjus atsikvošėti iš nustebimo, atsidarė durys, ir pats Henris įėjo į kambarį; jį lydėjo du kareiviai, o jiems iš paskos spūdino Cezaris.

— Henri. . . sūnau mano, sūnau mano!— sukliko, ištiesęs rankas, sukrėstas tėvas, iš susijaudinimo neįstengda-

mas pakilti iš krėslo.— Ką aš matau? Tu vėl nelaisvėje... tavo gyvybė pavojuje?

— Maištininkams labiau pasisekė, negu mums,— atsakė jaunuolis, mėgindamas žvaliai nusišypsoti, ir paėmė už rankų abi susisielojusias seseris.— Aš drąsiai koviausi už savo laisvę, tačiau pragaištinga maišto dvasia apsėdo netgi jų arklius: žirgas, kuriuo aš jojau, prieš mano valią — galite tuo neabejoti — nunešė mane į patį Danvudžio kariuomenės vidurį.

— Ir tave vėl suėmė?— paklausė tėvas, metęs baimingą žvilgsnį į ginkluotus sūnaus palydovus.

— Deja, taip. Tas akylusis misteris Lotonas tučtuojau sulaikė mane.

— O kodėl ne jūs jį, masa Hari?— pyktelėjęs sušuko Cezaris.

— Tą lengviau pasakyti, negu padaryti,— atsakė kapitonas šypsodamasis,— ir, be to,— pridūrė jis, žvilgtelėjęs į sargybinius,— šiems džentelmenams turiu būti dėkingas už tai, kad praradau galimybę naudotis dešiniąja ranka.

— Tu sužeistas!— vienu balsu sušuko seserys.

— Tik įdrėskimas,— nuramino jas brolis ir, patvirtindamas savo žodžius, ištiesė sužeistąją ranką,— bet pačiu kritiškiausiu momentu tai išvedė mane iš rikiuotės.

Frensis stovėjo, atsirėmusi į krėslą, ir gaudė kiekvieną brolio žodį; iš baimės jai pakirto kojas, ji tai balo, tai raudo, kol, pagaliau ryžosi paklausti:

— Ar kas nors iš karininkų sužeistas... vienoje ar kitoje pusėje?

— Taip,— šiurkščiai atsiliepė vienas sargybinis.— Tie jauni pietiečiai tokie karštakošiai, jog retai kada kurio nors nenutrenkia. Vienas sužeistasis man sakė, kad kapitonas Singltonas užmuštas, o majoras Danvudis...

Daugiau Frensis nieko negirdėjo: netekusi sąmonės, ji krito į čia pat stovintį krėslą. Namiškių rūpesčiu ji netrukus atsigavo, o kapitonas sunerimęs paklausė:

— Bet juk majoras Danvudis nesužeistas?

— Dėl jo galite nesijaudinti,— atsakė sargybinis, nekreipdamas dėmesio į Vortonų šeimos susijaudinimą,—

kaip sakoma, kam lemta kaboti kartuvėse, tas nenuskęs; jei kulka galėtų užmušti majorą Danvudį, jis jau seniai būtų atsisveikinęs su šiuo pasauliu. Aš tik norėjau pasakyti, kad majorą baisiai nuliūdino kapitono Singltono mirtis. Būčiau žinojęs, jog ledi taip domisi majoru, tai būčiau atsargiau išsireiškęs.

Frensis beregint pašoko iš krėslo; jos skruostai degė iš gėdos, ir, atsirėmusi į tetos ranką, ji jau buvo bepaliekanti kambarį, kai staiga pasirodė pats Danvudis. Pirmąją akimirką susijaudinusi mergaitė pajuto begalinį džiaugsmą, tačiau tuoj pat atšoko atgal, išgąsdinta neįprastos majoro išraiškos. Kovos nuožmumas tarsi pakeitė jo bruožus, o akys žvelgė aštriai ir negailestingai. Be jokių įžangų jis rimtai prabilo:

— Misteri Vortonai, tokiu metu nedera gaišti laiko nereikalingoms ceremonijoms. Bijau, kad vienas mano karininkų yra mirtinai sužeistas, ir, pasikliaudami jūsų vaišingumu, mes atnešėme jį į jūsų namą.

— Aš laimingas, sere, kad jūs tą padarėte,— pasakė misteris Vortonas, iš karto supratęs, kaip yra svarbu įgyti amerikiečių palankumą.— Mano namai atviri visiems, reikalingiems pagalbos, o ypač majoro Danvudžio draugams.

— Dėkoju jums, sere,— skubiai atsakė Danvudis,— dėkoju savo vardu ir to, kuris neįstengia jums pats padėkoti. Jums leidus, mes tuoj pat nunešime sužeistąjį į kambarį, kur gydytojas jį apžiūrės ir pasakys savo nuomonę apie jo būklę.

Taip ir buvo padaryta. Šaltis sukaustė Frensis širdį, kai mylimasis išėjo, nė karto nežvilgtelėjęs į ją. Kai pro ją pranešė jau vos bealsuojantį Danvudžio draugą, mergaitė pažvelgė į jį, lyg jis būtų atėmęs jos meilę.

Ji išvydo mirtinai išblyškusį veidą, prigesusias akis, išgirdo sunkų kvėpavimą; jai pasivaideno, jog pati mirtis šmėstelėjo prieš ją savo baisiausiu pavidalu. Danvudis ėjo greta Singltono. Laikydamas jį už rankos, griežtai įsakinėjo savo vyrams atsargiai nešti sužeistąjį ir, aplamai,

rūpinosi juo taip, kaip tik begali rūpintis pats ištikimiausias draugas.

Kapitonas Vortonas laisvanoriškai davė garbės žodį savo sargybiniams daugiau nebebandyti bėgti ir, norėdamas padėti tėvui, ėmėsi vykdyti namų šeimininko pareigas. Išėjęs į koridorių, jis sutiko chirurgą, taip mitriai jam perrišusį ranką; jis ėjo į sužeistojo karininko kambarį.

— A!— šūktelėjo Eskulapo mokytinis.— Matau, jūs neblogai jaučiatės... Bet luktelkit, ar neturite segtuko? Ne? Štai, imkite mano. Neperšaldykite žaizdos, kitaip tikrai pakliūsite į nagus mano jaunikliams.

— Saugok, dieve!— sumurmėjo kapitonas, stropiai taisydamas savo raiščius.

Tuo metu ant slenksčio pasirodė Danvudis ir skardžiu balsu nekantriai riktelėjo:

— Greičiau, Sitgrivsai, greičiau! Džordžas Singltonas plūsta kraujais.

— Kaip, Džordžas? Viešpatie, tai čia vargšelis Džordžas!— nuoširdžiai susirūpinęs, šūktelėjo daktaras ir nuskubėjo prie ligonio lovos.

Jaunasis kankinys pažvelgė į mokslo vyrą ir silpnai šyptelėjęs, pamėgino ištiesti jam ranką. Šis meldžiantis žvilgsnis ir gestas sujaudino chirurgą. Jis nusiėmė akinius, nusišluostė nelauktai sudrėkusias akis ir labai rimtai ėmėsi darbo. Danvudis visą laiką stovėjo šalimais, laikydamas abiem rankomis jaunuolio delną, ir įtemptai stebėjo daktaro veidą. Pagaliau Singltonas vos girdimai sudejavo, ir chirurgas, greitai atsitiesęs, garsiai tarė:

— Taip, tikrai nemažas malonumas susekti kulką, kuri, taip sakant, pravingiavo per visą žmogaus kūną, nepažeidusi nė vieno gyvybiškai svarbaus organo. Tuo tarpu kapitono Lotono vyrai...

— Sakykite,— pertraukė jį Danvudis.— Ar yra vilties? Ar galite surasti kulką?

— Nieko nėr lengviau kaip surasti tą, ką laikai rankoje,— šaltai atsakė chirurgas, tačiau, pamatęs, kad majoras nekantrauja, tęsė:— Ak, vargšelis Džordžas, toks sunkus atvejis, bet...

Čia jį vėl pertraukė pasiuntinys, pranešęs, kad vadas kviečiamas į kautynių lauką. Danvudis paspaudė ranką savo draugui ir, atsitraukęs nuo lovos, pamojo daktarui, kad tas išeitų į koridorių.

— Kaip jūs manote?— paklausė jis pašnibždomis,— ar jis gyvens?

— Gyvens.

— Ačiū dievui!— sušuko jaunuolis ir nuskubėjo žemyn.

Jis užsuko valandėlei į svetainę, kurioje susirinko visa Vortonų šeima. Dabar majoro veidas švytėte švytėjo, ir jis, nors paskubomis, bet nuoširdžiai su visais pasisveikino. Jis neatkreipė dėmesio į kapitono Vortono pabėgimą ir sugrįžimą; atrodė, jog jis manė, kad kapitonas visą laiką sėdėjo ten, kur jie išsiskyrė prieš mūšį. Kovos lauke jiems neteko susitikti. Anglų karininkas išdidžiai tylėdamas nužingsniavo prie lango ir nė karto nepertraukė Danvudžio.

Po visų šios dienos audringų įvykių Frensis ir Sara jautėsi labai nuvargusios; jos abi tylėjo, ir pokalbį teko palaikyti vienai mis Peiton.

— Ar yra vilties, brolėne, kad jūsų draugas išliks gyvas?— paklausė ji ir, maloniai šypsodamasi, priėjo prie savo giminaičio.

— Žinoma, yra, žinoma, brangioji mis Peiton!— džiaugsmingai atsakė majoras,— Sitgrivsas pasakė, kad žaizda nėra mirtina, o jis dar niekada nėra manęs apgavęs. Vaikinui reikia tik ramybės ir priežiūros, dabar viskas priklausys nuo jo slaugymo.

— Patikėkite, sere, jis nieko nestokos po šia pastoge.

— Dovanokite, brangioji mis Peiton, jūs — tikras gerumo įsikūnijimas, tačiau Singltonui dabar reikia priežiūros, kuri daugeliui vyrų, gal būt, pasirodytų įkyri. Tokią sunkią valandą ir taip kentėdamas, karys labiausiai trokšta moteriško švelnumo.

Tai pasakęs, jis pažvelgė į Frensis su tokia išraiška, kad šiai vėl suvirpėjo širdis. Nukaitusi, ji pakilo ir ištarė:

Jūsų draugas bus slaugomas taip rūpestingai, kaip tik įmanoma slaugyti pašalinį žmogų.

— Ak,— papurtęs galvą, šūktelėjo majoras,— tas šaltas žodis „pašalinis" užmuš jį! Nuo jo nė minutei negalima atsitraukti, jį reikia guosti, raminti.

— Tai jau sesers arba žmonos pareigos.

— Sesers!— pakartojo Danvudis, ir kraujas plūstelėjo jam į veidą.— Taip, sesers! Jis turi seserį; ji galėtų čia atsirasti jau ryt rytą, auštant...— Jis nutilo, susimąstė, metė neramų žvilgsnį į Frensis, paskui tyliai pridūrė:— Singltonui to būtinai reikia, ir tai turi būti padaryta.

Moterys nustebusios sekė, kaip keitėsi majoro veido išraiška. Galiausiai mis Peiton pasakė:

— Jeigu kapitono Singltono sesuo gyvena kur netoliese, mes visi ją mielai kviečiame atvažiuoti.

— Taip reikia, kitos išeities nėra,— atsakė Danvudis neryžtingai, kas visai nesiderino su jo ankstesniu tonu.— Reikia ką nors nusiųsti jos pakviesti jau šį vakarą.

Paskui, tarsi norėdamas pakeisti temą, jis priėjo prie kapitono Vortono ir tyliai tarė:

— Henri Vortonai, garbę aš branginu labiau, negu gyvenimą, tačiau žinau, kad galiu ją drąsiai atiduoti į jūsų rankas. Pasilikite čia be apsaugos, kol mes išeisime iš Vestčesterio, o tas įvyks po keleto dienų.

Visas anglų karininko šaltumas pranyko kaip nebuvęs, ir, paėmęs Danvudžio ištiestą ranką, jis švelniai atsakė:

— Aš neapvilčiau jūsų kilniadvasiško pasitikėjimo, Peitonai, netgi būdamas tikras, jog jūsų Vašingtonas pakars mane kaip pakorė Andre.

— Henri, Henri Vortonai,— priekaištingai tarė Danvudis,— jūs blogai pažįstate žmogų, kuris vadovauja mūsų armijai, kitaip nebūtumėte metęs jam tokio priekaišto. Tačiau mane šaukia pareiga, ir aš turiu palikti namus, kur ir pats mielai paviešėčiau ir kur jūs negalite jaustis visiškai nelaimingas.

Praeidamas pro Frensis, Danvudis pažvelgė į ją kaip seniau, su švelnia šypsena, ir valandėlę ji pamiršo baisų

įspūdį, kurį mylimasis jai padarė, sugrįžęs iš kautynių lauko.

Pulkininkas Singltonas buvo iš tų veteranų, kurie tais neramiais laikais, paniekinę senatvės ramybę, stojo ginti tėvynės. Kilimo jis buvo iš Džordžijos ir nuo pat ankstyvos jaunystės tarnavo kariuomenėje. Kai tik prasidėjo kova už laisvę, jis pasiūlė gimtajam kraštui savo paslaugas, ir iš pagarbos jam jos buvo priimtos. Vienok, senyvas amžius ir silpna sveikata neleido kautis mūšiuose, todėl jam dažnai patikėdavo svarbius postus, kuriuose jis galėjo ištikimai ir budriai tarnauti savo tėvynainiams, nekęsdamas karo nepriteklių. Praėjusiais metais jam buvo pavesta saugoti kelius į Viršukalnes; dabar jis kartu su dukteria buvo apsistojęs maždaug vienos dienos jojimo nuotolyje nuo to slėnio, kur Danvudis sutiko priešą. Sužeistasis karininkas, kurį čia paminėjome, buvo vienintelis pulkininko sūnus. Štai tam pulkininkui ir ruošėsi Danvudis nusiųsti liūdną žinią apie kapitono sužeidimą ir malonų Vortonų pakvietimą, į kurį mis Singlton, be abejo, turėjo atsiliepti ir nedelsdama atvykti slaugyti savo brolio.

Majoras Danvudis išpildė šią pareigą, tačiau labai nenoriai, kuo buvo galima tik stebėtis, prisimenant jo ankstesnį susirūpinimą Singltono likimu. Po to jis nujojo į lauką, kur stovėjo jo daliniai. Virš medžių viršūnių jau buvo galima matyti, kaip anglų kariuomenės likučiai tankiomis gretomis atsargiai traukiasi kalnagūbriu link savo laivų. Lotono vadovaujamas dragūnų būrys laikėsi prie pat jų sparno, nekantriai laukdamas patogios progos suduoti smūgį. Neilgai trukus ir anglai, ir amerikiečiai dingo iš akių.

Netoli nuo „Baltosios akacijos" buvo mažas kaimelis, kur kirtosi keletas kelių, ir dėl to iš čia buvo patogu žvalgyti apylinkes. Šioje vietoje savo reidų į slėnį metu dažnai apsistodavo amerikiečių lengvosios kavalerijos daliniai. Danvudis pirmasis įvertino šios stovyklavietės pranašumus, ir dabar, kai reikėjo pasilikti Vestčesteryje iki bus gautas naujas vadovybės įsakymas, jis, žinoma, jos

neužmiršo. Čionai jis ir paliepė atsitraukti kareiviams, paėmus kartu sužeistuosius. Nedelsiant buvo atlikta liūdna pareiga — palaidoti mirusieji. Betvarkydamas šiuos reikalus, jaunasis vadas staiga atkreipė dėmesį į vieną nelauktą aplinkybę. Mūšio lauke jis pastebėjo pulkininką Velmirą, kuris sėdėjo vienišas, liūdnai mintydamas apie savo negandas. Jo apmąstymus sudrumsdavo tik pagarbūs praeinančių amerikiečių karininkų sveikinimai. Danvudis, sunerimęs dėl Singltono žaizdos, visiškai pamiršo savo belaisvį, ir dabar, prisiartinęs prie pulkininko, atsiprašė, kad iki šiol juo niekas nepasirūpino. Anglas šaltai išklausė mandagius Danvudžio žodžius ir nusiskundė, kad jis esą susižeidęs, krisdamas nuo atsitiktinai suklupusio arklio. Danvudis, pats matęs, kaip vienas jo dragūnų be didelių ceremonijų nutraukė pulkininką nuo žirgo, šyptelėjo ir pasiūlė jam pasinaudoti daktaro paslaugomis, o kadangi chirurgas buvo „Baltojoje akacijoje", tai abu ten ir patraukė.

— Pulkininkas Velmiras!— apstulbęs sušuko jaunasis Vortonas, jiems įėjus į kambarį.— Nejaugi ir jus ištiko toks pat žiaurus likimas! Vis dėlto jūs visada laukiamas svečias mano tėvo namuose, nors aš pats labiau džiaugčiausi, jei mūsų susitikimas būtų įvykęs palankesnėmis sąlygomis.

Misteris Vortonas priėmė naująjį svečią su jam būdingu atsargumu, o Danvudis tučtuojau nuėjo aplankyti savo draugo. Sužeistasis, iš visko sprendžiant, jautėsi geriau, ir majoras pranešė gydytojui, kad apačioje kitas ligonis laukia jo meno. Išgirdęs šiuos žodžius, daktaras bematant pagyvėjo ir, čiupęs savo instrumentus, nuskubėjo ieškoti naujojo paciento. Skaitytojas jau žino, kad pulkininkas Velmiras buvo senas Vortonų šeimos pažįstamas, tačiau, kadangi Sara seniai išvažiavo iš Niujorko, šis džentelmenas buvo ją beveik pamiršęs; tuo tarpu Saros prisiminimai buvo kur kas gyvesni. Netikėtas susitikimas pribloškė mergaitę, ir, kai pulkininkas visiems nusilenkė, ji, davus ženklą jos pastabiai tetai, pakilo ir išėjo iš kambario.

— Vadinasi, sere,— pasakė mis Peiton, išklausiusi chirurgo ataskaitą apie jaunojo paciento sveikatos būklę,— mes galime tikėtis, kad jis pasveiks.

— Be abejo, meldžiamoji,— atsakė daktaras, mėgindamas iš pagarbos damoms užsimaukšlinti savo peruką,— rūpestingai ir gerai slaugomas — be abejo.

— Dėl šito tai jau nesijaudinkite,— maloniai pasakė mis Peiton.— Jis gali prašyti visko, ką mes turime, ir, be to, majoras Danvudis nusiuntė pakviesti jo seserį.

— Jo seserį!— pakartojo daktaras ir reikšmingai pažvelgė į mis Peiton.— Na, jeigu majoras ją pakvietė, tai ji, suprantama, atvyks.

— Juk jos brolio gyvybė pavojuje, kaipgi jai neatvykti!

— Žinoma, meldžiamoji,— trumpai atsakė daktaras ir, žemai nusilenkęs, pasitraukė į šalį, praleisdamas damas. Nei Sitgrivso žodžiai, nei jo tonas neliko nepastebėti jaunesniosios sesers,— ji visada suklusdavo, kai tik išgirsdavo ką minint Danvudžio vardą.

— Sere,— šūktelėjo chirurgas, įeidamas į svetainę ir kreipdamasis į vienintelį ten esantį raudoną mundurą,— man pranešė, kad jūs reikalingas mano pagalbos. Duok dieve, kad jums nebūtų tekę susidurti su kapitonu Lotonu, priešingu atveju bijau, kad gali būti jau vėlu.

— Matyt, įvyko klaida,— pasipūtęs pasakė Velmiras,— majoras Danvudis žadėjo man atsiųsti chirurgą, o ne kažkokią seną bobą.

— Tai daktaras Sitgrivsas,— paskubėjo įsiterpti Henris Vortonas, vos sutramdydamas juoką.— Aibės darbų šiandieną sukliudė jam pasirūpinti savo apdaru.

— Prašau atleisti, sere,— pasakė pulkininkas, labai nerangiai nusivilkdamas mundurą ir rodydamas savo, kaip jis išsireiškė, sužeistą ranką.

— Sere,— sausai tarė chirurgas,— jeigu Edinburgo universiteto diplomas, praktika jūsų Londono ligoninėse, kelių šimtų kojų ir rankų amputacija, įvairios operacijos, atliktos pagal paskutinį mokslo žodį, o taip pat gryna

sąžinė ir žemyno kongreso įgaliojimai gali padaryti žmogų chirurgu, tai toks chirurgas jūsų dispozicijoje.

— Prašau atleisti, sere,— ceremoningai pakartojo pulkininkas,— kapitonas Vortonas jau nurodė mano klaidą.

— Už ką kapitonui Vortonui esu labai dėkingas,— pasakė daktaras ir pradėjo dėlioti savo chirurginius instrumentus taip šaltakraujiškai, jog pulkininkui net kūnas pagaugais nuėjo.

— Kurgi jūs sužeistas, sere? Ką? Tik šis vienas įbrėžimas ant peties? Įdomu, kaip jus sužeidė, sere?

— Maištininkas dragūnas smogė man kardu,— išdidžiai atsakė pulkininkas.

— Negali būti! Netgi romusis Džordžas Singltonas nebūtų jums taip švelniai įdrėskęs.— Sitgrivsas išsiėmė iš kišenės pleistro ir užlipdė žaizdelę.— Štai ir viskas. Manau, kad jūs savo tikslą pasiekėte ir mano paslaugų daugiau nebereikės.

— Koks gi, jūsų nuomone, buvo mano tikslas?

— Pasiųsti depešą, kad jus sužeidė,— ramiai atsakė daktaras.— Ir galite pridurti, kad jūsų žaizdas sutvarstė sena boba, nes, iš tiesų bet kuri senė su tuo būtų susidorojusi!

— Kokia savotiška kalba,— sumurmėjo pulkininkas.

Čia įsikišo kapitonas Vortonas. Jis paaiškino daktarui, jog pulkininkas Velmiras nevykusiai išsireiškė, kadangi buvo susierzinęs ir kentė didelį skausmą. Kapitonui šiaip taip pavyko apraminti įsikarščiavusį chirurgą, ir tas galų gale užlipdė visus įbrėžimus ir skubiai pasišalino iš kambario.

Pailsėję ir atsigavę, kavaleristai pradėjo ruoštis atsitraukimui į anksčiau numatytą poziciją, o Danvudžiui teko pagalvoti, kur padėti belaisvius. Sitgrivsą jis nusprendė palikti misterio Vortono namuose slaugyti Singltono. Henris atėjo pas jį, prašydamas jo atsakymu palikti „Baltojoje akacijoje" ir pulkininką Velmirą. Danvudis mielai sutiko, o kadangi likusieji belaisviai buvo eiliniai kareiviai, juos nedelsiant surinko ir su ginkluota apsauga išsiuntė į užnugarį. Neilgai trukus išjojo ir dragūnai. Pės-

tininkai pasidalino į nedidelius būrelius ir, lydimi raitų patrulių, išsiskleidė per visą apylinkę, tokiu būdu sudarydami grandinę nuo Saundo vandenų iki Hudzono upės.

Atsisveikinęs su „Baltosios akacijos" gyventojais, Danvudis dar valandėlę lūkuriavo prie namo; jam nesinorėjo išeiti, ir jis manė, kad to priežastis — nerimas dėl sužeisto draugo. Širdis, dar nesugrubusi mūšiuose, greitai persisotina šlove, jeigu ji pirkta žmonių gyvybių kaina. Dabar, kai po įtemptos dienos atslūgo jaunatviškas įkarštis ir Peitonas Danvudis liko vienui vienas, jis pajuto, jog yra ir kiti saitai, be tų, kuriais saisto karį jo garbė. Paskutinį kartą apžvelgęs misterio Vortono namus, jis prisiminė tik, kad ten liko visa, kas brangiausia jo širdžiai.

Paskutinis atsilikęs kareivis išnyko už šiaurinės kalvos, ir majoras nenoromis pasuko savo žirgą ta pačia kryptimi.

IX SKYRIUS

Vakaro ūkanoms pradėjus dengti slėnį, pietiniame jo gale vėl pasirodė Lotono būrys. Patogumo sumetimais dragūnai judėjo lėtai, išsidriekę ilga vora. Priešakyje greta vienas kito jojo kapitonas su savo vyresniuoju leitenantu ir nuoširdžiai šnekučiavosi, o būrio gale risnojo jaunas kornetas, niūniuodamas dainelę ir svajodamas, kaip bus gera po tokios varginančios dienos išsitiesti ant minkštų šiaudų.

— Tai ji ir jus pavergė? — paklausė kapitonas. — Man ji iš pirmo žvilgsnio padarė gerą įspūdį, tokio veido greit neužmirši. Dievaži, Tomai, ši mergaitė daro garbę majoro skoniui.

— Ji padarytų garbę visam mūsų korpusui! — entuziastingai sušuko leitenantas. — Tokios žydros akys gali lengvai suvilioti žmogų imtis švelnesnių dalykų, negu mūsų tarnyba. Prisipažinsiu, aš puikiai įsivaizduoju, jog tokia gražuolė net ir mane sugundytų iškeisti kardą į adatą, o vyrišką balną — į moterišką.

— Bet juk tai maištas, sere, maištas!— šūktelėjo juokdamasis kapitonas.— Kaip jūs, Tomai Meisonai, drįstate varžytis su šauniuoju, visų dievinamu ir priedo dar turtingu majoru Danvudžiu?! Jūs — kavalerijos leitenantas, kuris nieko, išskyrus arklį, daugiau neturi, o ir tą toli gražu ne iš eikliausių! O va jūsų kapitonas — tvirtas kaip ąžuolas ir gajus kaip katė! Bet klausyk, Tomai, kaip tu manai, ką pasakys tai geltonplaukei merguželei Džordžo Singltono sesuo, atvažiavusi į aną baltą namą?

— Būtų didžiausia neteisybė, jeigu du tokie angelai atitektų vienam žmogui, jeigu jis, žinoma, ne turkas ir ne indas,— atsakė leitenantas.

— Taip, taip,— tučtuojau atsiliepė kapitonas,— majoras amžinai kala į galvą moralus jauniesiems, tačiau pats yra gerokas vėjavaikis. Pastebėjote, kaip jį traukia prie šios kryžkelės slėnyje? O jeigu aš dusyk sustočiau su savo būriu toje pačioje vietoje, visi prisiektų, kad ten netoliese painiojasi koks nors sijonas.

— Na, jus tai jau visas korpusas žino.

— Tiek to, Tomai, įprotis šmeižti artimą yra neišgydomas, tačiau. . .— Kapitonas ūmai palinko į priekį, tarsi mėgindamas žvilgsniu perverti tamsą.— Koks ten žvėris skuodžia per lanką į dešinę nuo mūsų?

— Tai žmogus,— pasakė Meisonas, įtemptai žiūrėdamas į tą pačią pusę.

— Sprendžiant iš kupros, tai kupranugaris,— pridūrė kapitonas, nenuleisdamas akių nuo įtartino silueto. Staiga jis pasuko arklį iš kelio ir suriko:— Tai Harvis Berčas! Paimti jį gyvą ar mirusį!

Tik Meisonas ir dar keletas priešaky jojančių dragūnų suprato kapitono žodžius, tačiau jo balsą išgirdo visas būrys. Arti tuzino vyrų nušuoliavo kartu su leitenantu paskui įdūkusį kapitoną taip greitai, jog bėgliui nebeliko jokios vilties išsigelbėti.

Kol dar buvo šviesu, Berčas bevelijo nesileisti nuo uolos, kur jį pastebėjo pro šalį jodamas Henris Vortonas. Nuo jos viršūnės prekeivis matė visa, kas dėjosi tą dieną slėnyje. Su virpančia širdimi jis sekė Danvudžio vado-

vaujamų dalinių atsitraukimą ir nekantriai laukė nakties, kad galėtų tamsos priedangoje saugiai grįžti namo. Pagaliau, nutįsus vakaro šešėliams, jis leidosi į kelionę. Tačiau, dar neįveikus nė ketvirtos dalies kelio, jo jautri ausis išgirdo artėjantį kanopų bildesį. Pasikliaudamas tirštėjančia tamsa, Berčas vis dėlto nutarė eiti toliau. Jis sparčiai žingsniavo prisilenkęs prie žemės, vildamasis, kad jo nepastebės. Kapitonas Lotonas užsikalbėjo su leitenantu, ir jo akys nelakstė, kaip paprastai, į šalis; tuo tarpu prekeivis, supratęs iš balsų, kad pats baisiausias jo priešas jau prajojo, užmiršo atsargumą ir atsitiesė, kad galėtų greičiau eiti. Vos tik jo figūra išaugo virš šešėliais nuklotos žemės, jį pastebėjo ir prasidėjo vijimasis. Berčas suprato, kad bėdos neišvengs; kraujas sustingo jo gyslose, kojas pakirto, ir akimirką jis pasijuto visiškai bejėgis. Bet tik akimirką. Metęs šalin maišą ir instinktyviai suveržęs diržą, prekeivis puolė bėgti. Jis žinojo, kad, jeigu jis pasieks pamiškę, persekiotojai jo daugiau nebematys. Tą jam pavyko padaryti ir, įtempęs visas jėgas, jis pabandė prasmukti į tankmę, bet keletas dragūnų, prašuoliavę visai arti į kairę nuo jo, atkirto jam kelią. Jiems prisiartinus, Berčas krito ant žemės, ir tie pralėkė, nepastebėję jo. Tačiau ilgiau pasilikti tokioje padėtyje buvo pernelyg pavojinga. Jis pakilo, vis dar slėpdamasis medžių šešėlyje; buvo girdėti, kaip dragūnai ragino vienas kitą nežiopsoti, ir jis, kiek kojos įkabina, pasileido bėgti pamiške priešingon pusėn.

Visi girdėjo gaudynių sukeltą triukšmą, tačiau, išskyrus Berčą nusivijusius dragūnus, niekas dorai nesuprato Lotono įsakymo. Užpakaliniai visai nesusigaudė, ko iš jų nori, o jaunasis kornetas nekantriai kvotė savo kaimyną, kas čia darosi, kai staiga netoli jų kažkoks žmogus vienu šuoliu peršoko kelią. Tą pačią akimirką nuskardėjo griausmingas Lotono balsas:

— Tai Harvis Berčas! Paimti jį gyvą ar mirusį!

Penkiasdešimties pistoletų šūvių salvė nušvietė slėnį, ir iš visų pusių pro prekeivio galvą prašvilpė kulkos. Neviltis suspaudė bėglio širdį, ir jis sielvartingai sušuko:

— Piudo kaip laukinį žvėrį!

Jam pasirodė, kad nebeverta ilgiau tempti vargingo gyvenimo naštos, ir jis jau buvo bepasiduodąs savo priešams. Vis dėlto prigimtis paėmė viršų: Berčas ne be pagrindo būkštavo, kad, jeigu jį dabar nutvers, jam nėra ko tikėtis jokio teismo — kartą jis jau buvo nuteistas mirti ir išvengė šio likimo tik dėka savo gudrumo, bet dabar tikriausiai ryto saulė apšvies savo spinduliais jo negarbingą mirtį. Ši mintis, o taip pat artėjantis kanopų dundėjimas privertė jį sukaupti paskutinius jėgų likučius, ir jis vėl šoko bėgti. Laimei, pakeliui jam pasitaikė per karą nesugriautos medinės tvoros galas. Vos tik prekeivis spėjo permesti per šią užtvarą savo pavargusias kojas, kai iš paskos prie tvoros prišuoliavo dvidešimt jo persekiotojų. Jų žirgai atsisakė įveikti tamsoje šią kliūtį — jie stojo piestu, ir raiteliai keikė juos kaip įmanydami. Per tą sąmyšį Berčas pastebėjo netoliese dunksančią kalvą, kurios viršūnėje jis būtų nepasiekiamas. Prekeivio širdis džiugiai suplakė, bet staiga vėl sudundėjo Lotono balsas. Įsakęs savo kareiviams pasitraukti į šalis, bebaimis dragūnas zovada nušuoliavo prie tvoros, įsmeigė į žirgą pentinus ir sėkmingai perskrido per užtvarą. Griausmingas valio ir trankus kanopų bildesys aiškiai pasakė Berčui, koks jam gresia pavojus. Paskutinės jėgos apleido jį, ir atrodė, kad išmušė paskutinė valanda.

— Stok, arba tuoj mirsi! — nuaidėjo virš jo galvos.

Išgąstingai pažvelgęs per petį, jis pamatė per žingsnį nuo savęs žmogų, kurio bijojo labiau už viską pasaulyje. Žvaigždžių šviesoje jis įžiūrėjo pakeltą ranką ir grėsmingą kardą. Siaubas, nuovargis ir neviltis suspaudė Harvio širdį, ir jis parpuolė Lotonui po kojom. Žirgas užkliuvo už išsitiesusio prekeivio ir kartu su raiteliu griuvo ant žemės. Žaibo greitumu Harvis pašoko ir išplėšė kardą iš priblokšto dragūno rankos. Keršto geismas — būdinga žmogui savybė, ir tik nedaugelis atsisako malonumo atmokėti tuo pačiu pinigu savo skriaudikams; visgi kai kurie žino, kad kur kas maloniau atsilyginti už blogą geru.

Visos nuoskaudos, kurias Berčui teko iškęsti, dabar kaip gyvos praskriejo prieš jo akis. Sekundę piktasis demonas užvaldė jį, ir jis užsimojo galingu ginklu, bet sekančią akimirką kardas nukrito šalia atsipeikėjusio, tačiau beginklio karininko, o prekeivis dingo už draugingos uolos iškyšulio.

— Čionai, į pagalbą kapitonui Lotonui!— riktelėjo Meisonas, prijojęs kartu su tuzinu kareivių.— Šokite nuo arklių ir apieškokite šias uolas, tas niekšas slepiasi kur nors netoliese.

— Stokite!— suriaumojo sugėdintas kapitonas, sunkiai keldamasis nuo žemės.— Mirtis tam, kuris nulips nuo arklio! Tomai, drauguži, padėk man užsėsti ant Rounokio.

Apstulbęs leitenantas tylėdamas išpildė šį prašymą, o dragūnai iš nustebimo tiesiog suakmenėjo ant balnų.

— Bijau, kad jūs smarkiai susitrenkėte,— užjausdamas pasakė Meisonas, kai jie vėl išjojo į kelią, ir, neturėdamas geresnio tabako, pradėjo krimsti cigaro galą.

— Man irgi taip atrodo,— uždusęs sušvokštė kapitonas.— Norėčiau, kad čia būtų mūsiškis kaulų taisytojas ir patikrintų, ar visi mano šonkauliai sveiki.

— Sitgrivsas paliktas misterio Vortono namuose slaugyti kapitoną Singltoną.

— Vadinasi, ir aš ten pernakvosiu. Tokiais sunkiais laikais nėr ko paisyti ceremonijų. Be to, jūs prisimenate, Tomai, kad senasis džentelmenas reiškė gimininiškus jausmus visam mūsų korpusui. Argi galima prajoti tokio artimo draugo namą, neužsukus pas jį?

— O aš nuvesiu kareivius į Keturių Kampų kaimą; jeigu mes visi apsistosime pas misterį Vortoną, tai apylinkėje kils badas.

— Sergėk, dieve! Man daug sveikiau pasivaišinti mielosios mis Peiton paplotėliais, negu praleisti dvidešimt keturias valandas ligoninėje.

— Na, jeigu jūs dar galite galvoti apie valgį, tai tikrai nemirsite,— juokdamasis pasakė Meisonas.

— Aš tikrai numirčiau, jei negalėčiau valgyti,— niūriai atsakė kapitonas.

— Kapitone Lotonai,— prisiartinęs prie vado, paklausė pasiuntinys,— mes dabar jojame pro to šnipo prekeivio namą — įsakysite padegti?

— Ne!— subliuvo kapitonas tokiu skardžiu balsu, jog nusivylęs seržantas net krūptelėjo.— Ar tu padegėjas, a? Imtum ir nemirktelėjęs sudegintum namą? Tik pamėgink! Ranka, kuri numes ant jo nors vieną kibirkštėlę, daugiau nebepakils.

— Tai bent balselis!— sumurmėjo užpakaly jojantis mieguistas kornetas.— Turi dar kvapo mūsų kapitonas, nors ir nuvirto nuo arklio!

Lotonas ir Meisonas jojo tylėdami. Jie jau pasiekė misterio Vortono sodybos vartus, o Meisonas vis dar galvojo, kaip nuostabiai pasikeitė kapitonas po to nelemto kritimo. Būrys nujojo toliau, o kapitonas su leitenantu nulipo nuo arklių ir, lydimi pasiuntinio, lėtai nuėjo namo link.

Pulkininkas Velmiras jau buvo pasišalinęs į jam skirtą kambarį, misteris Vortonas su sūnumi buvo užsidarę dviese, o damos triūsė prie stalo, vaišindamos arbata dragūnų daktarą, kuris jau buvo spėjęs apžiūrėti vieną pacientą, gulintį lovoje, ir įsitikinti, jog antrasis saldžiai miega.

— Viešpatie, kas gi čia?— šūktelėjo mis Peiton ir pabalo, išgirdusi šūvius, paleistus į Berčą.

— Tai labai panašu į šaunamojo ginklo sukeltą oro bangą,— atsakė chirurgas, visai abejingai siurbčiodamas arbatą.— Sakyčiau, jog tai sugrįžta Lotono būrys, jeigu nežinočiau, kad kapitonas niekada nevartoja pistoleto ir pernelyg piktnaudžiauja kardu.

Daktaras vis dar tebesvarstė, sugrįš ar nesugrįš dragūnų būrys, kai staiga smarkus beldimas į duris vėl išgąsdino moteris. Instinktyviai padėjęs ranką ant piūklelio, kurį nešiojosi nuo pat ryto, veltui laukdamas progos ką nors amputuoti, daktaras ramiai pareiškė damoms, jog apgins jas nuo visų pavojų, ir pats nuėjo atidaryti durų.

— Kapitonas Lotonas!— sušuko jis, išvydęs dragūną, kuris, atsirėmęs į savo adjutanto petį, su dideliu vargu peržengė slenkstį.

— A, tai jūs, mielasis kaulų taisytojau! Kokia laimė, kad jūs čia ir galite ištirti mano skeletą! Tik, susimildamas, meskite šalin tą velnio piūklą.

Meisonas trumpai paaiškino, kokiomis aplinkybėmis susižeidė kapitonas, o mis Peiton maloniai pasiūlė jam savo paslaugas. Kol buvo ruošiamas kambarys ir daktaras oriai davinėjo visokius paliepimus, damos pakvietė kapitoną pailsėti svetainėje. Stalas, apkrautas gausesniais valgiais, negu tie, kurie paprastai paduodami prie arbatos, tučtuojau patraukė dragūnų dėmesį. Mis Peiton prisiminė, kad šiandien karininkai, rodos, valgė tik vieną kartą — rytą už jos stalo,— ir nuoširdžiai pakvietė juos vėl pasistiprinti. Kvietimo kartoti nereikėjo, po poros minučių abu dragūnai patogiai įsitaisė užustalėje ir kibo į darbą, kuris nutrūkdavo tik tada, kai po neatsargaus judesio kapitono veidą iškreipdavo skausmo grimasa. Beje, šios pertraukėlės nelabai jam trukdė, ir kapitonas jau buvo spėjęs sėkmingai atlikti savo svarbią pareigą, kai pasirodė daktaras ir pranešė, kad kambaryje antrame aukšte jau viskas paruošta.

— Valgo!— sušuko apstulbęs gydytojas.— Kapitone Lotonai, jūs trokštate mirti?

— Ne, aš nelabai siekiu tokio tikslo ir kaip tik dėl to apsirūpinau būtinomis gyvybei palaikyti medžiagomis,— atsakė kapitonas ir, pakilęs iš užustalės, mandagiai palinkėjo damoms labos nakties.

Nepatenkintas chirurgas kažką subumbėjo ir išsekė paskui kapitoną ir Meisoną.

Tais laikais kiekviename amerikiečių name buvo taip vadinamas „paradinis kambarys"; šis kambarys slaptu Saros rūpesčiu buvo atiduotas pulkininkui Velmirui. Anglų karininko lovą dengė pūkų antklodė, ypač maloni sumuštam kūnui šaltą žvaigždėtą naktį. Į masyvią sidabro taurę buvo pripilta gėrimo nakčiai; beje, tam pačiam tikslui tarnavo ir du puikūs porcelianiniai puodeliai, pastatyti abiejų amerikiečių kambariuose. Sara, žinoma, visai nesąmoningai užleido pirmenybę anglų karininkui, tačiau kapitonui Lotonui, jeigu ne jo žaizdos, nebūtų reikėję nei

minkšto patalo, nei taurės, nei nieko kito, išskyrus gėrimą, kadangi jis buvo įpratęs nakvoti nenusirengdamas, o dažnai ir nenulipdamas nuo žirgo. Kai jis įsikūrė mažame, bet gana patogiame kambaryje, daktaras Sitgrivsas pradėjo apžiūrinėti užgautas vietas. Bet vos tik jis palietė paciento kūną, kai tas nekantriai riktelėjo:

— Dėl dievo meilės, Sitgrivsai, padėkite kur nors tą nelemtą piūklą, kitaip aš imsiu gintis su kardu. Vien tik pažvelgus į jį, man kraujas stingsta gyslose.

— Negaliu suprasti, kodėl jūs, kapitone Lotonai, taip dažnai rizikuodamas savo sveikata ir gyvybe, bijote tokio naudingo instrumento.

— Dieve, saugok mane nuo jo!— sudrebėjęs atsakė dragūnas.

— Betgi jūs nepaniekinsite mokslo šviesos ir neatsisakysite chirurgo pagalbos, jeigu kartais prireiktų šio piūklelio?

— Atsisakysiu!

— Atsisakysite?

— Taip, kol aš gyvas ir galiu apsiginti, neleisiu, kad mane kas piaustinėtų it kiaulės kumpį!— šūktelėjo nenuolankusis dragūnas.— Bet mane jau miegas ima. Ar sulaužyti mano šonkauliai?

— Ne.

— O koks nors kaulas?

— Ne.

— Tomai, būsiu dėkingas, jei paduosi ąsotį.— Išgėręs viską vienu ypu, kapitonas lėtai pasisuko nugara į savo draugus ir geraširdiškai šūktelėjo:— Labanakt, Meisonai! Labanakt, Galenai![1].

X SKYRIUS

Misterio Vortono valdos driekėsi į abi puses nuo namo, kuriame gyveno jo šeima, tačiau didžioji jo žemių dalis dirvonavo. Tai čia, tai ten stūksojo išsibarstę po

---

[1] Galenas — romėnų gydytojas, gyvenęs II amžiuje prieš m. e., didelis medicinos autoritetas.

laukus trobesiai, bet juose niekas negyveno, ir jie greitai iro ir griuvo. Dėl abiejų priešiškų armijų artumo grafystėje beveik niekas nebesivertė žemdirbyste. Fermeriams neapsimokėjo eikvoti laiką ir lieti prakaitą tam, kad pripiltų aruodus, kuriuos galėjo ištuštinti pats pirmasis pašarininkų būrys. Visi stengėsi iš žemės imti tik tiek, kad galėtų vos-ne-vos prasimaitinti — visi, išskyrus tuos, kurie gyveno visai arti prie vienos iš kovojančių pusių, jog galėjo nebijoti kitos lengvųjų dalinių antpuolių. Šiems fermeriams karas buvo tikros aukso kasyklos; ypač jis buvo naudingas tiems, kurie turėjo ryšių su karaliaus armija. Misteriui Vortonui nebuvo reikalo dirbti žemę dėl pragyvenimo, taigi jis mielai perėmė atsargią tų dienų praktiką ir augino tik tuos žemės ūkio produktus, kurie buvo greitai suvartojami jo paties sodyboje arba kuriuos buvo nesunku paslėpti nuo smalsių pašarininkų akių. Štai kodėl karo veiksmų arenoje nebeliko nė vieno gyvenamojo namo, išskyrus tą, kuris priklausė Harvio Berčo tėvui. Šis namas stovėjo pusiaukelėje tarp vietos, kur įvyko amerikiečių kavalerijos susidūrimas su priešu, ir lauko, kuriame dragūnai atakavo pulkininko Velmiro dalinius.

Keitei Heins mūšio diena buvo kaip reta nuotykinga. Apdairioji šeimininkė savo politinėse pažiūrose laikėsi griežto neutralumo. Jos draugai simpatizavo kovotojams už tėvynės laisvę, tuo tarpu Keitė niekada neišleido iš akių tos svarbios aplinkybės, kad, gal būt, ateis laikas, kai ji, kaip ir kitos šaunesnės nuotakos, turės paaukoti tėvynės meilę ant šeimyninės santarvės altoriaus. Vienok, nepaisant viso jos įžvalgumo, retkarčiais gerąją senmergę krimto abejonės — į kurią gi svarstyklių lėkštę jai mesti savo gražbylystės svorį, kad nesuklydus ir parėmus tą pusę, kurią palaiko prekeivis?

Berčo žodžiai ir poelgiai buvo tokie dviprasmiški ir nesuprantami, jog dažnai ji tiesiog nežinojo ką ir bemanyti, ir ją vėl apnikdavo abejonės. Prekeivis paprastai keliaudavo tomis valandomis, kai kiti ilsėjosi. Neretai vakarais saulė išsiskirdavo su juo viename grafystės gale, o rytais

sutikdavo kitame. Maišas buvo nuolatinis jo palydovas, ir tie, kurie įdėmiai stebėjo Berčą, pardavinėjant savo prekes, manė, kad pelnas buvo vienintelis jo tikslas. Kartais jį matydavo netoli Viršukalnių sulinkusį po sunkia našta, kartais — prie Harlemo upės lengvai žingsniuojantį besileidžiančios saulės link. Ir visada jis pasirodydavo nelauktai ir tik trumpai valandėlei. Ką jis veikdavo kitu laiku, sunku buvo įspėti. Tarpais prekeivis išnykdavo keliems mėnesiams, ir niekas nežinodavo, kur jis nusidangindavo.

Amerikiečiai dažnai sekė Berčo namus, norėdami jį areštuoti, tačiau jų pastangos buvo bergždžios. Tariamasis šnipas kažkokiu slaptu būdu sužinodavo apie jų ketinimus ir visada sugriaudavo jų planus. Kartą, kai stiprus žemyno armijos būrys visą vasarą stovėjo Keturių Kampų kaime, pats Vašingtonas buvo įsakęs nei dieną, nei naktį nenuleisti akių nuo Berčo namo durų. Įsakymas buvo griežtai vykdomas, tačiau per visą tą laiką prekeivis nė karto nepasirodė; dalinys buvo atšauktas, ir sekantį vakarą Berčas sugrįžo namo. Dėl įtartinos sūnaus reputacijos ne kartą tekdavo nukentėti tėvui. Tačiau, nors senukas buvo stropiai sekamas, niekas prie jo negalėjo rimtai prikibti, o jo turtas buvo toks menkas, kad patriotai-profesionalai norom nenorom turėjo sutramdyti savo įkarštį — neapsimokėjo nei konfiskuoti, nei pirkti tokio skurdaus ūkelio. Senatvė ir širdgėla dabar bet kurią valandą galėjo išvaduoti Harvio tėvą nuo tolesnių persekiojimų; jo gyvenimo žvakė jau vos smilko. Liūdnas buvo paskutinysis tėvo ir sūnaus išsiskyrimas, tačiau abu pakluso tam, ką laikė savo priederme. Senukas slėpė nuo kaimynų, kad jo dienos suskaitytos, ir vis dar tikėjosi prieš mirtį pasimatyti su sūnumi. Praėjusios dienos sukrėtimai ir vis auganti baimė, jog Harvis pavėluos, priartino įvykį, kurį senukas troško nors truputį atitolinti. Vakare jis taip blogai pasijuto, jog Keitė išsigando ir nusiuntė mūšio metu pas juos užklydusį berniūkštį į „Baltąją akaciją", prašydama atsiųsti ką nors pabūti su ja. Mis Peiton galėjo išleisti tik vieną Cezarį, ir šis, apkrautas įvairiausiais

skanėstais bei gėrimais, nuskubėjo į Berčo sodybą. Beje, mirštančiajam jau nebereikėjo vaistų, ir, atrodė, kad jam rūpėjo tik viena — pamatyti sūnų. Senukas gulėjo užmerkęs akis, tad Keitė su Cezariu manė, kad jis miega. Berčo namuose buvo du dideli ir du maži kambariai. Vienas didelis atstojo virtuvę ir svetainę, kitame gulėjo Harvio tėvas. Viename mažame kambarėlyje buvo senmergės šventovė, kitame buvo laikomos maisto atsargos. Namo viduryje milžiniškas plytinis kaminas skyrė abu didžiuosius kambarius, ir kiekviename jų buvo po atitinkamo dydžio židinį. Mūsų aprašomu laikotarpiu virtuvės židinyje kūrenosi skaisti ugnis, o prie jo milžiniškų nasrų sėdėjo Cezaris ir Keitė. Afrikietis aiškino šeimininkei, kaip svarbu būti atsargiam ir koks pavojingas yra tuščias smalsumas.

— Geriau negundyk šėtono,— pasakė Cezaris ir taip išvertė akis, jog net baltymai sublizgėjo ugnies atšvaistėje.— Aš pats kartą vos nepraradau ausies dėl mažyčio smalsumo. Kiek bėdų dėl jo atsitinka! Jeigu ne smalsumas, baltieji žmonės nebūtų plaukę į Afriką, o juodieji gyventų sau tėvynėje... Kurgi tas Harvis pražuvo?

— Labai negražu iš jo pusės nebūti namie tokiu metu,— griežtai pasakė Keitė.— O jei tėvas dabar panorėtų palikti testamentą — kas jam surašytų tokį svarbų ir rimtą dokumentą? Harvis labai nepagarbus ir nerūpestingas žmogus.

— O gal jis jau parašė tą dokumentą?

— Nieko nuostabaus, jeigu ir parašė,— atsakė šeimininkė:— juk jis ištisas dienas varto bibliją.

— Labai gera knyga,— iškilmingai pareiškė negras.— Mis Fani kartais skaito iš jos Dinai.

— Tavo teisybė, Cezari, biblija — pati geriausia knyga! Tas, kuris ją skaito taip dažnai, kaip Harvio tėvas, matyt, turi priežasčių taip daryti. Tai suprantama kiekvienam sveikai galvojančiam žmogui.

Keitė pakilo, patyliukais nusėlino prie komodos, stovinčios ligonio kambaryje, išėmė iš stalčiaus didžiulę bibliją sunkiais aptaisais, papuoštą masyviomis žalvarinė-

mis sagtimis, ir sugrįžo pas Cezarį. Abu tučtuojau atvertė knygą ir ėmė tyrinėti jos puslapius. Keitė šiek tiek nutuokė apie raštą, o Cezaris visai raidžių nepažinojo. Šeimininkė gana ilgokai ieškojo žodžio „Matas", o suradusi iš karto išdidžiai parodė įdėmiai ją stebinčiam Cezariui.

— Gerai, dabar skaityk iš eilės,— pasakė negras, žiūrėdamas per šeimininkės petį ir taip laikydamas ilgą geltoną taukinę žvakę, kad jos silpna šviesa kristų ant knygos.

— Taip, bet teks pradėti nuo pačios pradžios,— atsakė Keitė, rūpestingai versdama puslapius į priešingą pusę. Pagaliau, pervertusi du iššyk, ji aptiko smulkiai prirašytą lapą.— Štai,— pasakė Keitė ir net sudrebėjo iš nekantrumo,— štai tie žodžiai. Nieko nepagailėčiau, kad tik galėčiau sužinoti, kam jis paliko didžiąsias sidabrines batų sagtis...

— Skaityk,— trumpai paragino Cezaris.

— ...ir juodąją riešuto medžio komodą... juk Harviui nereikia tokių baldų, jeigu jis neveda...

— Kodėl nereikia? Tėvui tai reikėjo.

— ...ir šešis sidabrinius šaukštus... Harvis visada valgo su alaviniu!

— Gal jis čia viską ir pasakė, per daug burnos neaušindamas,— reikšmingai ištarė negras, įbedęs kreivą juodą pirštą į atverstą puslapį.

Taigi, paklausiusi Cezario patarimo ir skatinama savo pačios smalsumo, Keitė pradėjo skaityti. Stengdamasi kuo greičiau pasiekti jai rūpimą vietą, ji iš karto pradėjo nuo vidurio.

— „Česteris Berčas, gimęs 1755 metais, rugsėjo pirmą dieną",— skiemenuodama perskaitė senmergė, kas nedarė garbės jos mokytumui.

— Tai ką jis jam palieka?

— „Abigailė Berč, gimusi 1757 metais, liepos dvyliktą dieną",— tokiu pačiu tonu tęsė šeimininkė.

— Jai, matyt, palieka šaukštus.

— „1760 metų birželio pirmoji. Šią baisią dieną dievo rūstybė užgriuvo mano namus..."

Kraupus dejavimas, pasigirdęs iš kaimyninio kambario, privertė Keitę tuoj pat užversti knygą, o Cezaris sutirtėjo iš baimės. Nė vienas nesiryžo nueiti pažiūrėti ligonio, tačiau abu girdėjo, kad jis vis dar sunkiai kvėpuoja. Vis dėlto Keitė neišdrįso vėl atversti biblijos ir, rūpestingai užsegusi sagtis, tylėdama padėjo knygą ant stalo. Cezaris vėl atsisėdo ir, baikščiai apsižvalgęs aplinkui, pratarė:

— Matyt, atėjo jo laikas.

— Ne,— iškilmingai pasakė Keitė,— jis išgyvens iki atoslūgio arba iki pirmos gaidgystės.

— Vargšelis!— tęsė negras, traukdamasis giliau į kampą prie židinio.— Tikiuosi, kad numiręs jis tykiai gulės.

— Nė kiek nenustebčiau, jeigu būtų atvirkščiai: sako, nenuorama ir kape neranda ramybės.

— Man regis, Džonis Berčas buvo geras žmogus. Negali gi visi būti pastoriais; jeigu visi bus pastoriais, tai kas bus parapijiečiais?

— Ak, Cezari, tik tas geras, kas gerai elgiasi! Nå, pasakyk, kam slėpti žemėje garbingai uždirbtą auksą?

— Viešpatie! Tikriausiai dėl to, kad jo nesurastų skineriai. Bet jeigu jis žino, kur auksas, kodėl gi jo neiškasa?

— Matyt, tam yra priežasčių, bet ne tau jas suprasti,— atsakė Keitė ir patraukė kėdę, kad jos sijonai uždengtų tą stebuklingą akmenį, po kuriuo slypėjo Berčo lobis; nors jai labai nesinorėjo išpasakoti savo paslapčių, ji neiškentė nepridūrusi:— Šiurkšti išorė dažnai slepia glotnų vidų.

Neįstengęs perprasti šios gilios išminties, Cezaris ėmė klaidžioti akimis po kambarį. Staiga jo žvilgsnis pastėro, o dantys subarškėjo iš siaubo. Keitė kaip mat pastebėjo pasikeitusią negro veido išraišką ir grįžtelėjusi pamatė ant slenksčio stovintį prekeivį.

— Ar gyvas?— paklausė virpančiu balsu Berčas, lyg bijodamas išgirsti atsakymą.

— Žinoma,— atsakė Keitė ir, skubiai pakilusi, paslaugiai pasiūlė savo kėdę.— Jis nemirs iki ryto arba kol nesibaigs potvynis.

Greitai nuėjęs į tėvo kambarį, Berčas pasilenkė prie ligonio ir, dusdamas iš susijaudinimo, sušnibždėjo jam į ausį:

— Tėve, ar pažįsti mane?

Senukas pamažu atmerkė akis, ir pasitenkinimo šypsnys akimirką nušvietė jo išblyškusį veidą, dar labiau išryškindamas baisų besiartinančios mirties antspaudą. Prekeivis įpylė pro sukepusias tėvo lūpas stiprinamųjų vaistų, kurių buvo atsinešęs, ir keletui minučių ligonis vėl atgavo jėgas. Jis prabilo, lėtai ir sunkiai. Keitė iš smalsumo prikando liežuvį, Cezaris tylėjo, apimtas pagarbios baimės, o Harvis, sulaikęs kvapą, klausėsi paskutinių iškeliaujančios sielos žodžių.

— Mano sūnau...— dusliu balsu ištarė tėvas.— Dievas teisingas ir gailestingas. Nors jaunystėje aš atstūmiau išganytojo taurę nuo savo lūpų, jis vėl mielaširdingai siūlo ją man senatvėje. Greitai, sūneli mano, tu liksi vienas. Aš gerai tave pažįstu ir žinau, kad tau lemta klajoti visą gyvenimą. Įlaužta nendrė gali išlikti gyva, tačiau ji niekada nebeatsities. Tu turi savyje tai, kas nukreips tave teisingu keliu; tęsk, Harvi, ką pradėjai, nes negalima paminti savo priedermės ir...

Gretimame kambaryje pasigirdęs triukšmas pertraukė mirštančiojo žodžius, ir sunerimęs prekeivis nuskubėjo pažiūrėti, kas ten atsitiko; paskui jį nusekė ir Keitė su Cezariu. Užteko Harviui mesti žvilgsnį į pasirodžiusią tarpduryje žmogystą, ir jis iš karto suprato, ko tas čia atsibeldė ir koks likimas laukia dabar jo paties. Ateivis buvo dar toli gražu ne senis, tačiau netvarkingas ir nedoras gyvenimas jau spėjo sudarkyti jo veido bruožus. Tai buvo gerai žinomos marodierių gaujos vadeiva. Šie plėšikai jau seniai siautėjo grafystėje ir, dėdamiesi patriotais, darė daugybę nusikaltimų, pradedant nuo smulkių vagysčių ir baigiant žmogžudystėmis. Už vadeivos stovėjo dar keletas vyrų, apsiginklavusių muškietomis su durtuvais — įprastiniu pėstininkų ginklu. Harvis suprato, kad priešintis beprasmiška, ir ramiai pakluso jų įsakymams. Akies mirksniu jie nuplėšė nuo jo ir Cezario gerus drabu-

žius, o mainais atidavė dviejų nešvariausių banditų skarmalus. Paskui juos nuvarė į priešingus kambario kampus ir, grasindami muškietomis, liepė teisingai atsakinėti į visus jų klausimus.

— Kur tavo maišas?— pirmiausia paklausė prekeivį.

— Klausykite,— drebėdamas iš susijaudinimo, pasakė Berčas,— gretimame kambaryje guli mano tėvas, jis miršta. Leiskite man nueiti pas jį, priimti jo palaiminimą ir užspausti jam akis, ir jūs gausite viską, taip — viską.

— Atsakinėk į klausimus arba ši muškieta nusiųs tave ten, kur susiruošė tas kvanktelėjęs senis! Kur tavo maišas?

— Nieko nepešite, jeigu neleisite manęs pas tėvą,— ryžtingai tarė prekeivis.

Piktai išsišiepęs, jo kankintojas pakėlė ranką ir jau ketino įvykdyti savo grasinimą, tačiau vienas jo sėbrų sulaikė jį:

— Ką tu darai! Užmiršai pažadėtą atlyginimą? Pasakyk, kur tavo turtas, Berčai, ir galėsi drožti pas tėvą.

Berčas tučtuojau sutiko, ir vienas plėšikas buvo pasiųstas atnešti grobio. Jis tuojau sugrįžo, sviedė maišą ant grindų ir pareiškė, jog jis lengvas kaip pūkas.

— Aha!— riktelėjo vadas,— o kur auksas, gautas už jame buvusias prekes? Atiduok mums auksą, misteri Berčai; mes žinome, kad turi jo: negi tu imsi popierinius pinigus!

— Jūs laužote savo pažadą,— pasakė Harvis.

— Duokš auksą!— nuožmiai suriaumojo banditų vadas ir taip smeigė durtuvu Berčui į krūtinę, kad net kraujas trykštelėjo.

Tuo metu gretimame kambaryje pasigirdo lengvas brazdesys, ir Harvis maldaujančiai sušuko:

— Leiskit... leiskit mane pas tėvą, aš jums viską atiduosiu!

— Prisiekiu, jog paleisiu tave, jeigu atiduosi auksą,— pasakė skineris.

— Štai, imkite tą šlamštą! — šūktelėjo Berčas ir sviedė kapšelį, kurį jam buvo pavykę nuslėpti, nežiūrint to, kad teko apsikeisti drabužiais.

Plėšikas velniškai kvatodamas pakėlė kapšelį nuo grindų.

— Aha, tėvą tu pamatysi, bet tik danguje!

— Pabaisa, nejaugi tu neturi nei širdies, nei tikėjimo, nei sąžinės?

— Jo pasiklausius, gali pagalvoti, kad jam dar niekas nebuvo užnėręs kilpos ant kaklo, — nusišaipė kitas marodierius. — Nesisielokite, misteri Berčai, jeigu senis iškeliaus keletą valandų anksčiau, jūs nuseksite paskui jį ne vėliau, kaip ryt rytą.

Šie negailestingi žodžiai Berčui nepadarė jokio įspūdžio. Sulaikęs kvapą, jis klausėsi kiekvieno garso, sklindančio iš tėvo kambario. Pagaliau jis išgirdo savo vardą, ištartą dusliu, trūkčiojančiu balsu. Daugiau Berčas nebegalėjo išlaikyti ir suriko:

— Tėve! Tyliau! .. Tėve! .. Aš einu! Aš einu! ..

Atstūmęs jį saugojusį skinerį, jis metėsi durų link, tačiau sekančią akimirką kitas banditas jį prismeigė prie sienos. Laimei, vikrus judesys išgelbėjo prekeivį nuo mirtino smūgio — durtuvas perdūrė tik drabužį.

— Ne, misteri Berčai, — pasakė skineris, — mes perdaug gerai žinome, koks tu mitrus apgavikas, kad paleistume tave iš akių. Auksas, kur tavo auksas?

— Jūsų rankose, — atsakė prekeivis, iš paskutiniųjų stengdamasis išsivaduoti.

— Taip, kapšelis mūsų rankose, bet tu turi daugiau tokių kapšelių. Karalius Jurgis dosniai atlygina, o tu jam padarei ne vieną paslaugą. Kur tavo lobis? Neatiduosi — neregėsi tėvo!

— Pakelkite akmenį, ant kurio stovi ta moteris, — ūmai sušuko prekeivis, — pakelkite akmenį!

— Jis kliedi, jis kliedi! — suklykė Keitė, nejučiomis peržengdama ant kito akmens.

Akmenį tučtuojau išvertė, tačiau po juo buvo tik žemė.

— Jis kliedi, jūs sumaišėte jam protą!— drebėdama raudojo ekonomė.— Kam gi ateis į galvą slėpti auksą po židiniu?

— Tylėk tu, kvaile!— šūktelėjo Harvis.— Pakelkite kampinį akmenį, ir jūs rasite sau turtą, o mane padarysite elgeta.

— Ir visi jus niekins,— karčiai pasakė Keitė.— Prekeivis be prekių ir be pinigų — paniekos vertas žmogus.

— Virvei jam pakaks,— pasakė skineris.

Ilgai nedelsdamas, jis paklausė Harvio ir netrukus aptiko krūvą angliškų ginėjų. Plėšikai greitai supylė pinigus į maišelį, nekreipdami dėmesio į Keitę, kuri dejavo, kad jai nesumokėtas atlyginimas ir kad pagal įstatymą jai priklauso bent tuzinas ginėjų.

Patenkinti gausiu grobiu, gerokai pranokusiu jų viltis, banditai jau buvo beišeiną, bet čia jiems šovė į galvą kartu pasiimti prekeivį, idant galėtų išduoti jį amerikiečių kariuomenei ir pareikalauti žadėto atlyginimo. Jie jau norėjo jėga ištempti Berčą, kadangi tas atsisakė pajudėti iš vietos, kai staiga prieš juos pasirodė šmėkla, išgąsdinusi net pačius drąsiausius. Sūnaus šauksmas pakėlė senuką iš patalo ir, vos laikydamasis ant kojų, jis išėjo iš savo kambario. Jis buvo įsisupęs į paklodę, o stiklinės jo akys ir įdubę skruostai darė jį ne šio pasaulio esybe. Netgi Keitė su Cezariu pagalvojo, jog tai senojo Berčo vėlė, ir strimagalviais puolė iš namo, o paskui juos išbildėjo persigandę skineriai.

Susijaudinimas, suteikęs jėgų mirštančiajam, greitai praėjo, ir sūnus, pakėlęs jį ant rankų, nunešė atgal į lovą. Prasidėjusi reakcija pagreitino galą. Pastėrusios senuko akys žvelgė į sūnų, lūpos krutėjo, tačiau balso nesigirdėjo. Harvis pasilenkė ir kartu su paskutiniu atodūsiu priėmė priešmirtinį tėvo palaiminimą. Vėliau nepritekliai ir neteisybės dažnai apkartindavo Berčui gyvenimą, tačiau net didžiausios kančios ir nelaimės, skurdas ir nuolatos jį persekioję šmeižtai neišdildė šio palaiminimo iš jo atminties; jis nuskaidrindavo praeities vaizdus, guosdavo net ir juodžiausią nevilties valandą; jis neleido Harviui

prarasti tikėjimo geresne ateitimi ir stiprino jo įsitikinimą, kad jis ištikimai atliko šventą sūniškos meilės pareigą.

Nors Cezaris su Keite išlėkė kaip patrakę, jiems dar užteko proto tuoj pat atsiskirti nuo skinerių. Kiek pabėgėję jie stabtelėjo, ir ekonomė iškilmingu tonu pasakė:

— O, Cezari, argi nebaisu, jog senukas atsikėlė anksčiau, nei jį paguldė į kapą! Matyt, pinigai sutrikdė jo ramybę. Sako, kad kapitono Kido vėlė klajoja netoli tos vietos, kur jis per praėjusį karą užkasė auksą.

— Aš niekada nemaniau, kad Džono Berčo tokios milžiniškos akys,— vis dar kalendamas dantimis, atsakė afrikietis.

— Čia ir gyvas gali susigraužti, netekęs tiek pinigų. Dabar Harvis — pasigailėtinas, nususęs skurdžius. Įdomu, kaip jis galvoja, kas dabar jam eis šeimininkauti?

— O gal šmėkla nusinešė ir Harvį,— pasakė Cezaris, arčiau prisiglaudęs prie savo palydovės.

Bet senmergės vaizduotę jau užvaldė kita mintis. O ką, jeigu plėšikai iš išgąsčio metė savo grobį? Kiek pasvarstę ir pakalbėję, Keitė su Cezariu nutarė grįžti atgal ir išaiškinti šį svarbų klausimą, o kartu, jeigu pavyktų, sužinoti, koks likimas ištiko prekeivį. Lėtai ir baukščiai jie nuslinko link baisiosios vietos, o kai išėjo į kelią, kuriuo pabėgo skineriai, apdairioji Keitė, ieškodama pamesto aukso, ėmė apžiūrinėti kiekvieną akmenėlį. Vis dėlto, nors plėšikai, pergąsdinti senuko ir Cezario klyksmo, movė kaip šunų genami, lobio jie nepaleido, nes taip buvo į jį įsikibę, kad nė pati mirtis nebūtų jo išplėšusi. Pamačiusi, jog namie ramu, Keitė pagaliau įsidrąsino ir įėjo į kambarį, kuriame nusiminęs prekeivis atlikinėjo paskutines liūdnas pareigas mirusiajam. Keitei užteko kelių žodžių, kad ji suprastų savo klaidą, tačiau Cezaris iki pat savo gyvenimo galo stulbino juoduosius virtuvės imbuvius moksliškais samprotavimais apie vaiduoklius ir pasakojimais, kaip šiurpiai išrodė Džono Berčo šmėkla.

Pavojus privertė prekeivį sutrumpinti netgi tą neilgą laiką, kurį, amerikiečių papročiu, artimieji praleidžia prie mirusiojo, ir, padedant Keitei ir negrui, gedulinga ruoša

buvo greitai užbaigta. Cezaris pasisiūlė užsakyti karstą ir nuėjo pas dailidę, gyvenantį už poros mylių nuo Berčų namo; senuko kūną, aprengtą jo įprastu drabužiu, pridengė drobule ir ėmė laukti grįžtant negro.

Skineriai nudūmė kiek įkabina į netoli prekeivio sodybos esantį mišką; saugiai pasijutę medžių paunksmėje, jie sustojo ir patikrino savo išblaškytas jėgas.

— Niekingi bailiai, koks velnias apsėdo jūsų dūšias?— perpykęs sušniokštė jų vadas.

— To paties galima paklausti ir tave,— niūriai atsiliepė vienas banditų.

— Taip išsigandote, lyg mus būtų užklupęs de Lansio vyrų būrys! Na ir spėriai jūs dulkinate, vyručiai!

— Sekame paskui kapitoną.

— Tai sekite paskui mane atgal, sučiupsime tą sukčių ir pareikalausime už jį atlyginimo.

— Puiku, bet kai sugrįšime prie jo namo, juodaodis niekšas jau bus ten atvedęs tą pasiutusį virginietį. Dievaži, aš mieliau sutikčiau pusšimtį kaubojų, negu tą žmogų.

— Mulki!— subliuvo įnirtęs vadeiva.— Argi nežinai, kad Danvudžio kavaleristai stovi Keturių Kampų kaime, per dvi geras mylias nuo čia?

— Suk juos devynios, tuos dragūnus, bet aš galiu prisiekti, jog kapitonas Lotonas įėjo į senojo Vortono namus — aš pats jį mačiau, laukdamas progos išvesti iš arklidės anglų pulkininko žirgą.

— Na ir kas, tegu pasirodo: kulka nukeps ir dragūną iš Pietų, ir kareivą iš senosios Anglijos!

— Kas teisybė, tai ne melas, bet nesinori kiršinti to širšių lizdo. Tik pajudink dragūną iš to korpuso, tai paskui nė vienos nakties negalėsi ramiai darbuotis.

— Gerai jau,— suniurnėjo vadeiva, lįsdamas su savo gauja giliau į mišką,— tas kvaišas prekeivis liks laidoti senio, o paskui turės pasirūpinti kam parduoti savo mantą. Per laidotuves jo neužklupsi, kitaip prieš mus sukils visos Amerikos senės ir kunigai, bet rytoj vakare mes su juo atsiskaitysime.

Taip grūmodami, skineriai pasišalino į vieną iš savo nuolatinių stovyklaviečių, kad sutemus vėl galėtų nebaudžiami terioti apylinkes.

XI SKYRIUS

„Baltojoje akacijoje" vieni miegojo, kiti budėjo, tačiau niekas iš misterio Vortono šeimynos net neįtarė, kokie įvykiai dėjosi Berčų sodyboje. Kai saulė, pakilusi virš rytinių kalvų, išsklaidė tvyrančius virš žemumų rūko kamuolius, visi susirinko svetainėje.

Mis Peiton dirstelėjo pro langą į prekeivio namą ir išreiškė savo susirūpinimą ligoto senuko sveikata; staiga iš tiršto debesies, slenkančio pažemiu ir pamažu tirpstančio skaisčiuose saulės spinduliuose, išniro Keitės figūra. Ji paknopstomis bėgo link „Baltosios akacijos". Šeimininkės veide atsispindėjo nepaprastas sielvartas, ir gailestingoji moteris atvėrė jai kambario duris, nuoširdžiai trokšdama palengvinti jos, rodės, tokį gilų skausmą. Pažvelgusi iš arčiau į susisielojusį Keitės veidą, mis Peiton įsitikino, jog neklydo; kaip ir visiems jautrios sielos žmonėms, kai jie staiga sužino apie amžiną išsiskyrimą net ir su pačiais tolimiausiais pažįstamais, jai skaudžiai dilgtelėjo širdį, ir ji tučtuojau paklausė:

— Jis paliko mus, Keite?

— Ne, mem,— karčiai atsakė susinervinusi senmergė,— dar nepaliko, bet dabar gali sau drožti, kur patinka, nes blogiausia jau atsitiko. Jie nepaliko jam nė sudilusio skatiko naujam drabužiui, o tas, kuris dabar dengia jo kūną, toli gražu ne iš geriausių, jau galite patikėti manimi, mis Peiton!

— Kaip,— sušuko toji apstulbusi,— koks beširdis išdrįso apiplėšti žmogų tokiame varge?

— Išdrįso?— uždususi pakartojo Keitė.— Tie žmonės nežino jokio gailesčio. Teisybę jūs sakote, apiplėšti žmogų varge! Dievaži, mem, tame puode vien ant viršaus gulėjo nei daugiau nei mažiau kaip penkiasdešimt keturios gi-

nėjos, o vienas dievas žino, kiek jų dar buvo apačioje! Aš jų neliečiau ir nenorėjau liesti,— sako, svetimas auksas limpa prie rankų... bet tikriausiai ten buvo ne mažiau kaip du šimtai ginėjų, neskaitant tų, kurias jis laikė savo odiniame kapšelyje. Tačiau dabar Harvis — paskutinis elgeta, o elgeta, mis Džaneta, yra pats niekingiausias sutvėrimas pasaulyje.

— Vargšų reikia gailėti, o ne niekinti,— pasakė mis Peiton, vis dar neįstengdama suvokti, kokia neganda užgriuvo šiąnakt jos kaimynus.— O kaipgi jaučiasi senukas? Ar jį labai paveikė šis netekimas?

Nuoširdus sielvartas Keitės veide užleido vietą dirbtinam liūdesiui:

— Laimei, jis jau išsivadavo nuo žemiškų rūpesčių. Aukso skambesys pakėlė jį iš lovos, ir vargšelis nepergyveno šio sukrėtimo. Gaidys pragydo dvi valandos ir dešimt minučių po jo mirties, o tiksliau pasakius...

Čia Keitės postringavimus pertraukė daktaras. Priėjęs prie jos, jis labai susidomėjęs ėmė teirautis, kuo sirgo velionis. Permetusi žvilgsniu savo naująjį pažįstamą, Keitė instinktyviai pasitaisė suknelę ir atsakė:

— Neramūs laikai ir turto praradimas nuvarė jį į kapus; jis nyko diena iš dienos, ir veltui buvo visi mano rūpesčiai ir vargai... O kas man užmokės už juos dabar, kai Harvis visiškai nusigyveno?

— Viešpats atlygins jums už visus gerus darbus,— užjausdama pasakė mis Peiton.

— Taip, taip,— skubiai atsiliepė Keitė, padariusi pagarbią miną, kurią tučtuojau pakeitė išraiška, bylojanti, kad jai kur kas labiau rūpi šio pasaulio reikalai,— bet Harvis man neišmokėjo algos už tris metus, o iš ko man dabar jos reikalauti? Broliai man šimtą kartų sakė, kad atsiimčiau savo pinigus, bet aš maniau, kad su giminėmis nebus sunku atsiskaičiuoti.

— Vadinasi, jūs Berčo giminaitė?— paklausė mis Peiton, nutilus Keitei.

— Aš...— šiek tiek sutrikusi atsakė ekonomė,— aš laikiau, kad mes kaip ir giminės. Nežinau, ar aš turiu teisių

į namą ir sodą, nors, sako, kad Harvio turtą dabar, žinoma, konfiskuos.

Šie Keitės žodžiai buvo skirti kapitonui Lotonui. Pastarasis sėdėjo nebylus it akmuo ir, suraukęs tankius antakius, varstė akimis šeimininkę.

— Gal šis džentelmenas žino — jį, rodos, sudomino mano pasakojimas.

— Meldžiamoji,— atsakė dragūnas, žemai nusilenkdamas,— tiek jūs pati, tiek jūsų istorija yra labai įdomi (čia Keitė nesusilaikė ir nusišypsojo), tačiau mano skurdžių žinių pakanka tik išvesti eskadronui į lauką ir ten jam komanduoti. Patarčiau jums šiuo klausimu kreiptis į daktarą Arčibaldą Sitgrivsą, universalaus proto džentelmeną ir neregėtą filantropą. Jis — pats gailestingumas ir mirtinas kapotynių priešas.

Daktaras pakilo ir, tyliai švilpaudamas kažkokią dainelę, ėmė apžiūrinėti stovinčius ant stalo buteliukus, o šeimininkė, atsisukusi į jį, tęsė:

— Kažin, sere, ar moteris gauna savo dalį iš vyro palikimo, jeigu jie nebuvo apsivedę?

Daktaras Sitgrivsas laikėsi tvirto principo, jog nevalia niekinti jokių žinių, kokiai mokslo šakai jos bepriklausytų; štai kodėl, greta savo profesijos, jis šiek tiek nusimanė ir visose kitose. Vienok, įžeistas ironiško draugo tono, jis iš pradžių nutarė neatsiliepti, paskui, staiga pakeitęs savo nusistatymą, geraširdiškai nusišypsojo ir tarė:

— Manau, kad negauna. Jeigu mirtis įvyko prieš sutuoktuves, bijau, kad beviltiška kovoti su jos griežtais kanonais.

Keitei atsakymas nuskambėjo teigiamai — be žodžių „mirtis" ir „sutuoktuvės", ji nieko nesuprato. Kaip tik į šiuos žodžius ji ir atsakė, nuleidusi akis į kilimą:

— Aš manau, kad jis tik ir laukė mirštant senuko, kad galėtų apsivesti, tačiau dabar Harvis — niekingas žmogus arba, kas nėmaž ne geriau, prekeivis be prekių, be namo ir be pinigų. Na, sakykite gi, ar gali žmogus tokioje padėtyje rasti sau žmoną? Kaip jūs manote, mis Peiton?

— Aš retai galvoju apie tokius dalykus,— oriai atsakė mis Peiton ir su nuoširdžia užuojauta ėmė klausinėti Keitę apie viską, kas atsitiko prekeivio namuose. Ir šeimininkė jai smulkiai išpasakojo visus praėjusios nakties įvykius, o ši kantriai ją išklausė. Senmergė neužmiršo paminėti, kokio dydžio piniginius nuostolius patyrė Harvis, ir koneveikė jį paskutiniais žodžiais, kam tas išdavė paslaptį, kurią taip lengvai galėjo išsaugoti.

— Jo vietoje, mis Peiton,— atsikvėpusi tęsė Keitė,— aš veikiau būčiau paaukojusi gyvybę, negu atskleidusi tą paslaptį. Blogiausiu atveju jie būtų užmušę tik jo kūną, o dabar visi gali pasakyti, kad jie užmušė ir kūną, ir sielą, arba — kas nėmaž ne geriau — pavertė jį apgailėtinu valkata. Kažin, ką jis sau galvoja, kas panorės tapti jo žmona ir kas jam eis namų ruošą! Na, o aš per daug branginu savo gerą vardą, kad sutikčiau gyventi viengungio namuose, nors, teisybę pasakius, jis retai kada būna namie. Taigi, aš nutariau dar šiandien jam pasakyti, kad išeisiu iš ten tuoj pat po laidotuvių, jeigu jis man nepasipirš; tik kažin ar aš tekėsiu už jo, jeigu jis nesurimtės ir nesiliaus bastęsis.

Geroji „Baltosios akacijos" šeimininkė netrukdė viešniai išlieti savo jausmų, o paskui uždavė du—tris vingrius klausimus, liudijančius, kad Amūro sužeistos širdies kertelės jai buvo pažįstamos geriau, negu to buvo galima tikėtis iš vienišos moters. Iš Keitės atsakymų mis Peiton aiškiai suprato, kad Harvis niekada nė neketino siūlyti Katarinai Heins savo rankos bei nuteriotos mantos; todėl ji užsiminė, kad jai pačiai dabar reiktų padėjėjos namų ūkyje ir kad Keitė galėtų persikraustyti į „Baltąją akaciją", jeigu prekeiviui daugiau nebeprireiks jos patarnavimų. Apdairiajai ekonomei pastačius keletą išankstinių sąlygų, joms greitai pavyko susitarti; dar kartą graudžiai paaimanavusi dėl savo didelių nuostolių ir Harvio kvailumo, o taip pat išreiškusi susidomėjimą jo tolesniu likimu, Keitė išėjo ruoštis laidotuvėms, kurios turėjo įvykti tą pačią dieną.

XII SKYRIUS

Nauji svečiai, apsistoję „Baltojoje akacijoje", gerokai pagausino rūpesčių mis Džanetai Peiton. Išaušus rytui, jie visi jau buvo daugiau ar mažiau atsigavę, išskyrus jaunąjį dragūnų kapitoną, dėl kurio taip sielojosi Danvudis. Šis karininkas buvo labai sunkiai sužeistas, nors chirurgas ir toliau tebetvirtino, jog žaizda nėra pavojinga gyvybei. Kapitonas Lotonas, kaip minėjome, jau buvo atsikėlęs; pabudo ir Henris Vortonas — jo miegą kiek patrikdė tik baisus sapnas: jis sapnavo, kad jam amputuoja ranką pradedantis chirurgas. Įsitikinęs, kad tai tik sapnas, jaunuolis pakilo iš lovos žvalus ir pailsėjęs; be to, daktaras Sitgrivsas išsklaidė jo būkštavimus, užtikrindamas, jog po dviejų savaičių jis bus sveikas kaip ridikas.

Pulkininkas Velmiras nesirodė visą rytą; jis pusryčiavo savo kambaryje, ir, nekreipdamas dėmesio į reikšmingas mokslo vyro šypsenėles, pareiškė, kad jis rimtai sužeistas ir negali palikti patalo. Daktaras nusprendė, jog pulkininkui bus sveikiau vienam perkęsti savo skausmus, ir nuėjo atlikti kur kas dėkingesnės pareigos — pasėdėti valandėlę prie Džordžo Singltono. Vos tik peržengęs slenkstį, jis pastebėjo paciento veide lengvą nuoraudį; greitai prie jo priėjęs ir pirštų galais patikrinęs pulsą, daktaras ženklu liepė jaunuoliui tylėti.

— Pulsas padažnėjo — prasidedančios karštligės simptomas,— sumurmėjo chirurgas.— Ne, ne, mielasis Džordžai, nejudėkite ir nekalbėkite... Bet akys aiškesnės ir oda drėgnesnė... Na, Džordžai, tavo liga pradeda mane neraminti,— tęsė daktaras, instinktyviai nusviedęs šalin peruką,— tvinksnis vienodas, oda drėgna, tačiau akys dega, skruostai paraudę. O, būtinai turiu kruopščiai ištirti šiuos požymius!

— Ramiau, drauguži, ramiau,— pasakė jaunuolis, atsilošdamas į pagalvį; raudonis, taip išgąsdinęs daktarą, išnyko nuo jo veido.— Aš manau, kad, išėmęs kulką, jūs padarėte viską, ko man reikėjo. Man daugiau nieko neskauda, aš tik nusilpau, patikėkite manimi.

— Kapitone Singltonai,— karštai sušuko chirurgas,— jūs pernelyg pasikliaujate savimi, bandydamas įrodyti gydytojui, kad jums nieko neskauda! Jeigu mes patys negalėtume spręsti apie tokius dalykus, kam gi būtų mokslo šviesa? Gėda, Džordžai, gėda! Netgi tas užsispyrėlis Džonas Lotonas nesielgia taip neišmintingai!

Ligonis šyptelėjo ir švelniai atstūmė chirurgą, kai šis pabandė nuimti tvarsčius; kraujas vėl plūstelėjo jaunuoliui į veidą, kai jis paklausė:

— Sakykite, Arčibaldai (kai į daktarą kreipdavosi vardu, jo širdis paprastai suminkštėdavo), kokia nežemiška dvasia sklandė po mano kambarį, kai aš gulėjau, apsimetęs miegančiu?

— Jeigu kokia nors dvasia, žemiška ar nežemiška, sumanys gydyti mano pacientus, aš ją pamokysiu, kaip kišti nosį į svetimus reikalus!— įsikarščiavęs riktelėjo daktaras.

— Cit, mielasis, niekas nekišo nosies į jūsų reikalus ir neketino kišti; žiūrėkite,— kapitonas parodė savo tvarsčius,— viskas taip, kaip jūs palikote... ta dvasia sklandė po kambarį lengvai kaip angelas, grakščiai kaip fėja.

Įsitikinęs, kad tvarsčių niekas nelietė, daktaras neskubėdamas vėl atsisėdo prie ligonio ir, užsidėjęs peruką, be užuolankų trumpai pasiteiravo:

— Ar ta dvasia dėvėjo sijoną, Džordžai?

— Aš mačiau tik dangiškas akis, žydinčius skruostus... karališką eiseną, neregėtą grakštumą,— atsakė jaunuolis, daktaro nuomone, pernelyg karštai, turint galvoje jo silpną sveikatą.

Daktaras užčiaupė jam burną ranka ir pasakė:

— Tai buvo tikriausiai mis Džaneta Peiton, didžiai garbinga ledi, jos eisena... hm... beveik tokia, kaip jūs nupasakojote, ir akys labai geros; kai dėl žydinčių skruostų, tai drįstu tvirtinti, kad, besidarbuojant artimo labui, jos veidą nuspalvina toks pat skaistus raudonis, koks puošia jos jaunųjų dukterėčių skruostus.

— Dukterėčių? Tai ji turi dukterėčių? Angelas, kurį mačiau, gali būti duktė, sesuo, dukterėčia... tik ne teta.

— Ššš, Džordžai, ššš! Nuo tokių kalbų jūsų pulsas vėl padažnėjo. Gulėkite ramiai ir ruoškitės sutikti savo tikrą seserį, ji čia bus ne vėliau kaip po valandos.

— Kaip, Izabelė? Bet kas ją iškvietė?

— Majoras.

— Koks tas Danvudis rūpestingas!— sumurmėjo jaunuolis; pajutęs nuovargį, jis vėl krito ant priegalvių ir, paklusęs daktaro nurodymams, daugiau nebekalbėjo.

Rytą, vos tik kapitonas Lotonas įžengė į svetainę, visi Vortonų šeimos nariai vienas per kitą ėmė teirautis apie jo sveikatos stovį. Tuo tarpu anglų pulkininko patogumais pasirūpino kažkieno nematoma ranka. Sara sąmoningai vengė įeiti į jo kambarį, tačiau ji žinojo, kaip ir kur pastatytos stiklinės, ir pati pripylė gėrimo į visus ant stalo esančius grafinus.

Mūsų aprašomais laikais amerikiečių tauta buvo suskilusi į dvi stovyklas. Sara laikė savo pareiga ginti jos protėvių anglų įvestą tvarką; beje, teikdama pirmenybę anglų pulkininkui, mergina turėjo ir kitų, svaresnių priežasčių. Jo paveikslas pirmasis suaudrino jos jaunatvišką vaizduotę, be to, jis buvo apdovanotas daugeliu tų viliojančių bruožų, kurie pavergia moterų širdis.

Vaikštinėdama po ilgą galeriją, į kurią išėjo visi namo apartamentai, ji pastebėjo, jog Singltono kambario durys praviros. Sužeistasis jaunuolis buvo vienas ir, rodės, miegojo. Sara tyliai įėjo ir kelias minutes, vos suvokdama, ką daro, tvarkė ant stalų valgius bei vaistus, ir, matyt, įsivaizdavo daranti tas mažytes paslaugas kitam. Išgirdusi artėjančius Sitgrivso žingsnius, mergaitė skubiai nusileido vidiniais laiptais pas Frensis. Seserys išėjo pakvėpuoti gaiviu ryto oru į terasą; susikabinusios už parankių, jos vaikštinėjo ir šnekučiavosi.

— Grasus žmogus tas Danvudžio chirurgas,— pradėjo Sara.— Iš visos širdies norėčiau, kad jis greičiau dingtų iš čia.

Frensis nutylėjo, tačiau žvilgtelėjo į seserį besijuokiančiomis akimis; bet Sara tuojau suprato jų išraišką ir skubiai pridūrė:

— Bet aš visai užmiršau, kad jis iš tavo garsiojo virginiečių korpuso ir apie jį kalbėti reikia pagarbiai.

— Kaip pagarbiai apie jį bekalbėtum, miela sesute, vargu ar tu pervertinsi jo nuopelnus.

— Tavo požiūriu, žinoma,— įsikarščiavusi atsiliepė vyresnioji.— Bet ar tau neatrodo, kad misteris Danvudis piktnaudžiauja giminaičio teisėmis, pavertęs mūsų tėvo namus ligonine?

— Mes turime dėkoti likimui, jog šioje ligoninėje nėra mūsų artimųjų.

— O tavo brolis?

— Teisybė,— pasakė Frensis, paraudusi iki ausų,— tačiau jis neprirakintas prie patalo ir mano, kad jo žaizda — nedidelė kaina už malonumą pabūti su mumis. Jeigu tik,— pridūrė ji, ir jos lūpos suvirpėjo,— pradingtų tas baisus įtarimas, kilęs dėl jo atsilankymo pas mus! Tada ir aš apsiprasčiau su jo žaizda.

— Štai kokios bėdos užgriuvo mūsų šeimą dėl to maišto: brolis sužeistas, nelaisvėje ir, gal būt, taps maištininkų auka; mūsų ramybei galas; tėvas beviltiškai nusiminęs, o už jo atsidavimą karaliui sodybai gresia konfiskacija.

Frensis tylėdama ėjo greta sesers. Kai ji atsisukdavo į šiaurinį slėnio galą, jos žvilgsnis stabtelėdavo ties tarpekliu, kur kelias darė staigų vingį ir dingo už kalvos; kiekvieną kartą prieš atsigręždama mergaitė sulėtindavo žingsnį ir neatplėšdavo akių nuo tos vietos tol, kol sesuo, nekantriai truktelėjusi už rankos, nusivesdavo ją toliau. Pagaliau tolumoje pasirodė vienkinkis kabrioletas; atsargiai aplenkdamas akmenis, tirštai nusėjusius vingiuojantį per slėnį vieškelį, jis pasuko link „Baltosios akacijos". Žiūrėdama į besiartinantį ekipažą, Frensis čia raudo, čia balo; o kai įžiūrėjo moterį, sėdinčią šalia negro su livrėja, jai iš susijaudinimo taip pakirto kojas, kad ji turėjo atsiremti į Sarą. Po kiek laiko keleiviai privažiavo prie vartų. Juos atvėrė užpakaly kabrioleto jojęs dragūnas — tas pats, kurį Danvudis buvo nusiuntęs pas kapitono Singltono tėvą. Mis Peiton ir seserys išėjo pasitikti viešnios ir nuoširdžiai ją pasveikino; tačiau Frensis negalėjo atitraukti ti-

riančio žvilgsnio nuo jos veido. Viešnia buvo jauna, liekna ir nors trapi, bet labai gražiai sudėta. Didelės plačiai atvertos juodos akys žvelgė skvarbiai, kartais netgi laukiniškai. Priešingai to meto madai, jos vešlūs plaukai buvo nepudruoti ir krito juodom kaip sabalas bangom. Kelios garbanos, užkritusios ant veido, dar labiau pabrėžė jos skruostų marmurinį baltumą. Daktaras Sitgrivsas padėjo viešniai išlipti iš kabrioleto; pasiekusi terasą, ji pakėlė į gydytoją kupinas nerimo akis.

— Jūsų broliui negresia pavojus, mis Singlton, jis jau laukia jūsų,— pasakė chirurgas.

Izabelė Singlton apsipylė ašaromis. Frensis žiūrėjo į jos veidą susižavėjusi ir kažko nerimastaudama, paskui, nelyginant tikra sesuo, susirūpinusi pripuolė prie jos ir, švelniai paėmusi už rankos, nusivedė į paruoštą jai kambarį. Šis Frensis gestas buvo toks širdingas, toks atviras ir patiklus, jog mis Peiton, nenorėdama kliudyti mergaitėms, palydėjo jas tik žvilgsniu ir malonia šypsena. Ši scena panašiai paveikė ir kitus; neilgai trukus visi vėl grįžo prie savo kasdieninių darbų.

Izabelė neprieštaraudama paklausė švelnaus Frensis mosto ir, pasiekusi kambarį, į kurį pastaroji ją atvedė, taip ilgai verkė, įsikniaubusi į guodžiančios ją draugės petį, jog Frensis net pagalvojo, kad tokią širdgėlą sukėlė ne vien tik brolio sužeidimas. Kurį laiką mis Singlton raudojo be paliovos, paskui, sukaupusi valią, pasidavė lipšniems Frensis įkalbinėjimams ir liovėsi verkusi. Pakėlusi galvą, ji įsmeigė akis į Frensis, ir jos veidą nušvietė spinduliuojanti šypsena. Skubiai atsiprašiusi už savo perdėtą jautrumą, ji paprašė ją palydėti į sužeistojo kambarį.

Brolio ir sesers susitikimas buvo nuoširdus, tačiau kiek santūresnis, negu buvo galima laukti, sprendžiant iš Izabelės ankstesnio susijaudinimo. Ji pamatė, kad brolis išrodo geriau, nei ji sau vaizdavosi, o jo sveikatos būklė, atrodė, visai nebuvo beviltiška. Mis Singlton pralinksmėjo, ir jos sielvartas užleido vietą vos ne džiūgavimui. Mergaitės gražios akys sužėrėjo dar nematyta ugnimi, ir ji taip kerinčiai nusišypsojo, kad Frensis, kuri, jos pri-

mygtinai kviečiama, kartu įėjo į ligonio kambarį, apstulbusi žiūrėjo į taip nuostabiai permainingą viešnios veidą ir prieš savo valią gėrėjosi juo. Vos tik paleidęs seserį iš savo glėbio, jaunuolis metė įdėmų žvilgsnį į Frensis, ir, gal būt, jis buvo pirmas vyras, kuris, pažvelgęs į dailų mūsų herojės veidelį, nusivylęs nugręžė akis į šalį. Kapitonas aiškiai suglumo, patrynė kaktą, tarsi busdamas iš miego, kiek padvejojo ir paklausė:

— O kurgi Danvudis, Izabele? Tas puikusis vaikinas niekada nenuilsta daryti žmonėms gera. Po tokios sunkios dienos, kaip vakarykštė, jis per naktį surado man slaugę, kuri vien tik savo buvimu bematant pakels mane iš patalo.

Mis Singlton veido išraiška vėl pasikeitė; ji apmetė kambarį kažkokiu laukiniu žvilgsniu, nugąsdinusiu Frensis, kuri sekė visus jos judesius su nemažėjančiu dėmesiu.

— Danvudis! Argi jo čia nėra? Aš maniau, kad rasiu jį prie mano brolio lovos.

— Aplinkybės reikalauja, kad jis būtų kitoje vietoje. Sako, kad anglai slenka aukštyn Hudzonu ir puldinėja mūsų lengvosios kavalerijos būrius; jeigu ne pareiga, Danvudis nieku būdu neišsiskirtų ilgam su savo sužeistu draugu. Bet, Izabele, kaip tave sujaudino mūsų susitikimas, tu visa drebi!

Mergaitė neatsakė. Ji ištiesė ranką link staliuko, ant kurio stovėjo kapitono gėrimas; pastabioji Frensis tučtuojau įspėjo jos norą ir padavė jai stiklinę vandens. Šiek tiek aprimusi, Izabelė pasakė:

— Žinoma, tai jo pareiga. Kaip sakei, karaliaus armija traukia palei upę, o juk dragūnai buvo tik per dvi mylias nuo čia, kai aš pravažiavau pro juos.

Paskutinius žodžius mis Singlton ištarė beveik pašnibždomis; atrodė, jog ji kalba pati su savimi, o ne su pašnekovais.

— Jie traukė į žygį, Izabele? — susijaudinęs paklausė brolis.

— Ne, iš visko sprendžiant, stovyklavo.

Sužeistasis nustebęs pažiūrėjo į seserį, tačiau nesulaukė jokio paaiškinimo. Nuleidusi akis į grindis, ji sėdėjo ir, rodės, nieko negirdėjo. Tada jis nukreipė žvilgsnį į Frensis. Rimta jo veido išraiška nugąsdino Frensis, ir, skubiai pašokusi, ji pasiteiravo, ar jam ko nors nereikia.

— Atleiskite man už akiplėšiškumą,— pasakė sužeistasis karininkas, mėgindamas pasikelti,— bet aš prašyčiau jus pakviesti čia valandėlei kapitoną Lotoną.

Frensis tučtuojau perdavė kapitonui Singltono prašymą ir, neįstengdama sutramdyti savo smalsumo, grįžo ir atsisėdo į tą pačią vietą šalia Izabelės.

Kapitonui įėjus į kambarį, jaunuolis nekantriai paklausė:

— Lotonai, ar turi kokių žinių nuo majoro?

Izabelės akys dabar nukrypo į dragūną. Pastarasis pasisveikino su ja kareiviškai — paprastai ir nėmaž nesivaržydamas.

— Dukart buvo atjojęs jo pasiuntinys pasiteirauti, kaip mums einasi šitame lazarete.

— O kodėl jis pats neatjojo?

— Į šį klausimą tik jis ir gali atsakyti. Juk jūs žinote, kad raudonieji mundurai pajudėjo, o Danvudis yra visų šios grafystės pajėgų vadas: tuos anglus reikia gerai prižiūrėti.

— Taip, tai tiesa,— nutęsė Singltonas, tarsi įtikintas kapitono argumentų.— O kodėl jūs dykinėjate, kai tiek darbo?

— Mano dešinioji ranka dar nėra tokia tvirta, kaip aš norėčiau, o ir Rounokis šįryt dar šlubavo. Galėčiau paminėti dar vieną priežastį, tik bijau sukelti mis Vorton nepasitenkinimą.

— Prašau, kalbėkite nesivaržydamas!— šūktelėjo Frensis ir, atsakydama į dragūno linksmą šypseną, nutaisė vylingą miną.

— Tada drošiu visą teisybę: jūsų virtuvės kvapai neleidžia man palikti šios karalystės, kol gerai nežinosiu, kokie vaisiai dera čionykštėje žemėje.

— O, teta Džaneta iš visų jėgų stengiasi nepadaryti gėdos vaišingiems mano tėvo namams,— juokdamasi atsiliepė mergaitė.— O aš, pasprukusi iš virtuvės, rizikuoju užsitraukti jos nemalonę,— eisiu pažiūrėti, ar nereikia jai pagalbos.

Frensis išėjo ieškoti tetos, mintyse svarstydama, kokia gi galėtų būti naujosios pažįstamos, likimo atvestos į jų namus, nepaprasto jautrumo ir nervingumo priežastis.

Sužeistasis karininkas pasekė akimis Frensis, kai ši mergaitiškai grakščiai išėjo iš kambario, ir, užsidarius durims, pasakė:

— Nedažnai gali sutikti tokią tetą ir dukterėčią, Džekai; ši mergaitė panaši į fėją, o teta — į angelą.

— Jūs, matyt, sveikstate, jeigu jau žavitės dailiąja lytimi.

— Būčiau nedėkingas ir nejautrus žmogus, jeigu nepastebėčiau mis Peiton grožio.

— Ji, žinoma, puiki, motiniška ledi, na, o jos grožis tai jau skonio dalykas. Kad ir kaip aš gerbiu jos išmintį ir patirtį, ji man labiau patiktų, jei būtų keliais metais jaunesnė.

— Bet jai ne daugiau dvidešimties,— tuojau užginčijo Singltonas.

— Žiūrint, nuo kurio galo skaičiuosi; jeigu pradėsi nuo gyvenimo pabaigos, visiškai galimas daiktas, kad dvidešimt; bet jeigu skaičiuosi, kaip dera, nuo pradžios, tai bus ir keturiasdešimt.

— Tu palaikei teta vyresniąją seserį,— įsikišo Izabelė, pridėjusi savo gražią ranką prie ligonio lūpų.— Patylėk, tau nereikia jaudintis!

Į kambarį įžengęs daktaras Sitgrivsas kiek sunerimo, vėl pastebėjęs karštligės simptomus, ir tučtuojau patvirtino Izabelės žodžius. Kapitonas Lotonas išėjo pareikšti užuojautos Rounokiui, kuris per vakarykštį kūlvirstį nukentėjo ne mažiau už raitelį. Dideliam dragūno džiaugsmui, jo pasiuntinys pranešė, kad žirgas, nusižiūrėjęs į šeimininką, taipogi sparčiai taisosi; po kelių valandų nepaliaujamo masažavimo, jis atgavo sugebėjimą, anot

Lotono, „sistemingai kilnoti kojas". Taigi, pasiuntinys gavo įsakymą būti pasirengusiam prisijungti prie pulko draugų, stovinčių Keturių Kampų kaime,— tiesa, tik po to, kai kapitonas bus paragavęs visų skanėstų ruošiamose vaišėse.

Tuo tarpu Henris Vortonas užėjo aplankyti Velmiro ir taip sumaniai jį paguodė, jog pulkininkui beregint sugrįžo gera nuotaika.

XIV SKYRIUS

Dėl praeitos nakties išgąsčių ir neramumų senojo Berčo mirtis niekam nepadarė didelio įspūdžio; vis dėlto jo artimiausi kaimynai nedelsdami susirinko atiduoti paskutinės pagarbos velioniui. Ant paskubomis sukaltų neštuvų ketvertas vyrų nešė karstą, o kiti keturi ėjo priešaky, pasiruošę pakeisti savo draugus. Paskui karstą, greta Keitės Heins, kurios veide atsispindėjo nenumaldomas sielvartas, ėjo prekeivis, o už jų — misteris Vortonas su sūnumi. Eisenos gale slinko keletas senučių bei senukų ir būrelis berniūkščių. Ši kukli laidotuvių procesija sustabdė išjojusius iš „Baltosios akacijos" dragūną ir daktarą. Kapitonas Lotonas sėdėjo balne rūsčiai tylėdamas, kol karsto nešėjai susilygino su juo, ir tada Harvis pirmą kartą pakėlė akis nuo žemės ir pamatė priešais save pikčiausią savo priešą. Pirmoji jo mintis buvo bėgti, tačiau jis susivaldė ir įsmeigė žvilgsnį į tėvo karstą; širdis jam apmirė, bet pro dragūną jis praėjo tvirtu žingsniu. Lotonas lėtai nukėlė kepurę ir, palaukęs, kol pražingsniavo misteris Vortonas su Henriu, vis dar tylėdamas, kartu su daktaru lėtai nujojo paskui laidotuvių procesiją.

Kapinės buvo misterio Vortono valdose; prieš keletą metų senasis džentelmenas paskyrė joms sklypelį žemės ir aptvėrė jį akmenų siena. Vis dėlto jis neketino čia laidoti nė vieno iš savųjų. Iki gaisro, kilusio tą dieną,

---

P a s t a b a. 13 skyrius praleistas, rengiant sutrumpintą leidimą *(B. A. Grifin past.).*

kai britų kariuomenė užėmė Niujorką, paauksuota lenta, įmūryta į sieną Trejybės bažnyčioje, netrukus paleistoje plėnimis, skelbė jo velionių tėvų dorybes: jų kaulai trūnijo vienoje koplyčių po aristokratiško antkapio marmurine plyta. Procesija pasuko iš vieškelio į lauką, kuriame stūksojo žemo luomo žmonių kapų kauburėliai, ir kapitonas jau buvo bejojąs paskui, bet daktaras laiku jam priminė, kad jų korpuso stovyklavietė ne toje pusėje.

Berčas buvo liūdnas ir susikaupęs, kaip pridera tokiais atvejais gedintiems vyrams, taigi Keitei teko vaidinti sielvartaujančios silpnosios lyties atstovės rolę. Yra žmonių, kurie neįstengia pravirkti, jeigu aplinkui nemato užjaučiančių veidų,— šią silpnybę turėjo ir mūsų geroji senmergė. Permetusi žvilgsniu nedidelį susirinkusiųjų būrelį, ji pastebėjo, kad moterys žiūri į ją įtemptai laukdamos, ir tai kaip mat ją paveikė: Keitė nuoširdžiai pravirko, tuo užsitarnaudama visų žiūrovų simpatijas ir kartu gailiaširdės moters šlovę. Kai pirmasis žemės grumstas nukrito ant tėvo karsto, prekeivis krūptelėjo ir susirietė, tarsi kęsdamas baisų skausmą; bejėgiškai nusvirusių rankų pirštai sudrebėjo, o veidas bylojo, jog širdis plyšta iš skausmo. Vis dėlto jis greitai susitvardė, išsitiesė, giliai atsikvėpė ir, pakėlęs galvą, apsižvalgė; atrodė, jis net šypsosi, jausdamas, jog pajėgia sutramdyti savo sielvartą. Kapą tuojau užpylė; du lauko akmenys, padėti prie galų, nužymėjo jo ribas; pagal seną paprotį mažą kauburėlį papuošė velėna, kurios pageltusi žaluma primena mirusiųjų likimą. Kaimynai stovėjo nusiėmę kepures ir žiūrėjo į Berčą — tik dabar jis pajuto, kad liko vienut vienas visame pasaulyje. Jis nukėlė skrybėlę, patylėjo minutėlę, tarsi kaupdamas jėgas, ir pasakė:

— Bičiuliai ir kaimynai, dėkoju, kad padėjote palaidoti mano tėvą.

Po šių įprastinių žodžių stojo iškilminga tyla, ir visi pamažu pradėjo skirstytis. Keletas žmonių palydėjo prekeivį ir Keitę, tačiau prie namo slenksčio pagarbiai atsisveikino. Beje, vienas asmuo, apylinkėje pravardžiuojamas „spekuliantu", įsekė pro duris paskui juos. Jam pa-

sirodžius, baisus nujautimas suspaudė Keitės širdį, bet šeimininkas, matyt, laukęs šio vizito, mandagiai padavė svečiui kėdę.

Prekeivis priėjo prie durų, atidžiai apžvelgė slėnį ir, tuoj pat sugrįžęs, pasakė:

— Saulė jau pasislėpė už rytinės kalvos viršūnės, man reikia skubėti. Štai namo ir žemės dokumentai. Viskas padaryta pagal įstatymą.

„Spekuliantas" paėmė popierių ir ėmė lėtai skaityti dėl to, kad buvo atsargus žmogus, ir dar dėl to, kad, nelaimei, buvo labai apleidęs mokslus jaunystėje. Kol jis plūkėsi su tuo dokumentu, Harvis surinko keletą daiktų, ketindamas pridėti juos prie mantos, kuri turėjo kartu su juo iškeliauti iš namų. Keitė jau suspėjo paklausti, ar velionis paliko testamentą; dabar ji visiškai abejingai žiūrėjo, kaip Harvis įdėjo bibliją į naują maišą, kurį ji ką tik jam pasiuvo; tačiau, kai jis ten pat tvarkingai padėjo ir šešetą sidabrinių šaukštų, Keitė, regėdama tokį nuosavybės teriojimą, baisiai pasipiktino ir tarė:

— Jums gali prireikti tų šaukštų, kai apsivesite, Harvi.

— Aš niekada nevesiu.

— Kam iš anksto visko atsižadėti, juk niekada nežinai, kokia proga gali pasitaikyti. O jeigu ir taip, tai kam viengungiui tiek šaukštų? Mano manymu, kiekvieno padoraus vyro pareiga — vesti ir rūpintis savo šeima.

Tais laikais, kai Keitė reiškė šias mintis, jos luomo moters kraitį sudarė karvė, lova, keletas savo darbo užvalkalų, paklodžių bei antklodžių, o tos, kurioms likimas buvo ypatingai palankus, turėdavo dar pustuzinį sidabrinių šaukštų. Didžiumą šių būtiniausių daiktų apdairioji senmergė per dideles pastangas jau buvo įsigijusi, todėl galima įsivaizduoti jos apmaudą, kai ji išvydo, jog šaukštai, jau seniai jos laikomi savais, taipogi pradingo milžiniškame maiše. Nepaguodė jos nei paskutiniai prekeivio žodžiai. Vienok Harvis, nekreipdamas jokio dėmesio nei į jos patarimus, nei į aimanas, toliau krovė daiktus į maišą, kuris neilgai trukus išaugo iki savo įprastinio dydžio.

— Man nelabai patinka tas popierius,— tarė pirkėjas, vargais negalais perpratęs dokumento turinį.

— Kodėl gi?

— Bijau, kad jis neteisėtas. Man yra žinoma, kad du jūsų kaimynai ketina ryt rytą eiti į teismą ir pareikalauti, kad konfiskuotų jūsų namą; taigi, jei aš dabar duosiu keturiasdešimt svarų, o rytoj juos prarasiu, man išeis grynas nuostolis.

— Atimti teises gali tik iš manęs,— pasakė prekeivis.— Užmokėkite man du šimtus dolerių, ir namas jūsų. Jus visi žino kaip vygą[1], todėl jūsų niekas nelies.

Prekeivio balse skambėjo sielvarto gaidelė, tačiau, kaip bebūtų keista, tas jam nė kiek netrukdė rūpintis pelningai parduoti savo turtą.

— Štai šimtas, ir sukertam rankas,— pasakė išsiviepęs „spekuliantas", matyt, įsivaizduodamas, kad geraširdiškai šypsosi.

— Sukertam rankas?— nustebęs pakartojo prekeivis.— Man regis, mes jau sukirtom jas.

— Sandėris bus padarytas tik tada,— pasakė pirkėjas ir sukikeno,— kai man bus įteiktas popierius, o jums išmokėti pinigai.

— Popierių jūs turite.

— Aš pasiliksiu jį sau, jeigu jūs nuleisite kainą, sakysime, iki pusantro šimto dolerių. Juk tai visai padori suma. Žiūrėkite, štai pinigai.

Prekeivis pažvelgė pro langą ir išsigandęs pamatė, kad vakaras jau visai arti. Jis žinojo, kaip pavojinga pasilikti namuose sutemus, tačiau niekaip negalėjo susitaikyti su mintimi, kad jį taip įžūliai plėšia po to, kai sandėris buvo padarytas pagal visas taisykles. Pamatęs, kad jis dvejoja, pirkėjas pakilo ir pasakė:

— Ką gi, gal jūs ir suderėsite su kuo nors kitu iki ryto, tik tada jūsų popieriai bus nieko neverti.

---

[1] Vygais tais laikais vadino sukilusių Šiaurės Amerikos kolonistų šalininkus.

— Sutikite, Harvi, — įsikišo Keitė; ji nebenuslygo, pamačiusi iškrautas ant stalo angliškas ginėjas.

Jos balsas pažadino prekeivį iš susimąstymo; atrodė, jis kažką prisiminė.

— Gerai,— tarė jis ir, atsigręžęs į senmergę, įdėjo jai į delną dalį pinigų,— jei aš galėčiau kaip nors kitaip su jumis atsiskaityti, aš bevelyčiau visko netekti, negu leisti save taip apiplėšti.

— Jūs ir taip galite visko netekti,— sumurmėjo „spekuliantas" ir, piktdžiugiškai nusišiepęs, išėjo.

— Taip,— pasakė Keitė, palydėjusi jį žvilgsniu,— jis žino, ko jums trūksta, Harvi: jis, kaip ir aš, mano, jog dabar, mirus senajam džentelmenui, jums reikia gero, rūpestingo draugo.

Besiruošdamas į kelionę, prekeivis šią užuominą nuleido negirdomis. Bet senmergė taip lengvai nepasidavė. Ji tiek metų gyveno viltimi, kad viskas baigsis visiškai kitaip, jog dabar vos nesusigraužė vien pagalvojusi apie būsimą išsiskyrimą; beje, ji ir pati nesitikėjo, jog galėtų pajusti užuojautą tokiam varganam ir visų apleistam žmogui.

— Kurgi jūs dabar gyvensite, kur rasite kitus namus?— paklausė Keitė.

— Dievo apvaizda duos man pastogę.

— Taip,— atsakė ekonomė,— bet ji jums gali nepatikti.

— Vargšas neturi būti užgaidingas.

— Apie mane tai jau nieks nepasakys, kad užgaidinga,— greitai atsiliepė ekonomė.— Nors man ir patinka, kai namuose yra gražių daiktų ir viskas stovi savo vietoje, bet aš tikriausiai sutikčiau palikti šį kraštą. Nepasakyčiau, kad čionykščiai žmonės itin simpatiški.

— Šis slėnis nuostabus,— karštai pasakė prekeivis,— o žmonės visur tokie patys. Bet man dabar vis viena; visos vietos man vienodos ir visi veidai svetimi.

Medžiagos atraiža, kurią jis buvo bededąs į maišą, iškrito jam iš rankų, ir jis atsisėdo ant skrynios, žiūrėdamas priešais save skausmingomis, nieko nematančiomis akimis.

— Ką jūs, ką jūs!— šūktelėjo Keitė, stumtelėjusi savo kėdę arčiau prekeivio.— Ką jūs, Harvi, juk mano veidas, šiaip ar taip, jums nėra svetimas.

Berčas lėtai nukreipė savo žvilgsnį į Keitę ir pamatė jos veide daugiau nuoširdumo ir mažiau savimeilės, negu paprastai; jis švelniai paėmė ją už rankos, ir kančia bemaž pranyko iš jo akių.

— Taip, geroji moteriške, jūs, žinoma, man ne svetima, jūs galite mane suprasti. Kai kiti mane šmeiš, jūs būsite tokia gera ir užtarsite mane.

— Aš visada užtardavau jus ir užtarsiu,— užsidegusi atsakė Keitė,— aš ginsiu jus iki paskutinio kraujo lašo, tegu tik kas išdrįsta jus šmeižti! Gerai pasakėte, Harvi, aš jus suprantu ir užjaučiu. Tai kas, kad jums nepatinka anglų karalius! Man ne kartą teko girdėti, kad jis iš esmės neblogas žmogus, tik blogai, kad Anglijoje nėra religijos; visi sako, kad tenykščiai dvasininkai — tikri velniai!

Apimtas gilaus liūdesio, prekeivis ėmė vaikštinėti po kambarį, o jo akys žybčiojo niauria liepsna. Niekada Keitė jo tokio nebuvo mačiusi, ir ją gąsdino jo iškilnus ir vienodas žingsnis.

— Kol gyvas buvo tėvas,— neįstengdamas nuslopinti susijaudinimo, sušnibždėjo Harvis,— pasaulyje buvo žmogus, sugebėjęs skaityti mano sielą. O, kaip džiugu būdavo, grįžus iš slaptų, pavojų kupinų klajonių, po visų nuoskaudų ir įžeidimų išgirsti jo pagyrimą, priimti jo palaiminimą! Bet jis mirė,— Harvis stabtelėjo ir metė paklaikusį žvilgsnį į tą kampą, kur paprastai sėdėdavo jo tėvas.— Kas gi dabar supras, kad aš teisus?

— O Harvi, Harvi!

— Taip, yra žmogus, kuris sužinos, kuris prieš mano mirtį turi sužinoti viską. Kaip baisu numirti, palikus po savęs tik suterštą vardą!

— Nekalbėkite apie mirtį, Harvi,— pasakė ekonomė ir, apsidairiusi po kambarį, įmetė keletą pliauskų į židinį, kad liepsna būtų skaistesnė.

Harvio susijaudinimas, sužadintas praėjusios dienos negandų ir vargingo gyvenimo prisiminimų, pamažu atlyžo: šio įstabaus žmogaus jausmus greitai pergalėdavo protas. Pastebėjęs, jog už lango viskas ištirpo tamsoje, prekeivis skubiai užsimetė ant pečių savo maišą ir švelniai paėmė Keitę už rankos.

— Man gaila skirtis su jumis, geroji moteriške,— pasakė jis,— bet laikas atėjo, ir aš turiu keliauti. Visa, kas liko čia, priklauso jums, man nieko daugiau nereikia, o jums šie daiktai dar gali praversti. Sudie, mes dar pasimatysime. . .

— Pragare,— staiga pasigirdo balsas.

Prekeivis, apimtas nevilties, vėl klestelėjo ant skrynios, nuo kurios ką tik buvo pakilęs.

— Žiū, dar vienas maišas! Kada jūs ir spėjote vėl jį prikimšti, misteri Berčai?

— Ar mažai tu blogio pridarei!— sušuko jau spėjęs atsikvošėti prekeivis,— ar tau maža, kad aptemdei paskutines mirštančiojo minutes ir apiplėšei mane? Ko tau dar reikia?

— Tavo kraujo,— šaltai ir pagiežingai atsakė skineris.

— Tam, kad jį parduotum!— karčiai pasakė Harvis.— Tu kaip Judas nori praturtėti kraujo kaina!

— Kaina tikrai nemaža, mano džentelmene. Penkiasdešimt ginėjų — beveik tiek aukso, kiek sveria tavo išdvėsusi kaliausė!

— Štai penkiolika ginėjų,— greitai pasakė Keitė,— ši komoda ir lova priklauso man; jeigu prižadėsite palikti Harvį ramybėje nors valandai, pinigai jūsų.

— Vienai valandai,— išsišiepęs pakartojo skineris ir godžiai dėbtelėjo į auksą.

— Tik valandai, štai, imkite!

— Stokite!— šūktelėjo Harvis.— Netikėkite tuo nenaudėliu!

— Nusispiauti man į jos pasitikėjimą!— tulžingai nusijuokęs atsiliepė banditas.— Pinigai dabar saugioje vietoje, o tavo įžūlumą, misteri Berčai, aš kaip nors pakęsiu

dėl penkiasdešimties ginėjų, kurias man duos, kai atitempsiu tave į kartuves!

— Eime!— išdidžiai tarė prekeivis.— Vesk mane pas majorą Danvudį; gal būt, pasirodys, kad jis geras ir teisingas žmogus.

— O ko man trenktis į tokį tolį ir dar tokioje sumautoje kompanijoje? Be to, tas misteris Denvudis išleido į laisvę du ar tris torius[1]. O kapitono Lotono dalinys stovi už pusės mylios, ir jo pakvitavimas man tiks ne blogiau, kaip majoro. Juk ne pro šalį būtų pavakarieniauti šįvakar su kapitonu Lotonu, misteri Berčai, tiesa?

— Atiduokite man pinigus arba paleiskite Harvį!— suklykė išsigandusi senmergė.

— Jūsų kyšis bus mažokas, gerbiamoji, jeigu nerasime pinigėlių šioje lovytėje.

Skineris smeigė durtuvu į čiužinį ir perskrodė jį, piktdžiugiškai draikydamas šiaudus po visą kambarį.

— Jei mūsų šalyje yra įstatymas, mes dar atsiteisime!— šūktelėjo ekonomė, kuri, besirūpindama naujai įgyta nuosavybe, užmiršo jai pačiai gresiantį pavojų.

— Niekieno žemėje kas stipresnis, to ir įstatymas, o mano durtuvas ilgesnis už tavo liežuvį; tad geriau prikąsk jį, jei nenori visko prarasti.

Tamsoje už slenksčio stovėjo būrelis skinerių, tarp kurių maišėsi kažkoks žmogus, kuris, rodės, stengėsi išlikti nepastebėtas. Tačiau, Harvio persekiotojams įmetus keletą daiktų į židinį, ugnies tvykstelėjimas apšvietė jo veidą, ir prekeivis pažino savo skurdžių valdų pirkėją. Jis šnibždėjosi su greta jo stovinčiu banditu, ir Harvis suprato, kad tas niekšas, susimokęs su skineriais, žiauriai jį apgavo. Deja, piktintis jau buvo per vėlu, todėl jis tvirtai ir išdidžiai nužingsniavo paskui savo kankintojus, tarsi jo lauktų triumfas, o ne kartuvės. Jiems einant per kiemą, gaujos vadeiva suklupo ant rąsto ir truputį užsigavo.

---

[1] Toriais buvo vadinami anglų šalininkai.

— Velniai griebtų tą stuobrį!— prapliupo keiktis pašokęs banditas.— Tokioje tamsybėje toli nenueisi. Svieskite nuodėgulį į tą pakulų krūvą, kad būtų šviesiau!

— Stokite,— suspiegė „spekuliantas",— jūs padegsite namą!

— Bus geriau matyti,— atsakė skineris ir metė nuodėgulį į sausų šiukšlių krūvą.

Po valandėlės namas skendėjo liepsnose.

— Dabar traukiam į kalnus, kol gaisras nušviečia mums kelią.

— Niekadėjai!— rėkė susisielojęs „spekuliantas".— Štai kaip jūs man atsidėkojote, štai kaip atsilyginote už tai, kad padėjau sučiupti prekeivį!

— Jei ketini mus įžeidinėti, tai geriau pasitrauk toliau nuo ugnies; tokioje šviesoje aš neprašausiu!— šūktelėjo gaujos vadeiva.

Sekančią akimirką jis šovė, bet, laimei, nepataikė nei į nutirpusį iš baimės „spekuliantą", nei į ne mažiau persigandusią ekonomę, kuri iš gana pasiturinčios moters staiga pavirto vargše. Abu suprato, jog išmintingiausia bus nedelsiant iš čia pasišalinti. Kitą rytą toje vietoje, kur stovėjo prekeivio namas, tarp griuvėsių styrojo tik vienas didžiulis kaminas.

XV SKYRIUS

Į vakarą nuo kalnų papūtė šaltas gūsingas vėjas, o staiga iškritęs sniegas visiems priminė, kad jau atėjo lapkritis — mėnuo, kai pasitaiko visko — ir vasariškų karščių, ir žiemos speigų. Frensis stovėjo savo kambaryje prie lango ir didžiai nuliūdusi žiūrėjo į pro šalį slenkančią laidotuvių procesiją. Tačiau buvo galima numanyti, kad liūdesį jai kėlė ne vien šis reginys. Ji matė, kaip palengva nuleido medinį karstą, kaip jis išnyko kapo tamsoje, ir po šios kraupios ceremonijos pasaulis jai pasirodė dar nykesnis. Prie miegančio kapitono Singltono budėjo jo pasiuntinys, o Izabelę pavyko įkalbėti nueiti į savo kam-

barį ir pailsėti po ilgos naktinės kelionės. Be durų į bendrą koridorių, mis Singlton kambaryje buvo dar vienos durys į seserų Vorton miegamąjį. Jos buvo praviros, ir rūpestingoji Frensis priėjo prie jų, ketindama pasižiūrėti, ar patogiai įsikūrė viešnia. Nustebusi mergaitė pamatė, jog ta, kurią ji manė užtiksianti lovoje, ne tik nemiega, bet net ir nesiruošia ilsėtis. Juodi plaukai, kurie per pietus standžiomis kasomis vainikavo jos galvą, dabar buvo paleisti ir vešliomis bangomis krito ant pečių ir krūtinės, teikdami jos veidui laukiniško grožio; marmurinį odos baltumą dar labiau pabrėžė tamsios kaip naktis akys, kurių žvilgsnis buvo nukreiptas į laikomą rankoje portretą. Frensis vos nenualpo, kai, Izabelei sujudėjus, išvydo atvaizdą žmogaus, vilkinčio taip gerai jai pažįstamą Virginijos pulko uniformą. Sulaikiusi kvapą, ji instinktyviai prispaudė ranką prie krūtinės, tarsi norėdama sulaikyti besidaužančią širdį: jai pasivaideno, kad ji atpažino giliai į atmintį įsmigusius bruožus. Frensis jautė, kad nekuklu brautis į svetimas paslaptis, tačiau susijaudinimas jai atėmė žadą, ir, žengtelėjusi atgal, ji klestelėjo ant kėdės, vis dar neįstengdama atitraukti akių nuo viešnios. O Izabelę jausmai buvo taip užvaldę, kad ji net nepastebėjo virpančios savo veiksmų liudininkės ir nepaprastai aistringai prispaudė portretą prie savo lūpų. Gražiosios viešnios veido išraiška mainėsi taip greitai, jog Frensis vos spėjo sekti, kaip vieną jausmą keitė kitas, ne mažiau stiprus ir patrauklus. Vis dėlto užvis dažniausiai jos veide atsispindėjo liūdesys ir susižavėjimas. Nepaguodžiamą, gilų liūdesį išdavė ašaros; jos be paliovos riedėjo skruostais ir krito stambiais lašais ant portreto. Kiekvienas Izabelės gestas bylojo apie jos ugningą prigimtį, ir kiekvienas naujas jausmas visiškai užvaldydavo jos širdį. Vėjo, kaukiančio aplink namą, siautulinga rūstis atitiko jos nuotaiką, ir pakilusi ji priėjo prie savo kambario lango. Dabar ji dingo Frensis iš akių, ir ta jau buvo bepakylanti ir beprieinanti prie viešnios, kai staiga šiurpios ir jaudinančios dainos garsai prirakino ją prie kėdės. Melodija buvo nepaprastai keista, balsas nepasižymėjo jėga, tačiau

Frensis dar niekada nebuvo girdėjusi tokio išraiškingo dainavimo. Ji nekvėpuodama laukė, kol baigsis daina. Kai paskutiniai melodijos garsai nuaidėjo susižavėjusios klausytojos ausyse, Izabelė atsitraukė nuo lango, ir jos žvilgsnis pirmą kartą nukrypo į išblyškusį Frensis veidą. Abi mergaitės vienu metu nukaito, žydros šeimininkės akys akimirksnį susidūrė su žibančiomis juodomis viešnios akimis, ir abi sumišusios nuleido galvas; visgi jos žengė artyn viena prie kitos ir susikabino rankomis, nors nė viena neišdrįso pažvelgti į akis kitai.

— Staigus oro pasikeitimas ir rūpestis dėl brolio sukėlė man liūdesį, mis Vorton,— tyliu virpančiu balsu prabilo Izabelė.

— Sako, kad jam jau negresia pavojus,— tarė Frensis, ne mažiau sumišusi.— Jeigu jūs būtumėte mačiusi savo brolį, kai jį atvežė majoras Danvudis...

Frensis nutilo, tarsi susigėdusi, nors ir nežinojo kodėl. Pakėlusi akis, ji pamatė, kad Izabelė tiriamai stebi ją, ir kraujas vėl plūstelėjo jai į veidą, iki pat smilkinių nutvieksdamas jį raudoniu.

— Jūs pasakėte — majoras Danvudis,— vos girdimai sušnibždėjo Izabelė.

— Taip, jis buvo kartu su kapitonu Singltonu.

— Jūs pažįstate Danvudį? Dažnai su juo matotės?

Frensis vėl išdrįso pažvelgti į Izabelę ir vėl sutiko jos tiriantį žvilgsnį,— rodės, viešnia norėjo prasiskverbti į slapčiausias jos širdies kerteles.

— Kalbėkite, mis Vorton, jūs pažįstate majorą Danvudį?

— Jis mano giminaitis,— atsakė Frensis, išgąsdinta viešnios tono.

— Giminaitis!— pakartojo mis Singlton.— Artimas giminaitis? Kalbėkite, mis Vorton, dėl dievo meilės!

— Mūsų motinos — pusseserės,— neryžtingai ištarė Frensis.

— O jis — jūsų sužadėtinis?— įsikarščiavusi paklausė viešnia.

Šis stačiokiškas klausimas nemaloniai užgavo Frensis. Pakėlusi akis, ji kiek išdidžiai pažvelgė į viešnią, tačiau, vos tik ji pamatė Izabelės išblyškusius skruostus ir virpančias lūpas, jos pasipiktinimas dingo kaip nebuvęs.

— Tai tiesa, aš atspėjau? Atsakykite gi, mis Vorton! Maldauju jus, nekankinkite manęs, sakykite... jūs mylite Danvudį?

Nuoširdus sielvartas, nuskambėjęs mis Singlton balse, visiškai suminkštino Frensis širdį, ir, paslėpusi delnuose savo degantį veidą, ji vėl susmuko į krėslą.

Keletą minučių Izabelė tylėdama žingsniavo po kambarį; pagaliau, nuslopinusi susijaudinimą, ji prisiartino prie Frensis, kuri sėdėjo, nedrįsdama pakelti akių, idant neišduotų savo sumišimo, paėmė ją už rankos ir, sukaupusi visas valios jėgas, prabilo:

— Dovanokite, mis Vorton, jei nežaboti jausmai privertė mane užmiršti mandagumą... svarbi priežastis... žiaurus likimas...

Jos balsas užsikirto ir nutrūko. Frensis pakėlė galvą, ir jų žvilgsniai vėl susitiko. Jos puolė viena kitai į glėbį, prisiglausdamos degančiais skruostais. Ilgai jos taip stovėjo, karštai ir nuoširdžiai apsikabinusios, tačiau nė viena neištarė nė žodžio, o kai jų rankos atsileido, Frensis tylėdama pasišalino į savo miegamąjį.

XVI SKYRIUS

Mes jau minėjome, kad dragūnų dalinys buvo apsistojęs savo vado pamėgtoje vietoje. Čia stačiu kampu kirtosi du vieškeliai, ir dėl to kaimelis, kurį sudarė pustuzinis sudulusių namiūkščių, buvo vadinamas Keturiais Kampais. Kaip paprastai, pačiame padoriausiame trobesyje buvo įsikūrę, kaip tais laikais sakydavo, „užvažiuojamieji nakvynės namai keleiviams ir arkliams". Tokia iškaba kažkada puikavosi ant šiurkščios medinės lentos, kabėjusios ant kartuves primenančio stulpo. Dabar ant jos raudona kreida buvo iškeverzota: „Elžbietos Flenegan

viešbutis"— kažkurio dragūnų smailialiežuvio sąmojis. Moteriškė, kuri taip netikėtai tapo paaukštinta, paprastai atlikinėjo markitantės, skalbėjos ir, Keitės Heins žodžiais tariant, sijonuoto daktaro pareigas. Betė buvo kritusio mūšyje kareivio našlė. Ji visą laiką keliavo su kariuomene, ir, nors dragūnai retai kada išbūdavo vienoje vietoje ilgiau nei dvi paras, Betės vežimėlis, prikrautas pačių reikalingiausių produktų ir prekių, neaplenkdavo nė vienos jų stovyklos. Apsukrioji markitantė visur nepaprastai greitai įsikurdavo ir, nedelsdama nė minutės, pradėdavo prekiauti. Kartais krautuvę jai atstodavo vežimas, o kartais kareiviai greitomis suręsdavo jai pašiūrę iš pirmos po ranka pasitaikiusios medžiagos. Šį kartą Betė užėmė apleistą namą ir, užkamšiusi išdaužytus langus purvinomis kareiviškomis kelnėmis, kad į vidų neprasiskverbtų žvarbus rudens vėjas, ji įrengė, kaip pati išsireiškė, „nesvietiškai iligantišką buveinę". Kareivius apgyvendino gretimose daržinėse, o karininkai įsikūrė „Flenegan viešbutyje": taip jie juokais pakrikštijo štabo būstinę. Dalinyje nebuvo nė vieno, kuris nepažinotų Betės, o ji kiekvieną vadino vardu ar pravarde — kaip jai patikdavo. Ji buvo visų šių klajūnų karių numylėtinė, nors tie, kurie arčiau su ja nesusidurdavo ir nežinojo jos dorybių, tiesiog negalėjo jos pakęsti. Tokia buvo šio „viešbučio" šeimininkė, kuri, nepaisydama ledinio šiaurės vėjo šuorų, iškišo pro duris žydintį veidą, kad pasveikintų savo numylėtinį, kapitoną Lotoną, ir jo bendrakeleivį daktarą Sitgrivsą,— jos viršininką medicinos reikaluose.

— Prisiekiu viltimi gauti paaukštinimą, man malonu matyti jus, mano švelnioji Elžbieta!— šūktelėjo dragūnas, nušokdamas nuo arklio.— Nuo to nelemto šalčio visi kaulai gelia, tačiau jūsų liepsnojantis veidelis šildo ne blogiau už Kalėdų židinį.

— Na, ką jau čia, kapitone Džekai, jūs nuolat beriat komplimentus,— atsiliepė markitantė, imdama arklį už kamanų.— Skubėkite, brangusis, į vidų, ten sušildysite ir sielą, ir kūną; juk tvoros čia ne tokios tvirtos, kaip Viršukalnėse.

Lotonas ir jo bendrakelionis įėjo į namą, ir pirmas daiktas, tuoj pat kritęs jiems į akį, paaiškino daug žadančių Betės žodžių mįslingą prasmę. Vidury „baro"— pačio didžiausio kambario visame name — stovėjo ilgas stalas, sukaltas iš nuplėštų nuo priestato lentų, o ant jo puikavosi gana skurdus molinių indų komplektas. Iš greta esančios virtuvės sklido valgių kvapai, tačiau svarbiausias masalas čia buvo didžiulis apipintas butelis, kurį Betė pastatė ant paaukštinimo, kaip daiktą, vertą ypatingo dėmesio. Lotonas netrukus patyrė, kad šis indas sklidinas gintarinių sulčių, išspaustų iš vynuogių kekių, ir kad jį atsiuntė majorui Danvudžiui iš „Baltosios akacijos" jo bičiulis, karaliaus armijos kapitonas Vortonas.

Misis Flenegan patarnavo prie stalo be didelių ceremonijų; Cezaris būtų didžiai pasipiktinęs, jei būtų matęs, kaip tokiai gausiai įžymių džentelmenų draugei valgiai buvo paduodami, neprisilaikant jokios tvarkos, ir, be to, nepaprastai panašūs vienas į kitą. Vis dėlto už stalo karininkai sėdosi, griežtai laikydamiesi pirmenybės — nepaisant laisvų manierų, karinis etiketas armijoje buvo visada šventai gerbiamas. Dragūnai buvo taip išalkę, jog jiems nė į galvą neatėjo nusiskųsti maisto kokybe, tačiau kapitonas Lotonas manė kitaip. Betės paduoti valgiai sukėlė jam pasišlykštėjimą, ir jis nesusilaikęs padarė probėgšmais keletą pastabų apie atšipusius peilius ir nelabai švarias lėkštes.

— Paragaukite gurkšnelį šios dovanėlės,— ramindama jį, pasakė Betė ir, kliūstelėjusi į puodelį gerą porciją vyno, ėmė jį lėtai siurbčioti, nelyginant kokia degustatorė.— Fe, kad jį kur, rūgštelė, ir tiek!

— Dainą, kapitone Lotonai, dainą!— vienu balsu sušuko keli dragūnai, pastebėję, jog tas šįvakar ne taip gerai nusiteikęs, kaip paprastai.— Tyliau, kapitonas Lotonas dainuos!

— Džentelmenai,— tarė Lotonas; jo tamsios akys blizgėjo nuo išgerto vyno, tačiau ant kojų jis laikėsi tvirčiau, nei stulpas,— lakštingala manęs nepavadinsi, bet ką padarysi, imsiu ir sudainuosiu, kad jūsų neįžeisčiau.

— Ei, tylos, dainuoja kapitonas Lotonas!— suriaumojo iš karto keletas vyrų.

Kapitonas užtraukė gražiu, skambiu balsu gerai žinomą užstalės dainą. Priedainį dainavo visi choru su tokiu įkarščiu, jog sukežusi lūšna drebėjo nuo grindų iki pat stogo.

Trankus beldimas į duris staiga nutraukė šėlimą. Stojo mirtina tyla; dragūnai instinktyviai griebėsi ginklų, ruošdamiesi atremti bet kokią negandą. Durys atsidarė, ir įėjo skineriai, tempdami paskui save sulinkusį po maišu prekeivį.

— Kuris čia kapitonas Lotonas?— paklausė gaujos vadeiva, šiek tiek nustebęs dairydamasis aplinkui.

— Kuo galiu patarnauti?— sausai atsiliepė dragūnas.

— Perduodu į jūsų rankas visiems pažįstamą išdaviką: tai Harvis Berčas — prekeivis ir šnipas.

Kotonas krūptelėjo, pažvelgęs į veidą savo senam pažįstamam, paskui nuleido akis ir, atsigręžęs į skinerį, paklausė:

— O kas jūs per vienas, kas jums davė teisę taip kalbėti apie savo artimą? Atsiprašau, sere,— jis nusilenkė Danvudžiui ir pridūrė:— Štai mūsų vadas, kreipkitės į jį.

— Ne,— niūriai atsakė skineris,— aš perduodu prekeivį jums ir iš jūsų reikalauju atlyginimo.

— Jūs Harvis Berčas?— paklausė priėjęs Danvudis tokiu valdingu tonu, kad skineris tučtuojau atsitraukė į kambario kampą.

— Taip, aš,— išdidžiai atsakė Berčas.

— Jūs išdavėt tėvynę,— rūsčiai tęsė majoras.— Ar žinot, kad aš turiu nubausti jus mirtimi dar šį vakarą?

— Viešpats neliepė taip skubinai siųsti sielas į jo karalystę,— oriai tarė Berčas.

— Tiesą sakot,— atsakė Danvudis.— Gyvenimas jums bus pratęstas dar keletu trumpų valandų, bet, kadangi jūs padarėt patį niekšiškiausią nusikaltimą kario akyse, tai ir bausmė bus kariška: rytoj mirsit.

— Tebūnie dievo valia.

— Aš sugaišau daug laiko, medžiodamas tą sukčių,— pasakė skineris, prieidamas arčiau.— Tikiuosi, kad jūs man duosite raštelį ir aš galėsiu gauti atlyginimą,— juk buvo prižadėta sumokėti auksu.

— Majore Danvudi,— kreipėsi į vadą atėjęs iš lauko budintis karininkas,— patrulis pranešė, kad netoli vakarykščio mūšio lauko sudegė namas.

— Tai prekeivio lūšna supleškėjo,— burbtelėjo gaujos vadeiva,— mes jam nė čerpės nepalikom, neturės kur lįsti. Seniai būtume sudeginę tą pašiūrę, tik mums reikėjo spąstų pagauti gudriajam lapinui.

— Jūs, iš visko sprendžiant, labai išradingas „patriotas",— pasakė Lotonas.— Majore Danvudi, aš remiu šio garbingo džentelmeno reikalavimą ir meldžiu, kad man pavestumėte apdovanoti jį ir jo bičiulius.

— Neprieštarauju. O tu, nelaimingasai, ruoškis sutikti likimą, kuris ištiks tave rytoj dar prieš nusileidžiant saulei.

— Nelabai mane vilioja tas gyvenimas,— atsakė Harvis, ir, pakėlęs akis, lėtai apžvelgė nepažįstamus dragūnų veidus.

— Eime, taurieji Amerikos sūnūs!— pasakė Lotonas.— Sekite paskui mane, jūs gausite savo atlyginimą!

Plėšikai nedelsiant nuėjo paskui kapitoną į jo kareiviams skirtą patalpą.

Danvudis niekada nesityčiojo iš nugalėto priešo; taigi, truputį pagalvojęs, jis pridūrė švelnesniu tonu:

— Juk tave jau teisė, Harvi Berčai, ir įrodė, jog tu — pernelyg pavojingas Amerikos laisvės priešas, kad tave būtų galima palikti gyvą.

— Įrodė!— sudrebėjęs pakartojo prekeivis ir atsitiesė, tarsi maišas, kabantis už nugaros, būtų tuščias.

— Taip, įrodė! Tave kaltina, jog tu valkiojaisi netoli žemyno armijos, rinkdamas žinias apie jos judėjimą, ir pranešinėjai jas priešui, tuo padėdamas anglams ardyti Vašingtono planus.

— Ir jūs galvojate, kad Vašingtonas tai patvirtintų?

— Žinoma, patvirtintų; net ir Vašingtonas tave pasmerktų.

— Ne, ne, ne!— šūktelėjo prekeivis tokiu balsu ir tokia išraiška, kad Danvudis suglumo.— Vašingtonas puikiai mato, kas slepiasi po veidmaininga tariamų patriotų kauke. Argi jis pats nerizikavo savo gyvybe? Jeigu man gresia kartuvės, ar negrėsė ir jam toks pat likimas? Ne, ne ir ne... Vašingtonas niekada nepasakytų: veskite jį į kartuves.

— Gal turi įrodymų, nelaimingasai, kurie įtikintų vyriausiąjį vadą, jog tu nekaltas?— paklausė majoras, atsipeikėjęs iš nustebimo, kurį jam sukėlė prekeivio žodžiai.

Berčas sudrebėjo. Prieštaringi jausmai grūmėsi jo krūtinėje. Jo veidas išblyško kaip popierius. Jis ištraukė iš užančio skardinę dėžutę ir atidarė ją — ten gulėjo mažytė popieriaus skiautelė. Valandėlę prekeivis žiūrėjo į šį popiergalį, paskui ištiesė jį Danvudžiui, bet staiga atitraukė ranką ir tarė:

— Ne... Tai mirs kartu su manimi. Aš gerai žinau savo tarnybos sąlygas ir nelaužysiu jų, net ir gelbėdamas gyvybę... tai mirs kartu su manimi.

— Atiduok tą popierių ir, gal būt, tau bus dovanota!— sušuko Danvudis, manydamas, jog dokumentas atskleis svarbių laisvės reikalui žinių.

— Tai mirs kartu su manimi,— pakartojo Berčas, ir jo išblyškusį veidą nutvieskė įstabi šviesa.

— Čiupkite išdaviką,— riktelėjo majoras,— ir išplėškite iš jo paslaptį!

Įsakymas buvo tučtuojau įvykdytas, tačiau prekeivis buvo greitesnis: jis vienu mirksniu prarijo popiergalį. Karininkai nustėrę stabtelėjo, o daktaras šūktelėjo:

— Laikykite jį, aš jam duosiu vimdomųjų vaistų!

— Nereikia,— nusprendė Danvudis, sulaikęs jį rankos mostu,— jeigu jo nusikaltimas yra didis, ne mažesnė bus ir bausmė.

— Veskite mane,— keistu balsu ištarė Harvis ir, numetęs nuo pečių maišą, oriai nužingsniavo durų link.

— Kur?— apstulbęs paklausė Danvudis.

— Į kartuves.

— Ne,— pasakė majoras, pats pasibaisėjęs savo sprendimo žiaurumu.— Mano pareiga man liepia nubausti tave mirtimi, tačiau, žinoma, ne taip skubiai. Ruoškis sutikti savo paskutiniąją rytoj, devintą valandą ryto.

Danvudis pašnibždomis kažką įsakė jaunesniajam karininkui ir ženklu liepė prekeiviui pasišalinti. Pasibaigė ir linksmybės už stalo. Karininkai išsiskirstė kas sau, ir netrukus įsivyravo tyla. Tik sunkūs sargybinio žingsniai aidėjo ant gruodu sutrauktos žemės priešais „Flenegan viešbutį".

XVII SKYRIUS

Karininkas, kuriam Danvudis liepė saugoti prekeivį, perdavė savo belaisvį sargybos seržantui. Kapitono Vortono dovana beregint mušė leitenantui į galvą: visi daiktai aplinkui ėmė siūbuoti ir šokinėti prieš jo akis, ir tas pakišo jam mintį, kad ne pro šalį būtų pasistiprinti miegu. Prisakęs seržantui nenuleisti akių nuo kalinio, jis įsisupo į apsiaustą, išsitiesė ant suolo priešais židinį ir netrukus rado trokštamą atilsį.

Užpakaly namo stovėjo netašytų rąstų daržinė, kurios viename gale buvo atitvertas nedidelis sandėliukas smulkiems žemės ūkio padargams. Tačiau tais sauvalės ir plėšikavimo laikais visa, kas turėjo bent mažiausią vertę, buvo tučtuojau išgrobstoma; kai čia atvyko Betė Flenegan ir permetė akylu žvilgsniu šį kampelį, ji nusprendė iš jo pasidaryti kamarą savo mantai ir prieglobstį savo pačios ypatai. Čia sukrovė ir dalinio amuniciją bei atliekamus ginklus. Visas šias gėrybes budriai sergėjo sargybinis, kuris, žingsniuodamas priešais daržinę, kartu saugojo ir štabo būstinės užnugarį. Kitas kareivis, budintis netoli namo ir prižiūrintis karininkų arklius, galėjo gerai matyti visą išorinę sieną. Sandėliukas buvo be langų ir be kitokių angų, jeigu neminėsime vienintelių durų, todėl apdairusis seržantas sumetė, kad geresnės vietos belaisviui nerasi — tegu sau sėdi čia iki išmuš mirties valanda.

Seržantas Holisteris taip nusprendė dėl visos eilės priežasčių. Pirmiausia, sandėliuke nebuvo markitantės, kuri, įsitaisiusi prie židinio virtuvėje, sapnavo, kad virginiečių būrys atakuoja priešą, o švilpimą, sklindantį iš savo pačios nosies, ji laikė trimito garsais. Antroji priežastis buvo susijusi su seržanto pažiūromis į gyvenimą ir mirtį, dėl kurių šis veteranas garsėjo visame dalinyje kaip dievobaimingumo ir dorybės pavyzdys. Seržantui buvo jau per penkiasdešimt, ir pusę savo nugyvento amžiaus jis ištarnavo kariuomenėje. Ne kartą jam teko regėti netikėtą mirtį, tačiau tas dažnai pasikartojantis vaizdas jį paveikė visiškai kitaip, negu daugelį kitų, ir savo dalinyje jis buvo laikomas ne tik pačiu rimčiausiu, bet ir pačiu patikimiausiu kareiviu. Atsilygindamas už ištikimą tarnybą, kapitonas Lotonas padarė jį savo pasiuntiniu.

Lydimas Berčo, seržantas tylėdamas priėjo prie sandėliuko ir, atidaręs viena ranka duris, kita iškėlė žibintą, idant apšviestų prekeiviui jo būsimą kalėjimą. Seržantas atsisėdo ant statinaitės su mėgstamu Betės gėrimu, rankos mostu pasiūlė Berčui sėsti ant kitos ir pastatė žibintą ant grindų. Valandėlę jis įdėmiai žiūrėjo į kalinį, paskui tarė:

— Iš jūsų veido matyti, kad jūs sutiksite mirtį kaip dera vyrui. Aš atvedžiau jus į tokią vietą, kur jūsų niekas netrukdys ir jūs galėsite ramiai apmąstyti savo gyvenimą.

— Baisu atsisveikinti su gyvenimu tokioje vietoje,— pasakė Harvis, metęs abejingą žvilgsnį į savo kamerą.

— Argi ne vis tiek,— užginčijo senasis kareiva,— kur žmogus išrikiuoja savo mintis, kad paskutinį kartą peržvelgtų jas prieš ano pasaulio teismą. Čia aš turiu nedidelę knygutę, ją visada paskaitinėju, kai mes ruošiamės į mūšį, ir manau, kad sunkiomis gyvenimo valandomis ji nuramina ir paguodžia.

Taip kalbėdamas jis ištraukė iš kišenės bibliją ir padavė ją prekeiviui. Berčas paėmė knygą su derama pagarba, tačiau jo akys klaidžiojo į šalis ir jis atrodė toks išsiblaškęs, jog seržantas nusprendė, kad baimė bus nuslo-

pinusi visus kitus jo jausmus. Ir tada, norėdamas paguosti prekeivį, jis taip prabilo:

— Jeigu kas nors slegia jūsų širdį, tai dabar pats laikas nusimesti tą naštą... Jeigu jūs padarėte kam nors pikta, patikėkite garbingo dragūno žodžiu, aš ištiesiu jums pagalbos ranką ir atitaisysiu skriaudą.

— Nedaug yra žmonių, kurie niekam nepadarė pikta,— atsiliepė prekeivis, vėl mesdamas išsiblaškiusį žvilgsnį į savo sargybinį.

— Teisybė... visi mes klystame, bet kartais pasitaiko taip pasielgti, kad paskui dėl to gailiesi. Juk nesinori mirti, sunkiai nuodėmei slegiant sąžinę.

Harvis tuo metu jau buvo spėjęs nuodugniai apžiūrėti patalpą, kurioje jam reikėjo praleisti naktį, tačiau nerado jokių kelių iš čia pabėgti. Iš visų jausmų viltis paskutinė apleidžia žmogaus širdį, štai kodėl prekeivis staiga tiriamai pažvelgė į seržantą Holisterį. Jis taip įsistebeilijo į jo nuo saulės įrudavusį veidą, jog pastarasis sumišęs nuleido akis.

— Mane mokė pulti su nuodėmių našta prie išganytojo kojų,— atsakė prekeivis.

— Žinoma, tai tiesa,— sutiko dragūnas,— tačiau skriaudas reikia taisyti kol ne vėlu. Nuo tada, kai prasidėjo karas ir šaliai atėjo neramūs laikai, daugelis neteko savo pačių sunkiu darbu užgyvento turto. Mano jautri sąžinė negali būti rami, netgi kai svetimą nuosavybę atima pagal įstatymą.

— Šios rankos,— tarė Harvis, ištiesdamas į priekį savo išdžiūvusius, kaulėtus pirštus,— daug metų dirbo, tačiau niekada neplėšikavo.

— Ir gerai, kad taip,— pasakė sąžiningasis kareivis,— dabar, be abejo, jus tas labai paguodžia. Yra trys didelės nuodėmės, ir jeigu nė viena jų neslegia sąžinės, tai žmogus, per dievo malonę, gali tikėtis pakliūti į dangų; tos nuodėmės — vogimas, žmogžudystė ir dezertyravimas.

— Garbė dievui, aš niekam nesu atėmęs gyvybės ir niekada netarnavau kariuomenėje, taigi negalėjau nė de-

zertyruoti,— pasakė prekeivis ir nusiminęs parėmė smakrą ranka.

— Bet juk dezertyras ne tik tas, kuris meta pulko vėliavą, nors tai, žinoma, pati baisiausia išdavystė; dezertyras ir tas, kuris apleidžia tėvynę sunkią jai valandą.

Berčas paslėpė veidą tarp rankų. Jis visas drebėjo. Seržantas įtariai pažiūrėjo į jį, tačiau jo širdies gerumas pergalėjo nepasitikėjimą, ir jis tęsė kiek švelnesniu balsu:

— Vis dėlto aš galvoju, kad tokia nuodėmė gali būti atleista, jeigu nuoširdžiai atgailaujama. Galų gale, argi ne vis tiek, kaip ir kada miršti? Svarbiausia — mirti taip, kaip dera vyrui ir geram krikščioniui. Patariu pasimelsti, paskui pailsėti, tai įkvėps jums drąsos ir sutvirtins jūsų tikėjimą. Nėra jokios vilties, kad bausmė bus dovanota: pulkininkas Singltonas griežčiausiai įsakė jus pakarti, kai tik mums pavyks jus sugauti. Taip... taip... niekas negali jūsų išgelbėti.

— Teisybę pasakėte!— sušuko Berčas.— Jau per vėlu... Aš pats sunaikinau savo vienintelę viltį išsigelbėti, bet *jis* vis tiek grąžins garbę mano geram vardui.

— Ką jūs čia kalbate?— smalsiai paklausė kareivis.

— Nieko,— vėl susitvardęs atsakė prekeivis ir nuleido galvą, nenorėdamas sutikti tiriamo seržanto žvilgsnio.

— O kas per vienas „jis"?

— Niekas,— atšovė Harvis, nusprendęs nieko daugiau nebesakyti.

— „Nieko" ir „niekas" jums dabar nepadės,— pakildamas užbaigė kalbą seržantas.— Gulkite į misis Flenegan lovą ir numikite mažumą, rytoj aš jus laiku pažadinsiu; iš visos širdies norėčiau jums padėti,— man pačiam baisiai nepatinka, kai žmogų karia it šunį.

— Betgi jūs galėtumėte išgelbėti mane nuo gėdingos mirties,— pasakė Berčas, pašokęs ir nutvėręs dragūną už rankos.— O, aš jums viską atiduočiau!

— Kaip išgelbėti?— nustebęs paklausė seržantas.

— Žiūrėkite,— pasakė prekeivis, ištraukęs iš užančio keletą ginėjų,— tai tik menkniekis, palyginus su tuo, ką aš duočiau, jeigu jūs padėtumėte man pabėgti.

— Netgi jeigu būtumėte tas, kurio atvaizdas iškaltas ant auksinių monetų, vis tiek nesugundytumėte mane padaryti tokį nusikaltimą,— su panieka ištarė dragūnas ir sviedė pinigus ant grindų.— Užsičiaupk, nelaimingasai, ir geriau taikykis su viešpačiu dievu, nes tik jis vienas gali tau dabar pagelbėti.

Seržantas pasiėmė žibintą ir pasipiktinęs išėjo, palikęs prekeivį vieną, kamuojamą liūdnų minčių apie savo neišvengiamą likimą. Neviltis apėmė Berčą, ir jis bejėgiškai susmuko ant šiaudinio Betės čiužinio, o seržantas tuo tarpu davinėjo nurodymus sargybiniams. Savo pamokymus kareiviui, saugojančiam Berčą daržinėje, Holisteris užbaigė tokiais žodžiais:

— Žinok, kad atsakysi savo gyvybe, jeigu jis pabėgs. Tegu iki ryto niekas neįeina į sandėliuką ir niekas neišeina iš ten.

— Bet,— pasakė kareivis,— man įsakyta įleisti ir išleisti markitantę, kada tik ji užsigeis.

— Na, gerai, gali ją įleisti, tačiau žiūrėk, kad tas niekšas prekeivis nepaspruktų, pasislėpęs po jos sijonais.— Ir seržantas nuėjo toliau, duodamas panašius nurodymus visiems sargybiniams, budintiems prie daržinės.

Seržantui išėjus, vienišoje kalinio celėje iš pradžių viešpatavo tyla, paskui stovintis prie durų dragūnas išgirdo garsų kvėpavimą, kuris netrukus perėjo į monotonišką kietai miegančio žmogaus knarkimą. Kareivis vaikštinėjo palei duris, stebėdamasis tokiu abejingumu gyvenimui — viena koja kape, o pučia sau lyg niekur nieko. Beje, šitaip samprotaudamas, jis nejautė prekeiviui jokio gailesčio: Harvio Berčo vardas jau seniai kėlė neapykantą visam daliniui. Išskyrus geraširdį seržantą, išreiškusį savo užuojautą belaisviui, tikriausiai niekas kitas iš dragūnų nebūtų pasielgęs su juo taip mielaširdingai, ir kiekvienas lygiai taip pat būtų atsisakęs pasiūlyto kyšio, gal tik jų motyvai būtų buvę ne tokie taurūs. Įsitikinęs, kad belaisvis saldžiai miega, kai jam pačiam tenka budėti, sargybinis pajuto lyg ir kerštingą apmaudą; jį erzino tas aiškus abejingumas pačiai rūsčiausiai bausmei, kurios buvo ga-

lima susilaukti karo metu už Amerikos ir laisvės reikalo išdavystę. Kelis kartus dragūnas buvo beketinąs patyčiomis ir keiksmais pažadinti prekeivį, tačiau širdies gilumoje jis gėdinosi taip žiauriai pasielgti, o be to, jį tramdė ir drausmės jausmas.

Sargybinio apmąstymus netrukus pertraukė markitantės pasirodymas; ji išėjo svirduliuodama pro virtuvės duris ir pradėjo paskutiniais žodžiais plūsti karininkų pasiuntinius, kurie tiek įsitriukšmavo, kad nedavė jai nusnūsti prie židinio. Iš jos prakeiksmų sargybinis suprato, kas atsitiko, tačiau visos jo pastangos užmegzti pokalbį su įtūžusia moteriške buvo bergždžios, ir jis įleido ją į sandėliuką, taip ir nesugebėjęs jai paaiškinti, kad ten jau yra kitas imbuvis. Iš pradžių pasigirdo triukšmas, kurį sukėlė klestelėdamas ant lovos sunkus Betės kūnas, paskui stojo tyla, kurią greitai sudrumstė vienodas prekeivio kvėpavimas, o po kiek laiko jis ir vėl garsiai užknarkė, tarytum niekas nebūtų sutrikdęs jo miego. Čia kaip tik atvyko pakaita. Sargybinis jautėsi įžeistas tokios prekeivio nepagarbos mirčiai. Perdavęs jį pakeitusiam kareiviui seržanto įsakymą, jis nueidamas šūktelėjo:

— Gali pašokti, Džonai, jei nori sušilti. Girdi, tas šnipas prekeivis jau suderino savo smuikelį; tuoj ir Betė ims vargonuoti.

Šis sąmojis sukėlė visų sargybinių juoką. Tą akimirką kamaros durys atsidarė ir jose vėl pasirodė Betė. Šiek tiek svirduliuodama ji vėl pasuko virtuvės link.

— Stok!— riktelėjo sargybinis, sučiupęs ją už sijono.— Ar tik nepaslėpei šnipo savo kišenėse?

— Ką, ar negirdi, kaip tas nevidonas knarkia mano kambaryje, stuobry tu netašytas!— sušnypštė Betė, visa drebėdama iš įniršio.— Štai kaip jūs elgiatės su padoria moteriške — įleido į jos kambarį miegoti vyrą, galvijai neraliuoti!

— Didelis čia daiktas! Juk jį vis tiek rytoj pakars. Girdi, jis ir dabar jau miega, o rytoj užmigs visiems laikams.

— Nekišk nagų, plėšike!— sušuko markitantė, palikusi kareivio rankose butelį, kurį jam pavyko iš jos atimti.— Tuoj aš nueisiu pas kapitoną Džeką ir sužinosiu, ar čia jis įsakė uždaryti tą pakaruoklį šnipą mano kambaryje, niekingas vagišiau!

— Tyliau, senoji ragana,— juokdamasis pasakė kareivis, akimirką atitraukęs butelį nuo lūpų.— Šitaip tu pažadinsi džentelmeną. Nejaugi neduosi žmogui paskutinį kartą išsimiegoti?

— Aš pažadinsiu kapitoną Džeką, galvažudžiai jūs, ir atvesiu jį čionai! Kai duos jis jums į kailį, tai žinosite, kaip tyčiotis iš vienišos našlės!

Su šiais žodžiais, sukėlusiais sargybiniui tik juoką, Betė apėjo daržinės galą ir nusvirduliavo ieškoti savo numylėtinio — kapitono Lotono užtarimo. Tačiau nei kapitonas, nei markitantė tą naktį daugiau čia nepasirodė, ir niekas nebesutrikdė prekeivio ramybės: visų sargybinių nuostabai, jis ir toliau garsiai knarkė, tuo parodydamas, kad mintys apie kartuves jo nėmaž nejaudina.

XVIII SKYRIUS

Skineriai neatsilikdami sekė paskui kapitoną Lotoną į jo būrio stovyklavietę. Kareiviai gyveno kluonuose, o po ilga pašiūre, užstojančia kiemą nuo šalto šiaurės vėjo, stovėjo arkliai ir ramiai gromuliavo šieną. Jie buvo pabalnoti, o kamanos užmestos ant kaklų, kad, reikalui esant, juos akimirksniu būtų galima pažaboti ir šokti ant balnų. Atsiprašęs savo palydovų, Lotonas užėjo į namą. Netrukus jis sugrįžo, nešinas paprastu arklidės žibintu, ir nuvedė skinerius į didelį sodą, iš trijų pusių supantį pastatus. Marodieriai tylėdami ėjo paskui kapitoną.

Prisiartinęs prie Lotono, gaujos vadeiva nutarė užmegzti pokalbį.

— Kaip jūs galvojate, ar kolonijos galų gale įveiks karalių?— paklausė jis, dėdamasis dideliu politiku.

— Ar įveiks?— pakartojo kapitonas užsidegęs, bet tuo-

jau susivaldė ir ramiai tęsė:— Be abejo, įveiks. Jeigu prancūzai mums duos ginklų ir pinigų, mes išvysime karališkąją kariuomenę per šešis mėnesius.

— Aš irgi taip galvoju. Tada mes turėsime laisvą vyriausybę, ir mums, patriotams, bus atlyginta už visus vargus.

— Na, žinoma!— šūktelėjo Lotonas.— Nieks nepaneigs jūsų nuopelnų. O visi tie niekadėjai toriai, kurie gyvena be rūpesčių ir pluša savo ūkeliuose, bus pasmerkti visuotinei paniekai. Taip jiems ir reikia! Jūs tai, aišku, neturite savo fermos?

— Dar neturiu, bet man bus riesta, jeigu neįsigysiu namuko iki taikos sudarymo.

— Teisingai. Tas, kas žiūri savo naudos, žiūri tėvynės naudos; liaupsinkite savo nuopelnus, keikite kiek įmanydami torius, ir statau savo pentinus prieš surūdijusią vinį, kad jums pasiūlys Vestčesteryje klerko postą.

— O ar jums neatrodo, kad Poldingo[1] vyrai apsišovė, neleidę pabėgti generolo adjutantui?— jau visiškai nesivaržydamas paklausė skineris, apgautas kapitono atviraširdiškumo.

— Apsišovė!— karčiai nusijuokęs, šūktelėjo Lotonas.— Žinoma, apsišovė: karalius Jurgis jiems būtų daugiau užmokėjęs,— juk jis turtingesnis! Jis ir bajorais juos būtų padaręs! Bet, garbė dievui, mūsų žmonės pasižymi nuostabia dvasios galia. Net ir tie, kurie neturi nė skatiko kišenėje, elgiasi taip, tarsi už savo ištikimybę tikėtųsi gauti visus Indijos lobius. Juk ne visi tokie niekšai, kaip tu, kitaip mes jau seniai būtume patapę anglų vergais!

— Kaip!— atšokęs riktelėjo skineris ir nutaikė muškietą į Lotono krūtinę.— Mane išdavė, jūs — priešas!

— Šunsnuki!— sušuko kapitonas, ir jo kardas, sužvangėjęs makštyse, išmušė muškietą skineriui iš rankų.— Tik pamėgink dar kartą atkreipti į mane savo šaudyklę, ir aš perkirsiu tave per pusę.

---

[1] Poldingo vadovaujamas būrys, sulaikęs anglų šnipą Andre, atsisakė paleisti jį už kyšį.

— Tai jūs mums neužmokėsite, kapitone Lotonai?— paklausė marodierius, drebėdamas visu kūnu, kadangi jis pamatė, kaip raiti dragūnai tyliai apsupo jo gaują.

— Neužmokėsiu? Nebijokite, tuoj gausite viską, kas jums priklauso! Štai pinigai, kuriuos atsiuntė pulkininkas Singltonas už šnipo sugavimą.— Ir Lotonas su panieka sviedė kapšelį aukso skineriui prie kojų.— Meskite ginklus, nevidonai, ir patikrinkite, ar visi pinigai.

Persigandę banditai tučtuojau išpildė įsakymą, ir, kol jie godžiai skaičiavo ginėjas, keletas Lotono kareivių slapčiomis išmušė titnagus iš jų muškietų.

— Na kaip, neapsukom jūsų?— nekantriai šūktelėjo kapitonas.

— Ne, pinigai čia visi iki vieno,— atsakė vadeiva.— O dabar, jums leidžiant, mes trauksime namo.

— Stok! Savo pažadą mes išpildėme, o dabar atsiteisime kaip sąžinė liepia. Mes užmokėjome jums už šnipo sugavimą, tačiau nubausime jus už padeginėjimus, plėšikavimą ir žmogžudystes. Čiupkite juos, vyrai, ir įkrėskite kiekvienam pagal Mozės įstatymą — po keturiasdešimt be vieno.

Įsakymo nereikėjo kartoti. Nuo skinerių akimirksniu nuplėšė drabužius ir visus pririšo pavadžiais prie obelų. Blykstelėjo kardai, ir ant žemės, lyg burtų lazdelei mostelėjus, nukrito penkiasdešimt šakelių. Iš jų tuojau buvo atrinktos pačios šmaikščiausios ir įteiktos dragūnams, pasisiūliusiems nubausti plėšikus. Kapitonas Lotonas davė komandą pradėti, kartu humaniškai įspėdamas savo vyrus neviršyti kirčių kiekio, nustatyto Mozės įstatymo, ir sode kilo baisus ermyderis. Vadeivos balsas nustelbė jo sėbrų klyksmus, matyt, dėl to, kad kapitonas Lotonas priminė kareiviui, plakančiam šį banditą, kad pastarasis yra karininkas ir jam reikia parodyti ypatingą pagarbą. Egzekucija buvo įvykdyta greitai ir sklandžiai, pagal visas taisykles, išskyrus tai, kad baudikai pradėjo skaičiuoti kirčius tik po dešimtojo ar dvyliktojo, kadangi, jų žodžiais tariant, iš pradžių reikėjo surasti tinkamas pėrimui vietas. Sėkmingai užbaigę šią operaciją, kareiviai, Lotono pa-

liepti, leido skineriams apsirengti, o patys sėdo ant arklių, nes jų būrys buvo gavęs užduotį patruliuoti pietinėje grafystės dalyje.

— Matai, drauguži,— pasakė kapitonas skinerių vadeivai,— jeigu mes dažnai susitikinėsime, tai tavo visas kūnas bus nusėtas randais, nors ir nelabai garbingais, užtat tikrai pelnytais.

Banditas nieko neatsakė. Jis griebė muškietą ir liepė savo sėbrams pasiskubinti. Susirinkę savo mantą, jie paniurę patraukė link tankiais miškais apaugusių kalvų. Patekėjo mėnulis ir skaisčiai nušvietė prie sodo pasilikusį dragūnų būrį. Staiga marodieriai apsisuko, nusitaikė ir spustelėjo gaidukus. Manevras buvo pastebėtas, ir kareiviai, išgirdę šautuvų spynų spragsėjimą, atsakė į šias tuščias pastangas pašaipiu kvatojimu, o kapitonas garsiai šūktelėjo:

— Aha, niekšai, aš žinojau, kas jūs per vieni, ir liepiau išimti titnagus!

— Be reikalo neišėmei ir to, kuris buvo mano šovininėje,— atsiliepė vadeiva, ir tą pačią akimirką driokstelėjo šūvis. Kulka brūkštelėjo Lotonui ausį, bet jis tik palingavo galvą ir nusijuokęs pasakė:

— Prašovei vos ne per mylią!

Vienas dragūnas pastebėjo skinerio pasiruošimus — pastarasis atsiliko nuo gaujos per nepasisekusį mėginimą atkeršyti,— ir tuoj pat po šūvio sukirto žirgui pentinais. Iki miško buvo visai netoli, tačiau, norėdamas pasprukti nuo paskui jį šuoliuojančio dragūno, vadeiva turėjo mesti ir muškietą, ir kapšelį su pinigais. Kareivis grįžo su grobiu ir norėjo atiduoti pinigus kapitonui, tačiau tas atsisakė juos paimti ir liepė saugoti, kol marodierius pats atvyks savo nuosavybės. Beje, jeigu jis ir būtų atvykęs, kažin ar naujųjų valstijų tribunolas būtų privertęs dragūnus grąžinti pinigus, kadangi, ilgai nelaukdamas, seržantas Holisteris išdalino juos lygiomis dalimis savo kareiviams. Būrys išjojo į žvalgybą, o kapitonas lėtai nuėjo į štabo būstinę, ketindamas pailsėti. Staiga jis pamatė tarp medžių žmogystą, sparčiai žingsniuojančią link miš-

kingos kalvos, kur pasislėpė plėšikai. Budrusis kareiva tuoj pat pasuko iš kelio ir prisiartino prie jos. Nesunku įsivaizduoti kapitono nustebimą, kai tokioje vietoje ir tokią vėlyvą valandą jis išvydo markitantę.

— Ką jūs čia veikiate, Bete? Vaikščiojate miegodama ar sapnuojate vaikščiodama?— sušuko dragūnas.— Argi jūs nebijote sutikti savo velionės karvės šmėklą šioje jos mėgstamoje ganykloje?

— Ak, kapitone Džekai,— pasakė Betė, tardama žodžius su būdingu jai airišku akcentu; ji taip svirduliavo, kad net galvos neįstengė pakelti.— Man nei karvė nerūpi, nei jos šmėkla, o tik gydomosios žolelės sužeistiesiems. Jas reikia skinti, kai pirmieji mėnulio spinduliai paliečia žemę, kitaip iš jų nieko gero neišeis. Žolelės auga štai ten, prie uolų, ir aš turiu skubėti, kol burtai nenustojo galios.

— Beprotė! Jums reiktų lovoje knarkti, o nesivalkioti čia tarp uolų. Kai dribsite kur, tai nė kaulų nesurinksite. Juk ir skineriai pabėgo į tą pusę; jeigu sutiksite juos, jie iškarš jums kailį, atkeršydami už tą pirtį, kurią aš jiems pakūriau. Grįžtumėte geriau atgal, senute, ir kaip reikiant išsimiegotumėte, ryt rytą mes išžygiuojame.

Betė nepaklausė šio patarimo ir nukreivuliavo tolyn kalvos šlaitu. Lotonui paminėjus skinerius, ji akimirką stabtelėjo, bet tuoj vėl pradėjo eiti ir netrukus dingo tarp medžių.

Kai Lotonas priėjo prie „viešbučio", stovintis prie durų sargybinis paklausė, ar jis nesutikęs misis Flenegan, ir pridūrė, kad ji praėjo pro šalį, garsiai plūsdama savo kankintojus, ir vis klausinėjo, kur kapitonas. Lotonas nustebęs išklausė sargybinį. Rodės, jam atėjo į galvą kažkokia netikėta mintis — jis buvo beeinąs link sodo, tačiau tuojau sugrįžo ir keletą minučių vaikščiojo priešais namą, paskui greitai įėjo į vidų, nenusirengęs krito ant lovos ir netrukus kietai užmigo.

Tuo metu marodieriai sėkmingai pasiekė kalvos viršūnę ir, išskrikę į visas puses, pasislėpė miško tankmėje. Pamatęs, kad šioje vietoje jiems negresia pavojus,— kavaleris-

tai nebūtų galėję užsiropšti į tokį aukštį — vadeiva sušvilpė ir surinko visą savo išblaškytą būrį.

— Tai tokios tokelės,— pratarė vienas banditų, kai jie sukūrė laužą, norėdami susišildyti, nes šaltis spaudė vis smagiau,— matyt, teks mums nešdintis iš Vestčesterio. Virginijos kavalerija greitai čia taip įsismarkaus, kad nė nosies iškišti iš miško negalėsime.

Numalšinę alkį ir nusimetę viršutinius drabužius, skineriai apsitvarstė žaizdas ir pradėjo regzti keršto planus. Jie praplepėjo kiaurą valandą, tačiau jų užmačių įgyvendinimas buvo susijęs su tokiais pavojais ir reikalavo tokios drąsos, kad, savaime suprantama, šie planai buvo atmesti. Nebuvo ko ir tikėtis užklupti dragūnus iš netyčių — jie niekada nežiopsojo; dar mažiau vilties buvo sutikti kapitoną be jo kareivių — jis nė minutės nesėdėjo be darbo ir taip greitai skraidė su savo būriu iš vienos vietos į kitą, kad susidurti su juo buvo galima tik atsitiktinai. Be to, marodieriai visai nebuvo tikri, kad toks susitikimas jiems baigsis laimingai. Dragūnų kapitonas garsėjo savo vikrumu, ir, nors Vestčesterio žemes raižė gilūs kloniai ir aukšti kalnai, bebaimis karys darydavo nutrūktgalviškus maršus, ir net akmeninės tvoros nepajėgdavo sulaikyti Pietų kavalerijos atakų. Pamažu kalba nukrypo į kitą pusę, ir galiausiai plėšikai sugalvojo tokį planą, kuris galėjo ne tik numaldyti jų keršto troškimą, bet ir šiuo tuo atlyginti už triūsą. Visą reikalą smulkiai apsvarstė, nustatė laiką, susitarė, kaip veikti,— žodžiu, numatė visa, ko reikėjo jų piktadariškam sumanymui įvykdyti.

Staiga visai arti pasigirdo kažkieno skardus balsas:

— Čionai, kapitone Džekai, štai kur tie niekšai! Jie sėdi prie laužo... Greičiau čionai, mirtis grobikams! Šokite nuo arklių ir šaudykite!

Šių grasinamų šūksnių pakako, kad visi gudrūs samprotavimai kaip mat išdulkėtų skineriams iš galvų. Jie akimirksniu pašoko ir nukūrė į miško gilumą, o kadangi iš anksto buvo susitarę, kur susitikti, tai tuoj pat išsilakstė į visas keturias puses. Kurį laiką dar buvo girdėti triukš-

mas ir balsai, tačiau skineriai mokėdavo greitai išnykti, ir netrukus visi garsai ištirpo tolumoje.

Čia iš tamsos išnėrė Betė Flenegan; ji neskubėdama surinko maistą ir drabužius — visa, ką pametė skineriai, po to atsisėdo prie laužo ir skaniai pavakarieniavo. Valandėlę ji rymojo, ranka parėmusi galvą, ir giliai susimąsčiusi žiūrėjo į ugnį, paskui atsirinko keletą jai patikusių daiktų ir žengė į tankmę. Liepsnos atšvaitai mirgėjo ant gretimų uolų, kol išblėso paskutinis nuodėgulis, bet greitai įsivyravo tyla, ir viskas aplinkui nugrimzdo tamsoje.

XIX SKYRIUS

Majoro Danvudžio draugai kietai miegojo, pamiršę visus vargus ir pavojus, tačiau patį majorą kamavo neramūs sapnai, ir jis nuolat atsibusdavo. Po tokios nakties Danvudis, nėmaž nepailsėjęs, pakilo iš savo kietos lovos, kurion vakare krito kaip stovėjo, su visais drabužiais, ir, nepažadinęs nė vieno aplinkui miegančių karių, išėjo į lauką, tikėdamasis prasiblaškyti gaiviame ryto ore. Iki valandos, kurią jis buvo numatęs išžygiuoti, buvo dar toli, taigi Danvudis, norėdamas duoti savo vyrams išsimiegoti iki valiai, lėtai nužingsniavo link sodo, kur naktį dragūnai išvanojo skinerius, vis mąstydamas apie savo keblią padėtį ir neapsispręsdamas, kam suteikti pirmenybę: pareigai ar meilei. Nors jis nė kiek neabejojo Henrio Vortono ketinimų nekaltumu, tačiau nebuvo tikras, jog karinis tribunolas pritars jo nuomonei; Danvudį kankino ne vien tik mintis apie Henrio likimą — jis puikiai suprato, kad mirties bausmė sugriaus visas jo viltis vesti nuteistojo seserį. Praeitą vakarą Danvudis nusiuntė karininką pas pulkininką Singltoną, pranešdamas, kad paėmė į nelaisvę anglų kapitoną; parašęs, kad laiko jį nekaltu, majoras klausė viršininko, kaip pasielgti su belaisviu. Pulkininko įsakymas turėjo veikiai ateiti, ir, artėjant šiai lemtingai minutei, kuri galėjo atimti draugui jo globą, Danvudžio susijaudinimas vis augo. Tokių niūrių minčių

slegiamas, jis nuėjo per sodą ir stabtelėjo kalvų, į kurias paspruko skineriai, papėdėje. Vis dar nesuvokdamas, kur atsidūrė, Danvudis jau buvo bepasukąs atgal, kai staiga jį sustabdė valdingas balsas:

— Stok, arba mirtis tau!

Jaunuolis nustėręs atsigręžė ir pamatė netoliese, ant uolos iškyšulio, žmogų, nusitaikiusį į jį iš muškietos. Diena dar tik brėško, ir iš pradžių sunku buvo ką nors įžiūrėti patamsyje, bet įdėmiau įsižiūrėjęs į nepažįstamojo siluetą, Danvudis, dideliam savo nustebimui, atpažino prekeivį. Majoras tučtuojau suprato, koks jam gresia pavojus, tačiau, nenorėdamas nei maldauti pasigailėjimo, nei bėgti, jeigu tai ir būtų buvę įmanoma, tvirtai pasakė:

— Jei nori mane užmušti,— šauk, tavo belaisvis aš nebūsiu.

— Ne, majore Danvudi,— atsakė prekeivis, nuleisdamas muškietą,— aš neketinu jūsų nei užmušti, nei imti į nelaisvę.

— Tai ko gi tu nori, paslaptingasai sutvėrime?— paklausė Danvudis, vis dar negalėdamas patikėti, kad prieš jį žmogus, o ne vaizduotės sukurta šmėkla.

— Kad nemanytumėte apie mane blogai,— karštai atsakė prekeivis.— Aš norėčiau, kad visi geri žmonės teisingai apie mane galvotų.

— Argi tau svarbu, ką apie tave galvoja žmonės? Tavęs, atrodo, negali pasiekti jų ranka.

— Dievas, kai reikia, apsaugo nuo mirties savo tarnus,— iškilmingu tonu pasakė prekeivis.— Prieš kelias valandas aš buvau jūsų belaisvis ir man grėsė kartuvės, dabar jūs mano valdžioje, tačiau jūs laisvas, majore Danvudi. Šiuose miškuose slepiasi žmonės, kurie, manau, nebūtų jums tokie gailestingi. Kokia nauda jums iš to kardo, jeigu mano rankose šautuvas? Paklausykite to, kuris niekada nedarė ir nepadarys jums pikta: niekuomet neikite į mišką pėsčias ir be draugų.

— Tu tai tikriausiai turi draugų, kurie padėjo tau pabėgti ir kurie ne tokie kilnūs, kaip tu?

— Ne... ne... aš vienui vienas... mane pažįsta tik dievas ir *jis.*

— Kas — jis?— paklausė majoras su neslepiamu susidomėjimu.

— Niekas,— atsakė susivaldęs prekeivis.— Bet jums kitaip susiklostė gyvenimas, majore Danvudi. Jūs jaunas ir laimingas, jūs turite brangių jums asmenų, ir jie netoliese. Tiems, kuriuos jūs labiausiai mylite, gresia pavojus... Jų pačių namuose ir už jų sienų. Padvigubinkite budrumą, sustiprinkite patrulius ir tylėkite... Daugiau aš nieko nesakysiu, nes kitaip jūs manimi nepatikėsite ir įtarsite spąstus. Atsiminkite: saugokite tuos, kurie jums brangesni už viską!

Ištaręs šiuos žodžius, prekeivis šovė į orą ir metė muškietą prie Danvudžio kojų. Kai dūmai išsisklaidė ir Danvudis, atsipeikėjęs iš nustebimo, pažvelgė į uolą, ten jau nieko nebuvo.

Kanopų dundėjimas ir trimitų garsai padėjo jaunajam karininkui galutinai atsikvošėti nuo tos keistos scenos. Šūvį išgirdo sargybiniai ir pakėlė aliarmą. Danvudis nuskubėjo atgal į stovyklą, kur rado visus jau apsiginklavusius ir pasirengusius žygiui; būrys laukė tik savo vado. Karininkas, kuriam buvo pavesta įvykdyti šnipui mirties bausmę, įsakė nuplėšti „Flenegan viešbučio" iškabą, ir stulpas buvo paverstas į kartuves. Danvudis pasakė, kad jis pats iššovė iš muškietos, matyt, pamestos pabėgusių skinerių,— jis jau žinojo, kaip juos nubaudė Lotonas,— o apie savo susitikimą su prekeiviu jis nusprendė nepasakoti.

Karininkai pasiūlė majorui nubausti kalinį prieš išžygiuojant. Danvudžiui vis dar atrodė, kad visa, ką jis matė ir girdėjo — tik sapnas. Vis dėlto jis su grupe karininkų nuėjo paskui seržantą Holisterį link prekeivio kalėjimo.

— Na, sere,— pasakė majoras stovinčiam prie durų sargybiniui,— tikiuosi, jūsų belaisvis sveikas ir gyvas?

— Vis dar kirmija,— atsakė kareivis,— ir taip knarkia, kad aš vos nepražiopsojau aliarmo.

— Atidaryk duris ir išvesk jį.

Duris iš karto atidarė, ir dideliam sąžiningojo seržanto nustebimui, sandėliuke rado didelę netvarką; ant lovos vietoje prekeivio gulėjo numesta jo palaidinė, o didžioji Betės garderobo dalis buvo išdraikyta ant grindų. Pati Betė miegojo kaip užmušta lygiai taip apsirėdžiusi, kaip ją matė paskutinį kartą,— trūko tik mažo juodo kyko, su kuriuo ji niekada nesiskyrė — nei dieną, nei naktį. Triukšmas ir įėjusių dragūnų šūksniai išbudino markitantę.

— Ko jūs, pusryčių užsigeidėte?— trindama akis, paklausė Betė.— Garbės žodis, jūs taip spoksote, tarsi norėtumėte mane gyvą praryti. Pakentėkite valandėlę, brangučiai, ir aš jums tokį kepsnį ištaisysiu, kad apsilaižysite.

— Kepsnį!— pakartojo įsiutęs seržantas, užmiršęs ir savo religines pažiūras, ir greta stovinčius karininkus.— Mes tave pačią pakepsime, ragana! Tai tu padėjai paspruktí prakeiktajam prekeiviui!

— Kad tu skradžiai prasmegtum kartu su savo prekeiviu! Vadinasi, aš ragana, ponas seržante?— prapliupo Betė, kurią nesunku buvo išvesti iš kantrybės.— Ką aš turiu bendro su prekeiviais ar pabėgimais? Aš pati galėjau tapti prekeivio žmona ir vaikščioti šilkuose, jeigu man būtų užtekę proto ištekėti už Sonio Maktvilo. Nereikėtų dabar tampytis paskui tuos begėdžius dragūnus, kurie nejaučia nė kruopelės pagarbos vienišai našlei.

— Niekšas paliko mano bibliją,— pasakė seržantas, pakėlęs nuo grindų knygą.— Užuot skaitęs ją ir ruošęsis mirčiai, kaip pridera geram krikščioniui, jis galvojo, kaip iš čia pabėgti.

— O kam įdomu laukti, kol jį pakars it šunį!— sušuko Betė, jau susivaikiusi, kas čia atsitiko.— Juk ne kiekvienam lemtas toks galas, kaip jums, misteri Holisteri.

— Tylos!— įsakė Danvudis.— Šį reikalą, džentelmenai, reikia gerai ištirti. Čia nėra jokio išėjimo, išskyrus duris, ir prekeivis galėjo išeiti tik tuo atveju, jeigu sargybinis padėjo jam pabėgti arba užmigo savo poste. Pašaukite sargybą!

Sargybiniai jau buvo laisvi, tačiau smalsumas traukė juos prie daržinės: visi jie vienu balsu ėmė tvirtinti, kad iš sandėliuko niekas neišėjo. Tiktai pirmasis sargybinis prisipažino, kad pro jį praėjo Betė, ir pasiteisindamas nurodė, kad toks buvęs seržanto įsakymas.

— Meluoji tu, nevidone, meluoji!— šūktelėjo Betė, nekantriai išklausiusi jo pasiaiškinimų.— Tu nori apšmeižti garbingą našlę. Kaip tu drįsti sakyti, kad aš valkiojuosi vidurnaktį po stovyklą! Aš gi visą naktį čia pramiegojau, saldžiai it nekaltas kūdikis!

— Žiūrėkite, sere,— pasakė seržantas, pagarbiai kreipdamasis į Danvudį,— mano biblijoje kažkas parašyta, o anksčiau ten nieko nebuvo, nes aš neturiu šeimos, neužrašinėjau jokių įvykių, ir nepakęsčiau, kad kas terliotų šventą knygą.

Vienas karininkų garsiai perskaitė:

Pareiškiu, kad jeigu man pavyks išsilaisvinti, tai tik dėka viešpaties dievo pagalbos, ir aš nusižeminęs pavedu save jo globai. Man teko pasinaudoti kai kuriais šios moters drabužiais, ir savo kišenėje ji ras atlyginimą. Visa tai patvirtinu savo parašu — Harvis Berčas.

— Ką,— suspigo Betė,— tas vagis apiplėšė vienišą našlę! Pakarkite jį... pagaukite ir pakarkite jį, majore, jeigu dar yra teisybė šioje žemėje!

— Žvilgterėk į savo kišenę,— patarė vienas jaunas karininkas, nerūpestingai mėgavęsis šia scena.

— Po šimts pypkių!— šūktelėjo markitantė, ištraukdama iš kišenės ginėją.— Aukso žmogus, tas prekeivis! Duok dieve jam ilgą gyvenimą ir gerų pirkėjų! Ačiū, kad paėmė mano skarmalus, o jeigu jį kada nors pakars, pasakysiu, kad kur kas didesni už jį niekšai vaikšto nebaudžiami.

Danvudis pasuko link išėjimo ir pamatė kapitoną Lotoną. Sukryžiavęs rankas ant krūtinės, jis tylėdamas klausėsi pokalbio. Danvudį apstulbino susimąsčiusi kapitono veido išraiška, visai nebūdinga jo ūmiai ir karštai prigimčiai. Jų žvilgsniai susitiko, ir, paėję į šalį, abu keletą minučių apie kažką tyliai kalbėjosi. Paskui Danvudis pa-

leido sargybinius ir sugrįžo į „viešbutį". Seržantas Holisteris liko vienas su markitante; ginėja su kaupu padengė Betės patirtus nuostolius, todėl ji buvo geriausios nuotaikos.

Per pusryčius atvyko keletas pasiuntinių; vienas atnešė pranešimą apie priešo būrių, judančių palei Hudzoną, skaičių bei tikslus; kitas įteikė pulkininko Singltono paliepimą pristatyti kapitoną Vortoną su ginkluota apsauga į pirmąjį postą Viršukalnėse. Šis laiškas arba veikiau griežtas įsakymas, parašytas kategorišku, neleidžiančiu prieštarauti tonu, galutinai uždavė Danvudžiui širdį. Nedidelis dragūnų būrelis, vadovaujamas karininko, buvo nusiųstas į „Baltąją akaciją" tam, kad pristatytų Henrį Vortoną į nurodytą vietą; tam pačiam karininkui Danvudis įdavė Henriui adresuotą laišką, kuriame drąsino savo draugą, tikindamas, kad jam nėra ko baimintis ir kad jis pats be paliovos prašys vyresnybę suteikti jam malonę. Dalis korpuso su Lotonu priešakyje pasiliko kaime su sužeistaisiais, tuo tarpu pagrindinis būrys tuoj po pusryčių išžygiavo iš stovyklos Hudzono upės link. Danvudis keletą sykių pakartojo Lotonui savo nurodymus, vis galvodamas ir pergalvodamas kiekvieną prekeivio žodį ir stengdamasis suvokti jų mįslingą prasmę, tačiau nieko nesugalvojo, o atidėlioti išvykimą nebebuvo jokios priežasties. Staiga jis atsiminė, kad nepatvarkė, ką daryti su pulkininku Velmiru, ir, užuot jojęs paskui dalinį, pasidavė pagundai ir pasuko arklį vieškeliu, vedančiu link „Baltosios akacijos". Danvudžio žirgas skrido kaip vėjas ir, rodės, nepraėjo nė minutė, kai jis išvydo įsispraudusį tarp kalvų nuošalų slėnį. Leisdamasis šlaitu žemyn, tolumoje jis pastebėjo Henrį Vortoną ir jį lydinčius dragūnus, kurie vorele traukė tarpekliu, vedančiu į postus kalnuose. Šis reginys sujaudino Danvudį, ir jis nušuoliavo dar greičiau; aplenkęs išsikišusią į slėnį uolą, jis staiga susidūrė su ta, kurios ieškojo. Frensis iš tolo žvilgsniu sekė ginkluotą būrį, nusivedusį jos brolį, o jam pradingus iš akių, ji pajuto, kad neteko visko, kas jai buvo brangiausia pasaulyje. Nesuprantamas Danvudžio vengimas susitikti su

ja ir sukrečiantis išsiskyrimas su Henriu tokiomis baisiomis aplinkybėmis visiškai palaužė jos dvasios tvirtybę; ji susmuko pakelėje ant akmens ir taip pradėjo raudoti, jog, rodės, jai tuoj pliš širdis. Danvudis nušoko nuo arklio, užmetė pavadžius jam ant kaklo ir vienu akimirksniu atsidūrė šalia verkiančios mergaitės.

— Frensis... mano Frensis!— sušuko jis.— Kam taip pulti į neviltį? Nesisielokite taip dėl savo brolio. Kai tik aš atliksiu man pavestą reikalą, pulsiu prie Vašingtono kojų ir maldausiu paleisti Henrį. Mūsų šalies tėvas niekada neatsisakys padaryti tokią malonę vienam iš mylimiausių mokinių.

— Dėkoju, majore Danvudi, už jūsų užuojautą mano vargšui broliui,— atsakė virpėdama mergaitė; atsistojusi ji nusišluostė ašaras ir išdidžiai pridūrė:— Bet jūs neturite su manimi taip kalbėti.

— Neturiu! Argi jūs ne mano sužadėtinė... sutikus jūsų tėvui... tetai... broliui... sutikus jums pačiai, mano brangioji Frensis!

— Aš nenoriu, majore Danvudi, stoti tarp jūsų ir kitos moters,— gal būt, ji turi daugiau teisių į jūsų simpatijas,— atsakė drebančiu balsu Frensis.

— Niekas, prisiekiu šventai, niekas, išskyrus jus, neturi jokių teisių į mane!— karštai sušuko Danvudis.— Jums vienai priklauso mano širdis.

— Jūs turite tokį didelį patyrimą ir taip sėkmingai juo naudojatės, kad jums visai nesunku apgaudinėti mus, patiklias moteris,— pasakė Frensis, iš paskutiniųjų stengdamasi nusišypsoti.

— Ar aš koks niekšas, mis Vorton, kad su manimi taip kalbate? Ar nors kartą jus apgavau, Frensis? Kokiu patyrimu naudojausi, kad pavergčiau jūsų tyrą širdį?

— Tai kodėl gi majoras Danvudis pastaruoju metu ėmė vengti savo sužadėtinės tėvo namų? Argi jis užmiršo, kad šiuose namuose vienas jo draugų prirakintas prie patalo, o kitas — apimtas gilaus liūdesio? Nejaugi jis neprisimena, kad ten gyvena jo būsimoji žmona? Ar tik nebijo jis susitikti su kita, kuri taip pat gali pareikšti

teises į šį vardą? O, Peitonai, Peitonai, kaip skaudžiai aš apsirikau! Aš žvelgiau į jus su aklu jaunatvišku pasitikėjimu ir maniau, kad jūs — kilnumo, narsos, didžiadvasiškumo ir ištikimybės įsikūnijimas.

— Aš suprantu, Frensis, dėl ko jūs apsirikote!— šūktelėjo Danvudis, ir kraujas plūstelėjo jam į veidą.— Bet jūs neteisi. Prisiekiu viskuo, kas man brangiausia, kad jūs neteisi.

— Neprisiekinėkite, majore Danvudi,— pertraukė jį Frensis, ir jos žydrose akyse blykstelėjo moteriško išdidumo kibirkštis,— praėjo tie laikai, kai aš tikėjau priesaikoms.

— Mis Vorton, nejaugi jūs norite, kad aš lyg koks pliuškis pradėčiau girtis tuo, kas galėtų sugrąžinti jūsų palankumą, tačiau pažemintų mane mano paties akyse?

— Nė nemanykite taip lengvai susigrąžinti mano palankumą, sere,— atsakė Frensis, žengusi keletą žingsnių namo link.— Mes matomės paskutinį kartą... Bet tėvas... gal tėvas panorės pakalbėti su mano motinos giminaičiu.

— Ne, mis Vorton, aš negaliu dabar įeiti į jo namus, aš dabar neatsakau už savo elgesį. Jūs varote mane šalin, Frensis, mane smaugia neviltis. Aš išeinu į pavojingą žygį ir, gal būt, nesugrįšiu. Jei likimas bus man žiaurus, neminėkite manęs bloguoju. Atsiminkite — iki paskutinio atodūsio aš linkėsiu jums laimės.

Ištaręs šiuos žodžius, jis įkišo koją į kilpą, tačiau mergaitė sustabdė jį žvilgsniu, pervėrusiu jį iki sielos gelmių.

— Peitonai, majore Danvudi,— pasakė ji,— nejaugi jūs galite pamiršti, kad kaunatės už šventą reikalą? Pareiga dievui ir tėvynei turi sulaikyti jus nuo lengvabūdiškų poelgių. Jūs reikalingas tėvynei, be to...— Jos balsas suvirpėjo, ir ji nutilo.

— Be to?— pakartojo jaunuolis ir metėsi prie jos, ištiesęs rankas.

Bet Frensis jau sutramdė savo susijaudinimą; ji šaltai atstūmė jį ir vėl pasuko namų link.

— Argi toks bus mūsų išsiskyrimas?— apkvaišęs iš sielvarto sušuko Danvudis.— Argi aš toks niekšas, kad jūs

taip negailestingai su manimi elgiatės? Ne, jūs niekada manęs nemylėjote, jūs tiesiog norite pateisinti savo nepastovumą, mesdama man priekaištus, kurių pati negalite paaiškinti!

Frensis sustojo kaip įkasta ir atsigręžusi įsmeigė į sužadėtinį tokį tyrą ir kupiną meilės žvilgsnį, kad Danvudis susigėdęs norėjo pulti ant kelių ir prašyti atleidimo; rankos mostu įsakiusi jam tylėti, ji dar kartą prabilo:

— Paskutinį kartą išklausykite mane, majore Danvudi! Kaip skaudu, kai staiga sužinai, kad yra už tave geresnis, ir aš tą neseniai patyriau. Aš jūsų niekuo nekaltinu... nepriekaištauju, netgi mintyse. Aš neverta jūsų, jeigu ir turėčiau teisių į jūsų širdį. Tokia baikšti, tokia silpna mergaitė, kaip aš, nesugebėtų padaryti jus laimingu. Taip, Peitonai, jūs gimėte didiems ir šlovingiems darbams, drąsiems ir šauniems žygdarbiams, ir jūs turite sujungti savo likimą su moterimi, panašia į jus,— su tokia, kuri sugebėtų nugalėti savo moterišką silpnumą. Aš būčiau jums tik našta, tempčiau jus žemyn, kai tuo tarpu su kita gyvenimo drauge jūs pakiltumėte į pačią žemiškos garbės viršūnę. Tokiai moteriai aš laisvanoriškai, nors nepasakyčiau, kad su džiaugsmu, užleidžiu savo vietą; ir meldžiu dievą, karštai meldžiu, kad su ja jūs būtumėte laimingas.

— Nuostabioji mano svajotoja!— šūktelėjo Danvudis.— Jūs nepažįstate nei savęs, nei manęs. Tiktai tokią švelnią, drovią ir silpną mergaitę, kaip jūs, aš galiu mylėti iš visos širdies. Neapgaudinėkite savęs klaidingai suprasto didžiadvasiškumo vizijomis — tai mane padarytų nelaimingą.

— Sudie, majore Danvudi,— pasakė susijaudinusi mergaitė,— užmirškite, kad kažkada pažinote mane. Ir atminkite savo pareigą kraujais plūstančiai tėvynei. Būkite laimingas!

— Laimingas!— karčiai pakartojo jaunasis karys, sekdamas žvilgsniu grakščią figūrėlę, kuri šmurkštelėjo į sodo vartelius ir išnyko už krūmų.— Ką ir besakyti — laimingas!

Jis šoko į balną, sukirto pentinais žirgą ir greitai pasivijo savo eskadroną, lėtai judantį kalnų keliais link Hudzono krantų.

XX SKYRIUS

Įsakęs kapitonui Lotonui pasilikti su seržantu Holisteriu ir dvylika dragūnų saugoti sužeistųjų ir didelės korpuso gurguolės, Danvudis ne tik įvykdė gautus iš pulkininko Singltono nurodymus, bet ir pasirūpino nukentėjusiu nuo nelemto griuvimo bendražygiu. Veltui Lotonas prisiekinėjo, jog jis gali atlikti viską, ką tik jam bepalieptų, ir įtikinėjo, kad jo kareiviai nepuls į ataką paskui Tomą Meisoną taip noriai ir aršiai, kaip paskui jį patį,— jo viršininkas buvo nepalenkiamas, ir įširdęs kapitonas nenoromis turėjo paklusti. Prieš išvykdamas Danvudis primygtinai pakartojo jam savo prašymą budriai saugoti ir globoti „Baltosios akacijos" gyventojus, o pastebėjus netoliese ką nors įtartina, palikti stovyklą ir persikelti su visu būriu į misterio Vortono sodybą. Prekeivio žodžiai sužadino Danvudžio širdyje neaiškų nerimą, nors jis ir neįsivaizdavo, koks pavojus galėtų grėsti Vortonų šeimai ir iš kur jo reiktų laukti.

Netrukus būrys išžygiavo, o kapitonas pasiliko. Jis vaikštinėjo palei „viešbutį", keikdamas mintyse likimą, kuris pasmerkė jį gėdingam neveiklumui kaip tik tuo momentu, kai blykstelėjo vilties kibirkštėlė sutikti priešą. Retkarčiais jis atsakinėjo į Betės klausimus, o ta, sėdėdama prie lango, šaižiu balsu vis teiravosi, kaipgi galų gale pavyko pasprukti prekeiviui: ji vis dar niekaip negalėjo suprasti kai kurių smulkmenų. Čia prie kapitono priėjo chirurgas. Pastaruoju metu jis buvo užsiėmęs savo pacientais, paguldytais gana atokiai nuo kaimo stovinčiame trobesyje, todėl ničnieko nežinojo, nei kas atsitiko jam nesant, nei kad būrys išžygiavo.

— Kurgi pradingo sargybiniai, Džonai?— paklausė jis, nustebęs dairydamasis aplinkui.— Ir kodėl tu čia vienas?

— Išėjo, visi išėjo! Danvudis nusivedė juos prie upės. O mudu paliko saugoti sužeistųjų ir moterų.

— Labai džiaugiuosi,— pasakė chirurgas,— kad majorui Danvudžiui užteko proto nejudinti sužeistųjų. Ei jūs, misis Elžbieta Flenegan, duokite man ką nors užkąsti, aš labai alkanas!

— Ei jūs, daktare Arčibaldai Sitgrivsai,— atsiliepė pamėgdžiodama jį Betė,— jums teks kiek pabadauti. Vaikinai surijo viską iki paskutinio kaulelio.

Nusivylęs Sitgrivsas pareiškė, kad tokiu atveju jis ketina vykti į „Baltąją akaciją" pažiūrėti, kaip jaučiasi kapitonas Singltonas. Lotonas pasisiūlė jį palydėti, jie sėdo ant arklių ir netrukus išjojo į vieškelį. Kurį laiką jie jojo tylėdami.

— Žiūrėk!— staiga riktelėjo Lotonas, stabdydamas žirgą. Tą pačią akimirką prie jo kojų nukrito akmuo ir, nė vieno neužkliudęs, nuriedėjo per kelią.

— Tai bent draugiškas šūvis!— sušuko kapitonas.— Nei šovinys, nei smūgio jėga nežada nieko blogo.

— Smūgis akmeniu dažniausiai sukelia tik kontuziją,— pasakė daktaras.— Ar tik nebus čia meteoritas? Aplinkui, išskyrus mudu abu,— nė gyvos dvasios.

— Na, už šitų uolų galėtų pasislėpti visas pulkas,— atsakė kapitonas ir, nušokęs nuo arklio, pakėlė akmenį.

— Ė, čia, atrodo, yra ir paslapties raktas,— pridūrė jis, pamatęs raštelį, sumaniai pririštą prie taip netikėtai nukritusios uolos nuolaužos; išskleidęs jį, kapitonas perskaitė tokius, gana neaiškiai parašytus žodžius:

Muškietos kulka lekia toliau už akmenį, ir Vestčesterio uolose yra pavojingesnių dalykų, nei vaistažolės sužeistiems kareiviams. O juk ir pats eikliausias žirgas neįstengs įveikti stačios uolos.

— Tavo teisybė, keistasis žmogau,— pasakė Lotonas,— drąsa ir vikrumas neišgelbės mūsų nuo žudikų, kurie slepiasi uolėtuose tarpekliuose.— Ir vėl užšokęs ant arklio, jis garsiai riktelėjo:— Ačiū, nežinomasis drauge! Mes neužmiršime tavo įspėjimo.

Iš už uolos akimirksnį išlindo liesa ranka ir tuoj pat vėl išnyko. Daugiau nieko nebuvo nei matyti, nei girdėti — abu draugus supo tyla.

— Tai keistas atsitikimas!— pasakė apstulbęs Sitgrivsas.— Ir koks paslaptingas laiškas!

— A, tai tiesiog kvaila išdaiga, kurią mums iškrėtė kažkoks stuobrys, pamanęs, kad virginiečius galima išgąsdinti tokiais niekais,— atsiliepė kapitonas, kišdamas raštelį į kišenę. Jo žvitrios akys jau pastebėjo priešakyje stūksančias didžiules uolas; kelias darė vingį palei pačią jų papėdę.

— Kur žirgas neužkops, ten žmogaus koja praeis!— šūktelėjo Lotonas.

Vėl nušokęs nuo žirgo, jis liuoktelėjo per akmeninę tvorą ir ėmė taip sparčiai lipti į kalvą, kad po kelių akimirksnių jau stovėjo viršūnėje ir iš didelės aukštumos galėjo apžvelgti minėtas uolas su visais jų tarpekliais. Vos tik užkopęs į viršų, kapitonas pamatė kažkokį žmogų, kuris kaip mat nėrė tarp akmenų ir dingo kitoje kalvos pusėje.

— Pirmyn, Sitgrivsai, negailėkite arklio!— suriko kapitonas, puldamas galvotrūkčiais žemyn.— Nušaukite niekšą, kol jis nepaspruko!

Daktaras skubiai išpildė pirmąją įsakymo dalį, ir po valandėlės jis išvydo apsiginklavusį muškieta žmogų, kuris bėgo skersai kelią, aiškiai ketindamas pasislėpti kitoje pusėje augančiame tankiame miške.

— Sustokite, drauguži, palaukite, prašau, kol prijos kapitonas Lotonas!— sušuko chirurgas, pamatęs, jog anas taip skuodžia, kad nė su arkliu jo nepavysi.

Tačiau šis malonus kvietimas, atrodė, tik dar daugiau įvarė baimės bėgliui: jis nukūrė dar greičiau ir net nė karto nestabtelėjo atsipūsti, kol nepasiekė pamiškės; tada jis staiga atsigręžė, iššovė į chirurgą ir akimirksniu dingo tankmėje. Pasiekti vieškelį, užšokti ant žirgo Lotonui buvo kelių sekundžių darbas, tačiau, kai jis prišuoliavo prie savo draugo, bėglys jau buvo išnykęs.

— Į kurią pusę jis nubėgo?— sušuko kapitonas.

— Džonai,— ramiai atsakė daktaras,— neužmirškite, jog aš nesu kovotojas.

— Kur nubėgo tas šunsnukis?— nekantriai riktelėjo Lotonas.

— Ten, kur jo nepasieksite,— į mišką. Bet kartoju, Džonai: neužmirškite, kad aš ne kovotojas.

Suirzęs kapitonas, įsitikinęs, kad priešas paspruko, atsisuko į daktarą ir metė į jį priekaištingą žvilgsnį; vis dėlto pamažu jo veidas suminkštėjo, rūsčiai suraukta kakta išsilygino ir piktose akyse vėl žybtelėjo juoko kibirkštėlės, kurios, beje, dažnai ten blyksėdavo. Daktaras išdidžiai sėdėjo ant arklio, atstatęs savo liesą krūtinę ir aukštai pakėlęs galvą, nelyginant žmogus, įžeistas neteisingo apkaltinimo.

— Kodėl jūs leidote tam niekšui pabėgti?— paklausė kapitonas.— Jei aš tik būčiau pasiekęs jį savo kardu, jūs būtumėte gavęs gerą lavoną skrodimui.

— Aš nieko negalėjau padaryti,— atsakė daktaras, rodydamas į tvorą, priešais kurią jis sustabdė arklį.— Tas sukčius peršoko per aptvarą, o aš likau šioje pusėje, kaip matote. Jis nepanorėjo klausyti mano įkalbinėjimų ir neatkreipė jokio dėmesio į užuominą, kad jūs pageidaujate su juo šnektelti.

— Tikrai nemandagus buvo tas nevidonas! Bet kodėl gi jūs neperšokote tvoros ir neprivertėte jo sustoti? Žiūrėkite, čia trūksta kelių skersinių — net Betė Flenegan, raita ant savo karvės, įveiktų tokią kliūtį.

Tik dabar daktaras atitraukė akis nuo tos vietos, kur pradingo bėglys, ir pažvelgė į draugą. Tačiau, atsakydamas jam, jis nė trupučio nenuleido išdidžiai pakeltos galvos.

— Drįstu tvirtinti, kapitone Lotonai, kad nei misis Elžbieta Flenegan, nei jos karvė negali būti pavyzdžiu daktarui Arčibaldui Sitgrivsui: abejoju, ar didelė būtų iš to mokslui garbė, jeigu medicinos daktaras neapdairiai susilaužytų abi kojas į kažkokios tvorpalaikės skersinius.

Tai pasakęs, daktaras ištiesė savo apatines galūnes vos ne horizontaliai ir tokioje pozoje jis iš tikro nebūtų ga-

lėjęs įveikti jokios kliūties; bet kapitonas nenorėjo net žiūrėti į šį akivaizdų įrodymą ir piktai atšovė:

— Ką jūs čia paistote! Niekas jums nebūtų sukliudęs. Aš peršokčiau šią tvorą su visu pilnai apsiginklavusiu būriu, dargi nesudavęs žirgui pentinais. Kai atakuodavome pėstininkus, mes dažnai įveikdavome kur kas pavojingesnes kliūtis!

— Malonėkite atsiminti, kapitone Džonai Lotonai, kad aš — ne jūsų pulko bereitorius, ne seržantas kareiviams muštruoti ir ne nutrūktgalvis kornetas; ne, sere, sakau jums tai, nė kiek neniekindamas laipsnių, įvestų žemyno kongreso, ir aš ne vėjavaikis kapitonas, kuris nebrangina nei savo, nei priešo gyvybės. Aš tik vargšas, kuklus mokslininkas, sere, tik medicinos daktaras, nevertas Edinburgo universiteto auklėtinis ir pulko chirurgas; niekas daugiau, užtikrinu jus, kapitone Džonai Lotonai.

Po šių žodžių daktaras pasuko arklį ir nujojo link „Baltosios akacijos".

Jiems prisiartinus prie Vortonų sodybos, niekas neišėjo jų pasitikti, niekas nepakvietė užeiti, ir kapitonas nužingsniavo tiesiai į kambarį, kur, kaip jis žinojo, paprastai buvo priiminėjami svečiai. Atidaręs duris, jis stabtelėjo ant slenksčio, nustebintas prieš jį atsivėrusio vaizdo. Pirmiausia jo dėmesį atkreipė pulkininkas Velmiras: pasilenkęs prie išraudusios Saros, jis kažką taip karštai jai kalbėjo, kad nė vienas jų negirdėjo, kaip įėjo Lotonas. Akylas kapitono žvilgsnis iš karto pastebėjo kai kurias reikšmingas šios scenos smulkmenas, ir jis beregint įspėjo jų paslaptį. Jis jau ketino tyliai pasišalinti, niekieno nepastebėtas, bet čia priėjęs Sitgrivsas stumtelėjo jį ir triukšmingai įsiveržė į kambarį. Chirurgas žengė tiesiai prie Velmiro krėslo ir, instinktyviai paėmęs jį už rankos, šūktelėjo:

— Viešpatie! Pulsas nelygus ir padažnėjęs, veidas raudonas, akys blizga. Aiškūs karštligės požymiai. Reikia tučtuojau imtis priemonių.— Dar nebaigęs kalbėti, daktaras, kuris buvo įpratęs veikti greitai ir ryžtingai— kaip ir daugelis gydytojų karo metu — išsitraukė lancetą ir,

sprendžiant iš po to sekusių jo veiksmų, pasiruošė griebtis darbo. Tačiau pulkininkas Velmiras, atsipeikėjęs iš nustebimo, pakilo iš krėslo ir išdidžiai tarė:

— Nesirūpinkite, sere, kambaryje tvanku, štai todėl man ir pasidarė karšta. Be to, aš jau ir taip esu jums daug skolingas, todėl nenorėčiau jūsų daugiau varginti. Mis Vorton patvirtins, kad aš visiškai išgijau, o aš galiu jus patikinti, kad dar niekada nesijaučiau sveikesnis ir laimingesnis.

Paskutiniai žodžiai buvo ištarti su ypatingu įkarščiu, ir, matyt, suteikė didelį malonumą Sarai, nes jos skruostai vėl paraudo. Daktaras, pasekęs akimis savo paciento žvilgsnį, beregint tai pastebėjo.

— Prašau, duokite man ranką, meldžiamoji,— nusilenkdamas pasakė chirurgas.— Rūpesčiai ir nemiga atsiliepė jūsų gležnam organizmui, ir aš regiu kai kuriuos simptomus, kurių nevalia nepaisyti.

— Atsiprašau, sere,— atsakė Sara, kaip tikra moteris greitai nuslopinusi savo susijaudinimą.— Čia pernelyg tvanku, aš eisiu pranešti mis Peiton apie jūsų atvykimą.

Truputį užsigavęs dėl anglų pulkininko užsispyrimo, Sitgrivsas dar kartą pasisiūlė jį pagydyti, tačiau vėl gavo neigiamą atsakymą ir nuėjo įkandin Lotono į jaunojo Singltono kambarį.

XXI SKYRIUS

Edinburgo universiteto auklėtinis konstatavo, kad jo pacientas greitai taisosi ir jau visai nebekarščiuoja. Izabelė, kurios skruostai tapo, jei tai įmanoma, dar blyškesni, nei anksčiau, nesitraukė nuo brolio lovos ir su meile slaugė jį, o sodybos gyventojos, nepaisant daugybės užgriuvusių jas bėdų ir rūpesčių, neužmiršdavo vaišingų šeimininkių pareigų. Liūdnoji viešnia nesulaikomai traukė Frensis prie savęs, nors ši ir pati nebūtų galėjusi paaiškinti tokio gilaus susidomėjimo priežasties.

Taip praėjo kelios dienos, ir niekas nesutrikdė nei ramaus sodybos gyvenimo, nei Keturiuose Kampuose sto-

vinčio dalinio įprastų užsiėmimų. Vortonų šeima sėmėsi tvirtybės iš tikėjimo Henrio nekaltumu bei draugiška Danvudžio parama, o dragūnai nekantriai laukė žinios apie susidūrimą su priešu, kas galėjo įvykti kiekvieną valandą, ir įsakymo išžygiuoti iš kaimo. Tačiau kapitonas Lotonas veltui laukė šių įvykių. Kaip jam pranešė savo laiške majoras, priešas, sužinojęs apie pasiųsto jam į pagalbą būrio sutriuškinimą, atsitraukė už Vašingtono forto sienų, kur pastaruoju metu ir tūno, visą laiką grasindamas smogti amerikiečiams ir tokiu būdu atkeršyti už gėdingą pralaimėjimą. Laiško pabaigoje majoras ragino Lotoną neprarasti budrumo ir gyrė už ištikimą tarnybą, uolumą ir didžią narsą.

— Baisiai dėkingas už dėmesį, majore Danvudi,— sumurmėjo kapitonas ir, nusviedęs šalin laišką, pradėjo žingsniuoti po kambarį, malšindamas savo susierzinimą.— Ką ir bekalbėti, gerą suradote sargybinį! Tik pagalvokite, kas čia per tarnyba: aš privalau saugoti suvaikėjusį, neryžtingą senuką, kuris ir pats nežino, ar jis už mus ar už mūsų priešus; keturias moteris, kurių trys šiaip jau nebiaurios, bet toli gražu netrokšta mano draugystės, o ketvirtoji, nors ir meilinga, tačiau jau seniai persirito per ketvirtą dešimtį; keletą juodukų; plepią ekonomę, kuri be paliovos tarška apie auksą ir skurdžius, gerus ir blogus ženklus, ir, galiausiai, vargšelį Džordžą Singltoną. Na, kągi, draugui nelaimėje reikia padėti, ir aš pasistengsiu padaryti viską, kas mano galioje.

Užbaigęs šį monologą, kapitonas atsisėdo ir pradėjo švilpauti, norėdamas įtikinti save, kad jam nusispiauti į visa tai, kai staiga, neatsargiai ištiesęs batuotą koją, jis stumtelėjo gertuvę, kurioje buvo jo degtinės atsargos. Jis vikriai sučiupo medinę plėčką ir, dėdamas ją į vietą, pastebėjo ant suolo laiškelį. Išskleidęs jį, Lotonas perskaitė: *„Mėnulis nepatekės iki vidurnakčio — pats tinkamiausias laikas tamsiems darbams."* Negalėjo būti jokios abejonės: laiškelį rašė ta pati ranka, kuri neseniai išgelbėjo jį nuo pasislėpusio žudiko, ir kapitonas ėmė mąstyti apie šiuos du perspėjimus, stengdamasis suprasti, kodėl prekeivis

pastaruoju metu pradėjo taip globoti savo aršiausią priešą. Lotonas žinojo, kad Berčas — anglų šnipas. Jis perdavė anglų kariuomenės vyriausiajam vadui amerikiečių dalinio žygio maršrutą — tai buvo aiškiai įrodyta teisme, kur jį teisė už akių. Tiesa, laimingo atsitiktinumo dėka, Berčo išdavystė neturėjo pražūtingų pasekmių: Vašingtonas davė įsakymą atitraukti tą pulką prieš pasirodant anglams, ir jiems nepavyko jo atkirsti, vis dėlto tai nė kiek nemažino jo nusikaltimo. „Gal būt,— mąstė dragūnas,— jis nori su manim susidraugauti, kad jo negaudyčiau? Bet, šiaip ar taip, vieną kartą jis manęs neužmušė, o kitą — išgelbėjo nuo mirties. Pasistengsiu ir aš jam tuo pačiu atsimokėti, tik duok dieve, kad priedermė neprieštarautų mano jausmams."

Kapitonas nežinojo, kam gresia pavojus, apie kurį buvo kalbama laiškelyje,— sodybos gyventojams ar jo paties daliniui,— tačiau buvo linkęs manyti, jog pastarajam, ir todėl nusprendė nejodinėti sutemus be palydos. Šiuos jo apmąstymus pertraukė daktaras, sugrįžęs po eilinio vizito iš „Baltosios akacijos". Sitgrivsas perdavė Lotonui namo šeimininkės kvietimą pagerbti ją savo atsilankymu ir atvykti šį vakarą į sodybą šiek tiek anksčiau, negu paprastai.

— Ėhė! — šūktelėjo dragūnas.— Matyt, jie irgi gavo laišką.

— Labai galimas daiktas,— pasakė chirurgas.— Dabar ten vieši karaliaus armijos kapelionas. Jis atvyko apsikeisti sužeistaisiais ir atsivežė pulkininko Singltono įsakymą išduoti jam sužeistus anglus. Tačiau, mano manymu, tai tikra beprotystė — tampyti sužeistuosius iš vienos vietos į kitą.

— Sakote, kad ten kapelionas? Kas jis per vienas — girtuoklis, dykūnas, besotis, galįs sušveisti viso pulko atsargas, o gal žmogus, sąžiningai einantis savo pareigas?

— Labai garbingas ir tvarkingas džentelmenas, visai ne ėdrūnas, sprendžiant iš išorės,— atsakė daktaras,— ir maldą prieš valgį kalba pagal visas taisykles.

— Jis pasiliks pas juos nakvoti?

— Žinoma, jis laukia savo belaisvių. Bet paskubėkime, Džonai, mums liko nedaug laiko. Aš dar turiu užbėgti pas sužeistuosius, kuriuos rytoj išveš, ir nuleisti kraują keliems anglams, kad jiems neprasidėtų uždegimas... Po minutės aš grįšiu.

Kapitonas Lotonas greitai užsivilko pritinkantį jo milžiniškai figūrai paradinį mundurą, po valandėlės pasirodė daktaras, ir jie abu vėl pasuko Vortonų sodybos link. Kelios poilsio dienos išėjo į naudą tiek Rounokiui, tiek ir jo šeimininkui. Dabar Lotonas, jodamas pro atmintiną uolą ir tramdydamas savo karštakraujį ristūną, trokšte troško, kad priešais jį išdygtų jo klastingasis priešas, raitas ir apsiginklavęs kaip ir jis pats. Tačiau nei priešai, nei kitokios kliūtys nesutrukdė jų kelionės, ir jie prijojo „Baltąją akaciją", kai besileidžiančios saulės spinduliai apšvietė visą slėnį ir auksu nuspalvino belapių medžių viršūnes. Kapitonas visada iš pirmo žvilgsnio pastebėdavo visas vykstančios prieš jį scenos smulkmenas, jeigu tik jos nebūdavo kruopščiai užmaskuotos, ir, vos peržengęs slenkstį, jis iš karto suvokė daugiau, negu Sitgrivsas būtų pamatęs per visą dieną. Mis Peiton pasveikino juos malonia šypsena, reiškiančia ne tik įprastinį mandagumą, bet ir kur kas gilesnius jausmus. Frensis, apsiašarojusi ir susijaudinusi, neramiai vaikščiojo po kambarį, o misteris Vortonas sutikinėjo svečius prie durų, pasidabinęs aksomine liemene, kuri nebūtų padariusi gėdos ir pačiai puošniausiai svetainei. Pulkininkas Velmiras vilkėjo karaliaus gvardiečio uniformą, o Izabelė Singlton — šviesią spalvingą suknią, nors jos veidas anaiptol nespindėjo šventiška nuotaika. Sėdintis šalia jos brolis įdėmiai sekė visa, kas darėsi aplinkui, jo akys žibėjo, skruostai degė, ir jis nėmaž nepanėšėjo į ligonį. Nors dar tik trys dienos praėjo, kai jis pakilo iš lovos, daktaras Sitgrivsas, įsistebeilijęs į svetainėje susirinkusią draugiją, užmiršo pabarti jį už neatsargumą. Vienas tik kapitonas Lotonas užsilaikė ramiai ir oriai, tarsi jo stiprių nervų negalėtų paveikti jokios staigmenos. Jis mandagiai visiems nusilenkė, ir visi jam atsakė tuo pačiu; paskui, persimetęs keliais žo-

džiais su kiekvienu įnamiu, jis priėjo prie chirurgo, kuris stovėjo nuošalėj visiškai suglumęs, stengdamasis atsitokėti iš nuostabos.

— Džonai,— šnibžtelėjo jis kapitonui, staiga apimtas smalsumo,— ką reiškia šios iškilmės?

— Tą, kad jūsų peruką ir mano juodus plaukus derėtų pabarstyti žiupsniu miltų iš Betės Flenegan atsargų; tik dabar jau per vėlu, ir mums teks pulti mūšin taip, kaip stovim.

— Žiūrėkite, štai ir kapelionas, apsisiautęs teologijos daktaro mantija. Ką gi jis darys?

— Apkeis sužeistuosius,— atsakė kapitonas.— Amūro sužeistieji turi susitikti su šiuo dievaičiu, suvesti su juo sąskaitas ir prižadėti niekada daugiau nekentėti nuo jo strėlių.

— Šit kaip!— ištarė chirurgas, pridėjęs pirštą prie nosies. Jam viskas pradėjo aiškėti.

— Kokia gėda, kad mes leidžiame sumuštam didvyriui, ir dar priešui, pagrobti vieną iš žavingiausių gėlių, išaugusių mūsų žemėje,— sumurmėjo Lotonas.— Tokia gėlelė turėtų papuošti šauniausio vyro krūtinę!

— Jeigu jis bus toks pat įnoringas vyras, koks buvo pacientas, tai bijau, Džonai, kad jo žmonai bus nesaldus gyvenimas.

— Na ir gerai!— atsakė pasipiktinęs kapitonas.— Jeigu ji išsirinko vyrą iš tėvynės priešų, tegu susipažįsta su tų atėjūnų dorybėmis.

Jų pokalbį nutraukė priėjusi mis Peiton, kuri pranešė, kad jie kviečiami dalyvauti jos vyresniosios dukterėčios ir pulkininko Velmiro sutuoktuvių ceremonijoje. Abu džentelmenai nusilenkė, o geroji teta, visada stovėjusi padorumo sargyboje, pridūrė, jog tai sena pažintis, o ne staigiai suliepsnojusi aistra. Atsakydamas Lotonas dar mandagiau nusilenkė.

Mis Peiton oriai išėjo iš kambario atvesti nuotakos. Atėjo valanda, kai, amerikiečių papročiu, jaunieji turi prisiekti vienas kitam amžiną ištikimybę. Įkandin tetos į svetainę įėjo Sara, visa išraudusi ir susijaudinusi. Vel-

miras pripuolė prie jos ir paėmė už rankos, kurią ji ištiesė, nukreipusi galvą į šalį. Atrodė, jog anglų pulkininkas tik dabar dorai tesuprato, kokią svarbią rolę jam teks suvaidinti artėjančioje ceremonijoje. Iki tol jis buvo išsiblaškęs ir kažko sunerimęs, tačiau dabar jo veidas bylojo, kad jis tvirtai tiki savo laime, o visa kita, matyt, nublanko prieš spinduliuojantį jo nuotakos grožį. Svečiai pakilo, ir kapelionas jau atvertė šventąją knygą, kai staiga visi pastebėjo, kad trūksta Frensis. Mis Peiton nuėjo ieškoti jaunesniosios dukterėčios ir surado ją miegamajame, visą apsiašarojusią.

— Eime, mieloji, ten tik mūsų ir telaukia,— švelniai pasakė teta, paėmusi mergaitę už rankos.— Pasistenk nusiraminti ir tinkamai pagerbti savo seserį ir jos išrinktąjį.

— Ar jis... argi jis vertas jos?

— O kaipgi gali būti kitaip?— atsakė mis Peiton.— Juk jis tikras džentelmenas ir drąsus karys, nors jam ir nepasisekė. Tikrai, brangioji, jis apdovanotas visomis savybėmis, kurios gali padaryti moterį laimingą.

Išsiverkusi ir palengvinusi širdį, Frensis sutelkė visą savo ryžtą ir, nuėjusi apačion, prisijungė prie draugės. Tuo tarpu dvasininkas, idant užpildytų nejaukią pauzę, uždavė keletą klausimų jaunikiui ir į vieną jų gavo didžiai nepatenkinamą atsakymą. Velmirui teko prisipažinti, kad jis nepasirūpino sutuoktuvių žiedu, o, kaip pareiškė kapelionas, be žiedo neįmanoma atlikti vestuvinių apeigų. Dvasininkas kreipėsi į misterį Vortoną, ir šis patvirtino jo žodžių teisingumą; beje, senukas būtų atsakęs neigiamai, jei būtų pajutęs, kad iš jo laukia neigiamo atsakymo. Besvarstant šį keblų klausimą, į kambarį įėjo mis Peiton ir Frensis. Daktaras Sitgrivsas priėjo prie tetos ir, vesdamas ją prie krėslo, pasakė:

— Pasirodo, meldžiamoji, kad nepalankios aplinkybės sutrukdė pulkininkui Velmirui apsirūpinti visais papuošalais, kuriuos pagal papročius, senovės priesakus ir bažnytinius kanonus būtina turėti kiekvienam, trokštančiam garbingai susituokti.

Mis Peiton permetė ramiu žvilgsniu sumišusį jaunikį ir, nusprendusi, kad jis apsirėdęs pakankamai puošniai, atsižvelgiant į karo metą ir vedybų staigumą, atsisuko į daktarą ir klausiamai pažiūrėjo, tarsi prašydama paaiškinti.

Chirurgas suprato jos nebylų klausimą ir tučtuojau ėmė gražbyliauti.

— Visų priimta nuomone,— pasakė jis,— širdis yra kairėje kūno dalyje ir todėl organai, esantys kairėje pusėje, yra glaudžiau susiję su šiuo taip vadinamu gyvybės centru, negu tie, kurie yra dešinėje pusėje. Tačiau taip galvoti gali tik tas, kas nežino žmogaus kūno anatomijos. Remiantis šia klaidinga nuomone, manoma, kad kairiosios rankos bevardis pirštas pasižymi nepaprasta galia, kurios neturi joks kitas šio pirštuoto organo narys. Štai kodėl per sutuoktuvių ceremoniją jį suveržia lanku arba žiedu, tarsi norėdami prikaustyti meilės jausmą, nors jį daug tvirčiau prikausto moteriškas žavesys.

Užbaigęs šią oraciją, chirurgas jausmingai pridėjo ranką prie širdies ir nusilenkė vos ne ligi žemės.

— Nesu tikra, sere, kad teisingai supratau jūsų mintį,— pasakė misis Peiton, ir jos nenuovokumas buvo visiškai suprantamas.

— Nėra žiedo, meldžiamoji, o sutuoktuvėms reikalingas žiedas.

Kai tik daktaras aiškiau išreiškė savo mintį, mis Peiton suvokė, į kokią keblią padėtį jie pakliuvo. Ji atsigręžė ir pažvelgė į savo dukterėčias: Frensis akyse ji perskaitė slaptą džiūgavimą, kas jai labai nepatiko, o Saros veide — didį sumišimą, kurio priežastis rūpestingajai tetai buvo visiškai aiški. Visos trys moterys tą akimirką nejučiomis prisiminė, kad velionės misis Vorton vestuvių žiedas ramiai guli tarp kitų jos brangenybių slaptavietėje, kuri jau seniai buvo įrengta, idant apsaugojus šeimos turtą nuo siaučiančių grafystėje plėšikų ir marodierių. Šiame rūsyje nakčiai buvo slepiamas stalo sidabras ir visa, kas tik šiuose namuose buvo vertingo; ne vienus metus ten pragulėjo ir visų užmirštas žiedas. Tačiau nuo neatmena-

mų laikų buvo priimta, kad sutuoktuvių žiedą atneša jaunikis, ir misis Peiton nieku būdu nebūtų sutikusi išsižadėti senų papročių šia iškilminga proga; žinoma, tik tol, kol jaunikis neišpirks padarytos nuoskaudos priderama nerimo ir atgailos doze.

Taigi, visos trys nuslėpė šio žiedo buvimą: teta — saugodama moterišką garbę, nuotaka — gėdydamasi apie tai kalbėti, o Frensis — džiaugdamasi, kad šis sąmyšis vienaip ar kitaip nukels sesers sutuoktuves vėlesniam laikui. Daktarui Sitgrivsui pirmajam teko sudrumsti nejaukią tylą.

— Meldžiamoji, jeigu paprastas žiedelis, kadaise priklausęs mano seseriai...— Jis sutriko ir kostelėjo.— Jeigu šis žiedelis pasirodytų vertas tokios garbės, jį nesunku būtų gauti: jis guli mano kambaryje Keturiuose Kampuose, ir aš neabejoju, kad jis tiktų piršteliui, kuriam jo taip reikia. Mano velionė sesuo ir mis Vorton labai panašios... hm... ūgiu ir kūno sudėjimu. O juk visų gyvų sutvėrimų anatomijoje galima pastebėti tas pačias proporcijas.

Mis Peiton žvilgsnis priminė pulkininkui Velmirui jo pareigą, ir jis, pašokęs nuo kėdės, karštai padėkojo daktarui ir pasakė, jog šis jam padarytų didžiausią paslaugą, jeigu parūpintų žiedą. Chirurgas ceremoningai nusilenkė ir išėjo, ketindamas išpildyti savo pažadą ir nusiųsti ką nors į kaimą. Teta nesulaikė jo, tačiau jai nepatiko, kad pašaliniai kišasi į šeimos reikalus, ir todėl, išėjusi paskui daktarą, ji paprašė nusiųsti žiedo Cezarį, o ne kurį nors iš Sitgrivso vyrų. Keitei Heins buvo paliepta atvesti negrą į gretimą kambarį, ir mis Peiton kartu su daktaru nuėjo ten duoti jam reikalingų nurodymų.

Misteris Vortonas davė sutikimą skubotoms Saros ir Velmiro vedyboms, ir dar tokiu metu, kai jo šeimos nario gyvybė buvo pavojuje, tik todėl, kad bijojo, jog šalyje viešpataujanti suirutė gali sukliudyti įsimylėjėliams dar kartą susitikti, ir, be to, širdies gilumoje nuogąstavo, kad sūnaus žuvimas priartins jo mirtį ir dukterys pasiliks be globėjo. Nors mis Peiton ir suprato brolio norą pasinaudoti atsitiktiniu dvasininko apsilankymu, ji vis dėlto nemanė, jog būtina apskelbti būsimas vedybas visiems kai-

mynams, net jeigu ir būtų turėjusi tam laiko; štai kodėl dabar jai atrodė, kad ji praneša negrui ir ekonomei didžiulę paslaptį.

— Cezari,— pradėjo ji šypsodamasi,— turiu tau pasakyti, jog tavo jaunoji šeimininkė, mis Sara, šį vakarą tuokiasi su pulkininku Velmiru.

— Man regis, aš tą anksčiau pastebėjau,— geraširdiškai krizendamas pasakė Cezaris.— Senas negras mato, kai jaunoji mis turi ką galvoje.

— Žinai, Cezari, tu iš tiesų daug pastabesnis, negu aš maniau. Na, bet jeigu tu jau įspėjai, kam mums prireikė tavo paslaugų, tai išklausyk šio džentelmeno nurodymus ir padaryk viską lygiai taip, kaip jis pasakys.

Negras pagarbiai atsisuko į daktarą, kuris prabilo šitaip:

— Cezari, tavo šeimininkė jau papasakojo tau apie svarbią ceremoniją, kuri netrukus įvyks šioje buveinėje, tačiau mums trūksta lanko arba žiedo, kurį reiktų užmauti ant piršto nuotakai. Toks jau senovinis paprotys, jį ir po šiai dienai galima rasti daugelio krikščionių bažnyčios šakų vestuvinėse apeigose, ir netgi kunigą šventinant į vyskupus, neapsieinama be žiedo, nes tai irgi tam tikros vedybos, kaip tu, be abejo, supranti.

— Gal masa daktaras dar kartą pakartos savo žodžius,— pertraukė jį senasis negras, kuriam protas staiga aptemo kaip tik tuo metu, kai Sitgrivsas taip palankiai atsiliepė apie jo išmonę.— Aš tikriausiai viską įsiminsiu iš antro karto.

— Iš akmens sviesto neišspausi, Cezari, todėl aš sutrumpinsiu savo nurodymus. Jok į Keturis Kampus ir įteik šį raštelį seržantui Holisteriui arba misis Elžbietai Flenegan; vienas iš jų perduos tau taip reikalingą vedybinės meilės užstatą, ir tada tu grįši namo.

Laiške, kurį chirurgas, baigęs kalbėti, įdavė juodajam pasiuntiniui, buvo rašoma:

Jeigu Kainderis nebekarščiuoja, pavalgydinkite jį. Vatsonui nuleiskite dar tris uncijas kraujo. Apieškokite li-

gonine, kad toji Flenegan nebūtų atnešusi alkoholio. Džonsonui perriškite žaizdas ir pakeiskite budintį Smitą. Per šio laiško įteikėją atsiųskite žiedą, kabantį ant mano laikrodžio grandinėlės,— aš palikau jį, kad ligoniams laiku būtų duodami vaistai.

Arčibaldas Sitgrivsas
Medicinos daktaras, dragūnų pulko chirurgas

— Cezari,— pasakė Keitė, pasilikusi viena su negru,— įsidėk žiedą į kairę kišenę, nes ji arčiau širdies, ir jokiu būdu nemėgink prisimatuoti žiedo ant savo piršto — tai atneša nelaimę.

— Prisimatuoti žiedą?— šūktelėjo negras, išskėtęs savo kaulėtus pirštus.— Ir jūs galvojate, kad mis Sali žiedas užlįs senajam Cezariui ant piršto?

— Nesvarbu, užlįs ar neužlįs,— atsakė ekonomė,— tačiau užsimauti svetimą sutuoktuvių žiedą po vestuvių — blogas ženklas, o prieš vestuves tai dar pavojingiau.

— Sakau jums, Keite, aš ir nemaniau mauti jokio žiedo.

— Tai keliauk, Cezari, ir žiūrėk — neužmiršk kairės kišenės. O kai josi pro kapines, būtinai nukelk skrybėlę. Ir negaišk: aš esu tikra, kad niekas taip neiškamuoja, kaip sutuoktuvių laukimas, kai jau esi tvirtai nutaręs tuoktis.

Lydimas tokių pamokymų, Cezaris išėjo iš namų ir netrukus jau tvirtai sėdėjo balne. Kaip ir visi jo rasės atstovai, negras iš jaunų dienų mokėjo puikiai joti, tik po šešių dešimčių žiemų jo afrikietiškas kraujas kiek atvėso. Naktis buvo tamsi, ir žvarbus lapkričio vėjas nykiai kaukė slėnyje. Pasiekęs kapines, Cezaris nusiėmė skrybėlę nuo savo pražilusios galvos ir su prietaringa baime ėmė dairytis aplinkui, laukdamas kiekvieną akimirką pasirodant šmėklų iš ano pasaulio. Buvo pakankamai šviesu, ir jis įžiūrėjo kažkokią visai žemišką žmogystą, sėlinančią tarp antkapių ir, matyt, ketinančią išeiti į vieškelį. Nei protas, nei filosofija neįstengia kovoti su betarpiškais įspūdžiais, o vargšas Cezaris neturėjo net šių nepatikimų sąjungininkų. Bet kadangi jis tvirtai sėdėjo ant misterio Vortono kinkomojo arklio, tai, ilgai nemąstydamas, pri-

gludo prie jo nugaros ir atleido vadeles. Kalneliai, giraitės, uolos, tvoros ir namai ėmė skrieti pro jį žaibo greitumu, ir negras pradėjo svarstyti, kur ir kokių galų jis lekia kaip galvon daužtas, kai arklys jau išbėgo ant kryžkelės, ir prieš jį išdygo visoje savo grožybėje aptriušęs „Flenegan viešbutis". Išvydęs linksmai besikūrenančią ugnelę, negras suprato, kad pasiekė žmogaus gyvenamą vietą, ir vėl pabūgo tų kraugerių virginiečių. Vis dėlto jis privalėjo atlikti pavestą uždavinį, taigi, nulipęs ant žemės, pririšo apsiputojusį arklį prie tvoros ir atsargiai nutykino prie lango, norėdamas ištirti padėtį.

Priešais liepsnojantį židinį sėdėjo seržantas Holisteris ir Betė Flenegan, gausiai vaišindamiesi stipriu gėrimėliu.

— Sakau jums, mielas seržante,— pasakė Betė, akimirka atitraukusi lūpas nuo puodelio,— negaliu patikėti, kad ten buvo kas nors kitas, o ne prekeivis. Na, pasakykite, kurgi buvo sieros kvapas, kur sparnai, uodega ir kanopos? Ir be to, seržante, negerai sakyti vienišai moteriškei, kad ji miegojo vienoje lovoje su Liucipieriumi.

— Tas nesvarbu, misis Flenegan, jeigu tik paskui jūs išvengsite jo ilčių ir nagų,— atsakė senasis kareiva ir sriūbtelėjo iš puodelio geroką gurkšnį.

Šio pokalbio pakako įtikinti Cezarį, kad pora prie židinio jam beveik nepavojinga. Negrui nuo šalčio jau ėmė barškėti dantys, ir jis labai panūdo užeiti į tą šiltą kambarį. Atsargiai prisiartinęs prie durų, jis vos girdimai pabarbeno. Pasirodęs tarpdury Holisteris su ištrauktu iš makščių kardu rankoje ir šiurkščiai pasiteiravęs, ko čia kam reikia, nėmaž nenumalšino Cezario nerimo, tačiau baimė jam suteikė jėgų šiaip taip paaiškinti savo misiją.

— Įeik,— pasakė seržantas ir, ištempęs negrą į šviesą, įtariai jį apžiūrėjo.— Įeik ir duok šen savo laiškus. Žinai slaptažodį?

— Nežinau, kas tai per daiktas,— atsakė Cezaris, virpėdamas kaip epušės lapas.— Masa atsiuntė mane ir kalbėjo daug dalykų, bet aš mažai ką supratau.

— Kas tave čia atsiuntė?

— Pats masa daktaras, ir negras šuoliavo kaip patrakęs, jis visada greitai pildo daktaro įsakymus.

— Tai juk daktaras Sitgrivsas, jis pats niekada nežino slaptažodžio! Patikėk, vyruti, jeigu tai būtų buvęs kapitonas Lotonas, jis tikrai nebūtų pasiuntęs tavęs čia, pro sargybinį, ir nepasakęs slaptažodžio; tu lengvai galėjai gauti kulką į savo makaulę, ir, žinia, tas būtų žiauru tavo atžvilgiu. Nors tu ir juodas, aš ne iš tų, kurie mano, kad negras neturi sielos.

— Žinoma, negras turi tokią pat sielą, kaip ir baltasis,— pasakė Betė,— eikš čia, seni, ir pasišildyk senus kaulus prie mūsų ugnelės. Aš tikra, kad Gvinėjos negras taip mėgsta šilumą, kaip kareivis — degtinę.

Cezaris tylėdamas pakluso. Tuo tarpu Holisteris pažadino berniuką mulatą, miegojusį ant suolo tame pačiame kambaryje, ir nusiuntė su daktaro laišku į pastatą, kuriame gulėjo sužeistieji.

— Še, imk,— pasakė Betė, atkišusi Cezariui puodelį gėrimo, kuriuo ji taip dažnai mėgavosi.— Išgerk, suodžiau, gurkšnelį: tai sušildys tavo juodą sielą ir nuodėmingą kūną ir priduos drąsos jojant atgalios.

— Dar kartą sakau jums, Elžbieta,— tarė seržantas,— negrų sielos tokios pat, kaip mūsų. Kiek kartų girdėjau gerąjį misterį Vaitfildą sakant, kad danguje niekas nekreipia dėmesio į odos spalvą. Todėl, savaime suprantama, šio negro siela tokia pat balta, kaip ir mano arba pačio majoro Danvudžio.

— Aišku, kad tokia pat!— šūktelėjo įkaitęs Cezaris.

— Kaip ten bebūtų, majoras turi gerą sielą,— atsiliepė markitantė.— Ji švelni, bet kartu ir drąsi; jūs irgi patvirtinsite mano žodžius, seržante, ar ne?

— Kai dėl sielų, tai apie jas gali spręsti tik tas, kas stovi aukščiau paties Vašingtono,— atsakė seržantas,— tačiau galiu pridurti, kad majoras Danvudis ne iš tų džentelmenų, kurie šaukia: „Pirmyn, vyrai!", o iš tų, kurie sako: „Paskui mane, vyrai!" Ir, jeigu vargšas dragūnas pritrūko pentino ar žąslų, arba pakinktai nusidėvėjo, ma-

joras niekada nepagailės sidabro ir padengs nuostolius, dažniausiai iš savo paties kišenės.

— Tai ko jūs čia drybsote, kai tiems, kurie jam taip brangūs, gresia baisus pavojus?— staiga nuaidėjo kažkieno skardus balsas.— Ant žirgų, ant žirgų ir lėkite pas kapitoną! Griebkite ginklus ir jokite greičiau, kitaip bus per vėlu!

Šis netikėtas įsiveržimas sukėlė sąmyšį išgertuvininkų tarpe. Cezaris tučtuojau pasitraukė atatupstas prie židinio ir pasiliko ten, nepaisydamas kaitrios ugnies, kuri kaip mat būtų suspirginusi baltąjį. Seržantas Holisteris skubiai vietoje apsisuko ir čiupo už kardo, kurio ašmenys blykstelėjo it žaibas liepsnos šviesoje; tačiau pamatęs, kad ant išeinančių į kiemą durų slenksčio stovi prekeivis, jis pradėjo pamažu trauktis atgal į negro užimtą poziciją, nes kareivio instinktas liepė jam telkti pajėgas vienoje vietoje. Betė liko viena prie išklibusio stalo.

— Dievaži,— sušuko ji,— gerai, kad jūs užėjote, misteri prekeivi, arba misteri Berčai, arba misteri Liucipieriau, ar kaip ten jūs vadinatės! Šiaip ar taip, jūs — sąžiningas velnias, ir aš džiaugiuosi, kad jums pritiko mano sijonai. Eikit šen, susišildykit prie ugnelės; seržantas Holisteris jūsų nepalies, jis bijos, kad paskui jam neiškrėstumėte kokios šunybės, tiesa, mano mieliausias seržante?

— Eik šalin, nelabasai!— šūktelėjo senasis kareiva, vis arčiau glausdamasis prie Cezario ir traukdamas nuo ugnies tai vieną, tai kitą apsvilusią koją.— Nešdinkis iš čia geruoju! Nerasi čia nė vieno, kuris sutiktų tau tarnauti, ir be reikalo tu lendi prie tos moters. Dievo apvaizda išgelbės ją nuo tavo nagų.— Seržantas liovėsi garsiai kalbėjęs, tačiau jo lūpos vis dar tyliai krutėjo, ir retkarčiais iš jų išsprūsdavo padriki maldos žodžiai.

Betei galva visai apdujo, ir ji menkai tesuprato, ką norėjo pasakyti jos sugėrovas, bet čia jai dingtelėjo nauja mintis, ir ji sušuko:

— O jeigu jam manęs prireikė, tai kas čia tokio, mieldžiamieji? Argi aš ne vieniša našlė ir argi negaliu elgtis, kaip man patinka? Nors jūs man ir šnekėjote apie savo

jausmus, seržante, tačiau aš jų kažkodėl nepastebiu. Kaip ten bebūtų, misteris Liucipierius gali kalbėti ką tik nori, ir, žinoma, aš jį mielai išklausysiu.

— Patylėk, moteriške,— pasakė prekeivis,— o tu, paikas žmogau, čiupk ginklą, šok ant arklio ir lėk į pagalbą savo karininkui, jei esi vertas reikalo, kuriam tarnauji, ir jei nenori suteršti savo munduro.

Čia prekeivis dingo iš akių taip staigiai, kad apglumusi trejukė net nesusigaudė, į kurią pusę jis nubėgo. Išgirdęs seno pažįstamo balsą, Cezaris išlindo iš kampo ir narsiai prisiartino prie tos vietos, kur Betė ryžtingai gynė savo pozicijas, nors akyse jai rodėsi miglos.

— Aš noriu sustabdyti Harvį,— pasakė negras.— Jeigu mums pakeliui, aš norėčiau joti drauge. Nemanau, kad Džonis Berčas padarytų ką bloga savo tikram sūnui.

— Nelaimingas kvaily!— šūktelėjo seržantas, įkvėpęs didoką gurkšnį oro ir vėl atgavęs žadą.— Nejaugi tu manai, kad tas sutvėrimas turėjo kūną ir kraują?

— Kūno Harvis tikrai nedaug teturi, tačiau jo galva labai protinga,— atšovė negras.

— Žinote ką, mielas seržante,— sušuko markitantė,— paklausykite nors kartą sveiko proto ir padarykite taip, kaip pataria išmanantis žmogus: sušaukite savo vyrukus ir jokite pas kapitoną Džeką; atsimenate, brangusis, kaip aną dieną jis liepė jums būti pasiruošusiems atlėkti, vos tik jis duos ženklą.

Išlenkęs dar vieną stikliuką, seržantas ėmėsi vykdyti nutarimą, kurį buvo padaręs vien tik iš baimės supykdyti kapitoną, ir sušaukė dvylika vyrų, paliktų jo žinioje. Tuo metu pasirodė berniukas, nešinas žiedu, kurį Cezaris rūpestingai paslėpė liemenės kišenėje prie pat širdies; po to jis sėdo ant balno, užmerkė akis, įsikibo savo ristūnui už karčių ir nudūmė strimagalviais, nieko nematydamas ir negirdėdamas; jis atsipeikėjo tik tuomet, kai žirgas sustojo ten, iš kur buvo išvykęs — prie šiltos arklidės durų.

XXII SKYRIUS

Susirinkę misterio Vortono namuose svečiai, laukdami Cezario, ištisą valandą nejaukiai žvalgėsi vieni į kitus; negro žirgas taip nuostabiai eikliai šuoliavo, kad kelionė už keturių mylių ir grįžimas po ką tik aprašytų įvykių truko ne ilgiau, kaip aukščiau paminėtą laiko tarpą.

Ši netikėta sugaištis, nutolinusi džiaugsmingą įvykį, labiausiai erzino anglų pulkininką, ir jo veidas be perstojo mainėsi; tuo tarpu šalia sėdinti Sara, atrodo, naudojosi proga, kaupdama jėgas artėjančiai ceremonijai. Galų gale, po ilgos ir nemalonios tylos daktaras Sitgrivsas kreipėsi į mis Peiton, šalia kurios jam buvo pavykę įsitaisyti.

— Vedybos, meldžiamoji, dievo ir žmonių akivaizdoje laikomos šventu dalyku, ir galima tvirtinti, kad šiais laikais jos neprieštarauja gamtos ir proto dėsniams. Senovės tautos, toleruodamos daugpatystę, pažeisdavo gamtoje egzistuojančią tvarką ir tokiu būdu pasmerkdavo tūkstančius žmonių kančioms; tačiau, besivystant mokslui, visuomenėje įsivyravo išmintingas požiūris, pagal kurį vyras gali turėti tik vieną žmoną.

Velmiras metė į daktarą kupiną apmaudo žvilgsnį, iškalbingai bylojantį, kad jam šis pokalbis nuobodus ir šlykštus. Tuo tarpu mis Peiton šiek tiek sumišo ir, tarsi bijodama paliesti uždraustą temą, atsakė:

— Aš įsitikinusi, sere, kad už dorovės taisykles šioje srityje turime būti dėkingi krikščioniškai religijai.

— Teisybė, meldžiamoji, apaštalų laiškuose pasakyta, kad tiek vyrai, tiek moterys privalo paklusti šiam dėsniui. Tačiau kokią įtaką turi daugpatystė šventam gyvenimui? Reikia manyti, kad šį klausimą išmintingai išsprendė Povilas, kuris buvo didžiai mokytas vyras ir, matyt, šia svarbia tema dažnai kalbėdavosi su Luku, o šis, kaip visiems žinoma, daug dėmesio skyrė medicinai. . .

Sunku pasakyti, kur būtų nunešęs Sitgrivsą lakios vaizduotės skrydis, jeigu jo gražbyliavimo nebūtų pertraukęs kapitonas Lotonas, kuris iki šiol atidžiai visus stebėjo, netardamas nė žodžio, staiga šiurkščiai paklausė:

— Sakykite, pulkininke Velmirai, kaip Anglijoje baudžiama dvipatystė?

Velmiras krūptelėjo, ir jo lūpos pabalo. Vienok, tuoj pat susivaldęs, jis atsakė mandagiai, kaip ir dera laimingam jaunikiui:

— Mirties bausme — visai pelnytai už tokį nusikaltimą.

— Taip, mirties bausme ir lavono skrodimu,— patvirtino chirurgas.— Įstatymas retai praleidžia progą išpešti nors kiek naudos iš nusikaltėlio. Vis dėlto dvipatystė — baisus nusikaltimas!

— Baisesnis už viengungystę?— paklausė Lotonas.

— Žinoma, baisesnis,— nesumišęs atsakė atviraširdis chirurgas.— Tas, kuris pasilieka nevedęs, gali pašvęsti gyvenimą mokslui ir, užuot gausinęs savo giminę, gausinti žmonijos žinias. Tačiau niekšas, kuris panaudoja piktam romumą ir lengvatikybę, iš prigimties būdingą moteriškajai lyčiai, padaro sunkią nuodėmę ir dar papildo ją biauria apgavyste.

— Iš tiesų, sere, damos jums be galo dėkingos už tai, kad kvailumą laikote jų prigimta savybe.

— Kapitone Lotonai, vyras yra daug tvirčiau sudėtas už moterį. Jo nervai ne tokie jautrūs, visas organizmas ne toks lankstus ir minkštas. Taigi, kas čia nuostabaus, jei moteris daugiau linkusi ieškoti paspirties savo partneryje, negu priešingos lyties atstovas.

Velmirui, atrodo, pritrūko kantrybės klausytis tokio nekuklaus pokalbio: jis pašoko ir ėmė susierzinęs žingsniuoti po kambarį. Užjausdamas jį, dvasininkas, kantriai laukęs sugrįžtant Cezario, nukreipė kalbą į kitą pusę, o po keleto minučių atkako ir negras. Jis įteikė daktarui Sitgrivsui raštelį, kuriame buvo trumpai pranešta, kad daktaro nurodymai išpildyti, o žiedas nusiųstas su negru. Ir Cezaris nedelsdamas atidavė jį daktarui. Valandėlę chirurgas stovėjo, žiūrėdamas į aukso žiedelį, ir liūdesio šešėlis aptemdė jo veidą. Paskui jis priėjo prie Saros ir, maudamas žiedą ant jos piršto, pasakė:

— Toji, kuriai jis buvo skirtas, jau seniai guli kape, o jaunuolis, padovanojęs jį, neilgai trukus nusekė paskui

jos šventą sielą. Imkite šį žiedą, mis Sara, ir duok dieve, kad jis atneštų jums tokią laimę, kokios jūs esate verta.

Sarą net šaltis nukrėtė nuo tokio daktaro jausmų išsiliejimo, bet čia Velmiras pasiūlė jai ranką, nuvedė prie dvasininko, ir ceremonija prasidėjo. Nuaidėjus pirmiesiems šių įspūdingų apeigų žodžiams, kambaryje stojo mirtina tyla. Dievo tarnas perskaitė maldas ir iškilmingus priesakus, išklausė abipusius jaunųjų ištikimybės įžadus, po kurių reikėjo apsimainyti žiedais. Tačiau per sambrūzdį ir susijaudinimą žiedas taip ir liko ant to piršto, ant kurio jį buvo užmovęs Sitgrivsas. Po neilgos sugaišties dvasininkas jau buvo beketinąs atnaujinti ceremoniją, kai staiga į kambarį įsiveržė kažkoks žmogus ir tučtuojau sustabdė jį. Tai buvo prekeivis. Jo akys žvelgė su karčia ironija, o ranka, ištiesta dvasininko link, tarsi draudė jam tęsti jungtuvių apeigas.

— Kaip gali pulkininkas Velmiras gaišti čia brangų laiką, kai jo žmona, norėdama su juo pasimatyti, perplaukė vandenyną? Naktys nūnai ilgos, kelią apšviečia mėnesiena,— po kelių valandų jis pasiektų miestą!

Apstulbintas šio netikėto įsikišimo, Velmiras valandėlę neteko žado. Berčo veidas ir keisti žodžiai nenugąsdino Saros; bet, vos tik atsipeikėjusi iš nustebimo, ji nukreipė klausiamą žvilgsnį į tą, kuriam ką tik prisiekė amžiną ištikimybę. Jo akyse ji perskaitė, kad visa, ką pasakė Berčas,— žiauri tiesa. Kambarys pradėjo suktis pašėlusiu greičiu, ir ji be sąmonės nugriuvo ant tetos rankų. Moterims būdingas įgimtas drovumas, kartais nugalintis visus kitus jausmus, ir apalpusi nuotaka buvo tučtuojau išnešta į kitą kambarį. Svetainėje liko vieni vyrai.

Pasinaudojęs visuotiniu sąmyšiu, prekeivis dingo taip greitai, kad niekas nesuspėjo nė pagalvoti apie jo persekiojimą. Velmiras stovėjo kaip įkastas vidury kambario, varstomas pikta lemiančių akių.

— Tai melas, šlykštus melas!— sušuko jis, trenkęs sau į kaktą.— Aš niekada nepripažinau tos moters pretenzijų, ir net mano šalies įstatymai neprivers manęs to padaryti.

— O ką sako dievo įstatymai ir jūsų sąžinė?— paklausė Lotonas.

— Bepigu jums, sere, šaipytis,— atsakė pasipūtęs Velmiras, traukdamasis atgal link išėjimo.— Jūsų padėtis dabar pranašesnė už mano. Tačiau ateis laikas...

Jis jau buvo prie durų, kai lengvas smūgis per petį privertė jį atsigręžti. Kapitonas Lotonas, reikšmingai šypsodamasis, pamojo jam sekti įkandin jo. Dabar Velmirui buvo vis tiek kur eiti, kad tik išvengus kupinų paniekos ir neapykantos žvilgsnių, nukreiptų į jį iš visų pusių. Tylėdami jie nužingsniavo prie arklidės, ir čia Lotonas šūktelėjo:

— Išveskite Rounokį!

Tuoj pat pasirodė kareivis, vedinas pabalnotu žirgu. Lotonas neskubėdamas užmetė pavadžius arkliui ant kaklo, ištraukė pistoletus iš balninio krepšio ir pasakė:

— Šie ginklai ne kartą tarnavo teisiam reikalui ir buvojo tik garbingose rankose. Tai mano tėvo pistoletai, pulkininke Velmirai. Jis puikiai jais pasinaudojo karuose su Prancūzija, o po to atidavė juos man, kad kovočiau už tėvynę. Ką gi, ar aš nepasitarnausiu tėvynei, jeigu sunaikinsiu niekšą, kuris norėjo pražudyti vieną gražiausių jos dukterų?

— Jūs man dar atsakysite už šiuos užgaulingus žodžius!— šūktelėjo Velmiras, sugriebęs ištiestą jam pistoletą.— Ir tekrenta kraujas ant tos galvos, kuri užsigeidė jį pralieti.

— Amen! Tačiau luktelkit minutėlę, sere. Jūs dabar laisvas, kišenėje turite Vašingtono pasirašytą leidimą, ir aš užleidžiu jums pirmąjį šūvį. Jeigu aš žūsiu, jums atiteks žirgas, kurio nepavys jokie persekiotojai, taigi aš patarčiau jums dumti iš čia nedelsiant, kitaip dargi Arčibaldas Sitgrivsas tversis ginklo, o iš dragūnų tai jau nė nelaukite pasigailėjimo.

— Jūs pasiruošęs?— paklausė Velmiras, griežsaid dantimis iš pykčio.

— Stokite čia, Tomai, ir pašvieskite mums. Na, šauk!

Velmiras iššovė, ir nuo kapitono antpečio nulėkė auksinė virvelė.

— Dabar mano eilė,— pasakė Lotonas, pamažu keldamas pistoletą.

— Ne, mano!— riktelėjo kažkieno balsas, ir ginklas buvo išmuštas iš kapitono rankos.— Prisiekiu pačiu šėtonu, juk čia tas pasiutęs virginietis! Čionai, vyručiai, laikykite jį! Tai bent sėkmė!

Netikėtai užkluptas ir nuginkluotas, Lotonas vis dėlto nepametė galvos. Jis suprato, jog pakliuvo į tokias rankas, iš kurių nėr ko laukti pasigailėjimo, ir, kai ant jo užgriuvo ketvertas skinerių, jis įtempė visą savo milžinišką jėgą. Trys iš jų čiupo jį už gerklės ir rankų, stengdamiesi jį suturėti, kad galėtų surišti virvėmis. Tačiau vieną jis taip tėškė į sieną, kad tas, smūgio apsvaigintas, paliko gulėti paslikas. Čia ketvirtasis stvėrė kapitoną už kojų, ir Lotonas, nepajėgdamas kovoti su visa ruja, pargriuvo ant žemės, nusitempdamas žemyn savo užpuolikus. Grumtynės buvo trumpos, bet nuožmios; skineriai keikė ir vainojo dragūną paskutiniais žodžiais, veltui šaukdami į pagalbą savo sėbrus, kurie išsproginę akis stebėjo kovą ir nedrįso prisiartinti. Buvo girdėti kažkieno sunkus kvėpavimas ir gailios dusinamo žmogaus dejonės; staiga kažkas pašoko ir galingai pasipurtęs išsvaidė į šalis įsikibusius į jį žmones.

Velmiras ir Lotono tarnas pabėgo pačioje grumtynių pradžioje: pulkininkas pasislėpė arklidėje, o kareivis puolė šaukti pagalbos, nusinešdamas su savimi žibintą, ir viskas paskendo tamsoje. Pakilęs nuo žemės žmogus šoko ant niekieno nesaugomo žirgo, iš po kanopų pasipylė žiežirbos, ir jų trumpoje šviesoje visi pamatė, kad kapitonas Lotonas lekia kaip viesulas vieškelio link.

— Ėch, jūs liurbiai, jis paspruko!— sušuko gaujos vadeiva, springdamas iš įniršio.— Šaudykite, numuškite jį nuo arklio! Šaudykite, kitaip bus per vėlu!

Nuaidėjo šūviai, ir visi, įtempę ausis, apmirė; bet veltui skineriai vylėsi išgirsti krentant galingą kūną!

— Jis nenuvirs, net jeigu mes jį ir užmušėme,— sumurmėjo vienas plėšikų.— Aš mačiau, kaip tie virginiečiai sėdi ant balno, gavę dvi ar tris kulkas į šoną. Jie net ir mirę nekrenta nuo arklio.

Staigus vėjo gūsis atnešė šuoliuojančio slėnin žirgo kanopų dundesį, ir, sprendžiant iš greičio, buvo galima pasakyti, kad jį valdo tvirta ranka.

— Jų arkliai gerai išdresiruoti ir visada sustoja, jeigu tik raitelis nukrenta,— tarė vienas iš skinerių.

— Jeigu taip, vadinasi, jis gyvas ir sveikas!— riktelėjo vadeiva ir įtūžęs trenkė muškietos buože į žemę.— Na, o dabar sukruskit! Nepraeis nė pusvalandžio, ir čia pasirodys tas šventuolis seržantas kartu su dragūnais. Gerai dar, jeigu jie nepuolė čionai, išgirdę mūsų šūvius! Vikriau į vietas ir padekite namą iš visų keturių kampų, rūkstantys griuvėsiai puikiai užslepia nešvarius darbus.

— O ką daryti su tuo pelų maišu?— paklausė kitas skineris, paspyręs koja vis dar neatsipeikėjusį draugą, kurį Lotonas buvo trinktelėjęs į sieną.— Jeigu jį gerai patrynus, gal atsigautų?

— Tegu sau voliojąsi,— pagiežingai atsakė vadeiva.— Jei būtų vyras, ne mazgotė, tai tas velnio dragūnas dabar būtų mano rankose. Na, greičiau, įeikite į namą ir padekite kambarius. Čia gerai pasipelnysime — visiems užteks ir pinigų, ir sidabrinių indų. Ir kišenes prikimšim, ir atkeršysim už viską!

Mintis apie sidabrą buvo tokia viliojanti, kad skineriai, palikę pradedantį gaiveliotis draugą, visu būriu nugarmėjo į namą. Velmiras pasinaudojo šia proga, išvedė iš arklidės savo žirgą ir, niekieno nepastebėtas, pasiekė vieškelį. Valandėlę jis svyravo, nežinodamas, ar joti link posto, kuriame, kaip jis žinojo, stovėjo sargyba, ir pamėginti išgelbėti Vortonų šeimą, ar, pasinaudojus laisve, įgyta dėka pasikeitimo sužeistaisiais, grįžti į karaliaus armiją. Gėda ir savo kaltės suvokimas privertė jį pasirinkti pastarąjį kelią, ir jis pasuko link Niujorko, grauždamasis dėl savo niekšiškumo ir su siaubu galvodamas apie būsimą susitikimą su įtūžusia moterimi, kurią jis vedė savo

paskutinės kelionės į Angliją metu. Dabar, kai ji jam įkyrėjo, jis nutarė nepripažinti jos teisių.

Per visuotinį sąmyšį, kilusį nualpus Sarai, mažai kas atkreipė dėmesį į Lotono ir Velmiro išnykimą, juo labiau, kad misteriui Vortonui skubiai prireikė ir gydytojo pagalbos, ir dvasininko paguodos. Staiga nuaidėję šūviai perspėjo susirinkusius, kad jiems gresia naujas pavojus, o po valandėlės į kambarį įsiveržė skinerių vadeiva, lydimas dar vieno bandito.

— Pasiduokite, karaliaus Jurgio pakalikai,— suriko jis, įrėmęs muškietos vamzdį Sitgrivsui į krūtinę,— kitaip tuoj išleisiu jūsų mėlyną kraują.

— Ramiau, ramiau, drauguži,— atsakė daktaras,— jūs, be abejo, geriau mokate daryti žaizdas, negu jas gydyti. Ginklas, kurį jūs taip neatsargiai laikote, yra itin pavojingas gyvybei.

— Pasiduok arba suvarysiu visą užtaisą!

— Kodėl ir kam aš turiu pasiduoti? Juk aš nedalyvauju mūšiuose. Derybas dėl kapituliacijos sąlygų jums reikia vesti su kapitonu Lotonu. Beje, man atrodo, kad šiuo klausimu jis nelabai bus sukalbamas.

Tuo tarpu gaujos vadeiva apžvelgė visus susirinkusius svetainėje ir nusprendė, kad čia nėr ko bijoti pasipriešinimo, o kadangi jam labai rūpėjo kuo greičiau pasigriebti savo dalį grobio, jis numetė muškietą ir kartu su savo bendrais ėmė grūsti į maišus stalo sidabrą. Keistai atrodė dabar misterio Vortono namai. Moterys plušėjo apie dar neatsipeikėjusią Sarą nuošaliame kambaryje, kurio plėšikai kol kas nebuvo pastebėję. Priblokštas misteris Vortonas sėdėjo, klausydamasis guodžiančių dvasininko žodžių, bet neįstengė jų suvokti. Singltonas gulėjo ant sofos, o daktaras, nekreipdamas nė mažiausio dėmesio į aplink viešpataujančią maišatį, šaltakraujiškai apžiūrinėjo tvarsčius. Cezaris su kapitono Singltono tarnu pabėgo į už sodybos esantį mišką, o Keitė Heins puldinėjo po namą, paskubomis kraudama į ryšulėlį vertingus daiktus, tačiau su būdingu jai skrupulingu sąžiningumu mėtė į šalį viską, kas nebuvo jos pačios neginčijama nuosavybė.

Tačiau grįžkime į dalinį, pasilikusį Keturių Kampų kaime. Kai senasis kareiva įsakė dragūnams apsiginkluoti ir sėsti ant arklių, markitantę apėmė baisus noras prisijungti prie jų ir kartu pergyventi visus žygio pavojus ir džiaugsmus. Kai Holisteris davė komandą išžygiuoti, visi išgirdo skardų Betės balsą:

— Palaukite minutėlę, mielasis seržante, tegu vaikinai pakinko man arklį, ir aš keliausiu kartu. Pamatysit, ką nors ims ir pašaus, ir man teks jį parvežti namo.

Seržantas sutiko, ir misis Flenegan ekipažas beregint buvo paruoštas.

— Pirmyn!— nekantriai sušuko markitantė.— Negras jau seniai ten nujojo. Na ir klius jums nuo kapitono už pavėlavimą!

Tuo metu priešakyje nuaidėjo Velmiro šūvis.

— Kas gi čia?— pastatė ausis Holisteris.— Galiu prisiekti, kad šovė kažkuris iš mūsų pulko. Misis Flenegan, man tenka jus palikti. Pirmyn, vyrai! Greičiau!

Po kiek laiko ant kelio pasigirdo kanopų tapsėjimas: raitelis šuoliavo taip greitai, tarsi jį būtų vijusis pati mirtis.

— Stok! Kas eina?— riktelėjo seržantas.

— A, tai tu, Holisteri?— sušuko Lotonas.— Kaip visada, pasirengęs ir savo poste. O kurgi dalinys?

— Čia pat, sere, ir pasiryžęs sekti paskui jus nors ir į pasaulio kraštą,— atsakė kareiva, su palengvėjimu perleisdamas vadovavimą kapitonui.

Kareiviai nuskriejo paskui Lotoną, apie nieką negalvodami ir nieko nesibaimindami. Jie nenumanė, kas jų laukia: susidūrimas su marodierių gauja ar su vienu iš karališkosios armijos būrių, tačiau jie žinojo, kad joja paskui karininką, garsėjantį savo drąsa ir vyriškumu, o tokios savybės visada žavi kareivius.

Pasirodžius „Baltosios akacijos" vartams, kapitonas sustabdė savo dalinį ir pasiruošė puolimui. Nušokęs nuo žirgo, jis įsakė pasekti jo pavyzdžiu aštuoniems dragūnams ir, atsigręžęs į Holisterį, paliepė:

— Stovėkite čia ir saugokite arklius. Jei kas mėgintų praeiti, sulaikykite, o jei nepaklausys — užkapokite...

Šią akimirką iš stoglangių ir iš po kedrinio stogo pliūptelėjo skaistūs liepsnos liežuviai, ir viskas nušvito tarsi dieną.

— Pirmyn! — šūktelėjo kapitonas. — Pirmyn! Ir nesigailėkit nieko, kol visi negaus teisingo atpildo!

Jo balse skambėjo toks nuožmus ryžtas, jog net siaučiančių name niekšų širdys sudrebėjo. Skinerių vadeivai iškrito iš rankų priplėštas grobis, ir akimirksnį jis sustingo, apimtas siaubo; paskui, pripuolęs prie lango, jis pakėlė aukštyn judamą rėmą. Tuo metu, laikydamas rankoje iškeltą kardą, į kambarį įbėgo Lotonas.

— Mirk, piktadary! — riktelėjo kapitonas ir perskėlė galvą vienam iš skinerių.

Vis dėlto vadeiva iššoko pro langą ir išvengė atpildo. Dar vienas plėšikas susidūrė su dragūnais ir buvo užmuštas, o likusieji puolė bėgti ir suspėjo išsigelbėti.

Užsiėmusios Sara, moterys nepastebėjo nei skinerių įsiveržimo, nei gaisro, nors liepsnos jau siautė visame name, grasindamos kiekvieną akimirką sugriauti sienas. Pagaliau, išgirdusios Keitės ir persigandusios Cezario žmonos klyksmus, o taip pat triukšmą, sklidantį iš kitos namo pusės, mis Peiton ir Izabelė suprato, kad joms gresia kažkoks pavojus.

— Viešpatie gailestingas, — šūktelėjo sunerimusi teta, — namuose dedasi baisūs dalykai, ir, ko gero, tuoj prasidės kraujo liejimas!

— Bet kas gi ten gali kovoti, — atsiliepė Izabelė. — Daktaras Sitgrivsas yra iš prigimties labai taikingas, ir aš nemanau, jog kapitonas Lotonas taip užsimirštų, kad...

— Visi pietiečiai karšti ir staigūs, — pertraukė ją mis Peiton, — ir net jūsų brolis, nors silpnas ir ligotas, šiandien visą popietę atrodė kažko susierzinęs ir piktas.

— Dieve gink! — šūktelėjo Izabelė. — Šiaip jau jis ramus kaip ėriukas, bet kai įsikarščiuoja, tai pasidaro baisesnis už liūtą.

— Mums reikia įsikišti: mūsų atėjimas numalšins jų įkarštį ir, gal būt, kam nors išgelbės gyvybę.

Ir mis Peiton, ketindama atlikti tai, ką ji laikė moters ir namo šeimininkės priederme, žengė link durų, o Izabelė nusekė įkandin jos. Kambarys, kuriame paguldė Sarą, buvo fligelyje, prijungtame prie pagrindinio pastato ilgu ir tamsiu koridoriumi. Dabar koridorius buvo skaisčiai apšviestas, o jo tolimajame gale šmėžavo kažkokios figūros taip greitai, jog buvo neįmanoma įžiūrėti, ką jos ten veikia.

— Eikime tenai,— pasakė mis Peiton tvirtu balsu, nors jos veidas smarkiai išbalo.— Jie turi gerbti moteris.

— Žinoma!— sušuko Izabelė ir nuėjo pirma.

Frensis pasiliko viena su seseria. Keletą minučių buvo tylu, bet staiga viršutiniuose kambariuose kažkas kurtinančiai triokštelėjo, ir pro atviras duris plykstelėjo tokia skaisti šviesa, kad visi daiktai aplinkui sužėrėjo nelyginant saulėtą dieną. Sara atsisėdo lovoje, dairydamasi paklaikusiomis akimis, ir prispaudė abi rankas prie kaktos, tarsi norėdama atsipeikėti.

— Tai aš danguje, o tu — viena skaisčių jo dvasių! O, koks nuostabus švytėjimas! Taip, aš žinojau, kad mano laimė — pernelyg didelė žemiškam gyvenimui. Bet mes vėl susitiksime! Taip, taip, mes vėl susitiksime!

— Sara! Sara!— sušuko Frensis, apimta siaubo.— Sesute, mano miela sesute! Nesišypsok taip baisiai! Nejaugi tu manęs neatpažįsti? O dieve, man pliš širdis!

— Tyliau,— pasakė Sara, pridėjusi pirštą prie lūpų,— jis ilsisi, netrukdyk jo. Greitai jis ateis pas mane į kapą. Sakyk, argi kape gali būti dvi žmonos? Ne, ne, ne — viena... tiktai viena, tiktai viena.

Frensis užsikniaubė seseriai ant kelių ir ėmė graudžiai raudoti.

— Tu lieji ašaras, švelnusis angele?— guodžiančiu balsu paklausė Sara.— Vadinasi, ir danguje esama sielvarto. Bet kurgi Henris? Juk jį pakorė, ir jis turėtų būti čia. O gal jie ateis drauge? O, koks džiugus bus mūsų susitikimas!

Frensis pašoko ir pradėjo vaikščioti po kambarį. Sara sekiojo ją akimis, vaikiškai žavėdamasi jos grožiu.

— Tu panaši į mano seserį. Tikriausiai visos geros ir gražios dvasios panašios viena į kitą. Pasakyk man, ar buvai kada ištekėjusi? Ar atidavei savo širdį žmogui, kurį pamilai labiau už tėvą, brolį, seserį? Jeigu ne, man gaila tavęs, vargšele, nors tu ir pakliuvai į dangų.

— Tylėk, tylėk, Sara, maldauju tave!— sukliko Frensis, puldama prie jos lovos.— Tylėk, arba aš mirsiu čia, prie tavo kojų.

Vėl pasigirdo baisus triokštelėjimas, ir visas pastatas sudrebėjo iki pamatų. Tai griuvo stogas, ir liepsna, išsiveržusi į laisvę, užliejo skaisčia šviesa namą supantį sodą; pro langus buvo matyti viskas, kas dėjosi lauke, taip aiškiai, kaip dieną. Frensis pribėgo prie lango ir pamatė saujelę sumišusių žmonių, stovinčių vejoje. Tarp jų buvo teta ir Izabelė. Jos, gyvai gestikuliuodamos, rodė į liepsnojantį namą ir, matyt, ragino dragūnus įeiti į jį. Tik dabar Frensis suprato, koks joms gresia pavojus. Suklikusi laukiniu balsu, ji metėsi į koridorių, pati nežinodama, kur bėga.

Tirštas troškių dūmų stulpas pastojo jai kelią. Ji stabtelėjo dusdama, bet čia kažkoks žmogus pagriebė ją ant rankų ir pro kibirkščių ir pelenų debesis išnešė į gaivų orą. Po akimirkos Frensis atsigavo ir, pamačiusi, kad už savo gyvybę turi būti dėkinga Lotonui, puolė prieš jį ant kelių šaukdama:

— Sara! Sara! Sara! Išgelbėkite mano seserį, ir telaimina jus dievas!

Ji neteko jėgų ir apalpusi susmuko ant žolės. Kapitonas parodė ją Keitei ir, pavedęs mergaitę jos globai, vėl puolė į namą. Ugnis jau laižė medinę verandą ir langų rėmus, o visą namą dengėioc tiršti dūmai. Patekti į jį buvo galima tik įveikus šias kliūtis, ir net pašėlusiai drąsus Lotonas stabtelėjo. Bet tik trumpai akimirkai ir tuoj pat metėsi į svilinančią kaitrą ir troškius dūmus, bandydamas surasti duris; tačiau, minutę paklaidžiojęs tamsoje, jis iššoko atgal į veją. Giliai įkvėpęs gaivaus oro, jis vėl pa-

mėgino įeiti į namą, ir vėl jam nepasisekė. Jis puolė trečią kartą ir staiga susidūrė su žmogumi, svirduliuojančiu po bejausmio kūno našta. Nebuvo nei kada, nei kaip aiškintis ar klausinėti, ir kapitonas, čiupęs abu į savo galingą glėbį, išnešė iš dūmų. Didžiai savo nuostabai, Lotonas pamatė, kad jis ištempė chirurgą ir vieną iš užmuštųjų skinerių.

— Arčibaldai!— šūktelėjo kapitonas.— Dėl dievo meilės, kodėl jūs sumanėte gelbėti šį niekadėją? Jo juodi darbai šaukiasi dangaus keršto!

Daktaras, ką tik išvengęs tikros mirties, buvo taip apkvaišęs, kad negalėjo iš karto atsakyti; vis dėlto, nusišluostęs drėgną kaktą ir atsikosėjęs, kad išvalytų plaučius nuo dūmų, kurių prisirijo degančiame name, jis gailiu balsu prabilo:

— Deja, viskas baigta! Jeigu aš būčiau galėjęs laiku sustabdyti kraujoplūdį iš vidinės jungo venos, jis būtų išgelbėtas; bet karštis sukėlė kraujo išsiliejimą ir, žinoma, gyvybė užgeso. Na kaip, ar yra dar sužeistųjų?

Jo klausimas liko be atsako, nes Frensis buvo pernešta į kitą namo pusę, kur susirinko jos draugai, o Lotonas vėl išnyko dūmuose.

Tuo tarpu ugnis dar skaisčiau įsiliepsnojo, slogūs dūmai išsisklaidė, ir kapitonas pagaliau surado duris; bet pačioje koridoriaus pradžioje jis sutiko žmogų, nešantį ant rankų netekusią sąmonės Sarą. Vos tik jie spėjo išbėgti į veją, iš langų trykštelėjo liepsnos fontanai, ir ugnis apėmė visą namą.

— Garbė dievui!— šūktelėjo Saros išgelbėtojas.— Kaip baisu būtų mirti tokia mirtimi!

Kapitonas nusigręžė nuo degančio pastato, pažvelgė į kalbėjusį ir nustėro — tai buvo ne jo kareivis, o prekeivis.

— Ką, vėl šnipas!— sušuko jis.— Dievaži, jūs persekiojate mane tarytum šmėkla.

— Kapitone Lotonai,— pasakė Berčas, staiga nusilpęs ir atsirėmęs į sodo tvorą, prie kurios jie buvo atėję, trauk-

damiesi nuo karščio,— aš vėl jūsų valdžioje, nes nepajėgiu nei bėgti, nei priešintis.

— Amerikos laisvė man brangesnė už gyvybę,— atsakė kapitonas,— bet tėvynė negali reikalauti, kad jos sūnūs užmirštų, kas yra dėkingumas ir garbė. Bėkite, nelaimingasai, kol jūsų nieks nepastebėjo, nes kitaip nė aš nevaliosiu jūsų išgelbėti.

— Telaimina jus dievas ir tepadeda nugalėti priešus,— pasakė Berčas, suspaudęs dragūno ranką tarsi replėmis; sprendžiant iš liesos figūros, tokios jėgos nieku būdu nebuvo galima iš jo tikėtis.

— Stokite!— pasakė Lotonas.— Vieną žodį: kas jūs? Toks, koksai atrodote, ar jūs. . .

— Karaliaus šnipas,— pertraukė jį Berčas, nusukdamas veidą į šalį ir mėgindamas ištraukti ranką iš kapitono gniaužtų.

— Tai bėkite, niekingas padare!— šūktelėjo dragūnas, paleisdamas jį.— Nežinau, gobšumas ar proto aptemimas taip paklaidino kilnią širdį.

Ugnies lavina, išsiveržusi iš namo, apšvietė didelį ratą, bet vos tik Lotonas ištarė pastaruosius žodžius, laiba prekeivio figūra šmėstelėjo per veją ir išnyko tamsoje. Kapitonas valandėlę žiūrėjo į tą vietą, kur ką tik stovėjo tas mįslingas žmogus, paskui nukreipė žvilgsnį į vis dar neatsipeikėjusią Sarą, paėmė ją ant rankų ir nunešė, tarsi miegantį vaiką, pas jos artimuosius.

XXIII SKYRIUS

Kapitonas paguldė merginą ant sofos, kurią du dragūnai buvo išvilkę iš degančio namo, ir pasišalino, palikęs ją damų globai. Mis Peiton ir Frensis puolė priimti Saros iš kapitono rankų; nesitverdamos džiaugsmu, kad ji išgelbėta, jos valandėlę viską pamiršo. Tačiau klaidžiojančios akys ir degantys skruostai tuojau priminė joms, kas atsitiko.

— Sara, vaikeli, mano miela mergaite, tu gyva,— kalbėjo teta, apkabinusi nieko nesuvokiančią dukterėčią,— ir telaimina dievas tavo išgelbėtoją!

— Žiūrėkite,— prabilo Sara, švelniai atstumdama tetą ir rodydama į žioruojančias sienas,— langai apšviesti mano atvykimo garbei. Taip visada sutinka nuotaką. Jis man kalbėjo apie tokį sutikimą. Paklausykite — tuojau pradės skambėti varpai!

— Čia nėra nei nuotakos, nei vestuvių, nieko, išskyrus širdies gėlą!— sušuko Frensis, beveik tokiu pat beprotišku balsu, kaip jos sesuo.— O dieve, sugrąžink jai protą, sugrąžink ją mums!

— Tyliau tu, kvailute mergaite,— atsakė Sara, užjaučiamai šypsodamasi.— Visi negali būti laimingi tą pačią akimirką. Tur būt, tu neturi nei brolio, nei vyro, kuris tave paguostų. Bet tu graži ir greit susirasi sužadėtinį. Tik žiūrėk,— ji prislopino balsą ir ėmė kalbėti beveik pašnibždomis,— žiūrėk, kad jis neturėtų kitos žmonos: baisu pagalvoti, kas gali atsitikti, jeigu pasirodytų, kad jis jau dukart vedęs.

— Iš sielvarto jai aptemo protas!— laužydama rankas, pravirko mis Peiton.— Mano mergaitė, mano gražioji Sara išprotėjo!

— Ne, ne, ne!— sušuko Frensis.— Ji karščiuoja, ji kliedi. Bet ji pasveiks, ji turi pasveikti!

Mis Peiton nudžiugusi griebėsi šios minties kaip skęstantis šiaudo ir tučtuojau paliepė Keitei atvesti daktarą Sitgrivsą. Chirurgas buvo užsiėmęs profesiniu darbu: jis atkakliai kvotė sveikus kaip ridikai dragūnus, kokiose vietose jie sužaloti, ir rūpestingai apžiūrinėjo kiekvieną įdrėskimą ir kiekvieną mėlynę. Išgirdęs mis Peiton prašymą, jis nedelsdamas nusekė paskui Keitę, ir po minutės jau buvo prie ligonės.

— Kaip linksmai prasidėjo vakaras, ir kokia liūdna pabaiga!— užjaučiamai pasakė daktaras.— Bet karus visada lydi nelaimės, nors, be abejo, dažnai kariaujama vardan laisvės ir, be to, karai padeda gilinti chirurgijos mokslo žinias.

Mis Peiton neįstengė ištarti nė žodžio, tik nusiminusi parodė į dukterėčią.

— Tai karštligė,— pasakė Frensis.— Žiūrėkite, jos akys kaip stiklinės, o skruostai karšti it ugnis.

Daktaras pastovėjo valandėlę, įdėmiai stebėdamas mergaitę, paskui tylėdamas paėmė jos ranką. Rimtame ir susikaupusiame chirurgo veide retai kada atsispindėdavo stiprus susijaudinimas; jis mokėjo tvardyti savo jausmus, ir jo bruožai paprastai neišduodavo to, ką jausdavo širdis. Tačiau šį kartą jam nepavyko nuslėpti nerimo nuo akylų tetos ir sesers žvilgsnių. Palaikęs minutėlę apnuogintą iki alkūnės ir papuoštą brangakmeniais Saros ranką, daktaras paleido ją, prisidengė delnu akis ir, liūdnai atsidusęs, nusigręžė į šalį.

— Ji nekarščiuoja, meldžiamoji. Ją gali išgydyti tik laikas ir rūpestinga priežiūra; tik tas jai gali padėti, jeigu tokia bus dievo valia. Klausykite,— tęsė jis, kreipdamasis į visus, susirinkusius aplinkui,— nakties drėgmė nėra sveika nei Džordžui Singltonui, nei šioms damoms; mūsų pareiga — nuvesti jas į tokią vietą, kur jos galėtų pasinaudoti gydytojo patarnavimais ir pasistiprinti. Čia jau nieko nebeliko, išskyrus rūkstančius griuvėsius bei kenksmingas pelkių dujas.

Tokiam išmintingam pasiūlymui sunku buvo prieštarauti, ir Lotonas paliepė savo vyrams pervežti visą draugę į Keturis Kampus.

Šioje knygoje aprašomais laikais Amerikoje buvo nedaug karietų meistrų, o ir tie patys buvo nelabai nagingi, ir visos bent kiek padoresnės karietos buvo gaminamos Londone. Kai misteris Vortonas išvažiavo iš Niujorko, jis buvo vienas iš nedaugelio, turėjusių ekipažą su kinkomaisiais arkliais; o kai mis Peiton ir dukterys nutarė pasekti jo pavyzdžiu, jos buvo nuvežtos į „Baltąją akaciją“ ta pačia sunkia karieta, kuri iškilmingai dardėdavo vingiuota Kvino gatve arba didingai plaukdavo plačiuoju Brodvėjumi. Dabar tie vežimai ramiai ilsėjosi toje pačioje vietoje, kur buvo pastatyti po persikraustymo; kai dėl arklių, tai vien tik garbingas amžius išgelbėjo Cezario

numylėtinius nuo konfiskacijos. Sunkiai atsidusęs, senasis negras nuėjo padėti dragūnams kinkyti karietą. Kabrioletas, kuriuo atvažiavo mis Singlton, taip pat nenukentėjo, nes ugnis nepalietė nei daržinių, nei arklidės. Žinoma, marodieriai buvo užsimoję išvesti visus arklius, tačiau netikėtas Lotono užpuolimas ne tik sukliudė jiems įvykdyti šį planą, bet ir sužlugdė kitus jų kėslus. Dabar gaisravietėje buvo pastatyta sargyba, kuriai vadovavo Holisteris; įsitikinęs, kad jo priešininkai — patys paprasčiausi mirtingieji, seržantas nepaprastai šaltakraujiškai užėmė savo poziciją ir, norėdamas apsisaugoti nuo netikėto priešo išpuolio, ėmėsi išmintingų atsargumo priemonių. Jis išdėstė savo mažą būrelį tokiame atstume nuo griuvėsių, kad kareivius paslėpė tamsa, ir tuo pačiu metu gana ryškioje smilkstančių nuodėgulių šviesoje jie galėjo pastebėti kiekvieną, kas būtų pabandęs išeiti į veją ir ėmęs plėšikauti.

Pagyręs seržanto veiksmus, kapitonas Lotonas paliepė ruoštis išvykimui. Mis Peiton, abi jos dukterėčios ir Izabelė sulipo į karietą, o misis Flenegan vežimui, į kurį sukrovė lovą su gausybe antklodžių, teko garbė vežti kapitoną Singltoną. Daktaras Sitgrivsas pasirūpino misteriu Vortonu ir sėdo kartu su juo į kabrioletą. Vienas dievas žino, kur pradingo per šią neramią naktį likusieji „Baltosios akacijos" įnamiai,— iš tarnų atsirado tik Cezaris, jeigu neminėsime ekonomės. Susodinęs tokia tvarka visą draugę, Lotonas davė įsakymą išvykti. Pats jis keletą minučių užgaišo vejoje, rinkdamas visur išmėtytus sidabrinius indus ir kitus vertingus daiktus, nes bijojo, kad jais susigundys jo vyrai; nusprendęs, kad ant žemės nebeliko nieko, kas galėtų išvesti juos iš doros kelio, jis šoko ant balno, ketindamas, kaip dera geram kariui, pridengti užnugarį.

— Stokite! Stokite!— nuaidėjo moteriškas balsas.— Nejaugi jūs paliksite mane čia vieną žmogžudžių malonei? Mano šaukštas, tikriausiai, išsilydė ugnyje, ir jeigu šiame nelaimingame krašte dar tebėra įstatymai, man turi atlyginti nuostolius!

Lotonas pažvelgė į tą pusę, iš kur sklido šis šauksmas, ir pamatė lendančią iš griuvėsių moteriškę, ant kurios pečių pūpsojo milžiniškas ryšulys, nė kiek ne mažesnis už garsųjį prekeivio maišą.

— Kas gi čia?— paklausė kapitonas.— Tu, matyt, atgimei iš pelenų kaip feniksas. . . Geroji moterie, ką reiškia šie spygavimai?

— Spygavimai?— sunkiai alsuodama pakartojo Keitė.— Ne tik kad praradau sidabrinį šaukštą, bet dar nori mane pamesti vieną šioje nuošalioje vietoje, kur mane apiplėš, o gal ir užmuš banditai! Harvis taip su manimi nesielgė. Kai aš gyvenau pas Harvį, į mane visada žiūrėjo su pagarba; tiesa, jis perdaug gerai saugojo savo paslaptis ir pernelyg blogai slėpė pinigus, bet manęs neskriaudė.

— Tai jūs, meldžiamoji, kadaise buvote viena iš misterio Harvio Berčo namiškių?

— Galite drąsiai sakyti, kad aš buvau jo vienintelis namiškis,— atsakė ekonomė.— Namuose nebuvo nieko, išskyrus mane, Harvį ir senąjį šeimininką. Gal jūs pažinojote senuką?

— Ne, neturėjau laimės. O ar ilgai jūs išgyvenote misterio Berčo šeimoje?

— Gerai nebeprisimenu, bet jau tikrai ne mažiau devynerių metų. Tik man iš to nebuvo jokios naudos.

— Galimas daiktas. Aš irgi nesuprantu, kokia jums galėjo būti nauda iš tokios tarnystės. Bet, sakykite, ar jūs nepastebėjote kokių nors keistybių šio misterio Berčo būde ar elgsenoje?

— Keistybės — pernelyg silpnas žodis jo mįslingiems poelgiams nupasakoti!— atsakė Keitė, prislopinusi balsą ir apsidairiusi aplinkui.— Jis buvo baisus lengvabūdis, ginėja jam rūpėjo tiek, kiek man kviečio grūdas. Bet padėkite man kaip nors prisivyti mis Džanetą, ir aš papasakosiu visokiausių stebuklų apie Harvį ir jo gyvenimą.

— Na, gerai!— pasakė kapitonas susimąstęs.— Tai leiskite man paimti jus už rankos virš alkūnės. Matau, kad jūsų kaulai stiprūs, o ir kraujas, tur būt,— ne vanduo.— Ištaręs šiuos žodžius, jis pačiupo senmergę ir taip greitai

pasuko, kad akimirką jai aptemo akyse, o kai atsipeikėjo, tai pamatė, kad, nors ir nelabai patogiai, tačiau tvirtai sėdi ant Lotono žirgo sturplio.

— Dabar, meldžiamoji, jūs galite pasiguosti mintimi, kad po jumis žirgas, neprastesnis už Vašingtono. Jis niekada nesuklumpa, o šuoliuoja kaip pantera.

— Nuleiskite mane ant žemės!— sušuko Keitė, mėgindama išsilaisvinti iš geležinių kapitono rankų ir tuo pačiu metu bijodama nukristi.— Kas gi taip sodina damą ant arklio! Be to, aš negaliu joti be moteriško balno.

— Ne taip smarkiai, meldžiamoji,— atsakė Lotonas,— mano Rounokis niekada neklumpa ant priekinių kojų, tačiau kartais atsistoja ant užpakalinių. Jis nepratęs, kad jam kas tvatintų kulnimis į šonus, tarsi į didįjį būgną pulko apžiūros dieną. Jei jam kartą suduosi pentinais, jis prisimins tai dvi savaites. Iš tiesų, labai neprotinga jį taip daužyti: jis iš tų žirgų, kurie nemėgsta prievartos.

— Nuleiskite mane žemyn, sakau jums!— suspigo Keitė.— Aš nukrisiu ir užsimušiu! Kaipgi aš čia išsilaikysiu — juk mano rankos pilnos daiktų!

— Teisybė,— pasakė dragūnas, pastebėjęs, kad jis užkėlė ją ant arklio kartu su ryšuliu ir kita manta.— Jūs, matyt, priklausote intendantų luomui. Bet aš galiu apjuosti jūsų liekną liemenį savo kardsaičiu ir prisisegti jus prie savęs.

Keitei taip patiko šis komplimentas, kad ji daugiau nebesipriešino, ir jis prisirišo ją prie savo galingo stuomens, o paskui sukirto žirgą pentinais ir nukūrė taip greitai, kad toliau protestuoti būtų buvę beprasmiška. Kiek laiko taip pašuoliavęs ir vos neiškratęs iš senmergės visos sveikatos, Rounokis prisivijo markitantės vežimą, lėtai riedantį akmenuotu keliu, idant neatsivertų kapitono Singltono žaizdos. Audringos nakties įvykiai iš pradžių pernelyg sudirgino jaunuolio nervus, tačiau po to, kaip visada, sekė depresija; dabar Singltonas, rūpestingai apkamšytas antklodėmis, gulėjo, atrėmęs galvą į savo pasiuntinio ranką, ir tyliai mąstė apie neseniai pergyventas nelaimes. Greitos zovados metu Lotono ir jo pakeleivės

pokalbis buvo nutrūkęs, tačiau, žirgui perėjus į žinginę, kapitonas vėl pradėjo kamantinėti Keitę:

— Tai jūs ilgai gyvenote kartu su Harviu Berču?

— Ilgiau kaip devynerius metus,— su palengvėjimu atsikvėpė ekonomė, džiaugdamasi, kad kratymas pasibaigė.

Vos tik Betė išgirdo gilų kapitono bosą, ji nusigręžė nuo kumelės, kurią valdė, sėdėdama ant priekinės sėdynės, ir, pirmai progai pasitaikius, įsiterpė į pokalbį.

— Jeigu taip, balandėle, tai jūs tikriausiai žinote: ar teisybė, kad jis Liucipieriaus giminaitis?— paklausė ji.— Taip sako seržantas Holisteris, o jo tai jau niekas nepavadins nemokša.

— Koks begėdiškas šmeižtas!— pasipiktinusi sušuko Keitė.— Visame pasaulyje nerasi geresnio prekeivio už Harvį. Niekada jis nepaims iš draugo nė skatiko daugiau, negu reikia, nei už suknelę, nei už prijuostę. Liucipierius, kaipgi! Kam gi jis skaitytų bibliją, jeigu bičiuliautųsi su šėtonu?

— Šiaip ar taip, jis — sąžiningas velnias. Aš jau sakiau, kad jo ginėjos nepadirbtos. Tačiau seržantas mano, jog čia įpainiota piktoji dvasia, o misteriui Holisteriui ko ne ko, o mokytumo tai tikrai nestinga.

— Jūsų seržantas kvailas kaip avis!— atšovė įsikarščiavusi Keitė.— Jeigu Harvis nebūtų toks nerūpestingas, jis galėtų tapti pasiturinčiu žmogumi. Kiek kartų aš jam sakiau, kad jeigu jis užsiiminėtų tik prekyba ir leistų pelną į apyvartą, be to, jeigu dar apsivestų ir įsigytų ūkio reikmenų, o ne klaidžiotų su reguliariąja armija ir visokiais prašalaičiais, jis gyventų kaip inkstas taukuose. Tada jis nušluostytų nosį ir jūsų seržantui Holisteriui!

— Aure, greitai patekės mėnulis,— įsiterpė į moterų pokalbį kapitonas.

Jis pašaukė priekyje jojantį dragūną, davė jam keletą įsakymų ir liepė žiūrėti, kad Singltonui nieko netrūktų; paskui, taręs kelis paguodos žodžius pačiam sužeistajam, paragino Rounokį ir, aplenkęs vežimą, nulėkė pirmyn taip greitai, kad Katarinai Heins kaip mat išdulkėjo iš galvos visos filosofijos.

Nepaisydamas neįprastos naštos, Rounokis lėkė kaip vėjas ir atstumą tarp misis Flenegan vežimo ir mis Peiton karietos įveikė taip spėriai, kaip to norėjo kapitonas, kas toli gražu nesuteikė jokio malonumo jo pakeleivei. Lotonas pasivijo karietą netoli kaimelio; tą pačią minutę iš už juodų debesų išlindo mėnulis ir nušvietė viską aplinkui.

Palyginus su dailia ir ištaiginga „Baltosios akacijos" sodyba, „Flenegan viešbutis" atrodė pasigailėtinai. Neuždengtose kilimais grindyse ir netašytų rąstų sienose žiojėjo plyšiai, ant langų nebuvo užuolaidų ir didesnė pusė žalsvų stiklų buvo išmušta, o skylės užtaisytos lentomis ar popieriumi. Kapitonas Lotonas padarė viską, ką galėjo, kad tik geriau įtaisytų svečius, ir, dar prieš jiems atvykstant, kambariuose jau kūrenosi židiniai. Dragūnai, kuriems kapitonas buvo pavedęs viskuo pasirūpinti, surinko keletą būtiniausių baldų, taigi mis Peiton ir jos palydovės, įžengusios į namą, rado kažką panašaus į gyvenamą būstą. Saros mintys vis dar klaidžiojo dievai žino kur, ir kelionės metu ji visame kame matė tik tą, ką labiausiai troško matyti jos liguista vaizduotė.

— Neįmanoma padėti tam, kurio protas patyrė tokį smūgį,— pasakė Lotonas, kreipdamasis į Izabelę.— Tik laikas ir dievo malonė gali ją išgydyti. Tačiau mums niekas netrukdo čia patogiau įsitaisyti. Jūs — kareivio duktė ir tikriausiai ne kartą buvote pakliuvusi į tokią padėtį; taigi padėkite man apsaugoti visus nuo šalčio.

Mis Singlton iš karto sutiko jam pagelbėti, ir, kol Lotonas kruopščiai užtaisinėjo iš lauko pusės plyšius ir iškultus stiklus, Izabelė viduje mėgino suraukti šiokias tokias užuolaidas.

— Jau girdžiu vežimo dardėjimą,— tarė kapitonas, atsakydamas į jos klausimą, kur brolis.— Betė turi gerą širdį; ji pasirūpins, kad vargšelis Džordžas jaustųsi ir saugiai, ir patogiai, galite tuo neabejoti.

— Tegu laimina ją dievas už jos rūpestį, ir jus visus taip pat!— karštai atsiliepė Izabelė.— Daktaras Sitgrivsas nuėjo jų pasitikti. . . Bet kas ten blizga mėnesienoje?

Tiesiai priešais langą, kur jie stovėjo, buvo daržinė, ir aštrios Lotono akys tučtuojau įžiūrėjo blizgantį daiktą, į kurį ji rodė.

— Tai šautuvas!— riktelėjo dragūnas ir metėsi link Rounokio, kuris tebestovėjo pabalnotas prie durų.

Lotonas buvo greitas kaip žaibas, tačiau nespėjo žengti nė žingsnio, kai trinktelėjo šūvis ir pro šalį prašvilpė kulka. Name nuaidėjo klyksmas, ir Lotonas užšoko ant žirgo — visa tai tetruko vieną akimirksnį.

— Ant arklių! Paskui mane!— sugriaudėjo kapitonas, ir, pirmiau, negu apstulbę dragūnai suprato aliarmo priežastį, Rounokis perskriejo su raiteliu per tvorą, už kurios tūnojo priešas. Bėglys buvo per plauką nuo mirties, tačiau iki uolų ir šį kartą buvo netoli, ir nusivylęs Lotonas pamatė, kaip jo priešininkas įsmuko į siaurą tarpeklį, kur žirgas negalėjo jo pasekti.

— Prisiekiu Vašingtono gyvybe,— sumurmėjo kapitonas, kišdamas kardą į makštis,— būčiau perkirtęs jį per pusę, jei jis nebūtų buvęs toks mitrus. Bet ateis ir jam laikas!

Ištaręs šiuos žodžius, jis pasuko atgal, ramiai ir šaltakraujiškai, kaip dera žmogui, pasiruošusiam kiekvieną akimirką atiduoti savo gyvybę už tėvynę. Išgirdęs nesuprantamą triukšmą name, jis paragino arklį ir, prijojęs prie durų, sužinojo iš mirtinai persigandusios Keitės, kad jam skirta kulka pataikė į mis Singlton krūtinę.

XXIV SKYRIUS

Damoms priimti dragūnai paskubomis buvo paruošę du gretimus kambarius: tolesnis turėjo joms atstoti miegamąjį. Izabelės prašymu, ją tučtuojau ten pernešė ir paguldė ant iš neobliuotų lentų sukaltos lovos šalia nieko nesuvokiančios Saros. Kai mis Peiton ir Frensis puolė Izabelei į pagalbą ir pamatė, kad mergaitės išblyškusios lūpos šypsosi, o veidas ramus ir susikaupęs, abi moterys pagalvojo, kad kulka jos nekliudė.

— Ačiū dievui!— sušuko teta, virpėdama iš susijaudinimo.— Kai pasigirdo šūvis ir jūs parpuolėte, aš baisiai išsigandau. Iš tiesų, mes jau pergyvenome užtektinai visokių baisybių, gerai, kad nors šitos išvengėme!

Izabelė vis dar šypsojosi, prispaudusi ranką prie krūtinės, tačiau jos veidas taip išbalo, kad Frensis net kraujas sustingo gyslose.

— Ar Džordžas toli?— paklausė Izabelė.— Pasakykite jam... Tegu jis greičiau ateina... Aš noriu dar kartą pamatyti savo brolį.

— O dieve, to aš ir bijojau!— sukliko mis Peiton.— Bet jūs šypsotės — nejaugi jūs sužeista?

— Man gera, aš laiminga,— sušnibždėjo Izabelė.— Tai vaistas nuo visų skausmų.

Sara, ligi tol gulėjusi nejudėdama, pakilo ir įsmeigė į draugę beprotišką žvilgsnį. Ji pasilenkė prie Izabelės ir pakėlė jos ranką nuo krūtinės. Delnas buvo pilnas kraujo.

— Žiūrėkite,— pasakė Sara,— argi kraujas dar nenuplovė jūsų meilės? Susituokite su juo, mergaite, ir tada niekas nebeišplėš jo iš jūsų širdies. Bet tik tuo atveju,— pridūrė ji pašnibždomis, nuleidusi galvą,— jeigu kita neužėmė anksčiau jūsų vietos; tuomet numirkite ir ženkite į dangų... Danguje juk nėra žmonų.

Vargšė pamišėlė užsidengė veidą paklode ir daugiau per visą vakarą nepratarė nė žodžio. Tuo metu įėjo Lotonas. Jis be baimės sutikdavo bet kokį pavojų ir buvo pratęs prie partizaninio karo baisumų, tačiau dabar nepajėgė ramiai žiūrėti į priešais gulinčią nekaltą auką. Kapitonas pasilenkė virš mergaitės trapios figūrėlės, ir jo rūsčiose akyse atsispindėjo neapsakomas sielvartas.

— Izabele,— prabilo jis kiek patylėjęs,— aš žinau, jūs turite narsuolio širdį.

— Kalbėkite,— atsakė ji rimtai.— Jeigu norite man ką pasakyti, kalbėkite nesibaimindamas.

Kapitonas nusigręžė ir pratarė:

— Tam, kas gavo tokią žaizdą, lemta žūti.

— Aš nebijau mirties, Lotonai,— atsakė Izabelė.— Dėkui jums, kad nesuabejojote manimi; aš iš karto pajutau, kad žaizda mirtina.

— Jūsų neturėjo paliesti šie įvykiai,— tęsė dragūnas.— Jau gana to, kad Britanija šaukia į kovos lauką mūsų jaunuolius; bet kai tokios žavingos būtybės tampa karo aukomis, aš pradedu nekęsti savo amato.

— Išklausykite mane, kapitone Lotonai,— pasakė Izabelė, pasikėlusi per dideles pastangas, tačiau atsisakiusi pagalbos.— Nuo pat vaikystės iki šių dienų aš gyvenau stovyklose ir garnizonuose, stengdamasi paįvairinti seno tėvo laisvalaikį. Nejaugi jūs manote, kad aš išmainyčiau šį gyvenimą, kupiną pavojų ir nepriteklių, į ramų, nerūpestingą būvį? Ne! Savo paskutinę valandą aš guodžiuosi mintimi, kad padariau viską, ką tokiu atveju gali padaryti moteris.

— Ir didžiausias bailys susigėstų, regėdamas šitokią narsą! Aš mačiau šimtus krauju paplūdusių karių, tačiau niekada nesutikau tokios dvasios stiprybės.

— Deja, stipri tiktai dvasia,— pasakė Izabelė,— mano moteriška prigimtis nesuteikė man tos galios, kuri man užvis brangiausia. Tačiau jums, kapitone Lotonai, gamta buvo palankesnė: jūs pašventėte savo drąsią širdį ir tvirtą ranką didžiam reikalui, ir aš žinau — jos liks jam ištikimos iki galo. O Džordžas ir...— jos lūpos suvirpėjo, ji sutriko ir nuleido akis.

— Ir Danvudis?— pabaigė kapitonas.— Jūs norėjote pasakyti — Danvudis?

— Nevadinkite jo vardu,— pratarė Izabelė, vėl atsilošusi ant pagalvių ir užsidengusi veidą.— Eikite, Lotonai, paruoškite vargšelį Džordžą šiam netikėtam smūgiui.

Lotonas valandėlę nusiminęs žiūrėjo, kaip konvulsingai trūkčioja pridengtas plona marška jos kūnas, paskui išėjo pašaukti brolio. Singltono susitikimas su seseria buvo labai graudus; vieną akimirką Izabelė pasidavė ją apėmusiam susijaudinimui, bet, suprasdama, kad jos valandos suskaitytos, pirmoji atsigodo ir susivaldė. Ji ryžtingai pareikalavo, kad, be brolio, kambaryje pasiliktų tik kapi-

tonas ir Frensis. Nepaisant primygtinių chirurgo prašymų, ji atsisakė jo pagalbos, ir pagaliau jis nenoromis turėjo pasišalinti.

— Pakelkite mane,— paprašė mirštančioji,— ir leiskite dar kartą pažvelgti į mylimą veidą.

Frensis tylėdama išpildė jos prašymą, ir Izabelė su seseriška meile pažvelgė į Džordžą.

— Jau nedaug man beliko, mielas broli,— po kelių valandų bus viskas baigta.

— Gyvenk, Izabele, mano sesute, mano vienintele sesute!— sušuko jaunuolis, neįstengdamas sutramdyti savo sielvarto.— O tėvas, vargšas mūsų tėvas!

— Taip, mirtis sužeis jo sielą. Bet jis karys ir krikščionis. Mis Vorton, aš noriu pakalbėti su jumis apie tai, kas jus jaudina, kol neišseko mano jėgos.

— Nereikia,— švelniai atsakė Frensis,— patausokite save; aš nenoriu, kad, trokšdama mane paguosti, jūs statytumėte į pavojų gyvybę, taip brangią... brangią daugeliui.— Jos balsas trūkčiojo iš susijaudinimo, nes Izabelė palietė pačią opiausią stygą jos sieloje.

— Vargšė jautri mergaitė!— pasakė Izabelė, meiliai į ją žiūrėdama.— Juk jums visas gyvenimas priešaky, tai kodėl man griauti laimę, kurią jis gali jums suteikti! Svajokite, mielas nekaltas vaike! Ir duok dieve, kad negreit išauštų diena, kai išsisklaidys visos jūsų svajos.

— Ak, man tiek mažai beliko laimės gyvenime!— pasakė Frensis, paslėpusi veidą rankose.— Visa, ką aš mylėjau, tik žeidė man širdį.

— Ne,— pertraukė ją Izabelė,— jūs privalote mylėti gyvenimą, nes turite tai, kas moters širdžiai yra svarbiau už viską. Žinoma, tai tik iliuzija, nieko daugiau, tačiau ją išsklaidyti gali tik mirtis.— Nuilsusi ji stabtelėjo, o jos klausytojai laukė, sulaikę kvapą, kol, sukaupusi jėgas, ji vėl prakalbo, dar lipšnesniu balsu, padėjusi savo ranką ant Frensis rankos.

— Mis Vorton, jeigu pasaulyje yra siela, artima Danvudžiui ir verta jo meilės, tai ji — jūsų siela.

Tamsus raudonis nutvieskė Frensis veidą, ir ji pakėlė į Izabelę akis, spindinčias nesutramdomu džiaugsmu; bet, pamačiusi, kad mergaitė jau gęsta, Frensis nuslopino šį jausmą, ir jos galvutė vėl palinko virš sužeistosios patalo. Izabelė sekė jos veido išraišką su gailesčiu ir susižavėjimu.

— Tokius jausmus ir aš patyriau,— tęsė Izabelė.— Bet dabar, mis Vorton, Danvudis priklauso jums vienai.

— Nebūk neteisinga sau, sesute!— sušuko Džordžas.— Nereikia vardan romantiško didžiadvasiškumo išsižadėti savęs pačios.

— Ne romantiškas didžiadvasiškumas, o tiesos siekimas verčia mane kalbėti. O, kiek daug aš pergyvenau per vieną valandą! Mis Vorton, aš gimiau po kaitria saule, ir mano jausmai sugėrė jos spindulių karštį; aš buvau sutverta ugningai aistrai.

— Nekalbėk taip, prašau tave, nekalbėk!— sušuko giliai sujaudintas jos brolis.— Prisimink, kaip šventai tu mylėjai mūsų senąjį tėvą, kaip nesavanaudiškai ir švelniai buvai prisirišusi prie manęs!

— Taip, teisybė,— pratarė Izabelė, ir romi, patenkinta šypsena nušvietė jos veidą.— Su šia mintimi aš žengsiu į kapą.

Keletą minučių ji tylėjo; nei Frensis, nei Džordžas nepertraukė jos apmąstymų, tačiau netrukus, tarsi atsikvošėjusi, ji vėl prabilo:

— Matyt, aš pasiliksiu savanaudė iki paskutinio atodūsio. Mis Vorton, Amerika ir jos laisvė buvo mano pirmoji meilė, o. . .— Ji vėl nutilo, ir Frensis pamanė, kad Izabelė kovoja su mirtimi, tačiau atsigavusi ji tęsė:— Kam slapukauti ant kapo krašto? Danvudis buvo mano antroji ir paskutinė meilė. Bet,— ir ji užsidengė rankomis veidą,— jam nereikėjo mano meilės.

— Izabele!— sumišęs riktelėjo jos brolis ir, pašokęs iš vietos, pradėjo skubiai vaikščioti po kambarį.

— Matote, kaip greitai mes pasidarome puikybės ir aristokratiškų prietarų vergai; Džordžui skaudu sužinoti,

kad jo mylima sesuo nesugebėjo pakilti aukščiau savo prigimties.

— Nekalbėkite taip,— sušnibždėjo Frensis,— jūs stumiate mus abu į neviltį! Nekalbėkite taip, meldžiu jus!

— Aš turiu kalbėti, kad pateisinčiau Danvudį, ir todėl, broli, tu turi išklausyti mane. Nei žodžiu, nei veiksmu Danvudis niekada man nedavė pagrindo manyti, kad jis norėtų man būti kas nors daugiau, negu draugas. Ne! Maža to, pastaruoju metu aš vos nesudegiau iš gėdos, pastebėjusi, kad jis vengia mano draugijos.

— Nejaugi jis išdrįso?— rūsčiai paklausė Singltonas.

— Nusiramink, broli, ir klausyk,— tęsė Izabelė ir, įtempusi paskutines jėgas, pasikėlė nuo pagalvių.— Štai priežastis, kuri viską paaiškins ir, gal būt, mane šiek tiek pateisins. Mis Vorton, mes abi išaugome be motinos, bet jūs turėjote tetą, švelnią, mylinčią, išmintingą, ir jos dėka jūs laimėjote pergalę. O, kaip daug nustoja mergaitė, nuo jaunų dienų neturėjusi auklėtojos ir patarėjos! Aš atvirai reiškiau tuos jausmus, kuriuos jus mokė tvardyti. Kaip po to aš galiu norėti gyventi?

— Izabele, vargše mano Izabele! Tu tiesiog kliedi!

— Dar vienas žodis, nes jaučiu, kad mano karštas kraujas pernelyg greitai srovena iš žaizdos, ir žinau, kad galas nebetoli. Vyrai brangina tik tokias moteris, kurių meilę reikia užkariauti, kurios nuo visų slepia savo aistras; kaip gera toms, kurių jausmai tokie tyri, jog joms nereikia veidmainiauti, nes tik jos gali būti laimingos su tokiais, kaip... kaip Danvudis.— Jos balsas nusilpo, ir nutilusi ji vėl nukrito ant pagalvio. Singltonas šūktelėjo, ir visi apsupo jos lovą. Bet mirtis jau spėjo paženklinti mergaitės veidą; jai dar užteko jėgų paimti Džordžo ranką ir akimirką prispausti prie savo krūtinės, bet jos pirštai tuojau atsigniaužė, per kūną perbėgo lengvas virpulys, ir ji užgeso.

Iki šiol Frensis manė, kad ji nelaiminga tik todėl, kad jos broliui gresia mirtinas pavojus, o sesuo išėjo iš proto; tačiau palengvėjimas, kurį jai suteikė priešmirtiniai Izabelės žodžiai, parodė, kad dar viena širdgėla kankino

jos sielą. Ji iš karto pamatė visą tiesą, aiškiai kaip ant delno: ji įvertino vyrišką Danvudžio santūrumą, ir jis dar labiau išaugo jos akyse; dabar Frensis karčiai apgailestavo, kad pareigos jausmas ir bereikalingas išdidumas privertė ją galvoti apie jį blogiau, nei jis to nusipelnė, ir ji priekaištavo sau, kad savo elgesiu atstūmė jį nuo savęs ir leido pasitraukti su liūdesiu, o gal ir su neviltimi širdyje. Vienok jaunystei nebūdinga prarasti viltį, ir tarpe visų juos užgriuvusių nelaimių ir sielvartų Frensis slapčiomis pavyko rasti krislelį laimės, kuri vėl suteikė prasmę jos gyvenimui.

Kitą rytą po šios tragiškos nakties į giedrą dangų pakilo skaisti saulė; akindama žmones savo spinduliais, ji tarsi juokėsi iš jų smulkių rūpesčių ir bėdų. Singltonui paprašius, buvo nutarta jo sesers kūną pervežti į fortą, kuriam vadovavo jų tėvas, ir visi pradėjo ruoštis į kelią. Sužeisti anglai buvo palikti kapeliono priežiūrai, ir vidurdienį, kai visi pasiruošimai buvo užbaigti, Lotonas pagalvojo, kad praeis dar keletas valandų, ir jis pasiliks kaimelyje vienas su savo daliniu.

Kapitonas stovėjo paniuręs tarpdury ir tylėdamas žiūrėjo į tą pusę, kur vakar jis vijosi bėglį; staiga jis išgirdo kanopų dundėjimą ir tą pačią akimirką išvydo savo paties eskadrono dragūną, kuris šuoliavo kiek įkerta, matyt, nešdamas labai svarbią žinią. Kai dragūnas prijojo, jo arkliui iš nasrų dribo putos, o jis pats atrodė nuvargęs, tarsi po sunkaus visos dienos darbo. Neištaręs nė žodžio, jis padavė Lotonui laišką ir nuvedė savo žirgą į arklidę. Kapitonas atpažino majoro Danvudžio ranką ir tuoj pat perskaitė štai ką:

Su džiaugsmu pranešu jums, kad, sutinkamai su Vašingtono įsakymu, Vortonų šeimą reikia pervežti iš „Baltosios akacijos" į Viršukalnes. Giminėms bus leista pasimatyti su kapitonu Vortonu, ir po to, kai bus išklausyti jų parodymai, įvyks teismas. Prašau pranešti jiems apie šį įsakymą, ir neabejoju, kad jūs padarysite tai atsargiai ir taktiškai. Anglų būrys slenka aukštyn Hudzonu; kai tik Vor-

tonai bus atvangioje vietoje, palikite juos ir grįžkite į savo dalinį. Kai mes vėl susitiksime, turėsime nemaža darbo: paaiškėjo, kad vadovauti anglų būriui seras Henris paskyrė drąsų karininką. Visus raportus siųskite Pikskilo komendantui, nes pulkininkas Singltonas iššauktas į štabą ir paskirtas pirmininkauti teismui, kuris nagrinės vargšo Vortono bylą. Gautas naujas įsakymas pakarti prekeivį, jeigu jį pavyks sučiupti, bet jis pasirašytas ne vyriausiojo vado. Duokite keletą vyrų damų apsaugai ir išvykite kaip galima greičiau.

Nuoširdžiai jūsų
Peitonas Danvudis

Šis laiškas iš karto pakeitė visus planus. Jeigu Izabelės tėvas paliko fortą, nebebuvo reikalo vežti tenai jo dukters kūną, ir Singltonas nenoromis sutiko nedelsiant palaidoti sesers palaikus. Buvo parinktas jaukus, nuošalus kampelis uolų papėdėje ir padaryta visa, kas buvo įmanoma padaryti tokioje vietoje ir tokiu metu. Susirinko keletas aplinkinių gyventojų, vieni atėjo iš smalsumo, kiti pareikšti savo užuojautos, o mis Peiton ir Frensis graudžiai apraudojo Izabelę. Maldas už mirusią mergaitę sukalbėjo tas pats dvasininkas, kuris išvakarėse atliko visai kitokias iškilmingas apeigas. Lotonas nuleido galvą ir prisidengė akis ranka, kai įkandin maldos žodžių pasigirdo pirmojo žemės grumsto dunkstelėjimas.

Žinios, atėjusios su Danvudžio laišku, įkvėpė naujų jėgų Vortonų šeimai, ir senasis Cezaris vėl pradėjo triūstis prie arklių. Išlikę per gaisrą daiktai buvo atiduoti apsaugon sąžiningam kaimynui, ir pagaliau visa šeimyna su leisgyve Sara ir kartu su sužeistais amerikiečių kareiviais leidosi į kelionę.

Lotonas davė komandą išžygiuoti; metęs liūdną žvilgsnį į Izabelės kapą, jis išjojo į vieškelį, lydimas keturių dragūnų; paskui šį būrelį sekė apniukęs daktaras, o seržantas Holisteris su Bete pridengė užnugarį. Žvarbus pietinis vėjas dabar švilpavo po „Flenegan viešbutį", verždamasis pro išdaužytus langus ir atviras duris į ištuštėjusius

kambarius, kur dar taip neseniai skambėjo tai narsių kareivių pokštai bei griausmingas juokas, tai liūdnos moterų aimanos.

XXV SKYRIUS

Net ir šiandien keliai Vestčesteryje yra blogesni, negu kitose šalies grafystėse. Jų apverktiną būklę mūsų aprašomais laikais jau minėjome knygos pradžioje, taigi skaitytojui bus lengva įsivaizduoti, kokia sunki našta užgriuvo Cezario pečius, jam apsiėmus vadelėti gremėzdišką anglų prelato karietą vingiuotu kalnų keliu, kuris vedė į vieną mažiau žinomų Hudzono aukštumos perėjų.

Tuo metu, kai Cezaris ir jo arkliai plūkėsi iš paskutiniųjų, keleiviai, sėdintys karietoje, buvo taip užsimąstę apie savo bėdas, kad net nematė, kaip sunkiai einasi jų tarnams. Sara jau nebeklejojo taip baisiai, kaip pirmiau, tačiau, po truputį atgrįždama į protą, darėsi vis nekalbesnė, o ankstesnį jos gyvumą ir susijaudinimą pakeitė niaurus liūdesys. Diena praėjo beveik visiškoje tyloje, o nakčiai keliauninkai prisiglaudė keliuose kaimo namiūkščiuose.

Rytą visų keliai išsiskyrė. Sužeistieji amerikiečiai pasuko upės link, ketindami Pikskile sėsti į laivus ir vykti į Hudzono aukštupyje esančias amerikiečių armijos ligonines. Singltoną ant neštuvų nugabeno į tą Viršukalnių dalį, kur buvo įsikūręs jo tėvo štabas ir kur jaunuolis galėjo užbaigti gydymą; misterio Vortono karieta bei sekąs paskui furgonas su ekonome ir šiokia tokia išlikusia per gaisrą manta nuvažiavo ten, kur kankinosi nelaisvėje Henris Vortonas, laukdamas artimųjų atvykimo, idant galėtų stoti prieš teismą, kuriame turėjo išsispręsti jo likimas.

Tarp Saundo sąsiaurio ir Hudzono, keturiasdešimt mylių aukštyn upe, driekiasi žemės plotas, išraižytas kalvomis ir slėniais. Toliau vietovė palaipsniui žemėja, darosi lygesnė, minkštesnė ir galų gale pereina į žavingas Konektikuto lygumas ir pievas. Bet, artėjant prie Hudzono,

gamtovaizdis darosi vis atšiauresnis ir galiausiai priešais jus išauga rūsčios Viršukalnių keteros. Čia baigėsi niekieno žemė. Karaliaus armija buvo užėmusi dvi aukštumas, iškilusias virš skardingo pietinio upės kranto, tačiau visos kitos kalnų perėjos buvo amerikiečių rankose.

Mes jau minėjome, kad žemyno armija kartais pasiųsdavo patrulius toli į pietus, ir jos priešakiniai būriai buvo ne kartą užėmę Vait Pleinso kaimelį. Bet neretai anglų patruliai atsitraukdavo į šiaurinį šios srities pakraštį, ir tada, kaip mes matėme, neutraliojoje teritorijoje imdavo siautėti plėšikai ir marodieriai, kurie bastėsi tarp abiejų armijų, netarnaudami nė vienai iš jų.

Mūsų keliauninkai išsirinko ne didįjį vieškelį, jungiantį du didžiausius valstijos miestus, o nuošalų ir mažai kam žinomą keliuką, kuris kilo į kalnus prie rytinės sienos, kirto juos ir vėl leidosi į lygumą, daugel mylių nuo Hudzono.

Nuilsę misterio Vortono arkliai nebūtų pajėgę užtempti sunkių vežimų į ilgas ir stačias įkalnes, kurios jų laukė; todėl dvejetas dragūnų, vis dar lydinčių keliauninkus, paėmė dar porą valstiečių arklių, nėmaž neatsižvelgę į jų savininkų norus. Šio pastiprinimo dėka Cezario valdoma karieta vėl leidosi į kelią, lėtai ir sunkiai girgždėdama aukštyn akmenuotu taku. Norėdama bent kiek išblaškyti savo liūdesį gaiviame ore, o taip pat palengvinti arkliams naštą, Frensis iššoko iš karietos kalvos papėdėje. Ji pamatė, kad Keitė pasekė jos pavyzdžiu ir taip pat ketina užkopti į kalną pėsčiomis. Saulė jau buvo arti laidos, ir dragūnai pranešė, kad nuo viršūnės galima įžiūrėti jų kelionės tikslą. Frensis nuėjo pirmyn lengvu žingsniu, būdingu jaunystei, o Keitė, šiek tiek atsilikusi, turseno iš paskos, ir netrukus jos toli pralenkė gremėzdišką karietą, kuri lėtai šliaužė aukštyn, kartkartėmis stabtelėdama, kad arkliai galėtų atsipūsti.

Kai pagaliau jos vargais negalais pasiekė kalno viršūnę, Frensis atsisėdo ant akmens pailsėti ir pasigėrėti prieš ją atsivėrusiu vaizdu. Apačioje, prie jos kojų, lapkričio vakaro sutemose tvyrojo gilus klonis, beveik nepaliestas

žemdirbio rankos. Priešais dunksojo kitas kalnas, ir ant jo nykių šlaitų buvo matyti tik plikos uolos bei žemaūgiai ąžuolai, išaugę skurdžioje dirvoje.

Diena buvo apsiniaukusi ir šalta, virš horizonto visą laiką kabėjo lengvi debesys. Kartais atrodė, kad jie ims ir išsisklaidys, tačiau tuoj atplaukdavo nauji, ir veltui Frensis akys stengėsi pagauti paskutinius besileidžiančios saulės spindulius. Bet štai vienam spindulėliui pavyko prasiskverbti pro debesis: jis nušvietė kalno papėdę, slystelėjo aukštyn šlaitu ir, pasiekęs viršūnę, stabtelėjo ir apgaubė tamsią keterą auksine aureole. Šviesa buvo tokia skaisti, jog dabar buvo aiškiai matyti visos reljefo smulkmenos, prieš tai skendėjusios sutemose. Taip netikėtai patekusi į šį slėpiningą nuošalų kampelį, Frensis su pagarbia baime smalsiai dairėsi aplinkui, ir staiga tarp retų medžių ir netvarkingai susigrūdusių uolų pamatė lyg ir kokį trobesį. Tai buvo žema iš pajuodusių sienojų suręsta lūšna, ir mergaitė nebūtų jos pastebėjusi, jei ne šviesesnis stogas ir blykstelėjęs saulėje langas. Frensis apstulbo, išvydusi tokioje vietoje žmogaus gyvenamą būstą, tačiau jos nuostaba dar labiau padidėjo, kai netoli jo ji įžiūrėjo kažkokią figūrą. Tai, be abejo, buvo žmogus, bet jo liemuo buvo kažkoks keistas, suluošintas. Jis stovėjo ant uolos krašto, kiek aukščiau lūšnos, ir mergaitė suprato, kad jis seka kylančius kalno šlaitu ekipažus. Visgi atstumas buvo toks didelis, kad Frensis neįstengė jo gerai įžiūrėti. Minutę mergaitė, sulaikiusi kvapą, įdėmiai stebėjo tamsų siluetą ir jau pagalvojo, kad jai pasivaideno ir kad tai, ką ji matė, buvo tiesiog kokia nors uolos nuolauža, kai staiga ta nuolauža sujudėjo ir greitai įsmuko į lūšnelę, tuo išblaškydama visas jos abejones. Žmogystai išnykus iš akių, Frensis pamanė, kad ji labai jau panaši į Harvį Berčą, sulinkusį po savo maišu. Ji vis dar tebežiūrėjo į paslaptingą buveinę, bet netrukus spindulys užgeso, ir tą pačią akimirką nuskardėjo trimitas, o kalnų aidas daug kartų pakartojo jo garsus. Išsigandusi mergaitė pašoko ir išgirdo arklių kanopų bildesį; iš už gretimos uolos išlėkė būrys dragūnų gerai jai pažįstamomis

Virginijos pulko uniformomis ir sustojo netoli jos. Dar kartą linksmai suskardeno trimitas, ir, dar nespėjus Frensis atsipeikėti iš nuostabos, Danvudis, aplenkęs dalinį, nušoko nuo žirgo ir prisiartino prie jos.

Jis žvelgė į ją rimtai ir su užuojauta, tačiau laikėsi santūriai. Keliais žodžiais jis paaiškino mergaitei, kad, nesant kapitono Lotono, jam buvo įsakyta atvykti čia su jo vyrų būriu ir dalyvauti Henrio teisme, kuris turėjo įvykti rytojaus dieną. Danvudžiui rūpėjo, ar laimingai Vortonai pravažiavo kalnų perėjas, ir jis išjojo jų pasitikti. Frensis virpančiu balsu paaiškino jam, kodėl ji aplenkė kitus, ir pasakė, kad jos tėvas bus čia po keleto minučių. Majoro varžymasis nejučiomis persidavė ir jai, todėl, pasirodžius karietai, abiem palengvėjo. Danvudis padėjo Frensis įlipti, tarė keletą paguodos žodžių misteriui Vortonui ir mis Peiton ir, vėl užšokęs ant žirgo, nuvedė visą kavalkadą link Fiškilo slėnio, kuris atsivėrė priešais keliauninkų akis tarsi burtų lazdelei mostelėjus, vos tik jie aplenkė kelio vingyje stūksančią uolą. Nepraėjus nė pusvalandžiui, jie pasiekė fermą, kuri Danvudžio rūpesčių dėka jau buvo paruošta Vortonų šeimos priėmimui ir kurioje Henris nerimastingai laukė jų atvažiuojant.

XXVI SKYRIUS

Henrio Vortono artimieji buvo taip tvirtai įsitikinę jo nekaltumu, kad negalėjo suprasti, koks jam gresia pavojus. Vis dėlto, artėjant teismo dienai, jaunuolis darėsi vis neramesnis; prasėdėjęs su nusiminusia šeima iki vėlyvos nakties, jis atsikėlė sekantį rytą po neramaus ir trumpo miego, aiškiai suvokdamas savo padėties rimtumą, ir pradėjo svarstyti, kaip jam išgelbėjus savo gyvybę. Stipri sargyba stovėjo prie pastato, kuriame buvo laikomas kalinys, o keletas kareivių saugojo vingiuojančius į jį takus; dar vienas sargybinis nuolat budėjo prie anglų karininko kambario durų. Jau buvo žinoma, kas sudarys teismą, kuriam teks svarstyti Henrio bylą ir spręsti jo likimą.

Pagaliau atėjo minutė, kai susirinko visi būsimojo teismo proceso dalyviai. Frensis, įėjusi į salę kartu su visa šeima, apžvelgė posėdžiautojus, ir jai užėmė kvapą. Trejetas teisėjų juodomis mantijomis sėdėjo už atskiro stalo, nutaisę rimtas ir išdidžias minas, pritinkančias šiai progai ir jų aukštam rangui. Viduryje sėdėjo senyvo amžiaus žmogus, kurio visa išvaizda bylojo, kad jo pečius slegia ilgi sunkios karo tarnybos metai. Tai buvo teismo pirmininkas, ir Frensis, permetusi greitu nepatikliu žvilgsniu jo padėjėjus, atsisuko į jį, galvodama, kad tik žmogus su tokia geraširdiška veido išraiška gali tapti jos brolio išgelbėtoju. Priešingai nuo kitų teisėjų, sustingusių šaltoje rūstyje, senojo veterano akyse spindėjo švelnus atlaidumas, iš karto patraukęs Frensis. Jis dėvėjo paradinį mundurą, kaip to reikalavo tokiomis aplinkybėmis karinis statutas; tačiau, nors jis laikėsi tiesiai kaip dera kariui, jo pirštai nejučiomis nervingai pešiojo krepo kaspinėlį, apvyniotą aplink kardo rankeną, į kurią jis lengvai rėmėsi ir kuri, kaip ir jis pats, dvelkė žila senove. Buvo galima įspėti, kad jo sielą kankina nerimas, nors jo orus vyriškas veidas nerodė nei gailesčio, nei užuojautos. Jo padėjėjai buvo karininkai iš rytinių pulkų, ginančių Vest Pointo tvirtoves ir gretimas kalnų perėjas. Tai buvo vidutinio amžiaus vyrai, ir būtų buvę beprasmiška ieškoti jų veiduose aistrų ar jausmų pėdsakų; atrodė, kad jiems svetimos visos žmogiškos silpnybės. Jie laikėsi šaltai ir santūriai. Nors jų bruožai ir nebaugino nei nuožmumu, nei atstumiančiu šiurkštumu, tačiau nebuvo juose ir keliančios pasitikėjimą užuojautos. Tai buvo žmonės, iš seno pripratę paklusti griežtiems proto įsakymams, ir jų jausmai, atrodė, buvo visiškai jam pavaldūs.

Priešais šiuos jo likimo lėmėjus ir stojo Henris Vortonas, kurį įvedė į salę, lydimą ginkluotos sargybos. Jam pasirodžius, stojo kraupi tyla, ir šis niūrus ceremonialas ledu sukaustė Frensis širdį. Visas teismo procesas nepasižymėjo didele iškilnybe ir nepadarė jai įspūdžio, tačiau beaistris šios scenos dalykiškumas parodė jai, kokia rim-

ta jos brolio padėtis, ir ji suprato, kad ant kortos pastatyta jo gyvybė. Du teismo nariai šaltai ir abejingai apžiūrinėjo žmogų, kurį jiems reikėjo apklausti, o pirmininkas kaip ir anksčiau išsiblaškęs dairėsi aplinkui, ir jo veido raumenys konvulsiškai trūkčiojo, išduodami susijaudinimą, nebūdingą jo amžiaus ir padėties žmogui. Tai buvo pulkininkas Singltonas, kuris tik išvakarėse sužinojo apie tragišką Izabelės likimą, tačiau, nuslopinęs savo sielvartą, sąžiningai pildė tėvynės pavestą pareigą. Įsivyravusi salėje tyla ir daugybė laukiančių žvilgsnių pagaliau privertė pulkininką atsipeikėti, ir, sukaupęs valią, jis susitvardė.

— Atveskite kaltinamąjį,— prabilo jis įpratusio davinėti įsakymus žmogaus tonu ir mostelėjo ranka.

Sargybiniai nuleido durtuvus, ir Henris Vortonas tvirtu žingsniu išėjo į salės vidurį. Visi žiūrėjo į jį — vieni susijaudinę, kiti iš smalsumo. Frensis išgirdo už savęs gilų trūkuojantį Danvudžio kvėpavimą ir su dėkingumu žvilgtelėjo į jį, tačiau tuoj pat visas jos dėmesys vėl nukrypo į brolį, ir jos širdyje nebeliko vietos niekam kitam.

Kambario gilumoje sėdėjo fermos savininko šeimos nariai, o užpakaly jų kyšojo visa eilė juodų kaip anglis veidų su blizgančiomis iš smalsumo akimis. Tarp jų buvo matyti ir apsiblausęs Cezario Tompsono veidas.

— Sako, kad jūs — Henris Vortonas,— pradėjo pirmininkas,— jo didenybės Anglijos karaliaus šešiasdešimtojo pėstininkų pulko kapitonas.

— Taip, sere, tai tiesa.

— Man patinka jūsų atvirumas, sere; jis liudija, kad jūs, kaip pritinka tikram kariui, taurus ir sąžiningas, ir tai, be abejo, padarys gerą įspūdį teismui. Prieš jus iškeltas kaltinimas, kad spalio dvidešimt devintą jūs, priešo armijos karininkas, praėjote amerikiečių kariuomenės patrulius prie Vait Pleinso, persirengęs svetimu rūbu, ir todėl jus įtaria įvykdžius priešiškus Amerikos interesams veiksmus ir nori nubausti kaip šnipą.

Malonus, bet ryžtingas pirmininko balsas, lėtai, aiškiai dėstantis kaltinimo esmę, skambėjo labai įspūdin-

gai. Kaltinimas buvo suformuluotas taip tiksliai, įrodymai tokie paprasti, kaltė tokia akivaizdi, o bausmė tokia užtarnauta, kad, atrodė, jos buvo neįmanoma išvengti.

Bet Henris atsakė atvirai ir drąsiai:

— Teisybė, kad aš praėjau jūsų patrulius, persirengęs svetimu rūbu, tačiau...

— Stokite!— pertraukė jį pirmininkas.— Karo įstatymai ir taip užtektinai griežti, jums nėra reikalo padėti jiems ir apsunkinti savo kaltę.

— Kaltinamasis gali atsiimti savo žodžius, jeigu nori,— tarė vienas teisėjų.— Jo prisipažinimas tiktai patvirtina kaltinimą.

— Aš neatsisakau teisingų parodymų,— išdidžiai atsakė Henris.

Du teismo nariai išklausė jį rimtai ir nepratarė nė žodžio, tačiau jų rūsčiuose veiduose nebuvo galima pastebėti jokio džiūgavimo. Dabar pirmininkas, atrodė, ėmė labiau domėtis byla.

— Jūsų jausmai kilnūs, sere,— pasakė jis,— tik aš apgailestauju, kad jaunas karys galėjo taip klaidingai suprasti savo priedermę ir tapti apgaviku.

— Apgaviku!— sušuko Vortonas.— Aš maniau, kad aš elgiausi protingai, stengdamasis nepakliūti į priešo nelaisvę.

— Kareivis turi sutikti savo priešininką atvirai, su ginklu rankose, kapitone Vortonai. Aš tarnavau dviems Anglijos karaliams, o dabar tarnauju savo tėvynei, tačiau niekada nesiartinau prie priešo kitaip, negu dienos šviesoje ir tvirtai įsitikinęs, kad jis mane mato.

— Ar galite paaiškinti, su kokiais tikslais jūs įžengėte į mūsų kariuomenės užimtą teritoriją, persirengęs svetimu rūbu?— paklausė pirmasis teisėjas, beveik nekrutindamas lūpų.

— Aš sūnus šio senyvo džentelmeno, kuris sėdi čia, priešais jus,— atsakė Henris.— Norėdamas su juo pasimatyti, aš nepaisiau pavojų. Be to, jūsų kariuomenė retai nusileidžia į šią žemumą, ir pats jos pavadinimas — „nie-

kieno žemė"— duoda teisę abiem priešininkams laisvai vaikščioti šioje teritorijoje.

— Vis dėlto šis pavadinimas nėra patvirtintas įstatymo — jis atsirado tiktai karo stovio metu. Tačiau, kur bejudėtų armija, ji visur naudojasi savo teisėmis, o pirmoji iš jų — sumanus apsigynimas nuo priešo.

— Aš nesu kazuistas, sere,— atsakė jaunuolis,— aš tik žinau, kad mano tėvas turi teisę į mano meilę, ir, atsižvelgdamas į jo amžių, aš pasiryžęs dar labiau rizikuoti, kad tik įrodyčiau jam savo prieraišumą.

— Labai pagirtinas jausmas!— šūktelėjo pirmininkas.— Atrodo, džentelmenai, kad reikalai taisosi. Prisipažinsiu, iš pradžių jie buvo visai prasti; tačiau niekas negali pasmerkti sūnaus už tai, kad jis trokšta pasimatyti su tėvais.

— O ar jūs turite įrodymų, kad tik tokie buvo jūsų ketinimai?

— Taip, štai jie,— atsakė Henris, ir jo sieloje blykstelėjo vilties spindulėlis,— štai mano įrodymai: mano tėvas, mano sesuo, majoras Danvudis — jie visi tai žino.

— Tokiu atveju,— pasakė beaistris teisėjas,— mes dar galime išteisinti jus. Tačiau būtina toliau nagrinėti šią bylą.

— Žinoma,— skubiai patvirtino pirmininkas.— Tegul prieina misteris Vortonas vyresnysis ir prisiekia.

Senasis tėvas sukaupė visą savo ryžtą ir, priėjęs netvirtu žingsniu, atliko reikalingus teismo procedūros formalumus.

— Jūs kaltinamojo tėvas?— paklausė Singltonas maloniu balsu, pirma kiek patylėjęs iš pagarbos liudininko jausmams.

— Jis — mano vienintelis sūnus.

— Ką jūs žinote apie jo atsilankymą jūsų namuose dvidešimt devintą spalio?

— Jis atėjo, kaip jau pasakė jums, pasimatyti su manimi ir su savo seserimis.

— Ar jis buvo persivilkęs svetimu drabužiu?— paklausė pirmasis teisėjas.

— Jis nedėvėjo savo pulko uniformos.

— Pasimatyti su seserimis,— susijaudinęs pakartojo pirmininkas.— Jūs turite ir dukterų, sere?

— Taip, turiu dvi dukteris, ir abi jos čia.

— Ar jis buvo su peruku?— įsiterpė pirmasis teisėjas.

— Aš lyg ir pastebėjau kažkokį daiktą ant jo galvos, panašų į peruką.

— O ar ilgai jūs nesimatėte su sūnumi?— pasiteiravo pirmininkas.

— Metus ir du mėnesius.

— Jis dėvėjo platų storo audeklo apsiaustą?— paklausė teisėjas, vartydamas kaltinimo dokumentus.

— Taip, jis turėjo apsiaustą.

— Ir jūs manote, kad jis atėjo tik tam, kad pasimatytų su jumis?

— Su manimi ir mano dukterimis.

— Drąsus jaunuolis,— šnibžtelėjo teismo pirmininkas savo tyliajam kolegai.— Nematau nieko smerktino jo išsišokime. Jis pasielgė neatsargiai, tačiau garbingai.

— Ar esate tikras, kad jūsų sūnus negavo jokio pavedimo iš sero Henrio Klintono ir kad kelionė pas jus nebuvo tik dingstis, slepianti kitus tikslus?

— Iš kur man apie tai žinoti?— atsakė išsigandęs misteris Vortonas.— Argi seras Henris patikėtų man tokią paslaptį?

— Ar jūs žinote ką nors apie šį leidimą?— Teisėjas padavė jam popierių, likusį pas Danvudį po Vortono arešto.

— Ne, garbės žodis, aš nieko nežinau apie jį!— šūktelėjo senukas ir atšoko nuo popieriaus, tarsi šis būtų užkrečiamas.

— Jūs prisiekiate?

— Prisiekiu!

— Ar turite daugiau liudininkų, kapitone Vortonai? Šis jums niekuo negali padėti. Jus sulaikė tokiomis aplinkybėmis, už kurias jūs galite sumokėti savo gyvybe, ir jums belieka pačiam įrodyti savo nekaltumą. Apmąstykite viską gerai ir nesikarščiuokite.

Bauginančiai ramus šio teisėjo tonas nugąsdino Henrį. Pastebėjęs pulkininko Singltono užuojautą, jis vos neužmiršo jam gresiančio pavojaus, tačiau kitų teisėjų rūstūs ir susikaupę veidai priminė jam, koks jo laukia likimas. Jis nutilo ir tik maldaujamai žiūrėjo į savo draugą. Danvudis suprato jį ir pasisiūlė duoti parodymus kaip liudininkas. Jis prisiekė ir pažadėjo papasakoti visa, ką žino. Tačiau jo parodymai negalėjo pakreipti bylos kita linkme, ir Danvudis greitai tą pajuto. Jis nedaug ką pasakė, o ir tai, ką pasakė, toli gražu nėjo Henriui į naudą. Danvudžio žodžiai buvo išklausyti visiškoje tyloje, ir nebylusis teisėjas atsakydamas tik palingavo galvą, tačiau taip išraiškingai, kad visiems pasidarė aišku, kokį įspūdį jie padarė.

— Jūs taip pat galvojate, kad kaltinamasis neturėjo jokių kitokių tikslų, išskyrus tą, kurį jis paminėjo?

— Jokių, laiduoju savo gyvybe!— karštai sušuko Danvudis.

— Ar galite prisiekti?— paklausė nenumaldomasis teisėjas.

— Kaipgi aš galiu prisiekti? Tik dievas mato žmonių širdis. Bet aš pažįstu šį žmogų iš mažų dienų: jam visada buvo svetima apgaulė. Jis nepakenčia melo.

— Jūs sakote, kad jis pabėgo ir vėl buvo paimtas į nelaisvę su ginklu rankose?— paklausė pirmininkas.

— Taip, ir buvo sužeistas mūšio metu. Jūs matote, jis ir dabar nekaip valdo ranką. Nejaugi jūs manote, sere, kad jis būtų puolęs ten, kur rizikavo vėl pakliūti mums į rankas, jeigu nebūtų buvęs įsitikinęs savo nekaltumu?

— O kaip jūs galvojate, majore Danvudi, ar Andre būtų pabėgęs iš mūšio lauko, jeigu prie Teritauno būtų įsiliepsnojęs mūšis?— paklausė rūstusis teisėjas.— Argi jaunystė netrokšta šlovės?

— Ir jūs tai vadinate šlove!— šūktelėjo majoras.— Gėdingą mirtį ir suterštą vardą!

— Majore Danvudi,— atsakė teisėjas tvirtu ir nepalenkiamu tonu,— jūs pasielgėte garbingai. Jums teko sunki ir nemaloni pareiga, bet jūs atlikote ją, kaip pridera išti-

kimam savo tėvynės sūnui; mes turime pasielgti taip pat garbingai kaip ir jūs.

Visi, susirinkę teismo salėje, su didžiausiu dėmesiu sekė apklausą. Paklusdami nesąmoningam jausmui, kuris trukdo mums atskirti pasekmę nuo priežasties, dauguma klausytojų manė, kad jeigu jau Danvudžiui nepavyko suminkštinti teisėjų širdžių, tai niekam kitam nepavyks to padaryti. Čia iš minios išlindo dramblota Cezario figūra; jo išraiškingas veidas, kupinas gilaus liūdesio, taip smarkiai skyrėsi nuo kitų negrų fizionomijų, kuriose buvo matyti tik tuščias smalsumas, kad jis patraukė į save nebyliojo teisėjo dėmesį. Pastarasis pirmą kartą atčiaupė lūpas ir ištarė:

— Tegu prieina tas negras.

Dabar jau buvo vėlu trauktis, ir Cezaris, nespėjęs sutelkti savo minčių, atsidūrė priešais visą eilę maištininkų armijos karininkų. Apklausti negrą buvo palikta tam pačiam teisėjui, kuris jį pašaukė, ir šis neskubėdamas pradėjo:

— Ar jūs pažįstate kaltinamąjį?

— Kaipgi man jo nepažinti,— atsakė Cezaris tokiu pat iškilmingu tonu, kaip ir uždavęs klausimą teisėjas.

— Ar jis atidavė jums peruką po to, kai jį nusiėmė?

— Man nereikia peruko,— suburbėjo Cezaris,— pats turiu labai gerus plaukus.

— Ar nešėte kam nors laiškus arba, gal būt, vykdėte kitokius pavedimus, kai kapitonas Vortonas buvo jūsų šeimininko namuose?

— Aš visada darau, ką man liepia,— atšovė negras.

— Bet ką gi jie liepė jums daryti?

— Žiūrint kada: vienąkart viena, kitąkart kita...

— Pakaks,— oriai pasakė pulkininkas Singltonas,— jūs turite garbingus džentelmeno parodymus,— ką naujo jūs galite išgirsti iš šio vergo? Kapitone Vortonai, jūs matote, teismui susidarė nepalankus įspūdis. Ar galite iškviesti daugiau liudininkų?

Henris visiškai nusiminė. Pradžioje blykstelėjusi viltis, kad viskas baigsis laimingai, greitai tirpo; staiga, pats ne-

žinodamas kodėl, jis pagalvojo, kad mielas sesers veidelis galėtų jam padėti, ir jis nukreipė į išbalusią Frensis meldžiantį žvilgsnį. Ji pakilo ir neryžtingai nuėjo link teisėjų; tačiau jos išblyškimą beregint pakeitė skaistus raudonis, ir ji priėjo prie stalo lengvu, bet ryžtingu žingsniu. Frensis atmetė tankias garbanas nuo lygios kaktos, ir teisėjai išvydo tokį žavingą ir tyrą veidą, kuris galėtų suminkštinti ir daug kietesnes širdis. Pirmininkas akimirksnį pridengė akis ranka, tartum liepsningas žvilgsnis ir išraiškingi Frensis bruožai jam būtų priminę kitą veidą. Vis dėlto jis tuojau susitvardė ir prabilo su tokiu įkarščiu, kad visi suprato jo slaptą norą jai padėti:

— Tikriausiai brolis pranešė jums apie savo ketinimą aplankyti šeimą?

— Ne, ne!— atsakė Frensis, prispaudusi ranką prie kaktos, tarsi norėdama susikaupti.— Jis nieko man nesakė — mes nežinojome apie tai, kol jis neatėjo pas mus. Bet argi reikia aiškinti tauriems žmonėms, kad mylintis sūnus nepaisys jokių pavojų, trokšdamas pamatyti tėvą, ir dar tokiais sunkiais laikais, ir žinodamas, kokioje mes esame padėtyje?

— Bet ar tai buvo pirmas kartas? Ar jis anksčiau nekalbėjo, kad ruošiasi pas jus atvykti?— tėviškai švelniu balsu pasiteiravo pulkininkas, pasilenkdamas prie mergaitės.

— Kalbėjo, žinoma, kalbėjo!— šūktelėjo Frensis, pastebėjusi jo užjaučiantį žvilgsnį.— Jis aplankė mus jau ketvirtą kartą.

— Aš taip ir žinojau,— pasakė pirmininkas, su pasitenkinimu trindamas rankas.— Tai šaunus, karštai mylintis sūnus, ir galvą dedu, džentelmenai,— smarkus karys kovos lauke. Kaip apsivilkęs jis ateidavo pas jus anksčiau?

— Jam tada nereikėjo persirenginėti: tuo metu karališkoji kariuomenė stovėjo slėnyje ir laisvai jį praleisdavo.

— Vadinasi, dabar jis pirmą kartą atėjo be savo pulko uniformos?— paklausė pulkininkas dusliu balsu, vengdamas įdėmių savo padėjėjų žvilgsnių.

— Taip, pirmą kartą!— sušuko mergaitė.— Jeigu tai nusikaltimas, patikėkite manimi, jis nusikalto pirmą kartą!

— Bet jūs tikriausiai rašėte jam ir prašėte jus aplankyti; juk jūs, jaunoji ledi, tikrai troškote pasimatyti su broliu?— neatlyžo pulkininkas.

— Žinoma, mes troškome jį išvysti ir meldėme dievą tos malonės,— ak, kaip karštai meldėme! Tačiau, jeigu mes būtume palaikę ryšį su karaliaus armijos karininku, galėjo nukentėti mūsų tėvas, ir todėl mes nedrįsome rašyti.

— Ar išeidinėjo jis iš namų, atvykęs į sodybą, ir ar susitikinėjo su kokiais nors pašaliniais asmenimis?

— Su niekuo. Jis nieko nematė, išskyrus mūsų kaimyną — prekeivį Berčą...

— Ką?— suriko pulkininkas, staiga išbalęs, ir atšlijo atgal, tarsi jam būtų įkirtusi gyvatė.

Danvudis garsiai sudejavo, susiėmė už galvos ir, sielvartingai šūktelėjęs: „Jis pražuvo!"— išbėgo iš kambario.

— Tik Harvį Berčą,— pakartojo sumišusi Frensis, žiūrėdama į duris, už kurių dingo jos mylimasis.

— Harvį Berčą!— tarsi aidas atkartojo visi teisėjai.

Abu rūstieji teismo nariai greitai susižvalgė ir įsmeigė skvarbias akis į kaltinamąjį.

— Jums, džentelmenai, be abejo, yra gerai žinomas Harviui Berčui metamas kaltinimas, jog jis esą tarnauja karaliui,— pasakė Henris, vėl žengęs žingsnį į priekį.— Jūsų tribunolas jam paskyrė tą pačią bausmę, kuri, kaip matau, gresia ir man. Todėl aš noriu jums paaiškinti, kad jis man tik padėjo gauti drabužį, kuriuo persirengęs aš praėjau jūsų patrulius; bet net ir mirties akivaizdoje aš iki paskutinio atodūsio tvirtinsiu, kad mano ketinimai buvo tokie pat taurūs, kaip ir priešais jus stovinčios nekaltos mergaitės žodžiai.

— Kapitone Vortonai,— iškilmingai prabilo teismo pirmininkas,— Amerikos laisvės priešai griebiasi visokiausių gudrybių, idant pakirstų mūsų galią. Tarp mūsų priešų vargu ar rasi pavojingesnį už tą prekeivį iš Vestčesterio. Tai šnipas — vikrus, klastingas, įžvalgus, jam nėra lygių

tarp jo padermės žmonių. Seras Henris, paskutinį kartą mėgindamas išgelbėti Andre, negalėjo sugalvoti nieko geresnio, kaip užmegzti ryšį tarp jo ir savo karininko. Ir šis ryšys, jaunuoli, jums gali būti lemtingas!

Šventam pykčiui, atsispindėjusiam senojo kareivos veide, visiškai pritarė rūstūs jo draugų žvilgsniai.

— Aš pražudžiau jį!— sušuko Frensis, iš sielvarto grąžydama rankas.— Nejaugi ir jūs nusigręžėte nuo mūsų? Tada jis tikrai pražuvo!

— Nutilkite, nekaltas kūdiki, nutilkite!— pasakė pulkininkas, smarkiai susijaudinęs.— Jūs nieko nepražudėte, nestumkite mūsų visų į neviltį.

— Nejaugi mylėti savo artimuosius — nusikaltimas?— karštai tęsė Frensis.— Nejaugi Vašingtonas — kilnusis, teisingasis, bešališkasis Vašingtonas — teistų taip žiauriai? Palūkėkite, tegu pats Vašingtonas išsprendžia šitą bylą.

— Tai neįmanoma,— atsakė pirmininkas, prisidengdamas ranka akis, tartum nebenorėdamas regėti jos grožio.

— Neįmanoma? Ak, atidėkite teismą nors vienai savaitei! Ant kelių maldauju jus, juk ir jums teks šauktis gailestingumo tą valandą, kai žmogui jau niekas pasaulyje nebegali padėti. Meldžiu jus, duokite jam nors vieną dieną!

— Neįmanoma,— pakartojo pirmininkas vos girdimu balsu.— Mes gavome griežtus nurodymus, ir taip mes jau labai užvilkinome šitą bylą.

Jis nusisuko nuo atsiklaupusios prieš jį ant kelių mergaitės, tačiau negalėjo ar nenorėjo ištraukti savo rankos, kurią ji laikė suspaudusi su beprotišku įkarščiu.

— Išveskite kalinį,— pasakė vienas teisėjų karininkui, saugančiam Henrį.— Pulkininke Singltonai, ar mes pasišalinsime iš salės?

— Singltonai, Singltonai!— kaip aidas pakartojo Frensis.— Juk jūs pats tėvas ir galite atjausti tėvo skausmą; jūs nenorėsite sužeisti ir taip kraujais pasruvusios širdies. Išklausykite mane, pulkininke Singltonai, kaip kad viešpats dievas išklausys jūsų maldą mirties valandoje, ir pasigailėkite mano brolio!

— Išveskite ją,— pasakė pulkininkas, mėgindamas švelniai išlaisvinti savo ranką.

Bet niekas nepajudėjo iš vietos. Frensis stengėsi įžvelgti jo veide išraišką, bet jis nusisuko, o ji vis nepaleido jo.

— Pulkininke Singltonai! Dar visai neseniai jūsų sūnui taip pat grėsė mirtinas pavojus! Jį priglaudė mano tėvo pastogė; mūsų namuose jis buvo rūpestingai gydomas ir slaugomas. Įsivaizduokite, jog tas sūnus — jūsų pasididžiavimas ir paguoda, jog jis vienintelis jūsų jaunesnių vaikų globėjas; ir tada, jeigu išdrįsite, pasmerkite mano brolį!

— Kokią teisę turi Hitas[1] daryti iš manęs budelį!— sunkiai suvaitojo senasis karys ir pašoko — kraujas plūstelėjo jam į veidą, ant smilkinių iššoko gyslos.— Bet aš užsimiršau, eime, džentelmenai, mes turime atlikti šią skausmingą pareigą.

— Ne, ne, neikite!— sukliko Frensis.— Argi jūs galite taip šaltai atplėšti sūnų nuo tėvo, brolį nuo sesers? Ir argi to reikalauja Amerikos laisvė, kuri man taip brangi? Argi tai žmonės, kuriuos mane mokė gerbti ir mylėti? Bet jūs delsiate, jūs išklausysite mane, jūs pasigailėsite ir dovanosite jam!

— Išeikite, džentelmenai,— pasakė pulkininkas, rodydamas į duris; oriai ir didingai išsitiesęs, jis veltui bandė numalšinti savo susijaudinimą.

— Palaukite, išklausykite mane!— sušuko Frensis, nepaleisdama jo rankos.— Pulkininke Singltonai, juk jūs tėvas — būkite mielaširdingas! Pasigailėkite sūnaus! Pasigailėkite dukters! Juk ir jūs turėjote dukterį. Ant mano krūtinės ji atidavė viešpačiui savo dvasią. Štai šios rankos mirties valandą užspaudė jai akis... Taip, taip, šios rankos, maldaujančiai ištiestos į jus, patarnavo jai paskutinį kartą. Nejaugi dabar man teks padaryti tą pačią paslaugą savo nelaimingam broliui, kurį jūs ketinate pasmerkti?

---

[1] Viljamas Hitas — generolas majoras, vadovavęs amerikiečių kariuomenei Vestčesteryje.

Senajam kariui iš susijaudinimo net rankos sudrebėjo, tačiau jis susivaldė, ir tik gaili aimana ištrūko iš jo krūtinės; didžiuodamasis tuo, jog įstengė pergalėti save, jis apsidairė aplinkui, tačiau ir vėl naujo sielvarto banga užplūdo sielą, ir jis nulenkė savo septyniasdešimties žiemų nubaltintą galvą ant nenumaldomos prašytojos peties. Jo kardas, ištikimai tarnavęs daugelyje kruvinų mūšių, iškrito iš nusilpusios rankos, ir jis šūktelėjo:

— Telaimina jus už tai dievas!— ir garsiai pravirko.

Ilgai kovojo pulkininkas Singltonas su siaučiančiais jame jausmais, bet pagaliau susitvardęs perdavė netekusią sąmonės Frensis į tetos rankas ir, atsigręžęs į savo draugus, nepalaužiamu balsu ištarė:

— Dabar, džentelmenai, mums reikia atlikti karininkų pareigą. Jausmams atsiduosime vėliau. Kokį sprendimą padarėte šioje byloje?

Vienas iš teisėjų įteikė jam nuosprendį, surašytą tuo metu, kai pulkininkas kalbėjosi su Frensis, ir pareiškė, kad tos pačios nuomonės laikosi ir antrasis teismo narys. Dokumentas trumpai konstatavo, kad Henris Vortonas buvo pagautas kaip šnipas, kai jis ėjo per amerikiečių armijos pozicijas, persirengęs svetimu rūbu. Sutinkamai su karo įstatymais, jis užsitarnavo mirties bausmę, ir teismas nutarė nubausti jį mirti pakariant; nuosprendis turi būti įvykdytas ne vėliau sekančio ryto devintos valandos.

Pati griežčiausia bausmė paprastai nebuvo taikoma netgi priešui, nepranešus apie tai vyriausiajam pajėgų vadui, o nesant jo — pavaduojančiam karininkui. Vašingtono štabas tuo metu buvo Nju Vindzore, vakariniame Hudzono krante, taigi buvo dar užtektinai laiko gauti iš jo atsakymą.

— Labai jau trumpas terminas,— pasakė pulkininkas, laikydamas rankoje plunksną ir delsdamas be jokios regimos priežasties.— Nepilna para — ir per tą laiką toks jaunas žmogus turi suspėti pasiruošti mirčiai!

— Karaliaus karininkai Heilui[1] davė tik valandą,— atsakė jo padėjėjas.— O mes paskyrėme įprastinį terminą.

[1] Heilas — amerikiečių karininkas, anglų pakartas už šnipinėjimą.

Tačiau Vašingtonas gali jį pratęsti arba net ir dovanoti bausmę.

— Tada aš pats josiu pas Vašingtoną!— šūktelėjo pulkininkas, atidavęs pasirašytą dokumentą.— Jeigu tokio seno kario, kaip aš, nuopelnai ką nors reiškia ir jeigu generolas sutiks mane išklausyti, aš išgelbėsiu šį jaunuolį!

Taip pasakęs, jis išvyko, degdamas kilniu troškimu padėti Henriui Vortonui.

Teismo nuosprendis buvo su deramu taktu praneštas kaliniui. Davę reikalingus nurodymus budinčiam karininkui ir pasiuntę į štabą kurjerį su pranešimu, likusieji teismo nariai sėdo ant arklių ir išjojo į savo karinius dalinius. Jų veiduose tebebuvo sustingusi ta pati beaistrė teisingumo gynėjų išraiška, kuri nepaliko jų per visą teismo procesą.

XXVII SKYRIUS

Po to, kai Henriui pranešė nuosprendį, jis praleido keletą valandų su artimaisiais. Misteris Vortonas, beviltiškai nusiminęs, apverkė baisų likimą, gresiantį jo sūnui, o jau atgavusi sąmonę Frensis kentė tokią širdgėlą, jog, rodės, tik mirtis jai galėjo atnešti palengvėjimą. Viena mis Peiton neprarado nei vilties, nei sveikos nuovokos, taip reikalingos dabar, kai reikėjo imtis kokių nors priemonių. Šitoks gerosios tetos santūrumas toli gražu neliudijo, kad jai nelabai rūpi sūnėnas, o tiesiog rodė jos nesąmoningą pasitikėjimą Vašingtonu. Ji buvo kilusi iš tos pačios kolonijos, kaip ir jis, tačiau jis anksti išėjo į kariuomenę, o ji dažnai važinėdavo į sesers namus, kur netrukus įsikūrė visam laikui, taigi juodviem taip ir neteko susitikti; vis dėlto ji buvo girdėjusi apie jo šeimynines dorybes ir žinojo, kad asmeniniame gyvenime jis visai nebuvo toks nepalaužiamas ir rūstus, kaip politinėje veikloje. Virginijoje jis buvo laikomas griežtu, bet teisingu ir atlaidžiu šeimininku, ir dabar mis Peiton su pasididžiavimu galvojo, kad jos žemietis vadovauja armijoms ir, galima sakyti, laiko savo rankose Amerikos likimą. Ji žinojo,

kad Henris nepadarė to nusikaltimo, už kurį jį nuteisė, ir, kaip visi atviraširdžiai žmonės, šventai tikėdama teisingumu, tiesiog negalėjo įsivaizduoti, kaip galima, savavališkai aiškinant įstatymą, nubausti niekuo nekaltą žmogų. Tačiau net ir jos naivioms viltims buvo lemta greit užgesti. Prieš pat pietus būrys sukilėlių, stovyklavusių upės pakrantėje, persikėlė prie fermos, kurioje buvo apsistojusi mūsų herojė su savo šeima; kareiviai pastatė palapines aikštelėje priešais namą, aiškiai ketindami laukti sekančio ryto, idant suteikus daugiau iškilmingumo britų šnipo egzekucijai.

Danvudis jau įvykdė visus gautus įsakymus ir galėjo grįžti į eskadroną, kuris nekantriai laukė savo vado, trokšdamas kuo greičiau pulti priešo dalinį, lėtai slenkantį aukštyn upe ir dengiantį grupę pašarininkų, kurie veikė užnugaryje. Majoras atjojo į fermą su keletu dragūnų iš Lotono būrio, nes manė, kad jų parodymų prireiks teisme; jiems vadovavo leitenantas Meisonas. Tačiau, kapitonui Vortonui prisipažinus, nebuvo reikalo klausinėti kitų liudininkų.

Danvudžiui nesinorėjo regėti Henrio artimųjų sielvarto, jis bijojo jų įtakoje prarasti sielos tvirtybę ir visą tą laiką didžiai nerimastaudamas klajojo vienišas netoli jų buveinės. Kaip ir mis Peiton, jis pasikliovė Vašingtono gailestingumu, tačiau kartkartėmis jį apnikdavo baisios abejonės, ir jo širdį draskė juoda neviltis. Jis gerai žinojo karo tarnybos įstatus ir buvo pripratęs žiūrėti į savo generolą kaip į griežtą viršininką, o ne atlaidų žmogų. Be to, visai neseniai šiurpus pavyzdys labai aiškiai parodė, kad Vašingtonui svetimos tokios silpnybės: jis niekam nedovanos gyvybės vien iš gailiaširdystės. Danvudis susinervinęs žingsniavo tarp sodo medžių, tai pasiduodamas nusiminimui, tai vėl įžvelgdamas vilties prospindį, kai prie jo priėjo Meisonas pilna žygio apranga.

— Aš pagalvojau, kad jūs gal kartais užmiršote pranešimą, gautą šįryt iš žemupio, sere, ir todėl išdrįsau įsakyti daliniui būti pasiruošusiam išžygiuoti,— ramiai pasakė lei-

tenantas, daužydamas kardo makštimi aplinkui augusių pievos gėlių galvutes.

— Kokį pranešimą?— krūptelėjęs paklausė Danvudis.

— Ogi tą, kad į Vestčesterį įžengė Džonas Bulis su ilgiausia virtine furgonų, ir jeigu jam pavyks juos prikrauti, tai mums teks pasiieškoti provizijos kitapus tų nelemtų kalvų. Tiems besočiams anglams visai striuka Jork Ailende, ir kai jiems pasiseka iš ten ištrūkti, tai jie taip viską apšvarina, kad dažnai jankio žmonai nelieka nė šiaudų čiužiniui prisikimšti.

— Kurgi juos pastebėjo žvalgas? Tas pranešimas man visai išgaravo iš galvos.

— Aukštumose už Sing Singo,— atsakė gerokai nustebęs leitenantas.— Kelias ten panašus į šieno turgavietę, o visos kiaulės aplinkui gailiai kriuksi, kai pro jas veža grūdus į Kingsbridžą. Atnešęs šią žinią Dordžo Singltono pasiuntinys tvirtina, kad mūsų arkliai svarsto, ar nevertėtų jiems nusileisti į slėnį be raitelių ir sočiai užkąsti, nes paskui kažin ar kada pavyks kaip reikiant prisikirsti. Jeigu mes leisime anglams išsivežti savo grobį, tai patys nerasime nė vieno riebaus paršo, kuris tiktų iškepti kalėdoms.

— Liaukitės, leitenante Meisonai, nekartokite to pasiuntinio kvailysčių,— apmaudingai šūktelėjo Danvudis,— ir tegu jis išmoksta laukti vyresniųjų įsakymų.

— Jo vardu meldžiu atleidimo, majore Danvudi,— atsakė Meisonas,— matyt, jis suklydo kaip ir aš. Mes abu manėme, kad generolas Hitas įsakė pulti priešą ir persekioti jį, kai tik jis iškiš nosį iš savo urvo.

— Neužsimirškite, leitenante Meisonai,— pasakė majoras,— arba man prisieis priminti jums, kad jūs gaunate įsakymus tik iš manęs.

— Žinau, majore Danvudi, puikiai žinau. Tik man labai gaila, kad jūsų atmintis sušlubavo ir jūs užmiršote, kad aš visada neprieštaraudamas juos vykdžiau.

— Dovanokite, Meisonai!— šūktelėjo Danvudis, paėmęs jį už abiejų rankų.— Taip, taip, jūs drąsus ir pareigingas

karys. Atleiskite, kad pasikarščiavau. Bet ši nelemta byla... Ar jūs kada nors turėjote draugą?

— Ką jūs, majore,— pertraukė jį leitenantas,— tai aš turiu prašyti atleidimo už pernelyg didelį uolumą! Aš žinojau, kokie buvo duoti įsakymai, ir bijojau, kad mano viršininkas neužsitrauktų nemalonės. Tačiau likite čia, ir jeigu tik kas išdrįs pasakyti nors vieną žodį prieš mūsų korpusą, visi kardai kaip mat iššoks iš makščių; be to, anglai ne taip jau seniai išžygiavo, o nuo Kroutono iki Kingsbridžo ne artimas kelias. Šiaip ar taip, aš esu tikras, kad mes užklupsime juos anksčiau, negu jie suspės grįžti namo.

— Ak, kad greičiau atjotų kurjeris iš vyriausiojo štabo!— sušuko Danvudis.— Tas laukimas tiesiog nepakeliamas.

— Jūsų noras išsipildė!— riktelėjo Meisonas.— Štai lekia raitelis, ir atrodo, kad jis neša gerą žinią. Duok dieve, kad taip ir būtų, nes man visai nesinorėtų matyti to šaunaus vaikino tabaluojant ant virvės.

Danvudis nebeišgirdo šio jausmingo pareiškimo, kadangi, nespėjus leitenantui ištarti nė pusės sakinio, jis peršoko per tvorą ir sustojo priešais žygūną.

— Kokios naujienos?— šūktelėjo Danvudis, kai tik kareivis sustabdė arklį.

— Geros!— atsakė kurjeris, ir, visiškai pasitikėdamas tokiu visiems gerai pažįstamu karininku, kaip majoras Danvudis, ištiesė jam paketą ir pridūrė:— Bet jūs pats galite perskaityti, sere.

Net nepažvelgęs į laišką, Danvudis nesitverdamas džiaugsmu metėsi į kalinio kambarį. Sargybinis jį pažino ir praleido neklausinėdamas.

— O Peitonai,— sušuko Frensis, jam įbėgus pas juos,— jūs panašus į dangaus pasiuntinį! Nejaugi jūs atnešėte džiugią žinią?

— Ateikite čia, Frensis, čionai, Henri, ir jūs, brangioji teta Džaneta!— šūktelėjo jaunuolis ir virpančiomis rankomis sulaužė antspaudą.— Štai laiškas, atsiųstas sargybos kapitonui... Bet paklausykite...

Visi didžiai sunerimę apmirė. Ir staiga jie pamatė, kaip džiaugsmas, švytėjęs Danvudžio veide, užleido vietą siaubui, ir apviltų lūkesčių kartėlis dar labiau įaitrino jų širdis. Pakete gulėjo teismo nuosprendis, o apačioje buvo parašyti šie paprasti žodžiai:

Tvirtinu. *Dž. Vašingtonas.*

— Jis žuvęs! Jis žuvęs!— sukliko Frensis, krisdama ant tetos rankų.

— Mano sūnelis! Mano sūnelis!— suvaitojo tėvas.— Žemėje nebėra gailesčio, bet gal dangus jo pasigailės! O, kad Vašingtonas pats kada pasigestų tos malonės, kurią jis atsisako suteikti mano nekaltam sūnui!

— Vašingtonas!— pakartojo Danvudis, paklaikusiai dairydamasis aplinkui.— Taip, Vašingtonas pats pasirašė šį popierių, tai jo ranka, čia tikrai jo vardas, jis patvirtino tą baisų nuosprendį. . .

— Žiaurusis, žiaurusis Vašingtonas!— sušuko mis Peiton.— Papratimas prie kraujo visiškai pakeitė jo prigimtį!

— Nesmerkite jo,— pasakė Danvudis,— taip pasielgė generolas, o ne žmogus. Prisiekiu gyvybe, jam pačiam skaudu, kai prisieina smogti tokius smūgius.

— Kaip aš suklydau, apie jį gerai manydama!— sušuko Frensis.— Jis — ne tėvynės gelbėtojas, o šaltas ir negailestingas tironas. Ak, Peitonai, Peitonai, kaip neteisingai jūs man apibūdinote jo charakterį!

— Tyliau, brangioji Frensis, dėl dievo meilės, nusiraminkite. Nekalbėkite taip apie jį. Juk jis stovi įstatymo sargyboje.

— Taip, jūs teisus, majore Danvudi,— pasakė Henris, atsipeikėjęs po baisaus smūgio, palaidojusio visas jo viltis, ir prisiartino prie tėvo.— Netgi aš, pasmerktasis, nekaltinu jo. Su manimi ir taip buvo elgiamasi daug atlaidžiau, negu to buvo galima tikėtis. Žengdamas į kapą, aš negaliu būti neteisingas. Tokiu metu, kai visai neseniai Vašingtono reikalui grėsė išdavystė, manęs nestebina jo nepalenkiamumas. Dabar man belieka tik pasirengti vy-

riškai sutikti bausmę, kuri taip greitai ištiks mane. O į jus, Danvudi, kreipiuosi su prašymu.

— Kokiu?— vos girdimu balsu pratarė majoras.

Henris atsigręžė ir, rodydamas į graudžiai jį apverkiančius artimuosius, tęsė:

— Būk sūnumi šiam seneliui, paguosk jį silpnybės valandoje, apgink nuo persekiojimų, kurie jam gali grėsti dėl kritusios ant manęs gėdos dėmės. Nedaug jis turi draugų tarp šios šalies galiūnų — tavo įtakingas vardas tepasilieka tarp jų.

— Prižadu.

— Neapleisk ir šios bejėgės nekaltos mergaitės,— tęsė Henris, rodydamas į nieko nesuprantančią Sarą.— Aš vyliausi, kad man pasitaikys proga atmokėti tam, kuris padarė jai pikta,— ir jo veidas beregint užsiplieskė,— tačiau tai blogos mintys, ir nuodėmė dabar galvoti apie kerštą. Tavo rūpesčiu, Peitonai, ji ras prieglobstį ir užuojautą.

— Prižadu,— sušnibždėjo Danvudis.

— Mūsų geroji teta ir taip turi į tave teisių, taigi aš nekalbėsiu apie ją. Bet štai pati brangiausia dovana,— ir, paėmęs už rankos Frensis, jis su broliška meile pažvelgė jai į veidą.— Priglausk ją prie savo krūtinės ir atsimink, jog tavo globoje — pati nekaltybė ir dora.

Įkarščio pagautas majoras greitai ištiesė ranką, kad priimtų neįkainojamą brangenybę, tačiau Frensis atšoko atgal ir paslėpė veidą ant tetos krūtinės.

— Ne, ne, ne!— sušnibždėjo ji.— Niekada nebus man artimas tas, kuris padėjo žūti mano broliui.

Keletą minučių Henris žiūrėjo į ją su švelniu gailesčiu, o po to tęsė pokalbį, kuris, kaip visi jautė, jam buvo nepaprastai svarbus.

— Vadinasi, aš klydau. Aš tikrai maniau, Peitonai, kad mano sesuo suprato ir įvertino tavo geras savybes, tavo kilnų atsidavimą reikalui, kurį tave išmokė gerbti, tavo rūpinimąsi mūsų tėvu, kai jis pakliuvo į nelaisvę, tavo draugiškumą man — vienu žodžiu, įvertino visą tavo sielos didžiadvasiškumą.

— O taip, taip ir buvo,— sušnibždėjo Frensis, dar labiau priglusdama prie mis Peiton.

— Mielas Henri,— pasakė Danvudis,— man atrodo, kad geriau dabar apie tai nekalbėti.

— Tu užmiršti,— atsakė Henris, liūdnai šypsodamasis,— kiek daug man dar reikia padaryti ir kiek mažai beliko laiko.

— Aš bijau,— pratarė Danvudis ir jo veidą nutvieskė raudonis,— jog mis Vorton susidarė apie mane nepalankią nuomonę ir todėl jai būtų pernelyg sunku išpildyti tavo prašymą, tačiau šią nuomonę jau per vėlu pakeisti.

— Ne, ne, ne!— gyvai atsiliepė Frensis.— Ne, Peitonai, jūs išteisintas. Su paskutiniu atodūsiu ji išsklaidė mano abejones.

— Taurioji Izabelė! ..— sušnibždėjo Danvudis.— Tačiau gana, Henri, pagailėk dabar savo sesers, pagailėk ir manęs.

— Aš kalbu, gailėdamas pats savęs,— atsakė Henris, švelniai išlaisvindamas Frensis iš tetos glėbio.— Kaip galima šiuo metu palikti dvi tokias nuostabias mergaites be globėjo! Jų pastogė sugriauta, ir sielvartas netrukus atims iš jų ir paskutinį gynėją,— čia Henris sunerimęs pažvelgė į tėvą.— Argi galiu aš ramiai mirti, žinodamas, kokie joms gresia pavojai?

— Tu užmiršti mane,— įsiterpė mis Peiton ir sudrebėjo, vien pagalvojusi apie sutuoktuves tokią valandą.

— Ne, brangioji teta, aš neužmiršau jūsų ir neužmiršiu, kol man tarnaus atmintis. Tai jūs užmiršote, kokiais pavojingais laikais mes gyvename. Geroji šio namo šeimininkė jau pasiuntė dvasininko, kuris palengvins man perėjimą į kitą pasaulį. Frensis, jeigu tu nori, kad aš mirčiau ramus, kad nerimas nustotų graužęs mano sielą ir aš galėčiau nukreipti visas savo mintis į dievą, tu leisi šiam dvasininkui sujungti tave su Danvudžiu.

Frensis nieko neatsakė, tik papurtė galvą.

— Aš žinau, tu negalėsi džiaugtis ir nebūsi laiminga dar ilgai, gal būt, daugelį mėnesių. Tačiau neatsisakyk dabar priimti jo įtakingo vardo ir suteik jam neginčijamą teisę ginti tave ir globoti. . .

Ir vėl mergaitė ryžtingai papurtė galvą.

— Šios nieko nesuvokiančios kankinės labui,— Henris parodė į Sarą,— savo pačios ir mano labui, brangi sesuo...

— Tylėk, Henri, arba tu sudaužysi mano širdį!— sušuko susijaudinusi mergaitė.— Už nieką pasaulyje aš neištarsiu vestuvinių įžadų tokią minutę, kitaip aš būsiu nelaiminga visą gyvenimą!

— Tu jo nemyli,— priekaištingai tarė Henris.— Na, tiek to, aš neįkalbinėsiu tavęs pasielgti prieš tavo valią.

Frensis užsidengė veidą viena ranka, o kitą ištiesė Danvudžiui ir karštai pasakė:

— Dabar tu neteisingas man, kaip anksčiau buvai neteisingas sau.

— Tada pažadėk man,— tarė Henris, pamąstęs valandėlę,— kad, kai tik laikas apmalšins tavo širdgėlą, tu visam gyvenimui atiduosi ranką mano draugui.

— Pažadu,— atsakė Frensis ir tyliai atitraukė savo ranką, kurią Danvudis tučtuojau paleido, neišdrįsęs net prispausti prie lūpų.

— O dabar, brangioji teta,— tęsė Henris,— būkite gera, palikite mane trumpam vienu du su draugu. Aš turiu jam pavesti keletą liūdnų užduočių, ir man labai nesinorėtų, kad mano žodžiai sukeltų skausmo jums ir seseriai.

— Mes turime laiko dar kartą nuvykti pas Vašingtoną,— pasakė mis Peiton, eidama link durų, ir nepaprastai oriai pridūrė:— Aš pati pas jį nuvažiuosiu; juk jis neatsisakys išklausyti moters, kilusios iš tos pačios kolonijos! Be to, mūsų šeimas sieja tolimos giminystės ryšiai.

— O kodėl mums nesikreipus į misterį Harperį?— paklausė Frensis, pirmąkart prisiminusi žodžius, kuriuos pasakė prieš išvykdamas neseniai pas juos viešėjęs svečias.

— Harperį?— pakartojo Danvudis ir žaibo greitumu atsigręžė į ją:— Harperį? Argi jūs pažįstate jį?

— Neklausyk jos,— pasakė Henris, vesdamas draugą į šalį.— Frensis kaip tikra sesuo griebiasi net ir menkiausio vilties šapelio. Išeik, mieloji, ir palik mus vienu du.

Tačiau Frensis perskaitė Danvudžio akyse kažką, kas prirakino ją prie grindų. Ji vargais negalais susitvardė ir tęsė:

— Jis buvo pas mus dvi dienas — kaip tik tada, kai suėmė Henrį.

— Ir jūs... jūs pažįstate jį?

— Ne,— atsakė Frensis ir net sulaikė kvapą, pastebėjusi nepaprastą Danvudžio susidomėjimą,— mes jo nepažįstame; jis užsuko pas mus darganotą vakarą ir viešėjo mūsų namuose tol, kol nesibaigė audra. Bet jis labai domėjosi Henriu ir žadėjo jam padėti.

— Kaip!— sušuko apstulbęs Danvudis.— Argi jis pažįsta ir jūsų brolį?

— Žinoma, juk kaip tik jam patarus, Henris nusiėmė peruką bei svetimą drabužį.

— Betgi jis nežinojo,— tęsė Danvudis, pabalęs iš susijaudinimo,— kad Henris — karaliaus armijos karininkas?

— Aišku, žinojo,— šūktelėjo mis Peiton,— ir dargi sakė mums, kad Henris labai neapdairiai pasielgė!

Danvudis pakėlė lemtingąjį popierių, kuris buvo iškritęs jam iš rankų ir tebegulėjo ant grindų, ir pradėjo įdėmiai jį apžiūrinėti. Atrodė, kažkas tame laiške suglumino jaunuolį, ir jis susimąstęs perbraukė ranka per kaktą. Vortonų šeima, kankinama baisios nežinios, sužiuro į jį — visi bijojo ko nors tikėtis, kad vėl netektų žiauriai nusivilti.

— Ką jis sakė? Ką žadėjo?— susijaudinęs nękantriai paklausė Danvudis.

— Jis liepė Henriui kreiptis į jį pavojuje ir žadėjo atsidėkoti sūnui už tėvo vaišingumą.

— Jis pasakė tai, žinodamas, kad Henris — britų karininkas?

— Kaip tik tą jis ir turėjo galvoje, kalbėdamas apie pavojų.

— Tada jis išgelbėtas!— garsiai šūktelėjo jaunuolis, nebeįstengdamas sutramdyti džiaugsmo.— Taip, išgelbėtas, dabar aš išgelbėsiu jį! Harperis niekada nelaužo savo žodžio.

— Bet ar jis turi pakankamai galios?— paklausė Frensis.— Argi jis gali pakeisti tvirtą Vašingtono nusistatymą?

— Taip, gali!— sušuko Danvudis.— Jei kas gali tai padaryti, tai tik jis, tik jis vienas! Nei Grinas, nei Hitas, nei jaunasis Hamiltonas nėra tokie įtakingi, kaip Harperis. Tačiau pakartokite man,— ir, puolęs prie savo sužadėtinės, Danvudis stipriai suspaudė jos rankas,— pakartokite, ką jis pasakė. Ar jis davė jums žodį?

— Žinoma, žinoma, Peitonai, jis iškilmingai prižadėjo pagelbėti Henriui, gerai žinodamas jo keblią padėtį.

— Tada nusiraminkite,— šūktelėjo Danvudis ir akimirką prispaudė mergaitę prie krūtinės.— Nusiraminkite — Henris išgelbėtas!

Ir, nieko daugiau nepaaiškinęs, jis išbėgo iš kambario, palikęs nutirpusią iš nuostabos šeimyną. Visi apmirė savo vietose, klausinėdami save, ką tai galėtų reikšti, ir netrukus išgirdo žirgo kanopų bildesį: tai Danvudis it strėlė išlėkė pro sodybos vartus.

Po netikėto jaunuolio išvykimo jo subruzdę draugai ilgai svarstė, ar pasiseks jam ką nors laimėti. Vis dėlto jo pasitikėjimas įkvėpė ir jiems šiek tiek vilties. Kiekvienas jautė, kad Henrio reikalai taisosi, todėl visi beregint atgijo ir pralinksmėjo. Vien tik Henris nepasidavė bendrai nuotaikai. Jo padėtis buvo tokia baisi, kad jis niekaip negalėjo apie tai užmiršti. Jis buvo pasmerktas kankintis nežinioje keletą valandų ir jautė, kad taip laukti yra nepalyginamai sunkiau, nei žinoti, kad mirtis yra tikrai neišvengiama. Kas kita Frensis. Įsimylėjusi mergaitė visiškai pasikliovė Danvudžiu ir nekankino savęs abejonėmis, kurių vis tiek nebūtų įstengusi išsklaidyti. Įsitikinusi, kad jos sužadėtinis padarys viską, ką tik žmogus gali padaryti, ir aiškiai prisimindama Harperio malonią išvaizdą bei elgesį, ji su džiaugsmu stvėrėsi šios nelauktai švystelėjusios vilties.

Frensis stovėjo prie lango, iš kur buvo gerai matyti kalnų perėja, kuria jie užkopė į Viršukalnes, o tiesiai priešais ją dunksojo kalnas, ant kurio viršūnės ji matė paslaptingąją trobelę. Akmeningi šlaitai buvo niūrūs ir

bevaisiai; kur-ne-kur pro belapius žemaūgius ąžuolus stiepėsi milžiniškos ir, atrodė, neprieinamos uolų keteros. Kalno papėdė buvo ne toliau kaip už pusės mylios nuo fermos, ir dabar Frensis dėmesį patraukė žmogaus figūra, netikėtai išnirusi iš už keisto pavidalo uolos, ir tuoj pat vėl už jos pradingusi. Žmogus keletą kartų pakartojo šį manevrą, ir, sprendžiant iš jo veiksmų, buvo galima suprasti, jog tai bėglys, besistengiantis įžiūrėti kariuomenės judėjimą ir susipažinti su padėtimi slėnyje. Nepaisant didelio atstumo, Frensis tučtuojau nutarė, kad tai Berčas. Gal būt, jai susidarė toks įspūdis iš dalies dėl išorinio to žmogaus panašumo į prekeivį, bet daugiausia dėl to, kad ji prisiminė žmogystą, neseniai matytą ant šio kalno viršūnės. Frensis buvo tikra, jog tai tas pats žmogus, nors dabar jis ir neturėjo kupros, kurią ji palaikė maišu.

Jos vaizduotėje Harvio paveikslas taip glaudžiai siejosi su paslaptingu Harperio apsilankymu, kad po tiek bėdų ir rūpesčių, pergyventų nuo atvažiavimo dienos, ji nusprendė niekam nepasakoti apie savo spėliojimus. Todėl Frensis tyliai sėdėjo, mąstydama apie antrąjį prekeivio pasirodymą, ir mėgino suvokti, koks gi gali būti ryšys tarp šio mįslingo žmogaus ir jos šeimos likimo. Be abejonės, jis šiek tiek sušvelnino sunkų smūgį, ištikusį Sarą, ir, aplamai, jo veiksmai niekada nebuvo priešiški jos artimųjų atžvilgiu.

Frensis ilgai žiūrėjo į šlaitą, veltui vildamasi dar kartą išvysti pradingusią žmogystą, ir pagaliau nusigręžė nuo lango. Mis Peiton sėdėjo greta Saros, kuri jau lyg ir pradėjo kai ką suprasti, tačiau vis dar tebebuvo abejinga tiek džiaugsmui, tiek ir skausmui.

— Man regis, mieloji, tu jau esi gerai susipažinusi su kariniais manevrais,— tarė mis Peiton.— Beje, tai labai naudinga karininko žmonai.

— Aš dar ne karininko žmona,— atsakė Frensis, paraudusi iki ausų.— Ir mūsų šeimai kažin ar verta geisti dar vienų vedybų.

— Frensis!— sušuko jos brolis, pašokęs iš vietos, ir, smarkiai susijaudinęs, ėmė žingsniuoti po kambarį.— Mal-

dauju tave, neaitrink šios žaizdos mano širdyje. Kol nežinau, koks manęs laukia likimas, aš nenorėčiau niekam jausti priešiškumo.

— Tai tebūnie galas šiai nežiniai!— šūktelėjo Frensis, puldama prie durų.— Štai ateina Peitonas su džiaugsminga žinia apie tavo išlaisvinimą!

Nespėjo ji ištarti šių žodžių, kai durys atsivėrė ir įėjo majoras. Žiūrint į jį, sunku buvo įspėti, ar pavyko jam ką nors pasiekti: jo veide buvo matyti tik nepasitenkinimas ir apmaudas. Jaunuolis suspaudė ranką, kurią jam nuoširdžiai ištiesė Frensis, bet tuoj pat atsitraukė ir nuvargęs krito į krėslą.

— Tu nieko nelaimėjai?— paklausė Henris, ir širdis jam sudrebėjo, nors jis to ir neparodė.

— Ar radote Harperį?— išbalusi sušuko Frensis.

— Ne, neradau. Aš persikėliau per upę, o jis, matyt, kitu laivu atplaukė į šitą krantą, ir mes prasilenkėme. Aš tučtuojau grįžau atgal ir keletą mylių sekiau įkandin jo vakarine kalnų perėja, bet staiga jis kažkur pradingo. Aš atjojau čia, norėdamas jus nuraminti ir dar kartą užtikrinti, kad šį vakarą aš tikrai jį pamatysiu ir parnešiu Henriui malonę.

— Bet ar jūs matėte Vašingtoną?— pasiteiravo mis Peiton.

Danvudis keletą akimirksnių žiūrėjo į ją išsiblaškęs, ir ji pakartojo klausimą. Tada jis santūriai atsakė:

— Vyriausiasis vadas apleido savo štabą.

— Bet, Peitonai,— šūktelėjo Frensis, vėl apimta siaubo,— jeigu jie nesusitiks šiandien, ryt bus per vėlu. Juk Harperis vienas niekuo negalės mums padėti.

Jaunuolis lėtai atsigręžė į ją, įdėmiai pažvelgė į jos sunerimusį veidą ir susimąstęs paklausė:

— Jūs sakėte, kad Harperis žadėjo padėti Henriui?

— Taip, jis pats žadėjo, niekieno neprašomas, norėdamas atsidėkoti už mūsų svetingumą.

Danvudis susirūpinęs palingavo galvą:

— Man nepatinka žodis „svetingumas"— jis nieko nesako: Harperį galėjo įpareigoti tik žymiai svarbesnis da-

lykas. Bijau, kad čia nebūtų kokios klaidos. Papasakokite man dar kartą apie viską, kas tada atsitiko.

Frensis susijaudinusi pasiskubino išpildyti jo prašymą. Ji papasakojo, kaip nepažįstamasis atvyko į „Baltąją akaciją", kaip jį priėmė jų namuose, ir apsakė visus po to sekusius įvykius, stengdamasi, kiek leido atmintis, nepraleisti nė mažiausios smulkmenos. Kai ji paminėjo tėvo pokalbį su nelauktu svečiu, majoras šyptelėjo, bet nieko nepasakė. Paskui Frensis papasakojo apie Henrio pasirodymą ir viską, kas nutiko sekančią dieną. Ji prisiminė, kaip Harperis paprašė jos brolį nusimesti savo maskaradinį rūbą, ir nuostabiai tiksliai pakartojo jo žodžius apie tai, kad Henris žengė labai rizikingą žingsnį. Ji netgi prisiminė keistą frazę, pasakytą svečio jos broliui: „Jums grėstų kur kas didesnis pavojus, jeigu aš apie tai nebūčiau sužinojęs." Su jaunystei būdingu susižavėjimu Frensis paminėjo, koks malonus buvo Harperis jai pačiai, ir smulkiai papasakojo, kaip jis atsisveikino su kiekvienu šeimos nariu.

Iš pradžių Danvudis klausėsi jos rimtas ir susikaupęs, tačiau pamažu jo veidas ėmė giedrėti. Kai Frensis išdėstė jam savo pokalbį su svečiu, jis nusišypsojo patenkintas, o kai ji baigė pasakoti, entuziastingai sušuko:

— Jis išgelbėtas! Jis išgelbėtas!

Bet čia jį pertraukė, o kas — apie tai sužinosime iš sekančio skyriaus.

XXVIII SKYRIUS

Kiekvienoje šalyje, apgyvendintoje kaip mūsų Valstijos žmonėmis, palikusiais gimtinę ir mylimą namų židinį ir nukentėjusiais dėl savo religinių įsitikinimų, mirus krikščioniui, šventai laikomasi visų papročių ir apeigų, jeigu tik tam nekliudo kokios nors ypatingos aplinkybės. Gailiaširdė šios fermos šeimininkė priklausė puritonų bažnyčiai ir uoliai pildė visus jos priesakus. Pastorius, sakydavęs pamokslus gretimoje parapijoje, padėjo jai suvokti

savo nuodėmingumą, ir ji tikėjo, kad tik šis ganytojas gali savo pamokymais paruošti mirčiai Henrį, kuriam taip trumpai beliko gyventi. Ji žinojo, kad mirties laukimas visada baisus, ir, kai tik Henriui buvo paskelbtas teismo nuosprendis, ji liepė Cezariui pasibalnoti vieną geriausių jos vyro žirgų ir negaištant lėkti pakviesti šio dvasininko. Fermerė taip patvarkė, nepasitarusi nei su Henriu, nei su jo artimaisiais, ir paaiškino Cezario dingimo priežastį tik tada, kai jo prireikė kažkokiems namų ruošos darbams. Jaunuolis iš pradžių nė girdėti nenorėjo, kad toks dvasios tėvas pamokslautų jam prieš mirtį; tačiau, trūkstant gijoms, siejančioms mus su gyvenimu, įvairūs prietarai ir įpročiai praranda savo galią, taigi, ir Henriui teko mandagiai nusilenkti geranorei moteriškei, dėkojant už jos rūpestį.

Negras veikiai sugrįžo, ir, kiek buvo galima suprasti iš jo gana padriko pasakojimo, dievo tarnas turėjo atvykti ne vėliau kaip tos pačios dienos vakarą. Šeimininkės atėjimas ir buvo priežastis tos pertraukos, kurią mes paminėjome ankstesniame skyriuje. Danvudžio rūpesčiu budintis karininkas davė įsakymą stovinčiam prie Henrio kambario sargybiniui bet kuriuo laiku įleisti pas jį jo šeimos narius, tame tarpe ir Cezarį, kurio jam kartais galėjo prireikti. Tačiau visi kiti lankytojai turėjo būti griežtai kvočiami. Majoras įtraukė ir save į britų karininko giminių skaičių ir visos šeimos vardu davė žodį, kad niekas nemėgins jo išlaisvinti. Tarp namo šeimininkės ir sargybos kapralo dabar įvyko trumpas pokalbis prie kalinio kambario durų, kurias sargybinis, nuspėdamas savo viršininko sprendimą, jau buvo plačiai atvėręs.

— Praleiskite tą moterį,— griežtai pasakė Danvudis: jis tik dabar pastebėjo, kad poste stovi kareivis iš jo dalinio.

Kapralas pakėlė ranką prie kepurės ir tylėdamas atsitraukė į šalį. Kareivis pagerbė ginklu, ir šeimininkė įėjo pas Henrį.

— Apačioje laukia dvasiškas tėvelis,— pasakė ji,— jis atvažiavo paguosti jūsų sielos, prieš jai paliekant kūną,

vietoje mūsų pastoriaus, kadangi tas išvyko atlikti neatidėliotinų apeigų: palaidoti senąjį misterį X.

— Paprašykite jį įeiti,— nekantraudamas atsakė Henris.— Bet ar praleis jį sargybinis? Aš nenorėčiau, kad jūsų pastoriaus draugą nepagarbiai sulaikytų ant slenksčio kaip įtartiną asmenį.

Dabar visų akys nukrypo į Danvudį, kuris, pažvelgęs į laikrodį, pusbalsiu persimetė keliais žodžiais su Henriu ir skubiai išėjo iš kambario. Frensis nusekė paskui jį. Pokalbio metu Henris išreiškė majorui savo norą pasimatyti ir su kitu dvasininku, priklausančiu Romos katalikų bažnyčiai, ir majoras prižadėjo atsiųsti tokį dvasininką iš Fiškilo miesto, pro kurį jis turėjo prajoti pakeliui į keltą, kur ketino laukti sugrįžtant Harperio. Neilgai trukus tarpdury pasirodė Meisonas. Jis mielai sutiko išpildyti šeimininkės prašymą, ir dvasios tėvas buvo pakviestas pas kalinį.

Įėjęs įkandin Cezario dvasininkas, paskui kurį įsekė ir fermerė, buvo pagyvenęs vyriškis; teisingiau pasakius, jis buvo persiritęs per gyvenimo viršūnę ir jau leidosi šlaitu žemyn. Jis buvo aukštesnis, nei vidutinio ūgio, nors, galimas daiktas, išrodė toks aukštas dėl savo nepaprasto liesumo; griežti ir šiurkštūs jo veido bruožai dvelkė akmeniniu šalčiu. Matyt, nei džiaugsmas, nei gailestis niekada nebuvo išlyginęs šios amžinai surauktos kaktos, aptemdytos neapykanta visoms žmogiškoms ydoms. Juodi gauruoti antakiai slėpė nė kiek ne mažiau šlykščias akis, kurios žiūrėjo pro žalius didžiulių akinių stiklus su baisiu įtūžiu, tarsi skelbdamos artėjant paskutinio teismo dieną. Jis visas alsavo fanatizmu ir nenumaldomu troškimu bausti. Juodi žilstelėję plaukai, perskirti tiesiu sklastymu, krito ilgais kuokštais jam ant pečių, uždengdami skruostus, nelyginant tamsios užuolaidos. Ant šios grasios galvos buvo užsmaukta didelė trikampė skrybėlė, užtamsinusi visą fizionomiją. Jis vilkėjo juodą išblukusį surdutą, tokios pat spalvos kelnes bei kojines ir avėjo dulsvus pusbačius, vos matomus po didžiulėmis sagtimis. Dvasininkas oriai įžingsniavo į kambarį, išdidžiai

visiems linktelėjo ir tylėdamas iškilmingai nusileido į krėslą, kurį jam pristūmė negras. Keletą minučių niekas nepertraukė kraupios tylos; Henris, iš karto pajutęs svečiui priešiškumą, veltui bandė jį nugalėti, o iš keistojo pastoriaus burnos tolydžio sklido sunkūs atodūsiai ir aičiojimai, kurie, atrodė, tuoj ims ir suardys silpną ryšį tarp jo prakilnios sielos ir jos biauraus pavidalo. Senasis misteris Vortonas, spoksojęs į šią priešmirtinę uvertiūrą su tokiais pat jausmais, kaip ir jo sūnus, išsivedė Sarą iš kambario. Pastorius apsimetė nepastebėjęs jų išėjimo ir ėmė niūniuoti visiems žinomą psalmę tuo nykiu, sniaukrojančiu balsu, kuriuo priimta giedoti psalmes rytinėse valstijose[1].

— Cezari,— pasakė mis Peiton,— duokite džentelmenui ko nors užkąsti: po tokios kelionės jis tikriausiai alkanas.

— Aš semiuosi stiprybės ne iš žemiškų šaltinių,— prabilo dvasiškis gūdžiu balsu.— Šiandien aš jau triskart tarnavau savo viešpačiui ir nenusilpau; tačiau išmintingiau būtų pastiprinti šį netvarų kūnišką kevalą, nes pasakyta: „Dirbančiam bus atlyginta už jo triūsą".

Ir, pražiojęs milžiniškus nasrus, jis kliūstelėjo į juos geroką porciją jam atnešto konjako ir nurijo ją taip pat lengvai, kaip paprastas mirtingasis padaro nuodėmę.

— Aš bijau, sere, kad nuovargis sukliudys jums atlikti pareigas, kurias per savo gerumą prisiėmėte.

— Moteriške!— griausmingu balsu sušuko ateivis.— Kas išdrįs pasakyti, jog aš kada nors vengiau atlikti savo priedermę? Tačiau „neteiskite, ir nebūsite teisiami", ir neįsivaizduokite, kad mirtingasis gali pažinti dievo ketinimus.

— Žinoma, ne,— droviai atsiliepė mis Peiton, kuriai nepatiko jo kalbos.— Aš niekada neteisiu nei savo artimųjų poelgių, nei jų ketinimų, o tuo labiau aukščiausiojo ketinimų.

— Tai pagirtina, moteriške, labai pagirtina!— šūktelėjo pastorius, išdidžiai užvertęs galvą.— Tavo lyčiai ir padė-

---

[1] Čia kalbama apie Naujosios Anglijos valstijas, kuriose tuo metu gyveno puritonai, nepripažinę katalikiškų apeigų.

čiai pritinka nusižeminimas, kitaip tavo silpnybė išves tave iš kelio ir tada „žemė atsivers po tavo kojom".

Mis Peiton, sugluminta keisto dvasiškio elgesio, bet pripratusi pagarbiai kalbėti apie šventus dalykus netgi tada, kai geriau būtų nieko nekalbėti, atsakė:

— Yra aukščiausioji galybė, kuri visuomet pasirengusi padėti mums, jeigu mes šaukiamės jos nusižeminę ir iš visos širdies.

Pastorius niūriai pažvelgė į ją ir, nutaisęs šventeivišką miną, tęsė toliau tokiu pat nemaloniu tonu:

— Ne kiekvienas, kas šaukiasi viešpaties mielaširdingumo, bus išklausytas. Dievo apvaizdos keliai nežinomi, ir žemėje „daug pašauktų, bet maža išrinktų". Lengviau kalbėti apie nusižeminimą, negu jį pajusti. Ar esi pakankamai nusižeminęs, o niekingas kirmine, kad išsižadėtum savęs ir tuo pašlovintum viešpatį? Jeigu ne, tai nešdinkis iš čia, muitininke ir fariziejau!

Toks žiaurus fanatizmas buvo neįprastas Amerikoje, ir mis Peiton ėmė būkštauti, ar nebus tik svečiui pasimaišęs protas, tačiau prisiminusi, kad jį pasiuntė plačiai žinomas ir gerbiamas dvasininkas, ji nuvijo tą mintį ir santūriai pasakė:

— Gal būt, aš klystu, manydama, kad dievas maloningas visiems, tačiau toks tikėjimas mane labai paguodžia ir aš nenorėčiau jo prarasti.

— Viešpaties malonė skirta tik išrinktiesiems!— su nesuprantamu įkarščiu sušuko dvasiškis,— o jūs esate „mirties apglėbtame klonyje". Argi jūs nedievinate tų prašmatnių apeigų, įvestų tuščiagarbės katalikų bažnyčios, kurią nori įtvirtinti čia mūsų tironai, kartu su herbiniu mokesčiu ir muitu arbatai?[1] Atsakyk man, o moteriške,

---

[1] 1765 metais anglų parlamentas priėmė herbinio mokesčio įstatymą (ant visų oficialių dokumentų turėjo būti klijuojami herbiniai ženklai) savo kolonijose Šiaurės Amerikoje. 1773 metais buvo priimtas „arbatos" įstatymas, pagal kurį arbata, įvežama iš Anglijos į Ameriką, buvo atleista nuo muito, tačiau apdėta nedideliu mokesčiu. Kolonistai atsisakinėjo pirkti arbatą. 1773 metų gruodžio mėnesį grupė Bostono gyventojų užpuolė anglų laivą ir išmetė visą arbatos krovinį į jūrą. Neilgai trukus po „Bostono arbatėlės" prasidėjo Šiaurės Amerikos karas dėl nepriklausomybės.

ir atsimink, kad dangus girdi tavo žodžius,— argi tu nepriklausai tiems stabmeldžiams?

— Aš šlovinu savo protėvių dievą,— atsakė mis Peiton, davusi Henriui ženklą tylėti,— ir nesilankstau jokiems stabams.

— Taip, taip, žinau aš jus, visi jūs teisuoliai, atsidavę popiežiui, ceremonijų ir apeigų mėgėjai, knyginių pamokslų garbintojai. Nejaugi tu galvoji, moteriške, kad šventasis Povilas, sakydamas pamokslus tikintiesiems, skaitė iš popierėlio?

— Bijau, kad aš kliudau jums,— tarė mis Peiton atsistodama.— Geriau aš paliksiu jus vienu du su mano sūnėnu ir pasimelsiu viena, nors aš norėjau prisijungti prie jo maldų.

Taip pasakiusi, ji išėjo iš kambario kartu su fermere, gerokai nustebinta ir priblokšta ateivio nežaboto įniršio; ir, nors geroji šeimininkė manė, kad mis Peiton ir visi jos bendratikiai eina tiesiai į pražūtį, ji vis dėlto nebuvo pripratusi klausyti tokių atvirų ir įžeidžiančių pranašysčių apie juos ištiksiantį likimą.

Henris iki šiol su dideliu vargu tramdė savo pasipiktinimą šiuo niekieno neišprovokuotu jo romios tetos vainojimu; tačiau, vos tik už jos užsidarė durys, jis davė valią savo jausmams.

— Turiu prisipažinti, sere,— karštai sušuko jis,— kad, priimdamas dievo tarną, aš tikėjausi išvysti krikščionį,— žmogų, suvokiantį savo silpnybes ir todėl atlaidų kitų ydoms. Jūs užgavote nuostabios moters švelnią širdį ir, teisybę pasakius, man visai nesinori melstis kartu su tokiu negailestingu užtarėju.

Rūstusis dvasininkas išdidžiai atsistojo ir palydėjo išeinančias moteris kupinu paniekos ir gailesčio žvilgsniu. Jis išklausė aitrų jaunuolio priekaištą visiškai abejingai, nekreipdamas į jį jokio dėmesio. Staiga kambaryje pasigirdo kažkoks naujas balsas:

— Toks apkaltinimas daugeliui moterų būtų įvaręs priepuolį; beje, mano žodžiai ir taip pasiekė savo tikslą.

— Kas tai?— riktelėjo Henris, apstulbęs dairydamasis

po kambarį ir ieškodamas to, kuris ištarė šiuos žodžius.

— Tai aš, kapitone Vortonai,— pasakė Harvis Berčas ir, nusiėmęs žalius akinius, atidengė savo skvarbias akis, spindinčias po priklijuotais antakiais.

— Dieve mano — Harvis!

— Tylėkite,— rimtai atsakė prekeivis.— Šito vardo nereikia minėti,— bent jau ne čia, pačioje amerikiečių armijos širdyje.

Minutėlę Berčas tylėjo ir žvalgėsi aplinkui, apimtas susijaudinimo, kuriam buvo svetimas žemas baimės jausmas. Po to niūriu balsu pridūrė:

— Šis vardas beregint primasins tūkstantį budelių, ir, jeigu mane vėl sučiups, man mažai beliks vilčių išsigelbėti. Aš sumaniau rizikingą dalyką, tačiau negaliu ramiai miegoti, žinodamas, jog nekaltam žmogui gresia šuniška mirtis, kai aš galėčiau jį išgelbėti.

— Ne,— atsakė Henris, ir jo veidas nukaito iš dėkingumo.— Jeigu jums gresia toks baisus likimas, išeikite taip, kaip čia atėjote, ir palikite mane likimo valiai. Danvudis dabar imasi ryžtingų priemonių, kad mane išgelbėtų, ir, jeigu jam pavyks šią naktį susitikti su misteriu Harperiu, tai aš tikriausiai būsiu laisvas.

— Harperiu!— pakartojo prekeivis ir sustingo, iškėlęs rankas, nes tuo metu ruošėsi vėl užsidėti žaliuosius akinius.— Ką jūs žinote apie Harperį? Ir kodėl jūs galvojate, kad jis jums padės?

— Jis pats man žadėjo. Prisimenate neseną susitikimą su juo mano tėvo namuose? Tada jis, niekieno neprašomas, žadėjo man pagelbėti.

— Prisimenu. Bet ar jūs pažįstate jį... tai yra, kodėl jūs manote, kad jis įstengs tą padaryti? Ir kodėl jūs taip įsitikinęs, kad jis atsimena duotą jums žodį?

— Jeigu yra pasaulyje žmogus, kurio veidas — įsikūnijęs taurumas ir sąžiningumas, tai tas žmogus — Harperis,— atsakė Henris.— Be to, Danvudis turi įtakingų draugų savo armijoje, ir man geriau laukti vietoje, kol išsispręs mano likimas, užuot stačius jus į mirtiną pavojų.

— Kapitone Vortonai,— rimtai ir įtaigiai ištarė Berčas, atsargiai dairydamasis aplinkui,— jeigu aš neišgelbėsiu jūsų, niekas jūsų neišgelbės. Nei Harperis, nei Danvudis neišsaugos jums gyvybės. Jeigu jūs neišeisite iš čia kartu su manimi per valandą, rytoj rytą jūs mirsite kartuvėse nelyginant žmogžudys. Taip, tokie jų įstatymai: tas, kuris kariauja, užmušinėja ir plėšia, yra visaip garbinamas, o tas, kuris tarnauja savo tėvynei kaip šnipas, nors jis būtų ištikimiausias ir sąžiningiausias žmogus, pelno visuotinę panieką, ir jį karia tarsi pikčiausią nusikaltėlį.

— Jūs pamirštate, misteri Berčai,— užginčijo pasipiktinęs jaunuolis,— kad aš nesu niekingas užsimaskavęs šnipas, kuris apgaudinėja ir išduoda. Juk aš nepadariau nusikaltimo, kurį man primeta!

Išblyškęs, liesas prekeivio veidas užsiplieskė it ugnis, bet raudonis tuojau pranyko nuo jo skruostų, ir jis ramiai atsakė:

— Aš pasakiau jums teisybę. Šįryt aš sutikau Cezarį, jojantį pakviesti dvasininko, ir mes abu sumanėme šį planą, kuris išgelbės jus, jeigu mums pavyks jį išpildyti. Kitaip jūs žuvęs. Ir aš dar kartą sakau jums: jokia jėga pasaulyje, netgi pats Vašingtonas, negali jūsų išgelbėti.

— Sutinku,— pasakė Henris, paveiktas jo rimto tono ir vėl prabudusios sieloje baimės.

Prekeivis davė jam ženklą tylėti ir, priėjęs prie durų, atidarė jas su tokia pačia niūria ir pasipūtusia veido išraiška, su kokia neseniai įėjo į kambarį.

— Klausyk, drauguži, nieko neįleisk čionai,— pasakė jis sargybiniui,— mes pradėsime melstis ir norime būti vieni.

— Nemanau, jog kas susigalvotų kliudyti jums,— atsakė kareivis, šelmiškai mirktelėjęs,— bet, jeigu kalinio artimieji panorės užeiti pas jį, aš neturiu teisės jų sustabdyti; aš gavau įsakymą ir privalau jį pildyti, ir, be to, man visai vis viena, ar tas anglas pakliūs į rojų, ar ne.

— Įžūlusis nusidėjėli!— sušuko tariamasis pastorius.— Nejaugi tu nežinai, kas yra dievo baimė? Sakau tau, jeigu nori išvengti bausmės paskutinio teismo dieną, neįleisk

čia nė vieno iš tų stabmeldžių, kad jie nesutrukdytų mūsų šventų maldų.

— Cha, cha, cha! Iš tavęs išeitų šaunus viršininkas seržantui Holisteriui! Nuo tavo pamokslų jis apgluštų per patikrinimą. Nagi, vyruti, pričiaupk savo koserę,— tu keli čia tokį triukšmą, kad užtrenksi visus trimitus, ir vargšai mūsų vaikinai, pražiopsoję vakarinę sueigą, neteks punšo porcijų. Jeigu jums taip norisi pabūti vieniems, tai užkišk savo peilį už durų velkės. O gal tau reikia viso kavalerijos pulko sergėti tavo maldyklai?

Prekeivis paklausė šio patarimo ir, ėmęsis dragūno nurodytų atsargumo priemonių, tučtuojau užsklendė duris.

— Jūs persistengiate,— pasakė jaunasis Vortonas, nuogąstaudamas, kad viskas iškils aikštėn,— ir pernelyg uoliai vaidinate savo rolę.

— Pėstininkas ar savanoris iš rytinių valstijų, gal būt, ir pastebėtų tai,— atsakė Harvis, kratydamas Cezario paduotą maišą,— tačiau su šiais dragūnais reikia laikytis drąsiai. Baikštus žmogus, kapitone Vortonai, čia nieko nepeštų. Bet pažvelkite: štai juodas apvalkalas jūsų gražiam veidui,— jis paėmė pergamento kaukę ir uždėjo ją ant Henrio.— Šeimininkas ir tarnas turi kuriam laikui apsikeisti vietomis.

— Manding, jis nė trupučio nepanašus į mane,— pasakė Cezaris, su pasibiaurėjimu apžiūrinėdamas persimainiusį jaunojo šeimininko veidą.

— Palūkėk minutėlę, Cezari,— atsakė prekeivis kartais jam būdingu juokaujamu tonu.— Dar reikia uždengti jam galvą vilna.

— Taip dar blogiau, negu buvo!— šūktelėjo nepatenkintas negras.— Argi spalvotas žmogus panašus į avį? Aš niekada nemačiau tokios lūpos, Harvi: ji stora kaip dešra.

Daug pastangų padėjo sąmokslininkai, besistengdami visokiais būdais pakeisti kapitono Vortono išorę, ir galų gale, Harviui sumaniai vadovaujant, jiems pavyko taip jį užmaskuoti, kad apgavystę būtų galėjęs susekti tik labai akylas stebėtojas.

Tamsi kaukė buvo taip meistriškai išlankstyta ir iškamšyta, jog ji perteikė ne tik spalvą, bet ir visas kitas afrikietiško veido ypatybes, o padarytas iš juodos ir baltos vilnos perukas beveik nesiskyrė nuo žilstelėjusių Cezario garbanų, net jis pats pagyrė jį ir pareiškė, kad ši klastotė tesiskiria nuo originalo tik medžiagos kokybe.

— Visoje amerikiečių armijoje tik vienas žmogus sugebėtų atpažinti jus, kapitone Vortonai,— pasakė prekeivis, su pasitenkinimu apžiūrinėdamas savo kūrinį,— bet mes jo nesutiksime.

— Kas gi?

— Tas, kuris jus sučiupo. Jis įžiūrėtų jūsų baltą odą ir pro lentinį apmušą. O dabar nusimeskite visa, ką turite, ir pasikeiskite drabužiais.

Cezaris, gavęs smulkius nurodymus iš prekeivio dar per rytinį susitikimą, tuoj pat ėmė nusivilkinėti savo šiurkščius rūbus, kuriais jaunuolis pradėjo rengtis, neįstengdamas nuslopinti kažkokio nemalonaus jausmo.

Prekeivio elgesyje keistai derinosi atsargumas ir humoras; pirmasis bruožas parėjo nuo aiškaus jiems gresiančio pavojaus supratimo ir įsitikinimo, jog būtina imtis priemonių jam išvengti, tuo tarpu antrąjį buvo galima paaiškinti susidariusios padėties komizmu ir tam tikru nerūpestingumu: Berčas jau seniai buvo pripratęs prie tokių rizikingų išmonių.

— O dabar, kapitone,— pasakė jis ir, paėmęs gniūžtę vilnų, pradėjo kimšti Cezario kojines, kurias Henris jau buvo spėjęs užsimauti ant kojų,— reikia pakeisti jūsų blauzdų formą. Kai tik užsėsite ant arklio, jūsų kojos atsidurs visų akivaizdoje, o Pietų dragūnai turi aštrias akis: kai pamatys jūsų laibas blauzdas, jie iš karto supras, kad šios kojos niekada nepriklausė negrui.

— Dievaži,— sukikeno Cezaris, išsiviepdamas iki ausų,— masos Hario kelnės man kaip tik.

— Tau, bet ne tavo kojoms,— ramiai atsakė prekeivis, toliau tvarkydamas Henrio kostiumą.— Dabar užsivilkite jo palaidinę, kapitone. Garbės žodis, taip apsirengęs, jūs galite drožti tiesiai į kaukių balių. O tu, Cezari, paslėpk

savo garbanas po šiuo pripudruotu peruku, sėskis čionai, žiūrėk pro langą ir neatsigręžk, kai atsidarys durys, bet svarbiausia — nekalbėk nė žodžio, kitaip mus visus pražudysi.

— Matyt, Harvis galvoja, kad negro liežuvis kitoks, negu visų žmonių,— suniurnėjo Cezaris, sėsdamas į jam nurodytą vietą.

Dabar viskas buvo paruošta, ir prekeivis dar kartą smulkiai pakartojo savo nurodymus abiem būsimo vaidinimo aktoriams. Jis prisakė kapitonui užmiršti karišką laikyseną ir trumpam laikui perimti baikščią savo tėvo tarno eiseną, o Cezariui vėl įsakė kaip galima ilgiau tylėti ir nejudėti. Užbaigęs visus pasiruošimus, jis atvėrė duris ir garsiai pašaukė sargybinį, kuris buvo atsitraukęs į kitą koridoriaus galą, kad negirdėtų jokių maldų ir paguodos žodžių, jo manymu, skirtų išimtinai kaliniui.

— Pakvieskite čia šio namo šeimininkę,— prabilo Harvis tokiu pat iškilmingu ir rūsčiu tonu, kaip ir anksčiau,— teateina ji čia viena. Kalinys nugrimzdo į dievobaimingas mintis, ir jų nevalia pertraukti.

Cezaris užsidengė veidą rankomis, ir kareivis, žvilgtelėjęs į kambarį, nusprendė, kad suimtasis iš tiesų giliai susimąstė. Metęs kupiną paniekos žvilgsnį į pastorių, sargybinis skardžiu balsu pašaukė šeimininkę. Toji beregint atskubėjo, slapčia vildamasi, kad jai pavyks išgirsti priešmirtinius nusidėjėlio atgailavimus.

— Seserie,— iškilmingai kreipėsi į ją dvasiškis,— ar turite savo namuose knygą „Paskutinės nusikaltusio krikščionio minutės, arba mintys apie amžinybę laukiantiems smurtinės mirties"?

— Aš niekada negirdėjau tokios knygos,— atsakė suglumusi šeimininkė.

— Visiškai galimas daiktas: yra daug knygų, apie kurias jūs negirdėjote. Tačiau vargšas kalinys negalės ramiai numirti, jeigu nepasisems stiprybės iš šios knygos. Viena „Minčių" skaitymo valanda prilygsta viso gyvenimo pamokslams.

— Dieve mano, koks tai turtas! Kurgi ją išspausdino?

— Pirmiausia ją išspausdino Ženevoje graikų kalba, o vėliau išvertė ir išleido Bostone. Šią knygą, moteriške, privalo turėti kiekvienas krikščionis, o ypač tas, kurio laukia kartuvės. Liepkite tučtuojau pabalnoti arklį šiam negrui, jis mane palydės iki dvasios brolio, ir aš atsiųsiu čionai šitą knygą, kol dar ne vėlu. Nusiramink, sūnau mano, netrukus tu išganysi savo sielą.

Cezaris truputį pasimuistė ant kėdės, tačiau, laimei, neužsimiršo ir neatitraukė nuo veido rankų, ant kurių buvo užmautos pirštinės. Šeimininkė išėjo tenkinti pastoriaus prašymo, ir sąmokslininkai vėl liko vieni.

— Kol kas viskas klojasi gerai,— pasakė prekeivis,— bet daug sunkiau bus apgauti karininką, vadovaujantį sargybai; jis yra Lotono leitenantas, ir kapitonas išmokė jį susivaikyti šituose dalykuose. Atsiminkite, kapitone Vortonai,— tęsė jis įtaigiu balsu,— artėja minutė, kai viskas priklausys nuo mūsų šaltakraujiškumo.

— Mano dalia jau nebegali būti blogesnė, narsusis bičiuli, tačiau jūsų labui aš padarysiu viską, ką įstengsiu.

— O kas gali kęsti didesnius nepriteklius ir negandas, negu aš?— šūktelėjo prekeivis, ir jo veide šmėkštelėjo liūdesio šešėlis, kuris dažnai aptemdydavo jo akis.— Tačiau aš pažadėjau jam išgelbėti jus, o aš niekada nelaužau *jam* duoto žodžio.

— Jam? Apie ką jūs kalbate?— smalsiai paklausė Henris.

— Apie nieką.

Čia sugrįžo sargybinis ir pranešė, kad arkliai jau laukia apačioje prie durų. Harvis pažvelgė į kapitoną ir nulipo pirmas laiptais žemyn, tačiau prieš tai dar kartą paprašė šeimininkę palikti kalinį vieną, kad tas galėtų niekieno netrukdomas įsisavinti neseniai gautą gaivinantį dvasios maistą.

Stovintis prie durų sargybinis jau suspėjo papasakoti draugams apie dvasininko keistybes, ir, kai Harvis su Vortonu išėjo į kiemą, jie pamatė kokį tuziną dragūnų, slankiojančių be darbo ir laukiančių progos pasišaipyti iš fanatiko pastoriaus.

— Nuostabus žirgas,— pasakė vienas išdaigininkų, su apsimestiniu susižavėjimu apžiūrinėdamas dvasiškio arklį,— tik šiek tiek sulysęs. Matyt, jūs užkraunate jam nemaža darbo, vykdydamas savo šventą misiją.

— Mano misija, gal būt, yra sunki ir man, ir šiam ištikimam gyvuliui, tačiau artėja atpildo diena, kai man bus atlyginta už visus vargus ir darbus,— atsakė Berčas, kišdamas koją į kilpą ir ruošdamasis sėsti ant balno.

— Negi jūs dirbate už atlyginimą, kaip ir mes?— šūktelėjo kitas kareivis.

— Na tai kas! Kiekvienam pridera užmokestis už jo darbą.

— Klausykite, mes norėtume, kad jūs pasakytumėte neilgą pamokslėlį. Mums dabar pasitaikė laisva valandėlė, ir jūs negalite įsivaizduoti, kiek daug gero duotų jūsų trumpas pamokymas tokiems nusidėjėliams, kaip mes; štai, stokite ant tos kaladės ir drožkite pamokslą iš bet kurios knygos.

Dragūnai, iš anksto džiaugdamiesi gera pramoga, apspito prekeivį, o šis, išraiškingai pažvelgęs į kapitoną, kuris jau užsėdo ant arklio, atsakė:

— Aš pasiruošęs, nes tokia mano pareiga. Bet tu, Cezari, jok greičiau ir nunešk mano laiškelį. Vargšas kalinys laukia šventosios knygos, o jo valandos suskaičiuotos.

— Taip, taip, pirmyn, Cezari, ir parnešk knygą!— riktelėjo choru keletas balsų, ir kareiviai dar glaudžiau susibūrė aplink tariamąjį pamokslininką, ketindami smagiai pasilinksminti.

Prekeivis slapčia būkštavo, kad akiplėšos dragūnai nesučiuptų jo už drabužių ir nenutrauktų skrybėlės bei peruko,— tada jis būtų demaskuotas, ir todėl nutarė patenkinti jų prašymą. Užlipęs ant kaladės, jis metė keletą nerimastingų žvilgsnių į kapitoną, sėdintį ant arklio, bet nejudantį iš vietos, porą kartų atsikrenkštė ir pradėjo kalbėti:

— Aš noriu atkreipti jūsų dėmesį, brangūs broliai, į tą antrosios Samuelio knygos vietą, kur sakoma: „Ir karalius

apverkė Abnerį ir paklausė: ar veltui mirė Abneris? Tavo rankos buvo nesurištos, ir tavo kojos nesukaustytos: tu kritai, kaip žmogus krenta nuo nedorėlio rankos. Ir visi žmonės vėl prapliupo raudoti..." Cezari, sakau tau, vyk greičiau ir atnešk knygą, apie kurią aš kalbėjau. Tavo šeimininkas kankinasi ir aimanuoja, trokšdamas ją perskaityti.

— Koks puikus tekstas!— sušuko dragūnai.— Drožkite toliau ir duokite paklausyti pamokslo ir tam šyvam negrui — jam tai išeis į sveikatą kaip ir visiems.

— Ką jūs čia veikiate, dykūnai?— suriko netikėtai pasirodęs leitenantas Meisonas: norėdamas prasiblaškyti, jis buvo nuėjęs pažiūrėti vakarinio savanorių parado.— Na, gyviau, marš į vietas, ir žiūrėkite, kad iki mano atėjimo kiekvieno arklys žvilgėtų ir visiems būtų pakloti švieži šiaudai!

Karininko balsas paveikė kaip burtai, ir joks pamokslininkas nebūtų galėjęs rasti tylesnių klausytojų, nors, gal būt, jis galėtų pageidauti, kad jų būtų gausiau, nes Meisonas dar nebaigė kalbėti, o šalia prekeivio beliko vieniša Cezario figūra. Berčas pasinaudojo šia proga ir tučtuojau užsėdo ant arklio, bet, tai darydamas, jis pasistengė išlaikyti orumą ir judesių lėtumą, kadangi dragūno pareikšta nuomonė dėl jų ristūnų išvaizdos buvo visiškai teisinga, o čia pat šalimais stovėjo koks tuzinas pabalnotų eiklių žirgų, pasiruošusių bet kurią minutę priimti raitelius ir pasileisti vytis bėglių.

— Na tai kaip, ar pavyko jums pažaboti tą vargšą, sere,— pasiteiravo Meisonas,— ir užkinkyti paskutinei kelionei į dangaus karalystę?

— Tavo žodžiai nuodėmingi, bedievi!— šūktelėjo pastorius, iškeldamas abi rankas aukštyn ir užversdamas akis į dangų, tarsi apimtas dievobaimingo siaubo.— Aš palieku tave, gelbėdamasis nuo nuodėmės, kaip Danielius kadaise gelbėjosi iš liūtų duobės.

— Na ir keliauk iš čia, dvilinkliežuvi psalmininke, niekingas sutanotas šventeiva!— su panieka pasakė Meisonas.— Prisiekiu Vašingtono gyvybe, visi garbingi žmonės

pasipiktintų tokiu godžiu varnu, kaip tu, teriojančiu šalį, už kurią jie lieja savo kraują. Pakliūtum tu man į rankas Virginijos plantacijoje, aš kaip mat pristatyčiau tave rinkti vikšrų nuo tabako krūmų kartu su kalakutais!

— Aš keliauju iš čia ir purtau dulkes nuo savo kojų, kad nė viena šios pragarynės dalelytė nesudergtų dievo tarno rūbo.

— Nešdinkis greičiau, kitaip aš pats išmušiu dulkes iš tavo palaidinės, šlykštus perėjūne! Sugalvojo skaityti pamokslus mano kareiviams! Ar negana, kad Holisteris suka jiems galvą savo moralais; šie niekadėjai greit pasidarys tokie gailiaširdžiai, jog nebesiryš nė odos įdrėksti priešui. O tu sustok! Kurgi išsirengei pone juodaodi, tokioje dievobaimingoje kompanijoje?

— Jis vyksta,— skubiai atsakė pastorius už savo palydovą,— atvežti šventos knygos: ji apvalys nuo biaurių nusidėjimų jo jauną šeimininką, kurio nuodėminga siela tuojau pasidarys balta, netgi jeigu jo veidas būtų toks pat juodas, kaip šio negro. Nejaugi jūs atimsite mirštančiajam paskutinę paguodą?

— Ne, ne, šio vargšelio likimas ir taip jau liūdnas... O kaip karališkai mus pavalgydino jo vaišingoji tetulė! Bet paklausykite, pone Kaltintojau, jeigu tam jaunuoliui lemta mirti, tai tegu jį paguodžia tikras dvasininkas, ir žinote, ką aš jums patarsiu: te jūsų kaliausė niekada daugiau nepasirodo tarp mūsų, nes aš be jokių ceremonijų imsiu ir nudirsiu jai odą.

— Išnyk man iš akių, nedorėli ir bedievi!— atsakė Berčas ir lėtai nujojo kelio link, stengdamasis neprarasti pastoriško orumo; paskui jį nusekė ir tariamasis Cezaris.— Bet aš palieku tau savo pasmerkimą ir atimu iš tavęs viltį džiaugsmingai apsivalyti nuo nuodėmių...

— Prakeikimas!— sumurmėjo dragūnas.— Tas dvėsla sėdi ant arklio it mietas, o kojos styro į šalis visai kaip jo trikampės skrybėlės bryliai. Norėčiau susitikti jį anapus tų kalvų, kur ne taip griežtai prisilaiko įstatymų. Na, aš jam tada...

— Kaprale, kaprale! Sargybos viršininke!— suriko sargybinis, stovintis prie kalinio durų.— Kaprale! Čionai!

Leitenantas užbėgo aukštyn siaurais laiptais, vedančiais į Henrio kambarį, ir paklausė sargybinio, kas atsitiko.

Kareivis stovėjo prie pravirų durų ir įtariai žiūrėjo į britų karininką. Pamatęs priėjusį leitenantą, jis atidavė jam pagarbą ir truputį sumišęs atsakė:

— Aš ir pats nežinau, kas atsitiko, sere. Bet suimtasis dabar kažkaip keistai išrodo. Po to, kai išėjo pamokslininkas, jis pasidarė į save nepanašus. Vis dėlto,— tęsė kareivis, žiūrėdamas į kalinį per karininko petį,— tai gali būti tiktai jis. Ta pati pudruota galva, tas pats lopas ant munduro, kurį uždėjo tą dieną, kai jį sužeidė mūšyje.

— Vadinasi, tu sukėlei tokį triukšmą vien dėl to, kad tau pasivaideno, jog šis vargšas džentelmenas ne mūsų kalinys, juk taip, ar ne? Kas gi čia, po velnių, galėtų būti, jeigu ne jis?

— Aš nežinau, kas tai galėtų būti,— atsakė suirzęs kareivis,— bet jis sumažėjo ir pastorėjo, jeigu tai jis; ir pažiūrėkite pats, sere, jis visas dreba tarsi drugio krečiamas.

Tai buvo gryniausia teisybė, Cezaris išsigandęs klausėsi šio trumpo pokalbio ir, pasidžiaugęs sėkmingu jaunojo šeimininko pabėgimu, savaime suprantama, ėmė svarstyti, kaip visa tai galėtų atsiliepti jo paties ypatai. Tyla, įsivyravusi po paskutinės sargybinio pastabos, nėmaž neramino jo suaudrintų jausmų. Leitenantas Meisonas toliau tyrinėjo įtartiną kalinio figūrą, ir Cezaris pastebėjo tai, metęs atgal nerimastingą žvilgsnį pro išskėstus pirštus, kuriais jis kaip ir anksčiau buvo uždengęs veidą, kad jo neatpažintų. Kapitonas Lotonas būtų kaip mat pastebėjęs apgaulę, tačiau Meisonas toli gražu nebuvo toks įžvalgus, kaip jo viršininkas. Todėl jis atsigręžė į kareivį ir prislopinęs balsą, paniekinamai pasakė:

— Tas anabaptistas, metodistas, kvakeris, tas niekadėjas psalmininkas mirtinai išgąsdino vargšą vyruką savo plepalais apie amžiną ugnį ir verdančią sierą. Prieisiu prie jo ir padrąsinsiu protingu žodžiu.

— Aš girdėjau, kad žmonės iš baimės pabąla,— pasakė kareivis, žengęs žingsnį atgal ir taip išsproginęs akis, kad jos vos neiššoko jam ant kaktos,— bet dabar karaliaus kapitonas, regis, pajuodo!

Mat, Cezaris neišgirdo, ką pasakė pusbalsiu kalbėjęs Meisonas, o kadangi jo baimė vis augo ir jis geidė sužinoti, kas jam gresia, tai jis atsargiai nusmaukė peruką nuo vienos ausies, kad geriau girdėtų, visiškai užmiršęs, jog odos spalva gali jį išduoti. Sargybinis, nenuleidęs akių nuo savo kalinio, tučtuojau tai pastebėjo. Čia ir Meisonas atkreipė dėmesį į šią aplinkybę ir, užmiršęs savo užuojautą nelaimingam ginklo draugui, arba, teisingiau sakant, užmiršęs viską, išskyrus nešlovę, gresiančią jo daliniui, puolė į kambarį ir griebė už gerklės persigandusį negrą; o Cezaris, supratęs, kad jie įžiūrėjo jo odos spalvą, ir žinodamas, jog bus nedelsiant demaskuotas, kai tik išgirdo Meisono sunkių batų dundesį, iš karto pašoko nuo kėdės ir įsibruko į kambario kampą.

— Kas tu per vienas?— suriko Meisonas, sulig kiekvienu klausimu dunkstelėdamas senio galvą į sieną.— Kas tu, po šimts velnių, ir kur dingo anglų karininkas? Atsakyk, nevidone! Kalbėk, žvirblių baidykle, kitaip tuojau kadaruosi šnipo kartuvėse!

Cezaris laikėsi ištvermingai. Nei grasinimais, nei niuksais leitenantui nepavyko išgauti iš jo nė vieno žodžio; tada šis pagaliau pakeitė taktiką ir, pakėlęs sunkiu batu apautą koją, smogė smarkų smūgį į pačią jautriausią afrikiečio vietą — į blauzdikaulį. Čia jau ir didžiausias kietaširdis nebūtų galėjęs reikalauti, kad Cezaris ilgiau kęstų tokias nežmoniškas kančias, ir vargšelis pasidavė.

— Oi! Masa, argi jūs manote, kad aš nieko nejaučiu?— riktelėjo jis.

— Viešpatie gailestingas! Juk tai senasis tarnas!— sušuko Meisonas.— Ak tu, sukčiau, kur tavo šeimininkas? Kas tasai pamokslininkas?— Ir jis padarė staigų judesį, tarsi ketindamas iš naujo pradėti puolimą.

Tačiau Cezaris ėmė garsiai rėkti, maldaudamas pasigailėjimo ir žadėdamas papasakoti viską, ką žinojo.

— Kas tasai pastorius?— pakartojo dragūnas, grėsmingai pakėlęs savo baisiąją koją ir laikydamas ją parengtą naujam smūgiui.

— Harvis, Harvis!— plyšojo Cezaris, šokinėdamas nuo vienos kojos ant kitos ir mėgindamas išvengti bato.

— Koks Harvis?— nekantriai sušuko leitenantas.— Kalbėk, juodasis šunsnuki!— Ir, duodamas kojai valią, jis atsivėdėjęs dar kartą įspyrė negrui.

— Berčas!— suklykė Cezaris, krisdamas ant kelių, ir ašaros kaip pupos ėmė riedėti per jo blizgantį veidą.

— Harvis Berčas!— kaip aidas atkartojo leitenantas ir, nubloškęs šalin senąjį tarną, išlėkė iš kambario.

— Prie ginklų! Prie ginklų! Penkiasdešimt ginėjų už šnipo prekeivio galvą — nesigailėti nei vieno, nei kito! Ant arklių! Ant arklių! Pirmyn!

Kilo baisus sąmyšis: dragūnai, skubėdami ir stumdydamiesi, puolė prie arklių; tuo tarpu Cezaris atsikėlė nuo grindų, kur jį buvo nusviedęs Meisonas, ir ėmė apžiūrinėti savo žaizdas. Laimei, jis nukrito ant galvos ir užtat nė trupučio nenukentėjo.

XXIX SKYRIUS

Norėdami pasislėpti kalnuose, prekeivis ir anglų kapitonas turėjo nujoti pusę mylios atviru keliu, gerai matomu nuo sodybos, kuri dar taip neseniai buvo Henrio kalėjimu; vieškelis ėjo per derlingą slėnį ligi vos ne statmenai šaunančių į dangų uolų papėdės; čia jis staigiai suko į dešinę ir, įmantriai vingiuodamas giliais tarpekliais, vedė į pačią Viršukalnių širdį.

Idant visi matytų skirtumą tarp pastoriaus ir negro, Harvis jojo priešakyje, lėtai ir oriai, kaip ir priderėjo jo luomo asmeniui. Dešinėje kelio pusėje stovėjo palapinės, kuriose ilsėjosi pėstininkai, kuriuos minėjome praeitame skyriuje, o netoli jų vienodu žingsniu vaikščiojo stovyklos sargybiniai.

Vos tik pasiekęs vieškelį, Henris iš karto užsimanė paleisti žirgą kiek įkerta, kad greičiau pasprukus nuo dragūnų ir atsikračius kankinamo nerimo dėl savo gyvybės. Bet, kai tik jis metėsi į priekį, prekeivis tučtuojau jį sustabdė.

— Stokite!— riktelėjo jis ir, greitai pasukęs savo arklį, užkirto jam kelią.— Norite mus abu pražudyti? Neužmirškite — negras privalo joti paskui savo šeimininką. Jūs, atrodo, pastebėjote grynakraujus dragūnų ristūnus: jie stovi pabalnoti ir pažaboti saulės atokaitoje priešais namą. Ar ilgai ištvers jūsų olandiška kumelpalaikė, jeigu mus ims vytis virginiečiai? Kiekviena pėda, kurią mes laimėsime iki bus pakeltas aliarmas, prilygsta vienai gyvenimo dienai. Jokite pamažėle paskui mane ir nesidairykite atgal. Tie dragūnai gudrūs kaip lapės ir nuožmūs kaip vilkai!

Henris šiaip taip sutramdė savo nekantrumą ir paklausė prekeivio. Tačiau vaizduotėje jis visą laiką regėjo baisias scenas, ir jam vaidenosi besivejančių žirgų kanopų bildesys, nors Berčas, kuris kartkartėmis atsisukdavo, tarsi kreipdamasis į savo palydovą, įtikinėjo jį, kad kol kas visur ramu.

— Vis dėlto,— pasakė Henris,— Cezarį, be abejo, tuojau atpažins. Ar ne geriau būtų paleisti arklius zovada? Kol dragūnai svarstys, ko mes taip lekiame, mes suspėsime pasiekti pamiškę.

— Jūs, matyt, menkai juos tepažįstate, kapitone Vortonai,— atsiliepė Berčas.— Matote, štai ten jų seržantas žiūri į mus tokiomis skvarbiomis akimis, tarsi jaustų, kad čia kažkas ne taip. Jis seka mane nelyginant pasiruošęs šuoliui tigras. Kai aš stovėjau ant kaladės, jis jau pradėjo mane įtarinėti. Ne, ne, sulaikykite savo arklį — mes turime joti ramiai, neskubėdami. Aš matau, jis padėjo ranką ant balno. Jeigu jis šoks ant arklio — mes pražuvome. Pėstininkai gali nupilti mus iš savo muškietų.

— O ką dabar jis daro?— paklausė Henris, tramdydamas arklį ir tuo pačiu metu smeigdamas kulnus į jo šonus, kad, reikalui esant, būtų galima iš karto pulti pirmyn.

— Jis nusigręžė nuo savo arklio ir žiūri į kitą pusę. Dabar galite joti ristele... Neskubėkite, neskubėkite. Pažvelkite į sargybinį, va ten, lauke, priekyje mūsų: jis įsistebeilijo į mus — akių nenuleidžia.

— Pėstininkai manęs nebaugina,— nekantriai pasakė Henris,— jie gali mus tik nušauti, o dragūnai gali vėl paimti mane į nelaisvę. Klausykite, Harvi, aš tikrai girdžiu kanopų tapsėjimą užpakaly mūsų. Ar jūs ten nieko nematote?

— Hm!— sumurmėjo prekeivis.— Kažką matau, bet ne ten, o miškelyje, iš kairės. Pasukite truputį galvą, pažiūrėkite pats ir padarykite reikiamas išvadas.

Henris tučtuojau pasinaudojo šiuo leidimu, žvilgtelėjo į kairę, ir kraujas jam sustingo gyslose: jie jojo pro kartuves, pastatytas, aišku, jam pačiam. Jis nusigręžė, neslėpdamas apėmusio jį siaubo.

— Tai įspėjimas, kad būtumėte atsargesnis,— tarė prekeivis pamokomu tonu, kuriuo jis dabar dažnai kalbėjo.

— Koks klaikus reginys!— šūktelėjo Henris ir akimirksniu pridengė akis ranka, tarsi mėgindamas nuvyti baisingą vaizdą.

Prekeivis, pusiau atsigręžęs į jį, prabilo kartėlio ir skausmo kupinu balsu:

— Ir vis dėlto, kapitone Vortonai, jūs žiūrite į kartuves iš toli, jums maloniai šviečia besileidžianti saulė, jūs alsuojate gaiviu oru, ir priešais dunkso žalios kalvos. Kiekvienas jūsų žingsnis tolina jus nuo tos prakeiktos kilpos, ir kiekvienas kalnų urvas, kiekviena uola gali suteikti jums prieglobstį ir paslėpti jus nuo kerštingų priešų. O man teko regėti ešafotą, kur niekas nežadėjo išsigelbėjimo. Dukart aš buvau palaidotas kalėjimų rūsiuose ir daug naktų kankinausi pančiuose, laukdamas, kol ryto aušra apšvies mano gėdingą mirtį. Keturis kartus aš buvau jų valioje, neskaitant šios dienos; ir dukart iš tiesų maniau, kad išmušė mano paskutinė valanda. Sunku skirtis su gyvenimu, kai esi mylimas ir laimingas, kapitone Vortonai, tačiau dar baisiau sutikti mirtį vienut vienam, be užuojautos ir be paguodos; žinoti, jog nė vienas žmo-

gus nepagalvos apie laukiantį tavęs likimą; atsiminti, kad po kelių valandų tave išves iš tamsiosios, kuri pasidaro tau miela, kai pagalvoji, kas tavęs laukia; įsivaizduoti, kaip dienos šviesoje žmonės spoksos į tave tarsi į laukinį žvėrį, o po to palikti šią žemę, aidint tavo artimųjų pašaipoms ir įžeidimams,— štai, kapitone Vortonai, kokia yra tikroji mirtis.

Henris sukrėstas klausėsi savo bendrakeleivio, kuris kalbėjo su neįprastu jam įkarščiu. Atrodė, abu pamiršo jiems gresiantį pavojų ir savo roles.

— Nejaugi jūs taip dažnai žvelgėte mirčiai į akis?

— Jau trejus metus mane medžioja šiuose kalnuose it laukinį žvėrį!— atsakė Harvis.— Kartą mane jau nuvedė prie kartuvių, aš užlipau ant pakylos, ir mane išgelbėjo tik netikėtai pasirodžiusi karališkoji kariuomenė. Jeigu ji būtų bent ketvirčiu valandos pavėlavusi, aš būčiau žuvęs. Tai buvo šiurpi valanda, kapitone Vortonai, tokios jums dar neteko pergyventi! Jūs turite artimųjų ir draugų, jie liūdi jūsų, tuo tarpu aš neturėjau nieko, išskyrus tėvą — tik jis vienas būtų manęs gedėjęs, jeigu būtų sužinojęs apie mano mirtį. Bet tada aš nemačiau nei gailesčio, nei užuojautos, ir man pasirodė, kad visi mane apleido. Aš netgi pamaniau, kad ir *jis* užmiršo mane.

— Kaip, nejaugi jūs galvojote, kad pats dievas užmiršo jus, Harvi?

— Dievas niekada neužmiršta savo tarnų,— pagarbiai atsakė Berčas, šį kartą visai nuoširdžiai, nes anksčiau tik apsimetinėjo dievobaimingu.

— Tai kas gi yra tas „jis"?

Čia prekeivis atsitiesė ir manieringai atsilošė balne, vėl pradėdamas vaidinti pastoriaus rolę. Ugnis, žėrėjusi jo akyse, užgeso, o susijaudinimą nuslopino šaltas santūrumas bei fanatiška rūstybė, ir jis atsakė taip, tarsi kalbėtų su negru:

— Dangaus karalystėje niekas nežiūri, ar tu baltas ar juodas, mano broli, taigi vykdykite tą svarbų pavedimą, kurį jums daviau, o vėliau man pateiksite smulkią ataskaitą.— Truputį tylesniu balsu jis pridūrė:— Pakelėje sto-

vi paskutinis sargybinis. Jeigu jums brangi gyvybė, neatsigręžkite.

Henris prisiminė savo vaidmenį ir vėl įgavo nusižeminusio tarno išvaizdą. Pavojaus akivaizdoje jis greitai užmiršo netikėtą prekeivio pasikarščiavimą, ir, prisiminęs savo kritišką padėtį, vėl giliai sunerimo.

— Ką jūs ten matote, Harvi?— šūktelėjo jis, pastebėjęs, jog tas su bloga lemiančiu susidomėjimu žiūri į jų paliktą fermą.— Ką matote prie namo?

— Tai, ką matau, nežada mums nieko gera,— atsakė tariamasis dvasininkas.— Meskite šalin kaukę ir peruką — jums tučtuojau prireiks visų savo pojūčių... Meskite juos ant kelio... Priekyje mums nėr ko bijoti, tačiau tie, kurie liko užpakaly, tuoj šoks mus vytis nelyginant kraujo ištroškę vilkai!

— Tai negaiškime veltui laiko!— riktelėjo kapitonas, sviesdamas ant žemės savo maskaradinį drabužį.— Iki posūkio beliko ketvirtis mylios, ko mums nepaleisti arklių šuoliais?

— Nesikarščiuokite, kapitone. Jie pakėlė aliarmą, tačiau dragūnai nepuls paskui mus be karininko, jeigu nepamatys, kad mes bėgame nuo jų... Štai jis išėjo, eina link arklidės... Dabar pereikite į spartesnę ristelę; štai koks tuzinas kareivių užšoko ant žirgų, bet karininkas stabtelėjo suveržti paspręstę... jie tikisi prisėlinti prie mūsų nepastebėti... štai ir karininkas jau balne. Dabar dumkite, kapitone Vortonai, jeigu jums brangi gyvybė, ir neatsilikite nuo manęs! Jeigu uždelsite nors akimirką — viskas žuvo!

Prekeiviui neteko kartoti šio patarimo. Kai tik Berčas paleido arklį šuoliais, kapitonas metėsi paskui jį, iš visų jėgų pliekdamas savo nelaimingą kuiną. Berčas buvo pats išsirinkęs sau arklį, ir, nors jis toli gražu neprilygo nušertiems dragūnų žirgams, visgi buvo kur kas pranašesnis už menkąjį ponį, kuris, kaip buvo manoma, turėjo būti pakankamai geras Cezariui Tompsonui. Vos tik ši kumelpalaikė padarė keletą šuolių, Henris tuoj pat pamatė, kad jo bendrakelionis greitai tolsta nuo jo, o metęs išgąstingą

žvilgsnį atgal, jis įsitikino, jog priešai tokiu pačiu greičiu artėja. Nelaimė mums visada atrodo dvigubai baisesnė, jeigu ją tenka pakelti vieniems, ir kapitonas, apimtas nevilties, garsiai suriko prekeiviui, kad šis jo nepaliktų. Harvis tučtuojau sulaikė arklį ir luktelėjo, kol kapitonas jį pasivijo. Kai prekeivio žirgas pasileido zovada, trikampė skrybėlė ir perukas nukrito jam nuo galvos, ir šią metamorfozę, jeigu taip galima išsireikšti, išsyk pastebėjo dragūnai; iš jų gerklių išsiveržė kurtinantis riksmas, ir mūsų raiteliams pasirodė, jog kareiviai lipa jiems ant kulnų,— taip aiškiai buvo girdėti tie šauksmai ir taip smarkiai sumažėjo atstumas tarp bėglių ir persekiotojų.

— Ar ne geriau būtų nušokti nuo arklių,— paklausė Henris,— ir nubėgti iki kalvų bėgte, per laukus kairėje kelio pusėje? Tvora sulaikys dragūnus.

— Šis kelias veda tiesiai į kartuves,— atsakė prekeivis.— Dragūnai joja dukart greičiau už mus, ir jie tiek tekreips dėmesio į tvoras, kiek mes į šiuos griovius. Iki posūkio jau visai netoli, o už jo į mišką veda du keliai. Kareiviai gali ten užgaišti, kol nuspręs, kuriuo keliu mus vytis, ir mes laimėsime truputį laiko.

— Bet mano arkliūkštis jau dūsta!— šūktelėjo Henris, ragindamas ponį pavadžio galu.

Čia ir Harvis pavarė jį keliais sunkaus rimbo smūgiais.

— Tegu tik jis nubėga dar ketvirtį mylios — mums to pakaks,— pasakė prekeivis.— Tik ketvirtį mylios — ir mes būsime išgelbėti, jeigu jūs klausysite manęs.

Harvio šaltakraujiškumas ir pasitikėjimas šiek tiek nuramino kapitoną, ir jis tylėdamas toliau ragino savo arklį. Po kelių minučių bėgliai pasiekė trokštamą posūkį ir, lenkdami žemus krūmokšnius, metė žvilgsnį atgal, į išsitęsusią per visą vieškelį persekiotojų grandinę. Meisono ir seržanto žirgai buvo eiklesni nei kitų, ir jie, visus pralenkę, šuoliavo daug arčiau, negu Harvis tikėjosi.

Kalvų papėdėje, kiek atokiau nuo juoduojančio tarp uolų tarpeklio, stiepėsi į viršų tankus atžalynas, išaugęs nukirstų kurui medžių vietoje. Išvydęs šią priedangą, Henris vėl pasiūlė prekeiviui nulipti nuo arklių ir pulti į miš-

ką; tačiau Berčas ryžtingai atsisakė. Minėtieji keliai šakojosi aštriu kampu tuoj pat už posūkio ir buvo tokie vingiuoti, kad iš tolo buvo matyti tik nedidelė jų dalis. Prekeivis pasirinko kairįjį kelią, bet netrukus pasuko dešinėn ir, siauru miško takeliu išjojęs į dešinį kelią, pradėjo kopti į tiesiai priešais juos stūksančią stačią kalvą. Ši gudrybė juos išgelbėjo. Prišuoliavę kryžkelę, dragūnai metėsi kairėn, įkandin kanopų pėdsako, tačiau pražiopsojo takelį, į kurį įsuko bėgliai, ir tik vėliau pastebėjo, kad kanopų žymės nutrūko. Kai nuvargę ir uždusę Henrio ir Berčo arkliai kopė į kalną, bėgliai girdėjo, kaip apačioje dragūnai garsiai šaukė savo atsilikusiems draugams, kad tie iš karto suktų į dešinį kelią. Čia Henris vėl paragino prekeivį mesti arklius ir pasislėpti tankmėje.

— Ne, ne, dar anksti,— tyliai atsakė Berčas.— Šis kelias eina iki pat viršūnės ir taip pat stačiai leidžiasi žemyn. Pirmiausia užkopkime į viršūnę.

Pagaliau jie pasiekė geidžiamą viršūnę, ir abu nušoko nuo arklių. Henris iš karto nėrė į kalno šlaitą dengiantį tankų atvašyną, o Harvis stabtelėjo ir keletą kartų smarkiai sudrožė arkliams savo rimbu; jie nulėkė žemyn keliu kiton kalno pusėn, ir tada prekeivis pasekė Henrio pavyzdžiu.

Berčas įėjo į mišką labai atsargiai, stengdamasis nekelti triukšmo ir nelaužyti šakelių. Vos tik jam spėjus pasislėpti brūzgynuose, ant viršūnės pasirodė dragūnas ir šūktelėjo apačion:

— Aš ką tik mačiau, kaip vienas arklys dingo už posūkio!

— Nepaleiskit jų! Gyviau, vaikinai! Pirmyn!— suriko Meisonas.— Anglo pasigailėkite, bet prekeivį nutrenkite nuo arklio ir pribaikite vietoje!

Henris pajuto, kaip jo palydovas, išgirdęs šiuos šauksmus, suvirpėjo ir stipriai suspaudė jam ranką. Po akimirkos sudundėjo kanopos, ir pro šalį pašėlusiu greičiu pralėkė tuzinas raitelių; dabar bėgliai aiškiai suprato, koks likimas būtų juos ištikęs, jei jie būtų pasikliovę savo nuilsusiais arkliais.

— O dabar,— tarė prekeivis, pakilęs iš krūmų, ir akimirksnį patylėjo, svarstydamas, kur eiti,— dabar kiekvienas laimėtas žingsnis mums yra dvigubas laimėjimas, nes, kol mes lipsime aukštyn, jie leisis žemyn. Eime!

— Tačiau ar jūs nemanote, kad jie suseks mus ir apsups šį kalną?— paklausė Henris, pakildamas ir bandydamas pamėgdžioti atsargią, bet greitą prekeivio eiseną.— Atsiminkite, kad jie turi ne tik kavaleriją, bet ir pėstininkus. O mes šiuose kalnuose numirsime iš bado.

— Nebijokite, kapitone Vortonai,— tvirtai atsakė Harvis.— Čia dar ne tas kalnas, į kurį aš norėjau pakliūti, tačiau iš bėdos man teko pasidaryti įgudusiu vedliu ir šiuose kalnuose. Aš nuvesiu jus į tokią vietą, kur neišdrįs žengti nė vienas žmogus. Žiūrėkite, saulė jau leidžiasi už vakarinių kalvų viršūnių, o mėnulis patekės tik po dviejų valandų. Kaip jūs galvojate, kas ryšis persekioti mus tamsią lapkričio naktį tarp šių uolų ir skardžių?

— Paklausykite!— staiga šūktelėjo Henris.— Dragūnai kažką šaukia vieni kitiems. Matyt, jie jau pametė mūsų pėdsaką.

— Užlipkite ant šios uolos, ir jūs pamatysite juos,— pasakė Harvis, ramiai atsisėsdamas pailsėti.— Žiūrėkite, jie mus pastebėjo: štai, rodo į mus pirštais. O! Vienas jų iššovė iš pistoleto, tačiau visai be reikalo — atstumas pernelyg didelis netgi muškietai.

— Dabar jie ims mus vytis!— sušuko nekantrusis Henris.— Bėkime!

— Apie tai jiems nėr ko ir svajoti,— atšovė prekeivis, raškydamas mėlynes, augančias skurdžioje dirvoje aplinkui, ir pradėjo kuo ramiausiai jas kramtyti kartu su lapais, kad sudrėkintų išdžiūvusią gerklę.— Kaip jie užsiropš čionai su savo sunkiais pentinuotais batais ir ilgais kardais? Ne, ne, jiems belieka tik grįžti atgal ir atsiųsti čia pėstininkus, o kavalerijos arkliai ir dienos metu dreba iš baimės, eidami per šiuos tarpeklius. Na, dabar sekite paskui, kapitone Vortonai; mūsų laukia sunkus kelias, užtat aš jus nuvesiu į tokią vietą, kur niekas neišdrįs kelti kojos naktį.

Po šių žodžių jie abu pakilo ir netrukus išnyko tarp uolų nuolaužų ir brūzgynų.

Prekeivio spėliojimai visiškai pasitvirtino. Meisonas su visu būriu metėsi žemyn, galvodamas, kad persekioja savo aukas, tačiau nusileidęs rado kalvos papėdėje arklius be raitelių. Jie sugaišo šiek tiek laiko, naršydami po aplinkinius miškus ir ieškodami takų, kuriais galėtų vytis pabėgėlius ant savo žirgų, kai staiga vienas iš dragūnų pamatė prekeivį ir Henrį, sėdinčius ant anksčiau paminėtos uolos.

— Paspruko!— sugriežė dantimis Meisonas, įsmeigęs kupiną įniršio žvilgsnį į Harvį.— Paspruko, o mes užsitraukėme amžiną gėdą! Prisiekiu dangumi, niekada Vašingtonas nebepatikės mums saugoti nė vieno įtartino torio, jeigu mes leisime šiam niekšui taip vedžioti už nosies visą mūsų dalinį! O štai ten sėdi ir tas anglas ir žiūri į mus su atlaidžia šypsenėle! Man rodos, aš matau, kaip jis šaiposi. Taip, taip, vyruti, tu neblogai įsitaisei; tiesą sakant, tai kur kas geriau, negu tabaluoti ore, tačiau tu dar nepasiekei Harlemo krantų, ir aš pasistengsiu tave sučiupti anksčiau, nei tu praneši serui Henriui apie viską, ką matei pas mus,— kario garbės žodis!

— Gal man iššauti ir pagąsdinti prekeivį?— paklausė vienas dragūnas, išsitraukdamas iš dėklo pistoletą.

— Nagi, pabaidyk paukštelius nuo šakos,— įdomu, kur jie skris?

Kareivis iššovė iš pistoleto, ir Meisonas tęsė:

— Prisiekiu šventuoju Jurgiu, tie nevidonai, atrodo, juokiasi iš mūsų! Tačiau reikia traukti namo, kitaip jie pradės risti akmenis mums ant galvų, ir anglų laikraščiai pasigardžiuodami smulkiausiai aprašinės, kaip du karaliaus šalininkai privertė bėgti visą maištininkų pulką. Jie yra išspausdinę ir didesnių prasimanymų.

Dragūnai paniurę nusekė paskui savo karininką, o šis pasuko štabo būstinės link, mąstydamas, kaip čia išsipainiojus iš tos keblios padėties. Kai Meisono būrys įjojo į fermos kiemą, jau buvo prieblanda; priešais namą buvo susirinkę daug karininkų ir kareivių, kurie perdavinėjo

iš lūpų į lūpas gerokai pagražintą šnipo pabėgimo istoriją. Rūškanai nusiteikę dragūnai papasakojo savo draugams apie nenusisekusias gaudynes, o dauguma karininkų susispietė aplink Meisoną, norėdami pasitarti, ką gi daryti toliau. Mis Peiton ir Frensis, kurios niekieno nepastebėtos sėdėjo prie lango virš susirinkusiųjų galvų, sulaikiusios kvapą klausėsi visų tų šnekų.

— Reikia imtis priemonių, ir kaip galima greičiau,— pasakė stovyklaujančio prie fermos pulko vadas.— Šis anglų karininkas, be abejo, neseniai padėjo priešams smogti mums sunkų smūgį. Be to, jo pabėgimas užtraukė mums nešlovę.

— Imkime ir apieškokime mišką!— sušuko iš karto keletas balsų.— Išaušus rytui, jie bus mūsų rankose.

— Ramiau, ramiau, džentelmenai,— sustabdė juos pulkininkas,— niekas negali vaikščioti po kalnus naktį, jeigu nežino praėjimų ir takų. Be to, mes čia neapsieisime be kavalerijos, o aš manau, kad leitenantas Meisonas nepanorės veikti, negavęs įsakymo iš savo majoro.

— Taip, žinoma, aš neišdrįsiu,— atsakė Meisonas, rimtai palingavęs galvą,— nebent jūs prisiimsite atsakomybę ir įsakysite man išžygiuoti. Tačiau po dviejų valandų sugrįš majoras Danvudis, ir mes suspėsime perduoti pranešimą mūsų patruliams dar prieš išauštant; jie iškrės visą vietovę tarp abiejų upių, o gyventojams mes pažadėsime atlyginimą, taigi bėgliai nepaspruks, jeigu tik jiems nepavyks pasiekti savųjų, kurie, kaip girdėjau, slenka aukštyn Hudzonu.

— Visai neblogas planas!— šūktelėjo pulkininkas.— Manau, kad jis turėtų pasisekti. Bet pirmiausia nusiųskite žygūną pas Danvudį, kitaip jis tol sėdės prie kelto, kol pasidarys per vėlu; nors bėgliai, matyt, praleis šią naktį kalnuose.

Meisonas sutiko su šiuo pasiūlymu, ir pas Danvudį buvo tuoj pat nusiųstas kurjeris su žinia, kad belaisvis pabėgo ir kad majorui būtina grįžti ir vadovauti paieškoms. Susitarę dėl tolesnių veiksmų, karininkai išsiskirstė.

Kai mis Peiton ir Frensis išgirdo apie Henrio pabėgimą, jos iš pradžių negalėjo patikėti savo ausimis. Klausydamos karininkų kalbų, jos suprato, kas laukia Henrio, jeigu jį vėl sučiups, ir drebėjo iš baimės, sužinojusios, kokių rimtų priemonių bus imtasi jam pagauti. Beje, mis Peiton pati guodėsi ir mėgino įtikinti dukterėčią, jog bėgliai eis nesustodami visą naktį ir suspės pasiekti niekieno žemę dar prieš tai, kai kalnų patruliai gaus žinią apie jų pabėgimą. Danvudžio nebuvimas jai įkvėpė viltį, ir naivioji tetulė kūrė visokiausius planus, kaip ilgiau užlaikyti majorą ir tokiu būdu laimėti daugiau laiko sūnėnui. Bet Frensis mąstė visai apie ką kita. Ji nėmaž nedvejojo, jog žmogus, kurį ji matė kalnuose, buvo Berčas, ir buvo tikra, kad, užuot leidęsis į slėnį ieškoti savo draugų, jos brolis pernakvos paslaptingoje trobelėje.

Frensis ir mis Peiton ilgai ginčijosi, svarstydamos susidariusią padėtį, bet galų gale geroji teta neatsispyrė dukterėčios įtikinėjimams. Ji stipriai apkabino mergaitę, pabučiavo į vėsų skruostą ir, karštai palaiminusi, leido jai išeiti ir atlikti seseriškos meilės žygdarbį.

XXX SKYRIUS

Jau leidosi tamsus, šaltas vakaras, kai Frensis su besidaužančia krūtinėje širdimi, tačiau lengvu žingsniu nuėjo per mažą sodelį užpakaly fermos, neseniai buvusios jos brolio kalėjimu, ir pasuko link kalno, kur matė žmogų, jos manymu, labai panašų į prekeivį. Dar buvo nevėlu, bet apniukusio lapkričio vakaro sutemos būtų išgąsdinusios mergaitę ir privertusios ją grįžti, jeigu jos nebūtų skatinęs karštas troškimas padėti broliui. Nieko negalvodama ir nedvejodama, tarsi jai nieko nereikštų jokie pavojai, netgi nesustodama atsikvėpti, ji skubėjo pirmyn, kol nenubėgo pusės kelio iki uolos, kur, kaip jai pasirodė tą atmintiną rytą, ji buvo mačiusi Berčą.

Pagarba moteriai — štai pats svarbiausias civilizuoto krašto požymis, ir, gal būt, nė viena tauta negali taip

didžiuotis savo pažiūra į moterį, kaip amerikiečiai. Frensis nė kiek nesibijojo ramių ir tvarkingų pėstininkų, vakarieniavusių pakelėje priešais lauką, per kurį ji bėgo. Tai buvo jos žemiečiai, ir ji žinojo, kad savanoriai iš rytinių valstijų, sudarę šį būrį, pagarbiai elgiasi su silpnąja lytimi. Tačiau ji toli gražu ne taip pasikliovė vėjavaikiais ir pramuštgalviais Pietų kavaleristais. Tikri amerikiečių kariai retai įžeidinėja moteris, bet Frensis buvo labai jautri, ir ji bijojo net menkiausio šiurkštaus žodžio. Todėl, vos tik išgirdusi užpakaly lėtai risnojančio keliu arklio kanopų tapsėjimą, ji baikščiai pasislėpė giraitėje ant kalnelio, nuo kurio čiurleno mažas upokšnis.

Sargybinis — nes tai buvo vienas iš jų — prajojo pro šalį, nepamatęs jos: ji visa susigūžė, stengdamasi pasidaryti kaip galima nepastebimesnė, o jis jojo toliau, niūniuodamas sau po nosimi dainelę ir, matyt, svajodamas apie kokią nors gražuolę, pasilikusią ant Potomako krantų.

Frensis sunerimusi klausėsi tolstančio kanopų bildesio, ir, jam visiškai nutilus, ryžosi atsargiai išlįsti iš savo slėptuvės; tačiau, paėjusi keletą žingsnių lauku, ji vėl sustojo, išgąsdinta kraupaus ir grėsmingo gamtovaizdžio, ir tik dabar suprato, į kokią rizikingą kelionę ji išsiruošė. Nuleidusi savo apsiausto gaubtą, ji atsirėmė į kažkokį medį ir pažvelgė į kalno viršūnę — tolimą ir, rodės, beveik nepasiekiamą tikslą. Kalnas dunksojo virš slėnio nelyginant milžiniška piramidė, bet dabar buvo matyti tik jos siluetas. Viršūnė neaiškiai dūlavo šviesesnių debesų fone, o tarp jų kur-ne-kur mirkčiojo žvaigždės, tai skaisčiau sužibėdamos, tai vėl pradingdamos tiršto rūko kamuoliuose, kuriuos vėjas ginė gerokai žemiau debesų.

Jeigu ji sugrįš atgal, Henris su prekeiviu tikriausiai pasiliks visą naktį ant šio kalno, manydami, jog čia, jiems negresia jokie pavojai; ir Frensis, įtempusi akis, nukreipė savo žvilgsnį į viršūnę, veltui tikėdamasi, kad ten blykstelės žiburėlis ir padės jai rasti kelią. Šaltai apgalvotas ir, kaip jai atrodė, nepalaužiamas karininkų sprendimas vėl pagauti bėglius dar tebeskambėjo jos ausyse ir vertė eiti pirmyn; kita vertus, vietos nuošalumas, vėly-

vas laikas, kopimo į kalną pavojai ir apėmusi ją abejonė, ar pavyks surasti trobelę arba, kas būtų dar baisiau, ar nebus ji užimta nepažįstamų ir, gal būt, pavojingų įnamių,— visa tai ragino ją grįžti atgal.

Tirštėjanti tamsa pamažu gaubė visus ją supančius daiktus, grėsmingi debesys telkėsi anapus viršūnės, ir jos kontūrai tapo beveik neįžiūrimi; Frensis atmetė atgal savo tankias garbanas, kad jos netrukdytų jai nei klausyti, nei žiūrėti, tačiau po kiek laiko kalnas visai ištirpo tamsoje. Staiga ji pastebėjo tolumoje ugnelę. Ji mirguliavo toje pusėje, kur, kaip jai atrodė, stovėjo trobelė; švieselė tai tvykstelėdavo, tai vėl pradingdavo — galimas daiktas, tai buvo laužo liepsna. Netrukus ir ši vizija išnyko; horizonte šiek tiek nusišvietė, ir, vargais negalais prasimušusi pro debesis, sužibo vakarė žvaigždė. Mergaitė dabar pamatė, kad juodas kalno šešėlis šmėkšo į kairę nuo spindinčios planetos. Staiga blyškus spindulys apšvietė fantastiškus ąžuolų siluetus, nuklojusius uolos viršūnę, slystelėjo šlaitu žemyn, ir patekėjęs mėnulis užliejo balzgana šviesa visą didžiulį kalną. Dabar, padedama draugiško nakties šviesulio, nutvieskusio kelio galą, likusį iki papėdės, mūsų herojė būtų galėjusi eiti toliau, tačiau ji vis dar delsė. Mergaitė ne tik pamatė priešaky žygio tikslą, bet ir kliūtis, kurias, jo siekiant, jai reikėjo įveikti.

Frensis stovėjo, draskoma kankinamų abejonių, čia pasiduodama būdingai jos lyčiai ir amžiui baimei, čia vėl pasiryždama bet kuria kaina išgelbėti brolį; didžiai susirūpinusi, ji nukreipė žvilgsnį į rytus, kur debesys vėl grasino viską nugramzdinti į tamsą, ir atšoko kaip įgelta! Netgi nuo gyvatės ji nebūtų atšlijusi su tokiu siaubu, kaip nuo to daikto, į kurį ji nejučiomis buvo atsirėmusi: tai buvo du aukšti stulpai, viršuje sujungti skersiniu, o apačioje — iš lentų sukalta pakyla; šis statinys be žodžių pasakė jai, kam jis buvo skirtas. Jau ir virvė buvo paruošta — ji kabėjo ant geležinio kablio, ritmingai siūbuodama nakties vėjyje. Frensis daugiau nebedelsė — ji ne nubėgo, o veikiau nulėkė per pievą ir netrukus pasiekė uolos papėdę, kur tikėjosi rasti takelį, vedantį į viršūnę.

Čia ji stabtelėjo, norėdama atsikvėpti, ir trumpos poilsio valandėlės metu apsižvalgė aplinkui. Skardis buvo status, tačiau ji greitai surado tarp uolų ir medžių vingiuojantį avių taką, kuris galėjo jai labai palengvinti varginantį kopimą. Metusi atgal išgąstingą žvilgsnį, mergaitė ryžtingai patraukė šiuo taku aukštyn. Kilnus tikslas teikė jai jėgų ir drąsos, ir ji kilo kalno šlaitu lengvu, jaunatvišku žingsniu. Netrukus ji išniro iš miško priedangos į atvirą, šiek tiek nuožulnesnį plotą, kur fermeriai buvo iškirtę medžius, norėdami paruošti žemę arimui.

Šie žmogaus darbo pėdsakai pakėlė Frensis nuotaiką, ir ji nužingsniavo lėkštu šlaitu su vėl atgijusia viltimi širdyje. Dabar takelis skaidėsi į daugybę įvairiomis kryptimis bėgančių atšakų, ir Frensis nutarė, jog neverta toliau juo eiti. Po pirmo posūkio ji paliko taką ir pradėjo kopti tiesiai aukštyn, kaip jai atrodė, pačiu trumpiausiu keliu į viršūnę. Neilgai trukus ji išėjo iš proskynos, bet čia jai pastojo kelią neįžengiamas miškas ir aukštos uolos, riogsančios ant skardingų šlaitų. Proskynos pakraščiu vinguriuojantys takai slėpėsi aukštoje žolėje ir tankiuose krūmokšniuose, tačiau nė vienas jų nevedė į kalno viršūnę. Vilnos kuokštai, kabantys ant erškėčių, aiškiai bylojo, kas išmynė tuos takelius, ir Frensis visiškai pagrįstai nusprendė, kad besileidžiančiam nuo kalno žmogui jie taip pat turėtų būti žinomi ir gerokai palengvintų jam kelią.

Nuvargusi mergaitė atsisėdo ant akmens pailsėti ir pagalvoti, ką gi daryti toliau. Debesys prasiskyrė, ir švelni mėnesiena užliejo visą slėnį, plytintį ties jos kojomis. Žemai pievoje bolavo tiesios pėstininkų palapinių gretos. Mis Peiton lange degė žiburėlis, ir Frensis gyvai įsivaizdavo, kaip teta dabar žiūri į tamsų kalną, jaudindamasi ir drebėdama dėl dukterėčios likimo.

Žibintai blykčiojo prie arklidžių, kur, kaip ji žinojo, stovėjo Meisono kareivių žirgai; ir pagalvojusi, kad dragūnai jau ruošiasi į naktinį žygį, ji vėl pašoko ir puolė pirmyn.

Mūsų herojei dar liko įveikti ketvirtį mylios, nors ji jau buvo užkopusi daugiau kaip pusę kalno. Bet dabar ji nebematė nei takelio, nei jokių pėdsakų, galinčių nurodyti jai kelią. Laimei, kalnas, kaip ir daugelis šios virtinės kalvų, buvo kūgio formos, ir Frensis galėjo būti tikra, kad, visą laiką eidama aukštyn, ji galų gale pasieks trobelę, stovinčią ant pačio viršūnės smaigalio. Daugiau kaip valandą ji kovojo su visokiausiomis kliūtimis, pasitaikiusiomis pakeliui — keliskart buvo visai netekusi jėgų, keliskart vos nenusprūdo į bedugnę,— bet pagaliau vis dėlto užkopė į nedidelę aikštelę kalno viršuje.

Išsekinta neįprastų jos trapiam organizmui pastangų, ji susmuko ant akmens, kad atsikvėptų ir sukauptų jėgų būsimam susitikimui. Tam pakako kelių akimirkų — ji tučtuojau atsistojo ir ėmė ieškoti trobelės.

Šviesioje mėnesienoje buvo gerai matyti visos aplinkinės kalvos, ir Frensis įstengė įžiūrėti vieškelio kaspiną, vingiuojantį iš slėnio į kalnus. Pasekusi jį akimis, mergaitė veikiai surado tą vietą, iš kur ji pirmą kartą pamatė paslaptingąją buveinę; ji žinojo, kad trobelė stovi tiesiai priešais tą vietą.

Žvarbus vėjas švilpavo plikose sukumpusių ir gumbuotų ąžuolų šakose, kai Frensis tyliai žengė pirmyn, taip tyliai, jog beveik nesigirdėjo nukritusių lapų šiugždėjimo; ji pasuko į tą kalvos dalį, kur tikėjosi rasti nuošalųjį namelį, tačiau aplinkui nebuvo nieko, kas nors kiek primintų žmogaus gyvenamą būstą. Veltui ji, įtempusi akis, tyrinėjo kiekvieną plyšį uolose, kiekvieną viršūnės kampelį, vildamasi surasti pagaliau prekeivio lūšną. Ji nematė nei trobelės, nei jokių žmogaus pėdsakų. Baugus vienatvės jausmas ledu sukaustė mergaitei širdį, ir, priėjusi prie pat uolos krašto, ji pasilenkė pažiūrėti, ar nematyti slėnyje kokių nors gyvybės ženklų, bet čia ją staiga apakino skaistus šviesos spindulys ir į veidą siūbtelėjo šilto oro srovė.

Kai tik Frensis atsipeikėjo iš nustebimo, ji pažvelgė žemyn į nedidelę aikštelę ir pamatė, kad stovi kaip tik virš trobelės, kurios ieškojo. Stoge buvo padaryta anga išeiti

dūmams, ir, vėjui pūstelėjus į šalį tamsius kamuolius, mergaitė pamatė, kaip iš akmenų sukrautame židinyje linksmai spragsi skaisti ugnis. Į trobelę vedė vingrus takas, apjuosęs uolą, ant kurios stovėjo Frensis, ir, nusileidusi juo žemyn, ji prisiartino prie durų.

Šio įstabaus pastato — jeigu jį iš viso būtų galima taip pavadinti — trys sienos buvo suręstos iš netašytų sienojų, iškilusių tik truputį aukščiau žmogaus ūgio, o ketvirtąją atstojo uola, prie kurios buvo prigludusi trobelė. Stogas buvo dengtas medžio žieve, išklota ilgomis juostomis iki pat uolos; plyšiai tarp rąstų kadaise buvo užglaistyti moliu, tačiau jis daug kur ištrupėjo ir buvo pakeistas sausais lapais, idant apsaugojus trobelę nuo šaltų vėjų. Priekinėje sienoje žiojėjo vienut vienas keturių stiklų langelis, bet dabar jis buvo aklinai uždengtas lenta, kad židinio šviesa neprasismelktų laukan. Stabtelėjusi ir apžiūrėjusi šį keistą statinį, kuris — ji tuo nė kiek neabejojo — buvo kažkieno slėptuvė, Frensis pažvelgė pro plyšelį sienoje, norėdama sužinoti, kaip jis atrodė viduje. Trobelėje nebuvo nei lempos, nei žvakės, tačiau liepsnojančios židinyje sausos šakos skleidė tokią skaisčią šviesą, kad prie jos buvo visiškai įmanoma skaityti. Kampe gulėjo šiaudinis čiužinys, o ant jo buvo nerūpestingai numestos antklodės, tarsi kas neseniai būtų jomis naudojęsis. Ant kablių, sukaltų į uolos plyšius ir sienojus, karojo daugybė visokiausių rūbų — vyriškų ir moteriškų, priklausančių įvairaus ūgio, amžiaus bei luomo asmenims. Čia taikiai kabėjo greta kits kito anglų ir amerikiečių mundurai; ant to paties kablio buvo užmesta dryžuoto kartūno suknelė, kokias paprastai dėvėjo kaimo moterys, ir gausiai išpudruotas perukas — vienu žodžiu, šiame garderobe buvo tiek įvairiausių drabužių, kad jų būtų užtekę aprengti visai parapijai.

Kampe prie uolos, priešais liepsnojantį židinį, stovėjo atviras bufetėlis, ant kurio buvo matyti keletas lėkščių, puodelis ir skubotos vakarienės likučiai. Netoli židinio stovėjo stalas su sulaužyta koja, sukaltas iš neobliuotų lentų, o šalia jo — vienintelė kėdė. Tai ir buvo visi šios

trobelės rakandai, jeigu neminėsime keleto virtuvės reikmenų. Ant stalo gulėjo užversta knyga, sprendžiant iš dydžio ir aptaisų,— tikriausiai biblija. Tačiau Frensis dėmesį labiausiai patraukė trobelėje esantis žmogus. Jis sėdėjo prie stalo, parėmęs galvą ranka, kuri slėpė jo veidą, ir susimąstęs skaitė kažkokius popierius. Šalia jo ant stalo gulėjo pora nepaprastai dailiai išgražintų kavaleristo pistoletų, o tarp jo kelių kyšojo puikaus darbo špagos rankena, ant kurios ilsėjosi nerūpestingai nuleista ranka. Augalota nelaukto trobelės svečio figūra ir atletiškas kūno sudėjimas nė kiek nepanėšėjo nei į Harvio, nei į jos brolio, ir mergaitei nereikėjo apžiūrinėti jo drabužių, norint įsitikinti, kad tai nebuvo tas, kurio ji ieškojo. Nepažįstamasis vilkėjo užsagstytu ligi smakro glaudžiai aptemptu surdutu, buivolo odos kelnėmis ir avėjo kariniais pentinuotais batais. Aukštyn sušukuoti plaukai neslėpė jo kaktos, ir, pagal tų laikų madą, buvo gausiai pripudruoti. Šalimais, ant akmeninių grindų, gulėjo apvali skrybėlė, matyt, nubraukta nuo stalo, kad būtų daugiau vietos dideliam žemėlapiui ir kitiems popieriams.

Mūsų narsiajai herojei tai buvo nemaloni staigmena. Būdama visai tikra, kad dukart matytas ant kalno žmogus yra prekeivis ir kad būtent jis padėjo pabėgti jos broliui, ji neabejojo, jog atras juos abu šioje trobelėje, kuri, kaip dabar ji įsitikino, buvo užimta kažkokio pašalinio žmogaus. Frensis stovėjo, neatitraukdama akių nuo plyšelio ir svarstydama, ką jai daryti: grįžti atgal ar dar palaukti Henrio, kai staiga nepažįstamasis nuleido ranką, dengusią jo susimąsčiusias akis, ir mergaitė iš karto atpažino griežtą, bet malonų ir atvirą Harperio veidą.

Visa, ką Danvudis kalbėjo apie jo įtaką ir galią, visa, ką jis pats prižadėjo jos broliui, jo malonus ir tėviškas elgesys — visa tai akies mirksniu praskriejo Frensis galvoje, ir, atvėrusi trobelės duris, mergaitė puolė prie jo kojų ir, apkabinusi jam kelius, sušuko:

— Išgelbėkite jį! Išgelbėkite jį! Meldžiu jus, išgelbėkite mano brolį! Prisiminkite savo pažadą ir išgelbėkite jį!

Kai durys atsidarė, Harperis atsistojo ir padėjo ranką ant vieno iš pistoletų, tačiau tuoj pat vėl ją ramiai nuleido. Pasilenkęs jis atmetė Frensis veidą dengiantį gaubtą ir, truputį sumišęs, šūktelėjo:

— Mis Vorton! Nejaugi jūs atėjote čionai viena?

— Vienut viena! Su manimi nieko daugiau nėra, išskyrus jus ir viešpatį dievą. Jo šventu vardu maldauju jus — prisiminkite savo pažadą ir išgelbėkite mano brolį!

Harperis švelniai pakėlė mergaitę ir, pasodinęs ant kėdės, paprašė nusiraminti ir pasakyti jam, kas ją čia atvedė. Frensis tučtuojau, nieko neslėpdama, jam viską išpasakojo ir paaiškino, kaip ji pateko į tokią nuošalią vietą viena, tokiu vėlyvu laiku.

Visada yra nelengva įspėti, apie ką mąsto žmogus, taip puikiai sugebantis tramdyti savo jausmus, kaip Harperis, tačiau dabar, kai jis klausėsi nuoširdaus susirūpinusios mergaitės pasakojimo, jo protingose akyse blykstelėjo šilti žiburėliai, o griežto veido bruožai suminkštėjo. Su giliu susidomėjimu jis išklausė Henrio pabėgimo istoriją, nenuleisdamas nuo Frensis užjaučiančių ir atlaidžių akių. Jos nuogąstavimai, kad brolis gali pernelyg ilgai užtrukti kalnuose, sukėlė ir jam nerimą, nes, jai baigus kalbėti, jis porą kartų perėjo per trobelę, kažką tyliai mąstydamas.

Frensis kurį laiką dvejojo, nejučiomis vartydama rankose pistoletą, paskui jos išblyškęs ir susirūpinęs veidelis skaisčiai nuraudo, ir ji ryžosi pridurti dar keletą žodžių:

— Žinoma, mes galime pasikliauti majoro Danvudžio draugyste, tačiau jo garbės jausmas yra toks tyras, jog... priešingai savo širdies balsui... savo troškimui mums padėti... jis laikys savo pareiga vėl paimti į nelaisvę mano brolį. Be to, jis mano, kad tada Henriui negrės joks pavojus, kadangi tiki jūsų pagalba.

— Mano pagalba?— nustebęs pakėlė akis Harperis.

— Taip, jūsų pagalba. Kai mes papasakojome jam apie jūsų malonų elgesį, jis iš karto užtikrino mus visus, kad jūs turite didelę galią ir jeigu pažadėjote, tai tikrai išrūpinsite atleidimą Henriui.

— O ką jis dar pasakė?— paklausė Harperis, truputį sunerimęs.

— Nieko daugiau, jis tik pakartojo, kad Henriui nėr ko bijoti. O šiuo metu jis ieško jūsų.

— Mis Vorton, dabar būtų beprasmiška neigti, kad šioje nelemtoje kovoje tarp Anglijos ir Amerikos aš vaidinu gana reikšmingą vaidmenį. Ir jūsų broliui pasisekė pabėgti todėl, kad aš esu įsitikinęs jo nekaltumu ir neužmiršau savo pažado. Tačiau majoras Danvudis klysta, galvodamas, jog aš galiu atvirai išrūpinti jam atleidimą. Ir vis dėlto dabar aš nepaliksiu jo likimo valiai ir duodu jums žodį, jog pakalbėsiu su Vašingtonu ir imsiuosi priemonių, kad jūsų brolis vėl nepakliūtų į nelaisvę. Bet ir jūs turite man pasižadėti, kad niekam nepasakosite apie mūsų susitikimą ir laikysite paslaptyje visa, kas čia buvo pasakyta, tol, kol aš neduosiu jums leidimo apie tai kalbėti.

Frensis prižadėjo tylėti, ir Harperis kalbėjo toliau:

— Čionai greitai ateis prekeivis su jūsų broliu, tačiau britų karininkas neturi manęs matyti, kitaip Berčas gali palydėti savo galvą.

— Niekada!— karštai sušuko Frensis.— Henris niekada taip niekšingai nepasielgs ir neišduos žmogaus, išgelbėjusio jam gyvybę!

— Mis Vorton, mes nežaidžiame vaikų žaidimo. Daugelio žmonių gyvybė ir likimas kabo ant plauko, ir negalima leisti, kad koks nors atsitiktinumas jiems pakenktų. Jeigu seras Henris Klintonas sužinotų, jog prekeivis bendrauja su manimi, ir dar tokiomis įtartinomis aplinkybėmis, vargšas žmogelis tuoj pat atsisveikintų su šiuo pasauliu. Todėl, jeigu jums brangi žmogaus gyvybė ir jeigu jūs trokštate išgelbėti savo brolį, būkite atsargi ir tylėkite. Papasakokite jiem abiem viską, ką girdėjote fermoje, ir įkalbėkite juos tučtuojau iš čia išvykti. Jeigu jiems pasiseks iki ryto pasiekti mūsų paskutinius postus, tai toliau aš jau pasirūpinsiu, kad jų niekas nesučiuptų. O majorui Danvudžiui, užuot statęs į pavojų savo draugo gyvybę, teks užsiimti svarbesniais reikalais.

Šitaip kalbėdamas, Harperis rūpestingai suvyniojo žemėlapį, kurį tyrinėjo prieš ateinant Frensis, ir įsidėjo jį į kišenę kartu su kitais gulėjusiais ant stalo popieriais. Jis vis dar buvo užsiėmęs tuo darbu, kai ant uolos, tiesiai virš jų galvų, pasigirdo neįprastai skardus Berčo balsas:

— Eikite šen, kapitone Vortonai, ir jūs pamatysite palapines, nušviestas mėnesienos. Tegu jie sau lekia ant savo arklių, aš čia turiu jaukų lizdelį, kur mes pasislėpsime ir išbūsime tiek, kiek norėsime.

— Kurgi tas lizdelis? Tiesą sakant, paskutines dvi dienas aš beveik nieko nevalgiau ir dabar mirštu iš alkio.

— Hm!— atsikrenkštė prekeivis ir ėmė kalbėti dar garsiau.— Hm! Hm! Per tą rūką visai užkimau. Eikite pamažėle, atsargiai, nepaslyskite, kitaip pasimausite ant apačioje stovinčio sargybinio durtuvo. Į viršų kopti sunku, o apačion galima nusiristi vienu mirksniu.

Harperis pridėjo pirštą prie lūpų, primindamas Frensis jos pažadą, paėmė pistoletus ir skrybėlę, idant neliktų jokių jo atsilankymo žymių, ir lėtai nuėjo į tolimąjį trobelės galą; tenai jis kilstelėjo keletą drabužių, atidengė nedidelės olos angą, įėjo į ją ir, nuleidęs rūbus, pradingo. Skaisčioje židinio šviesoje Frensis pastebėjo, kad tai buvo vandens išgraužtas įdubimas uoloje, kuriame gulėjo tik keletas namų apyvokos reikmenų.

Nesunku įsivaizduoti, kaip nustebo prekeivis ir Henris, išvydę trobelėje Frensis. Nelaukdama nei klausimų, nei paaiškinimų, gailiaširdė mergaitė puolė į brolio glėbį ir apsipylė ašaromis. Tačiau prekeivį, matyt, pagavo kitokie jausmai. Iš pradžių jis pažvelgė į ugnį ir įsitikino, kad ją neseniai pakurstė, paskui ištraukė iš stalo nedidelį stalčių ir sunerimęs pamatė, jog jis tuščias.

— Ar jūs čia viena, mis Fani?— skubiai paklausė jis.— Nejaugi jūs atėjote čionai be palydovo?

— Viena, kaip matote, misteri Berčai,— atsakė Frensis, išsilaisvindama iš brolio glėbio, ir metė į slaptąją olą išraiškingą žvilgsnį, kurį akylas prekeivis tučtuojau suprato.

— Bet kodėl ir kaip tu čia atsidūrei?— sušuko apstulbęs Henris.— Ir iš kur tu sužinojai apie šią trobelę?

Frensis ilgiau nedelsdama trumpai nupasakojo viską, kas atsitiko fermoje po jų pabėgimo ir kaip ji nutarė juos suieškoti.

— Vis dėlto,— įsiterpė Berčas,— kodėl jums šovė į galvą ieškoti mūsų čia, jeigu mes išnykome kitoje kalno pusėje?

Čia Frensis paaiškino jam, kad ji pamatė blykstelėjusį trobelės langą ir prekeivio figūrą tą dieną, kai jie važiavo per Viršukalnes, o paskui vėl pastebėjo jį kitą dieną ir kad ji iš karto nusprendė, jog kaip tik čia bėgliai ieškos prieglobsčio nakčiai.

Berčas įdėmiai žiūrėjo į atviraširdį mergaitės veidą, klausydamasis jos pasakojimo apie tai, kaip jai atsitiktinai pavyko sužinoti jo paslaptį, o kai ji nutilo, pašoko ir, griebęs lazdą, trenkė į langą ir išmušė stiklą.

— Tai buvo vienintelė prabanga, kurią galėjau sau leisti,— pasakė jis,— bet net ir ja nebegaliu daugiau saugiai naudotis! Mis Vorton,— pridūrė jis su kartėliu, kurį neretai galėjai pajusti jo žodžiuose, ir prisiartino prie jos,— šiuose kalnuose mane medžioja it laukinį žvėrį, bet, kai aš, nebetekęs jėgų, glaudžiuosi šioje slėptuvėje, nors ir kaip ji būtų skurdi ir varginga, čia aš vis dėlto galiu ramiai praleisti naktį. Nejaugi jūs padarysite piudomo žmogaus gyvenimą dar baisesnį, nei iki šiol?

— Niekada!— karštai sušuko Frensis.— Aš niekam neišduosiu jūsų paslapties.

— Net ir Danvudžiui?— tyliai paklausė prekeivis, ir jo tiriančios akys, rodos, pažvelgė mergaitei į pačią širdį.

Akimirką Frensis susigėdusi nuleido galvą, bet tuoj pat vėl pakėlė savo nukaitusį veidelį ir tvirtu balsu ištarė:

— Niekada, niekada, Harvi! Teišgirsta dievas mano priesaiką!

Atrodė, prekeivis nusiramino; jis pasitraukė į trobelės gilumą ir, nutaikęs progą, kai Henris nusisuko, šmurkštelėjo pro rūbų uždangą į olą.

Frensis ir jos brolis, kuris galvojo, jog Harvis išėjo pro duris, toliau svarstė susidariusią padėtį. Netrukus Henris nusileido seseriai ir sutiko, kad jiems būtina nedelsiant iš čia pasišalinti, idant užbėgus už akių Danvudžiui, kuris, paklusdamas savo priedermei, nesiliaus jų persekiojęs. Henris išsitraukė užrašų knygutę, išplėšė iš jos lapelį, greitomis brūkštelėjo keletą eilučių ir sulankstęs ištiesė seseriai:

— Frensis,— tarė jis,— šią naktį tu įrodei, kad esi nuostabi mergaitė. Jeigu mane myli, perduok šį laiškelį Danvudžiui, jo neskaičiusi, ir atsimink, kad dvi užvilkintos valandos gali išgelbėti man gyvybę.

— Būk ramus, aš viską padarysiu, bet ko jums delsti? Bėkite tuoj pat, negaiškite brangių minučių!

— Jūsų sesuo teisi, kapitone Vortonai,— tarė Harvis, nepastebimai sugrįžęs į kambarį.— Mes turime tučtuojau išeiti. Maistą pasiimsime su savimi ir pasistiprinsime kelyje.

— Bet kas gi pasirūpins šia narsia mergaite?— šūktelėjo kapitonas.— Aš negaliu palikti jos vienos tokioje nykioje vietoje.

— Palik mane, nesibaimink!— įkalbinėjo jį Frensis.— Aš nusileisiu žemyn lygiai taip pat, kaip pakilau aukštyn. Pasikliauk manimi, tu dar nežinai, kiek aš turiu drąsos ir jėgų.

— Tai tiesa, aš nežinojau iki šiol, kiek daug tu gali, mano brangioji, bet dabar, kai įvertinau tavo pasiaukojimą, ar galiu palikti tave likimo valiai? Niekada, niekada!

— Kapitone Vortonai,— pasakė Berčas, atverdamas duris,— jeigu jūs turite keletą gyvybių, galite sau žaisti jomis, o aš teturiu tik vieną, todėl privalau ją saugoti. Tai kaip, ar bėgti man vienam, ar jūs eisite kartu?

— Eik, eik, brangusis Henri!— sušuko Frensis, apkabindama jį.— Bėk kartu, pagalvok apie mūsų tėvą, pagalvok apie Sarą.— Ir, nelaukdama atsakymo, ji švelniai išstūmė brolį pro duris, kurias tuoj pat užsklendė.

Už durų tarp Henrio ir prekeivio kilo trumpas, bet karštas ginčas; tačiau Berčui, matyt, pavyko įtikinti kapitoną,

ir Frensis, sulaikiusi kvapą, išgirdo skubiai besileidžiančių nuo skardžio bėglių žingsnius.

Kai tik žingsnių sukeltas aidas nutilo, Harperis išėjo iš savo slėptuvės. Jis tylėdamas paėmė Frensis už rankos ir išvedė iš trobelės; atrodė, jis gerai žinojo kelią, nes tvirtai nuvedė mergaitę ant viršum trobelės kabančios uolos, perkirto aikštelę kalno viršūnėje ir ėmė leistis žemyn, rūpestingai perspėdamas ją apie pasitaikančias kelyje kliūtis ir žiūrėdamas, kad ji neužsigautų.

Žengdama greta savo keisto palydovo, Frensis jautė, kad ją globoja neeilinis žmogus: jo žingsnio tvirtumas ir ori laikysena liudijo jį esant narsaus ir ryžtingo būdo. Išėję į kitoje kalno pusėje vingiuojantį takelį, jie greitai ir be jokio pavojaus ėmė leistis žemyn. Jei Frensis, kopdama aukštyn, užgaišo visą valandą, tai dabar tą patį atstumą jie įveikė per dešimtį minučių ir išėjo į jau minėtą miško proskyną. Čia Harperis pasuko į avių taką ir, greitai perėję per pievą, jie staiga išvydo žirgą, pabalnotą neabejotinai aukšto rango raiteliui. Pamatęs šeimininką, grynakraujis ristūnas suprunkštė ir ėmė rausti kanopa žemę, o Harperis priėjo ir sudėjo pistoletus į balno dėklus. Po to, atsigręžęs į Frensis, jis paėmė jos ranką ir prabilo:

— Mis Vorton, šią naktį jūs išgelbėjote savo brolį. Aplinkybės neleidžia man paaiškinti jums, kodėl aš dabar negaliu jam padėti. Tačiau, jeigu jums pasiseks užlaikyti kavaleristus bent dviem valandom, jam nebegrės jokie pavojai. Po viso to, ką jūs padarėte, aš neabejoju, kad jūs įvykdysite ir šią užduotį. Dievas man nedavė vaikų, jaunoji ledi, bet jeigu jo šventa valia manoji santuoka nebūtų likusi bevaisė, aš būčiau meldęs jį pasiųsti man tokią brangenybę, kaip jūs. Ir vis dėlto jūs — mano vaikas: visi šios plačios šalies gyventojai — mano vaikai, ir aš privalau jais rūpintis. Tad priimkite palaiminimą iš žmogaus, kuris tikisi jus sutikti šviesesniais laikais.

Ir sulig šiais žodžiais, ištartais taip iškilmingai, kad jie giliai įsmigo į Frensis širdį, jis uždėjo ranką ant jos galvos. Atviraširdė mergaitė pakėlė į jį savo žvilgsnį;

gaubtas vėl nuslydo nuo jos plaukų, ir mėnesiena nušvietė jos žavų veidelį; ant skruostų žibėjo dvi ašaros, o tyros mėlynos akys su gilia pagarba žvelgė į Harperį.

Jis pasilenkė, tėviškai pabučiavo ją į kaktą ir pridūrė:

— Bet kuris iš šių takelių jus nuves į slėnį. Čia mes turime išsiskirti: manęs laukia daug darbų ir tolimas kelias. Prisiminkite mane, tačiau tik savo maldose.

Taip taręs, jis šoko ant žirgo ir, pamojęs skrybėle, ėmė leistis nuo kalno ir netrukus dingo tarp medžių. Padrąsinta jo malonių žodžių, Frensis metėsi žemyn pirmuoju pasitaikiusiu taku ir po keleto minučių sveika ir gyva pasiekė slėnį. Kai ji jau buvo išėjusi į laukus ir atsargiai slinko namo link, ji išgirdo tolumoje kanopų bildesį ir sudrebėjusi pagalvojo, kad kartais reikia daug labiau bijoti žmonių, negu vienumos. Įsispraudusi į pakelėje riogsančio aptvaro kampą, ji apmirė ir nukreipė žvilgsnį į kelią. Pro šalį pralėkė nedidelis dragūnų pulkelis, tačiau jie dėvėjo ne virginiečių mundurus; paskui juos jojo susisupęs į platų apsiaustą vyriškis, kurį ji iš karto atpažino: tai buvo Harperis. Įkandin jo šuoliavo negras su livrėja, o du uniformuoti jaunuoliai sekė kortežo gale. Užuot nujoję vieškeliu į stovyklą, jie visi staiga pasuko į kairę ir išnyko tarp kalvų.

Spėliodama, kas gi yra tas nežinomas, bet galingas brolio draugas, Frensis be garso nubėgo per pievą, vogčia prisėlino prie sodybos ir pagaliau, niekieno nepastebėta, įsmuko į namą.

XXXI SKYRIUS

Iš mis Peiton Frensis sužinojo, kad Danvudis dar nesugrįžo. Vienok, norėdamas išvaduoti Henrį nuo tariamo fanatiko pamokymų, jis įkalbėjo vieną labai garbingą dvasininką, priklausantį tai pačiai kaip ir Vortonų šeima bažnyčiai, persikelti per upę ir padaryti paskutinę paslaugą kaliniui. Šis džentelmenas neseniai atvažiavo ir jau visą pusvalandį mandagiai kalbėjosi su teta apie vi-

sokius rimtus dalykus; pastaroji kiek įmanydama vengė užsiminti apie šeimyninius reikalus.

Mis Peiton susijaudinusi apibėrė Frensis klausimais, kaip pavyko jos romantiškas žygis, bet mergaitė atsakė tik, kad davė žodį tylėti, ir patarė gerajai tetai pasekti jos pavyzdžiu. Tačiau pokalbio metu gražiose dukterėčios lūpose žaidė šypsena, ir tai įtikino tetą, jog viskas klojasi gerai. Ji ėmė raginti Frensis pasistiprinti po tokios varginančios kelionės, bet čia prišuoliavusio prie vartų žirgo kanopų bildesys paskelbė, jog sugrįžo majoras. Meisono pasiųstas žygūnas rado Danvudį prie kelto, kur jis nekantriai laukė sugrįžtant Harperio. Sužinojęs apie draugo pabėgimą, majoras tučtuojau metėsi į jo kalėjimo vietą, ir jo krūtinėje užvirė tūkstančiai prieštaringų jausmų. Frensis širdis baukščiai suplazdėjo, kai ji išgirdo artėjančius jo žingsnius. Praėjo tik viena valanda iš tų dviejų, kurių, kaip prekeivis sakė, reikėjo, kad pasisektų Henrio pabėgimas. Netgi įtakingasis Harperis, kad ir labai norėdamas padėti Henriui, manė, jog labai svarbu užlaikyti virginiečius bent dviem valandom. Nespėjo Frensis sutelkti savo minčių, kai Danvudis įžengė pro vienas duris, o mis Peiton su būdingu moterims taktu išsmuko pro kitas.

Majoras buvo įraudęs, ir jo veide atsispindėjo nusivylimas ir apmaudas.

— Kaip neapdairu, kaip negarbinga bėgti tą minutę, kai aš užtikrinau jį, kad jis išgelbėtas!— šūktelėjo jis, krisdamas į krėslą.— Iš tiesų, Frensis, aš vis labiau įsitikinu, kad jūs jaučiate malonumą priešpastatydama priedermei jausmus.

— Gal būt, mes skirtingai suprantame savo priedermę,— atsakė mergaitė, prieidama prie jo ir atsiremdama į sieną,— tačiau mūsų jausmai tokie patys, Peitonai. Jūs tikriausiai irgi džiaugiatės, kad Henris pabėgo!

— Bet jam niekas negrėsė! Harperis davė žodį, o juo galima tvirtai pasikliauti. Ak, Frensis, Frensis! Jeigu pažinotumėte tą žmogų, tai niekada juo neabejotumėte ir nestatytumėte manęs į tokią sunkią padėtį!

— Kokią padėtį?— paklausė Frensis, giliai užjausdama jį, tačiau stengdamasi išnaudoti kiekvieną progą, kad tik daugiau uždelsus laiko.

— Kaip — kokią padėtį? Argi aš nebūsiu priverstas dabar praleisti šią naktį balne ir gaudyti jūsų brolį, kai turėjau viltį šįvakar priglausti galvą prie pagalvio, džiaugdamasis, kad padėjau jį išlaisvinti! Jūs darote mane savo priešu, mane, kuris pasirengęs atiduoti už jus paskutinį kraujo lašą! Kartoju, Frensis, jis buvo neteisus, jis pasielgė negarbingai ir padarė baisią klaidą!

Frensis, palinkusi prie Danvudžio, viena ranka droviai palietė jo ranką, o kita švelniai nubraukė garbanas nuo jo degančios kaktos.

— O kam jums jį gaudyti, mielasis Peitonai?— paklausė ji.— Jūs ir taip daug nuveikėte savo tėvynės labui, ji negali reikalauti iš jūsų dar ir šios aukos.

— Frensis! Mis Vorton!— sušuko susijaudinęs jaunuolis ir pašokęs pradėjo vaikščioti po kambarį; jo įdegusius skruostus išmušė raudonis, o akys sužaibavo iš pasipiktinimo.— Šios aukos reikalauja ne tėvynė, o mano garbė. Juk Henris pabėgo iš mano kareivių apsaugos. Jeigu ne tai, gal būt, man nereikėtų atsakyti smūgiu į smūgį. Tačiau, jeigu virginiečių akis gali aptemdyti klasta ir apgavystė, tai žirgai jų eiklūs, o kardai aštrūs. Nespės saulė patekėti, ir mes pažiūrėsime, kas išdrįs pasakyti, kad sesers grožis pridengė brolio pabėgimą! Taip, taip,— pridūrė jis, karčiai nusijuokęs,— norėčiau pamatyti tokį niekšą, kuris išdrįstų prasižioti, jog aš padariau išdavystę!

— Ak, Peitonai, brangusis Peitonai!— šūktelėjo Frensis, pabūgusi jo rūsčių akių,— nuo jūsų žodžių man stingsta kraujas! Nejaugi jūs norite užmušti mano brolį?

— Aš su džiaugsmu numirčiau už jį,— atsakė Danvudis, ir jo žvilgsnis suminkštėjo,— jūs tai gerai žinote, tačiau aš bijau ir pagalvoti, kokią baisią gėdą man užtrauks jo poelgis. Ką pamanys apie mane Vašingtonas, sužinojęs, kad aš tapau jūsų vyru?

— Jeigu tik tai verčia jus taip žiauriai elgtis su Henriu,— pratarė Frensis virpančiu balsu,— tai nereikia jokių vedybų, ir Vašingtonui nebus ko sužinoti.

— Tai štai kaip jūs mane paguodėte, Frensis!

— Ak, mielasis Danvudi, aš nenorėjau pasakyti nieko, kas jus įžeistų ar užgautų, bet mes tikrai nesame tokie svarbūs Vašingtonui, kaip jums atrodo.

— Aš esu įsitikinęs, kad vyriausiajam vadui žinomas mano vardas,— kiek išdidžiai atsakė majoras.— O ir jūs iš kuklumo pernelyg sumenkinate savo reikšmę. Aš tikiu jumis, Frensis, kai jūs sakote, kad užjaučiate mane, ir aš turiu įrodyti, jog esu vertas jūsų jausmų... Bet aš gaištu brangias minutes. Mes turime dar šį vakarą persigauti per kalnus ir suspėti pailsėti prieš rytojaus žygį. Meisonas jau laukia mano įsakymų. Frensis, aš palieku jus su skaudančia širdimi; pagailėkite manęs, tačiau nenuogąstaukite dėl brolio; nors jisai vėl turės patapti belaisviu, nė vienas plaukas nenukris nuo jo galvos.

— Stokite, Danvudi, maldauju jus!— sušuko Frensis, dusdama iš susijaudinimo, nes ji matė, jog laikrodžio rodyklė dar toli gražu nepasiekė trokštamos valandos.— Prieš išeidamas vykdyti savo sunkią pareigą, perskaitykite šį laiškelį. Henris jį paliko jums, manydamas, žinoma, jog kreipiasi į vaikystės draugą.

— Frensis, aš suprantu jūsų jausmus, bet tikiuosi, ateis laikas, kai jūs būsite man teisingesnė.

— Tas laikas jau atėjo,— atsakė ji ir, nebeįstengdama ilgiau vaidinti nepasitenkinimo, kurio nejautė, ištiesė jam ranką.

— Iš kur jūs gavote šį laiškelį?— šūktelėjo jaunuolis, perbėgęs jį akimis.— Vargšas Henri! Tu iš tiesų esi mano draugas. Jeigu kas trokšta man laimės, tai vien tik tu!

— O taip, tai tiesa!— karštai pritarė Frensis.— Jis linki jums laimės iš visos širdies. Tikėkite tuo, ką jis rašo, kiekvienas jo žodis — tikra tiesa.

— Aš tikiu juo, brangioji mano mergaite, bet jis nori, kad jūs patvirtintumėte jo žodžius. Ak, kad aš galėčiau taip pat tikėti jūsų meile!

— Jūs galite, Peitonai,— atsakė Frensis su nekaltu pasitikėjimu žvelgdama į savo mylimąjį.

— Tada perskaitykite šį laišką ir patvirtinkite Henrio žodžius,— pertraukė ją Danvudis ir ištiesė raštelį.

Frensis nustebusi paėmė jį ir perskaitė tokius žodžius

Gyvenimas yra perdaug brangus, kad galėčiau pasikliauti atsitiktinumu. Aš išvykstu, Peitonai, niekas apie tai nežino, išskyrus Cezarį, ir aš prašau jūsų — būkite jam atlaidus. Tačiau mano sielą slegia vienas rūpestis. Neapleiskite mano seno, ligoto tėvo. Jam reikės atsakyti už tariamą sūnaus nusikaltimą. Neapleiskite ir mano bejėgių seserų, kurias palieku be globėjo. Įrodykite, kad jūs mylite mus visus. Tegu dvasininkas, kurį atsivešite su savimi, sujungia jus šį vakarą su Frensis ir tepadaro jus iš karto broliu, sūnumi ir vyru.

Laiškelis iškrito iš Frensis rankų, mergaitė pakėlė akis ir pažvelgė į Danvudį, tačiau tuoj pat sumišusi vėl jas nuleido.

— Ar vertas aš tokio pasitikėjimo? Ar pasiųsite mane šiąnakt ieškoti brolio, ar kongreso karininkui teks persekioti britų karininką?

— O argi jūs ne taip uoliai vykdysite savo pareigą, jeigu aš tapsiu jūsų žmona, majore Danvudi? Argi mano sutikimas pagerins Henrio padėtį?

— Kartoju jums, Henriui niekas negresia. To tikriausias laidas — Harperio žodis. Bet aš noriu parodyti visam pasauliui, kaip sužadėtinis, paklusęs pareigos balsui, nepabijojo suimti savo sužadėtinės brolio,— pasakė jaunuolis, pats nelabai tikėdamas savo žodžiais.

— Ir jūs galvojate, kad pasaulis supras tokius subtilius jausmus?— paklausė Frensis abejodama, tačiau jos tonas sužadino mylimojo širdyje karštą viltį.

Atvirai kalbant, Frensis pajuto didelę pagundą. Iš tikrųjų, jai pasirodė, kad nebėra jokios kitos galimybės užlaikyti Danvudį iki prabėgs lemtingoji valanda. Juk pats Harperis neseniai jai pasakė, kad negali atvirai padėti

Henriui ir viskas priklauso nuo to, kuriam laikui pavyks užvilkinti gaudynes,— šie žodžiai neišėjo jai iš galvos. Galimas daiktas, ji dar pagalvojo ir apie tai, kad, jei Peitonas pasivys jos brolį ir šis bus nubaustas, jai teks visiems laikams išsiskirti su savo sužadėtiniu. Sunku įžvelgti, kas dedasi žmogaus širdyje, o ką jau bekalbėti apie jautrią moters širdį, kurioje jausmai kaitaliojasi žaibo greitumu.

— Kodėl jūs dvejojate, mieloji Frensis?— sušuko Danvudis, sekdamas besikeičiančią jos veido išraišką.— Po kelių minučių aš galėčiau gauti teisę ginti jus kaip savo žmoną.

Frensis apsvaigo galva. Su nerimu ji žvilgtelėjo į laikrodį, bet rodyklės, rodės, sustingo ant ciferblato, tyčiomis ją kankindamos.

— Kalbėkite, Frensis,— tyliai ištarė Danvudis.— Ar galiu pakviesti mūsų gerąją tetą? Spręskite, nes laikas nelaukia.

Mergaitė pamėgino atsakyti, bet jai pavyko sušnibždėti tik keletą vos girdimų žodžių, kuriuos jos mylimasis nuo amžių gyvu papročiu suprato kaip sutikimą. Tuo metu, kai jis apsisuko ir puolė link durų, jo sužadėtinė vėl atgavo žadą:

— Palaukite, Peitonai! Aš negaliu ištarti išilmingų įžadų, kol mano sąžinė nėra gryna. Aš mačiausi su Henriu po jo pabėgimo ir žinau, kad jam dabar užvis svarbiau — laimėti laiko. Štai mano ranka. Jeigu jūs, žinodamas, kokias pasekmes gali turėti ši gaišatis, jos neatstumsite, aš jums laisva valia ją atiduodu.

— Atstumti jūsų ranką!— šūktelėjo nudžiugęs jaunuolis.— Aš priimu ją kaip brangiausią dangaus dovaną. Mums viskam pakaks laiko. Perėjimas per kalnus užims dvi valandas, o rytoj iki vidurdienio aš parvešiu iš Vašingtono atleidimą jūsų broliui, ir Henris savo dalyvavimu pagyvins mūsų vestuvines iškilmes.

— Tuomet luktelkit manęs čia dešimtį minučių,— pratarė Frensis, džiaugdamasi, kad nuo krūtinės nusirito akmuo, ir vildamasi, kad dabar tikrai pavyks išgelbėti Hen-

rį,— aš greitai grįšiu ir ištarsiu įžadus, kurie suriš mus abu visiems laikams.

Danvudis stabtelėjo, kad priglaustų ją prie krūtinės, ir tuoj pat nulėkė perduoti savo prašymo dvasininkui.

Mis Peiton išklausė dukterėčios praneštą žinią nepaprastai nustebusi ir truputį nepatenkinta. Tokios skubotos vedybos laužė nuo seno priimtą tvarką ir papročius. Vis dėlto Frensis ramiai, bet tvirtai pasakė, kad savo sprendimo nepakeis; ji jau seniai buvo gavusi tėvo sutikimą šioms vedyboms ir keletą mėnesių savo noru jas vis atidėliojo. Dabar ji davė Danvudžiui žodį ir nori jį ištesėti; daugiau ji nieko nepasakė, bijodama, kad neprasitartų apie Berčą arba Harperį ir tuo jiems abiem nepakenktų. Nepratusi ginčytis ir, be to, labai mylinti Peitoną, teta priešinosi gana neryžtingai, ir jos argumentai iškart subyrėdavo, atsimušę į tvirtą dukterėčios nusistatymą. Galutinai praradęs valią, misteris Vortonas besąlygiškai pakluso aplinkybėms ir neišdrįso prieštarauti tokiam įtakingam amerikiečių armijoje žmogui, kaip Danvudis.

Žodžiu, po dešimties minučių mergaitė sugrįžo į kambarį kartu su tėvu ir teta. Danvudis su kunigu jau laukė jų.

Tylėdama ir be dirbtinio drovumo, Frensis padavė sužadėtiniui savo motinos vestuvinį žiedą, o po to, kai misteris Vortonas ir ji pati pasiruošė vedybų ceremonijai, teta leido ją pradėti.

Laikrodis stovėjo tiesiai prieš Frensis akis, ir ji ne kartą baimingai į jį žvilgčiojo; tačiau netrukus visą jos dėmesį patraukė iškilmingi dvasininko žodžiai, ir ji užmiršo viską, išskyrus vestuvinius įžadus, kuriuos šnibždėjo jos lūpos. Bet štai sutuoktuvių apeigos baigėsi, ir vos tik dvasininkas spėjo palaiminti jaunavedžius, laikrodis išmušė devynias. Praėjo tos dvi valandos, kurios, Harperio nuomone, buvo taip svarbios bėgliams, ir Frensis pajuto, kaip nuo širdies nusirito sunkus akmuo.

Danvudis karštai ją apkabino, daug kartų dėkojo romiajai tetai, spaudė rankas misteriui Vortonui ir kunigui. Staiga, pačiame sveikinimų įkarštyje, kažkas garsiai pabeldė į duris, ir ant slenksčio pasirodė Meisonas.

— Dragūnai jau ant žirgų,— tarė leitenantas,— ir, jums leidus, mes iškeliausime. Aš vesiu kareivius: ant savo eiklaus žirgo jūs lengvai mus pasivysite.

— Taip, taip, drauguži, žygiuokite!— sušuko Danvudis, džiaugdamasis, kad galės čia dar šiek tiek užtrukti.— Aš jus pasivysiu dar iki pirmo sustojimo.

Leitenantas nuėjo vykdyti majoro įsakymo, o paskui jį išėjo ir misteris Vortonas su dvasininku.

— Dabar, Peitonai,— tarė Frensis,— jūs iš tiesų josite ieškoti savo brolio. Ir aš esu tikra, man nereikia priminti jums, kad pagailėtumėte Henrio, jeigu, nelaimei, rastumėte jį.

— Sakykite — laimei,— šūktelėjo jaunuolis,— nes aš labai noriu, kad jis šoktų mano vestuvėse! Ak, kad aš pajėgčiau įtikinti jį, kad mūsų reikalas teisus! Juk mes kovojame už jo tėvynę, ir aš kaučiausi dar aršiau, Frensis, jeigu jis būtų šalia manęs!

— Nekalbėkite taip, man baisu apie tai pagalvoti!

— Daugiau nebauginsiu jūsų,— atsakė jos vyras.— Tačiau dabar turiu jus apleisti. Kuo greičiau aš išjosiu, brangioji, tuo greičiau grįšiu pas jus.

Bet čia pasigirdo kanopų dundėjimas: prie namo prijojo raitelis, ir, nesuspėjus Danvudžiui atsisveikinti su jaunąja žmona ir teta, sargybinis įvedė į kambarį karininką. Pastarasis dėvėjo adjutanto uniformą, ir majoras išsyk suprato, kad jis iš Vašingtono štabo.

— Majore Danvudi,— pasakė karininkas, nusilenkęs damoms,— vyriausiasis vadas man liepė perduoti jums šį įsakymą.— Ir, atlikęs jam pavestą užduotį, žygūnas tučtuojau išėjo, pasiteisinęs neatidėliotinais reikalais.

— Štai matote, viskas nelauktai pakrypo į gerą pusę!— sušuko majoras.— Bet aš numanau, kas atsitiko: Harperis gavo mano laišką, ir jūs galėsite įsitikinti, koks jis įtakingas!

— Ar ši naujiena liečia Henrį?— šūktelėjo Frensis, pribėgdama prie jo.

— Paklausykite ir spręskite pati:

Sere, gavęs šį laišką, išžygiuokite su savo eskadronu ir dešimtą valandą ryto būkite Krotono aukštumose, kur jūs turite atremti priešo būrį, pasiųstą pridengti pašarininkų. Ten prie jūsų prisijungs pėstininkų dalinys. Man pranešė, kad anglų šnipas pabėgo, tačiau jo suėmimas yra mažiau svarbus, kaip uždavinys, kurį jums pavedu. Todėl atšaukite savo vyrus, jeigu jie buvo pasiųsti jo vytis, ir pasistenkite sulaikyti priešo judėjimą.

Jūsų nuolankus tarnas

Džordžas Vašingtonas

— Ačiū dievui!— sušuko Danvudis.— Aš tapau atpalaiduotas nuo prievolės gaudyti Henrį ir galiu garbingai vykdyti savo pareigą.

— Bet būkite atsargus, brangusis Peitonai,— pasakė Frensis, mirtinai išbalusi,— atsiminkite, kad dabar jūs turite naujų pareigų, ir saugokite savo gyvybę.

Jaunuolis susižavėjęs pažvelgė į jos dailų išbalusį veidelį ir, prispaudęs mergaitę prie širdies, atsakė:

— Aš saugosiu save dėl jūsų, mano nuostabioji mažyte!

Frensis ėmė raudoti, įsikniaubusi jam į krūtinę, bet jis ištrūko iš jos glėbio ir išbėgo.

XXXII SKYRIUS

Neilgai trukus prekeivis ir jo bendrakelionis pasiekė slėnį. Ten jie stabtelėjo, įsiklausė, bet, neišgirdę jokio garso, skelbiančio, jog gaudynės jau prasidėjo, abu išėjo į vieškelį. Berčas, turintis tvirtas, toli vaikščioti pratusias kojas ir puikiai žinantis visus kalnų takelius, žengė priekyje dideliais žingsniais, būdingais jo profesijos žmonėms. Jam tetrūko tik maišo su prekėmis, šiaip jau išrodė jis kaip visuomet darbo metu — rimtas ir susikaupęs. Paėję tris valandas sparčiu žingsniu, jie staiga pasuko iš kelio, vedančio į rytus, ir patraukė pietų link, tiesiai per kalnus.

Prekeivis paaiškino Henriui, kad jie nuėjo šia kryptimi, norėdami išvengti susitikimo su amerikiečių daliniais, saugančiais pietines Viršukalnių prieigas, o taip pat šiek tiek sutrumpinti kelią. Užkopęs ant nedidelės kalvos viršūnės, Harvis atsisėdo prie šaltinėlio ir, atrišęs krepšį, kurį nešėsi ant pečių vietoje įprastinio prekių maišo, pasiūlė savo bendrakeleiviui pasidalyti skurdžiomis maisto atsargomis.

Per visą tą laiką Henris nė per pėdą neatsiliko nuo prekeivio, tačiau ne tiek dėl savo ištvermės, kiek genamas nerimo, kuris, žinant jo padėtį, buvo visiškai suprantamas. Sustoti poilsio tokiu metu, kai kavalerijos būrys kiekvieną minutę galėjo atkirsti jiems kelią į niekieno žemę, jam visai nesinorėjo, ir jis išsakė savo būkštavimus prekeiviui, ragindamas jį keliauti toliau.

— Geriau pasekite mano pavyzdžiu, kapitone Vortonai,— atšovė Berčas, įnikęs kirsti savo kuklią vakarienę.— Jei dragūnai jau išjojo, tai pėsčiomis nuo jų vis tiek nebepabėgsi; jeigu ne, tai jie netrukus gaus tokią užduotį, kad visos mintys apie mus kaip mat išdulkės jiems iš galvos.

— Jūs pats sakėte, kad mums užvis svarbiausia sulaikyti juos dviem valandom, o jeigu mes čia sėdėsime, tai prarasime visą laimėtą laiką.

— Dvi valandos jau praėjo, ir dabar majoras Danvudis nebekvaršina sau galvos dėl dviejų bėglių persekiojimo, kadangi ant upės kranto jo laukia šimtai priešų.

— Tyliau!— pertraukė jį Henris.— Kažkokie raiteliai joja pro kalno papėdę. Aš girdžiu, kaip jie kalbasi ir kvatoja. Ts-s... Štai paties Danvudžio balsas. Jis šnekasi su draugais taip linksmai, tarsi jo nekamuotų jokie rūpesčiai. Aš maniau, kad jis nusimins, sužinojęs, kokia nelaimė ištiko jo draugą. Tikriausiai Frensis nesuskubo perduoti jam mano laiškelio.

Išgirdęs pirmąjį kapitono šūktelėjimą, Berčas pakilo ir atsargiai prisiartino prie skardžio krašto, slėpdamasis uolų šešėlyje, kad jo nepastebėtų iš apačios, ir įdėmiai žiūrėdamas į prajojančius kavaleristus. Jis žvelgė jiems įkan-

din ir klausėsi tol, kol greitas kanopų bildesys nutilo tolumoje, o paskui ramiai sugrįžo į savo vietą ir lyg niekur nieko tęsė pertrauktą vakarienę.

— Jūsų laukia tolimas ir sunkus žygis, kapitone Vortonai,— tarė jis,— imkite iš manęs pavyzdį ir pasistiprinkite prieš kelionę. Kai mes atėjome į trobelę virš Fiškilo, jūs buvote alkanas, nejaugi nuovargis atėmė jums apetitą?

— Tada man pasirodė, kad visi pavojai praėjo, bet sesers atnešta žinia taip mane sukrėtė, jog aš nebegaliu valgyti.

— Vis dėlto dabar jūs turite mažiau priežasčių nerimauti, negu bet kada nuo to vakaro, kai atsisakėte mano pagalbos ir nepanorote bėgti kartu, dėl ko ir pakliuvote į nelaisvę,— atkirto Berčas.— Majoras Danvudis ne iš tų, kurie krečia pokštus ir linksminasi, kai draugui gresia pavojus. Geriau eikite šen ir užkąskite; nė vienas žirgas mūsų nepavys, jeigu mes pajėgsime be poilsio pražygiuoti dar keturias valandas ir jei saulė neišlįs iš už kalvų anksčiau, nei paprastai.

Prekeivio savitvarda ir šaltakraujiškumas padrąsino ir jo bendrakeleivį; nutaręs paklausyti Berčo patarimo, Henris prisidėjo prie kuklios vakarienės, kurios kokybė toli gražu neprilygo kiekybei. Užbaigę valgyti, jie patraukė toliau.

Henris sekė paskui savo vedlį, aklai paklusdamas jo valiai. Dvi valandas jie brovėsi per pavojingas uolų sangrūdas ir tarpeklius be jokio kelio, orientuodamiesi pagal mėnulį, kuris tai pranykdavo tarp sparčiai vėjo genamų debesų, tai vėl užliedavo žemę balsva šviesa. Pagaliau kalnai pradėjo žemėti, pereidami į nelygias, akmeningas kalvas, ir mūsų keliauninkai, palikę plikus, bevaisius skardžius, išėjo į menkai įdirbtus niekieno žemės laukus.

Dabar prekeivis ėjo daug atsargiau, visaip stengdamasis išvengti susitikimo su skrajojamaisiais amerikiečių kariuomenės būriais. Jis nė kiek nesibaimino susidurti su pastoviais postais, nes gerai žinojo jų išsidėstymą. Žingsniuodamas tarp kalvų ir slėnių, jis čia išeidavo į vieške-

lius, čia vėl juos palikdavo, tarsi instinktyviai nujausdamas pavojų. Jo eisena nepasižymėjo grakštumu, jis matavo kelią milžiniškais žingsniais, smarkiai palinkęs į priekį, tačiau atrodė, kad jis tai daro be jokių pastangų ir nežino, kas yra nuovargis.

Mėnuo nusileido, ir rytuose sušvito siauras šviesos ruoželis. Kapitonas Vortonas buvo taip nusikamavęs, jog nebeiškentė ir pasiteiravo, ar jie jau pasiekė tokią vietą, kur būtų galima nieko nesibijant paprašyti prieglobsčio kokioje nors fermoje.

— Pažvelkite tenai,— atsakė prekeivis, rodydamas į gretimą kalvą.— Štai ant tos uolos viršūnės vaikštinėja žmogus. Pasisukite taip, kad jis stovėtų prieš šviesą. Matote — jis akylai žiūri į rytus. Tai karališkosios kariuomenės sargybinis. Ant šios kalvos guli du šimtai reguliarios armijos kareivių, ir jie tikriausiai miega su ginklais rankose.

— Tai eime pas juos!— šūktelėjo Henris.— Ir mums daugiau niekas nebegrės!

— Tyliau, tyliau, kapitone Vortonai,— šaltai atsakė prekeivis.— Neseniai jūs buvote tarp trijų šimtų karaliaus vyrų, ir vis dėlto atsirado žmogus, kuris sugebėjo jus išplėšti iš jų. Argi jūs nematote tamsaus silueto ant priešingos kalvos, štai ten, virš kukurūzų lauko? Tenai slepiasi tie. . . maištininkai, kaip mes, ištikimi karaliaus tarnai, juos vadiname. Jie laukia tik aušros, kad galėtų kovoti už šią žemę.

— Jei taip, aš prisijungsiu prie savo karaliaus karių,— sušuko įsikarščiavęs jaunuolis,— ir pergyvensiu kartu su jais savo likimą, koks jis bebūtų — liūdnas ar laimingas.

— Jūs užmirštate, kad trauksite į mūšį su virve ant kaklo. Ne, ne, aš pažadėjau žmogui, kurio negaliu apgauti, kad pristatysiu jus gyvą ir sveiką į atvangią vietą, ir, jeigu jūs neužmiršote, kapitone Vortonai, kiek jums esu pasitarnavęs ir kuo rizikavau, jūs apsigręšite ir eisite paskui mane į Harlemą.

Jaunuolis pajuto, jog turi paklusti šiam reikalavimui, ir nenoromis nusekė paskui prekeivį, jau nužygiavusį mies-

to link. Netrukus jie pasiekė Hudzoną. Šiek tiek paieškojęs pakrantėje, Berčas surado nedidelę valtį, kuria jam, matyt, ne kartą buvo tekę naudotis. Abu bėgliai sėdo į ją ir persikėlė į kitą krantą, į pietus nuo Krotono[1] žiočių. Čia Berčas pareiškė, kad dabar jiems niekas negresia: karališkoji kariuomenė vengė suartėjimo su žemyno armija, ir, be to, anglai buvo perdaug stiprūs, kad amerikiečių lengvosios kavalerijos būriai ryžtųsi artintis žemiau tos vietos prie Hudzono krantų.

Šio pavojingo pabėgimo metu prekeivis nė karto neprarado šalto kraujo ir savitvardos. Atrodė, kad niekas negali išvesti jo iš pusiausvyros, tarsi visos jo prigimties savybės būtų pasiekusios tobulybę ir jam būtų svetimos žmogiškos silpnybės. Henris klausė jo kaip vaikas, ir jam buvo atlyginta: jo širdis suplastėjo iš džiaugsmo, kai jis išgirdo, jog jam daugiau nebereikia drebėti dėl savo gyvybės.

Šiaip taip įveikę stačią įkalnę, jie atsirado ant skardingo rytinio Hudzono upės kranto, aukštai iškilusio virš potvynio metu užliejamų pievų. Pasukęs į šalį nuo vieškelio, prekeivis įėjo į ūksmingą kedrų giraitę, atsisėdo ant plokščio akmens ir pareiškė savo bendrakeleiviui, jog pagaliau atėjo laikas pailsėti ir užkąsti.

Diena jau išaušo, ir net tolimi daiktai buvo matyti visiškai aiškiai. Apačioje, taip toli, kaip akis galėjo aprėpti, į pietus driekėsi tiesi Hudzono linija. Šiaurėje dantytos Viršukalnių keteros rėmė galvomis padangę, o žemiau jų tirštas rūkas dengė vandens plynę, ir pagal jį buvo galima atsekti upės vagą, išsiraičiusią tarp uolų ir kalnų, kurių smailios viršūnės stūksojo viena už kitos, iškėlusios savo sienų bastionus, tarsi kas tyčiomis būtų išmėtęs jas čia, norėdamas užtverti sraunią tėkmę. Išsiveržusi iš jų akmeninių gniaužtų, upė, lyg džiaugdamasi savo pergale, staiga platėjo, ir čia jos tyvuliuojančius vandenis puošė neaukštų derlingų krantų iškyšuliai, kur-ne-kur kukliai įsiterpę į šį erdvų baseiną. Priešingame, šiauriniame kran-

[1] Krotonas — upė, įtekanti į Hudzoną.

te Džersio uolos buvo taip tankiai susigrūdusios, kad jas vadino „aštriatvore"; jos stiepėsi į kelių šimtų pėdų aukštį, tarsi gindamos anapus jų nusidriekusį turtingą kraštą nuo priešų užpuolimo; tačiau upė, lyg niekindama tuos priešus, išdidžiai plaukė pro pačią uolų papėdę, nesulaikomai veršdamasi vandenyno link.

Pakilus saulei, Henris ir prekeivis išvydo aukštus stiebus ir rėjas karo laivo, išmetusio inkarą už keleto mylių nuo jų. Kai rūkas ėmė sklaidytis, priešais keliauninkus pamažu pasirodė visas laivas.

— Štai, kapitone Vortonai,— pasakė prekeivis,— ten jūs rasite saugią prieglaudą. Jeigu įkelsite koją į šį laivą, Amerika jūsų nepasieks. Jį čia atsiuntė pridengti pašarininkų ir paremti reguliariąją armiją. Anglų karininkams patinka klausytis, kaip iš jų laivų pliekia patrankos.

Nieko neatsakęs į ironišką savo kelionės draugo pastabą, o gal būt, tiesiog neatkreipęs į ją dėmesio, Henris su džiaugsmu priėmė Berčo pasiūlymą, ir galiausiai buvo nuspręsta, kad po valandėlės poilsio Vortonas pabandys įsigauti į laivą. Berčas patraukė tokiais takais, kur jų niekas negalėjo pastebėti, ir jie tol žingsniavo pakrante, kol atsidūrė tiesiai priešais fregatą; čia prekeivis davė ženklą, ir nuo laivo atsiskyrė irklinė valtis. Praėjo daug laiko, kol jūreiviai, ėmęsi visokiausių atsargumo priemonių, ryžosi priplaukti prie kranto; Henriui galų gale pasisekė įtikinti vadovaujantį valties įgulai karininką savo žodžių teisingumu, ir bėglys sėkmingai prisijungė prie savo ginklo draugų. Atsisveikindamas su Berču, kapitonas atidavė jam savo kapšelį, tiems laikams gana kietai prikimštą. Prekeivis priėmė dovaną ir vogčia įbruko ją į slaptą kišenę, skirtą tokioms brangenybėms laikyti.

Valtis nuplaukė nuo kranto, ir Berčas, giliai atsidusęs, tarsi jam nuo širdies būtų nuslinkusi didi našta, apsigręžė ir vėl nulingavo į kalnus savo milžiniškais ritmingais žingsniais.

XXXIII SKYRIUS

Tuo metu, kai dėjosi visi anksčiau aprašyti įvykiai, kapitonas Lotonas, palikęs Keturių Kampų kaimą, lėtai ir atsargiai vedė savo nedidelį būrį pasitikti priešo. Pasiekęs fronto liniją, jis kurį laiką taip sumaniai manevravo, jog anglams, nežiūrint visų jų pastangų, niekaip nesisekė jo apsupti; tuo pačiu metu kapitonas apsukriai nuslėpė savo karių skaičių ir laikė priešininką nuolatinėje baimėje. Šitaip elgtis Lotonui buvo griežtai įsakęs jo vadas. Kai Danvudis atsiskyrė nuo savo dalinio, buvo žinoma, kad anglai neskubėdami juda priekin, ir majoras paliepė Lotonui sukaliotis aplink juos tol, kol jis pats sugrįš kartu su pėstininkų daliniu, kuris padės atremti priešo puolimą. Kapitonas tiksliai vykdė šį įsakymą, tačiau visą laiką nesitvėrė savo kailyje, nes, būdamas karštos prigimties, negalėjo pakęsti, kad jam kas trukdytų atakuoti.

Pagalbinis pėstininkų būrys prisijungė prie Lotono vidurnaktį, ir kapitonas tučtuojau nuvyko pas vadą pasitarti. Išklausęs dragūną, kuris gana paniekinamai atsiliepė apie priešo narsą, pėstininkų dalinio vadas nutarė nelaukti atvykstant Danvudžio su jo kavalerija ir užpulti anglus, kai tik šiek tiek prašvis ir bus įmanoma įžiūrėti jų kariuomenės išsidėstymą. Priėmus šį sprendimą, Lotonas skubiai išėjo iš namo, kuriame vyko pasitarimas, ir prisijungė prie savo nedidelio būrelio.

Kapitono dragūnai buvo pririšę arklius netoli šieno kupetos ir patys sugulę jos užuovėjoje, ketindami valandėlę nusnūsti. Bet daktaras Sitgrivsas, seržantas Holisteris ir Betė Flenegan įsitaisė truputį atokiau nuo jų, pasiklojęs keletą gūnių ant sausų plokščių akmenų. Lotonas, įsisupęs į apsiaustą, išsitiesė visu savo milžinišku ūgiu šalia chirurgo ir, pasirėmęs alkūne, įsmeigė susimąsčiusį žvilgsnį į keliaujantį per dangų mėnulį.

— Ar nesergi, Džonai? — pasiteiravo daktaras ir, paėmęs kapitono ranką, instinktyviai užčiuopė pulsą; tačiau

ramus ir vienodas tvinksnis nerodė nei fizinės, nei dvasinės ligos.

— Man skauda širdį, Arčibaldai, pagalvojus, kaip smarkiai apsišauna mūsų vadai, manydami, jog galima eiti į karą ir laimėti pergales su vyrais, kurie mosikuoja muškietomis it spragilais, užmerkia akis, nuleisdami gaiduką, o lygiuodami išsirikiuoja rantyta linija. Pasikliaudami šiais žmonėmis, mes veltui liejame mūsų šauniausių karių kraują.

Chirurgas klausėsi jo apstulbęs. Jį nustebino ne tiek šių žodžių prasmė, kiek tonas, kuriuo jie buvo pasakyti. Visuomet ramus ir šaltakraujiškas, prieš mūšį kapitonas pagyvėdavo ir veržte verž4davosi į kovą. Tačiau dabar jo balse skambėjo liūdesys ir jam visiškai nebūdingas vangus abejingumas. Daktaras valandėlę patylėjo, svarstydamas, kaip jam geriau pasinaudoti šia kapitono nuotaikos permaina, kad įtikinus jį kautis pagal jo sugalvotą sistemą, ir po to pridūrė:

— Išmintingiausia, Džonai, būtų patarti pulkininkui šaudyti į priešą iš tolimo atstumo: kulka išveda priešą iš rikiuotės...

— Ne! — nekantriai sušuko kapitonas. — Tegu anglų muškietos nusvilina tiems slunkiams ūsus, jeigu tik pavyks juos ten nuvaryti... Bet pakaks apie tai! Pasakykite, Arčibaldai, ar jūs tikite, kad mėnulis — toks pat pasaulis, kaip ir mūsų žemė ir kad jame gyvena tokie pat gyvi sutvėrimai, kaip mes?

— Visiškai galimas daiktas, mielasis Džonai. Mes žinome mėnulio dydį, ir, remiantis šia analogija, galima spėti, kad jame yra gyvybė. Tačiau mes nežinome, ar pavyko mėnulio gyventojams pasiekti tokio pat tobulumo moksle, kaip žmonėms, nes tai didele dalimi priklauso nuo jo visuomenės gyvenimo sąlygų ir tam tikru mastu — nuo jo fizinės būklės.

— Man nėmaž nerūpi jų mokslas, Arčibaldai, tačiau mane stebina galybė tos jėgos, kuri sukūrė šiuos pasaulius ir valdo jų judėjimą. Pats nežinau kodėl, bet mane apima liūdesys, kai žiūriu į šį šviečiantį kūną su tamsio-

mis dėmėmis — jūromis ir kalnais, kaip jūs tvirtinate. Man rodos, kad ten randa prieglobstį mirusiųjų vėlės! Aure, ten mirksi žvaigždė,— tęsė Lotonas,— jos spinduliai stengiasi prasiskverbti pro lekiančius debesis. Gal būt, tai irgi pasaulis, apgyvendintas protingomis būtybėmis kaip ir mes. Kaip jūs manote, ar jie pažįsta karus ir kraujo praliejimą?

— Drįstu išsitarti, sere,— įsiterpė seržantas Holisteris, nejučiomis pridėdamas ranką prie kepurės,— šventajame rašte pasakyta, kad, Jozuei kaunantis su priešais, dievas liepė saulei sustoti. Man atrodo, kad jis taip padarė dėl to, kad tas galėtų dienos šviesoje smogti priešininkui į sparną, o gal užeiti jam į užnugarį, arba įvykdyti dar kokį nors manevrą. Jeigu jau pats viešpats atėjo jam į pagalbą, vadinasi, kariauti nėra nuodėmė. Nors aš niekaip negaliu suprasti, kodėl jie naudojo vežėčias, užuot pasiuntę sunkiosios kavalerijos būrius, kurie, be abejonės, galėtų daug sėkmingiau pralaužti pėstininkų gretas, sustabdyti tuos dviračius vežimus ir, netikėtai užpuolę iš užpakalio, sukapoti juos į gabalus kartu su arkliais.

— Jūs neįsivaizduojate, kaip išrodė šios senovinės transporto priemonės, seržante Holisteri, ir todėl apie jas taip klaidingai sprendžiate,— atsakė daktaras.— Prie jų ratų buvo pritaisyti aštrūs dalgiai, kurie supiaustydavo pėstininkų būrius ir išdrabstydavo juos it šiaudus. Aš neabejoju, kad pritvirtinus panašius instrumentus prie misis Flenegan vežimo, ji ryt rytą galėtų sukelti didžiulį sąmyšį priešo gretose.

— To dar betrūko,— subumbėjo Betė iš po gūnios,— ar norite, kad mano kumelę nušautų reguliarieji? Kai mes gaudėme plėšikus — dar tais laikais, kai vaikėmės juos po visą Džersį,— aš turėjau vilktis užpakaly visų, kadangi nė pats šėtonas nebūtų privertęs mano kumelę pajudėti iš vietos, kai priekyje griaudėjo šūviai. Kapitonas Džekas su savo Rounokiu pats apsidirbs su raudonšvarkiais, o mane ir mano kumelšę palikite ramybėje.

Tuo metu ant anglų užimtos aukštumos sudundėjo būgnai, skelbiantys, kad prasideda puolimas, ir tučtuojau iš

amerikiečių pusės jiems atsakė aliarmo signalas. Nuskardėjo karingi virginiečių trimito garsai, ir po minutės abi kalvos — viena užimta karališkųjų dalinių, kita jų priešininkų — atgijo ir sumargavo ginkluotais kareiviais.

Pradėjo aušti rytas, ir abi pusės ėmė ruoštis mūšiui. Skaičiumi amerikiečiai viršijo priešą, tačiau anglai buvo kur kas pranašesni savo drausme ir apsiginklavimu. Greitai visi pasiruošimai buvo baigti, ir, kai tik saulė pakilo, savanoriai pajudėjo pirmyn.

Smarkiai raižyta vietovė kliudė kavalerijos veiksmams, ir todėl dragūnams buvo įsakyta tik laukti pergalės ir pasistengti ją įtvirtinti. Netrukus Lotonas pasodino savo būrį ant žirgų ir, palikęs jiems vadovauti Holisterį, nujojo išilgai pėstininkų gretų; margai apsivilkę ir menkai apsiginklavę, jie stovėjo netvarkinga minia, kuri nė kiek nepanėšėjo į karo rikiuotę. Paniekinama šypsena žaidė kapitono lūpose, kai jis įgudusia ranka sukinėjo Rounokį tarp jų vingiuojančių eilių. Pasigirdus komandai pulti, Lotonas apjojo savanorių pulko sparną ir nusekė jiems įkandin. Norėdami suartėti su priešu, amerikiečiai turėjo nusileisti į nedidelę lomą, perkirsti ją, o paskui pakilti į kalną.

Nusileista buvo gana tvarkingai, tačiau, kai pėstininkai pasiekė kalno papėdę, priešais juos darniomis gretomis išėjo karališkoji kariuomenė, kurios sparnus iš abiejų pusių saugojo kalnų šlaitai.

Vos tik reguliarieji pajudėjo į priekį, savanoriai atidengė į juos taiklią ugnį, ir iš pradžių anglai sutriko. Vis dėlto jų karininkai greitai atstatė tvarką, ir kareiviai pradėjo sutartinėmis salvėmis šaudyti į amerikiečius. Kurį laiką tęsėsi smarkus, naikinantis šaudymas, o po to anglai puolė durtuvais. Nedisciplinuoti savanoriai nepajėgė atsispirti tokiam spaudimui. Jų gretos susvyravo, stabtelėjo ir greitai visa kariuomenė pakriko ir subyrėjo į atskirus dalinius ir nedidelius būrelius, kurie pradėjo trauktis, netvarkingai atsišaudydami.

Lotonas tylėdamas sekė mūšio eigą ir nepračiaupė lūpų tol, kol savanoriai nepradėjo bėgti iš mūšio lauko.

Bet tada, pamatęs, kokia nešlovė gresia tėvynės kariuomenei, kapitonas užsidegė pykčiu. Sukirtęs Rounokiui pentinais, jis nušuoliavo šlaitu, šaukdamas perkūnišku balsu ir mėgindamas sustabdyti besprunkančius savanorius. Jis rodė jiems į priešą ir klausė jų:

— Kur jūs? Štai į kurią pusę reikia bėgti!

Jo balse skambėjo tokia pašaipa, toks bebaimiškumas, kad bėgliai vienas po kito ėmė stoti, paskui burtis į dalinius ir pagaliau, įkvėpti dragūno pavyzdžio, pradėjo prašyti jį dar kartą vesti juos į puolimą.

— Na, tai pirmyn, bičiuliai! — sugriaudė kapitonas, pasukdamas žirgą priešo link: jis buvo netoli anglų pajėgų sparno. — Pirmyn, narsuoliai, ir nešaudykite tol, kol jūsų muškietų ugnis nesvilins jiems antakių!

Kareiviai puolė paskui jį, tačiau nei iš vienos, nei iš kitos pusės nesigirdėjo šūvių, kol priešininkai visai nepriartėjo vienas prie kito. Staiga anglų seržantas, kuris buvo pasislėpęs už uolos, įsiutintas iššūkio, mesto jų kariuomenei, išbėgo iš užuolandos ir, sustojęs už kelių jardų, nukreipė muškietą į kapitoną.

— Tik pamėgink iššauti — ir tau galas! — riktelėjo Lotonas ir, sudavęs žirgui pentinais, šoko pirmyn.

Šis šuolis ir Lotono balsas išgąsdino anglą: jis spustelėjo gaiduką virpančia ranka, Rounokis atsistojo piestu, bet tuoj pat griuvo negyvas ant žemės prie savo žudiko kojų. Lotonas pašoko ir susidūrė su priešu akis į akį. Tas atkišo į priekį durtuvą, veltui stengdamasis persmeigti dragūnui širdį. Kapitonas smogė kardu su tokia jėga, kad net kibirkštys sužybsėjo, ir durtuvas išlėkė penkiasdešimt pėdų į orą. Sekančią akimirką nukautas anglas tirtėdamas parkrito ant žemės.

— Pirmyn! — suriko Lotonas, pamatęs, kad iš už uolos išėjo priešo būrys ir atidengė smarkią ugnį. — Pirmyn! — pakartojo jis, rūsčiai iškėlęs kardą.

Ir staiga jo galingas kūnas susiūbavo ir ėmė pamažu virsti žemyn — taip virsta medkirčio pakirsta milžiniška pušis. Tačiau, krisdamas ant žemės, jis dar kartą mostelėjo kardu ir savo giliu balsu ištarė:

— Pirmyn!

Paskui jį ėję kareiviai stabtelėjo, apimti siaubo, paskui apsigręžė ir pabėgo, palikę kovos lauką karališkajai kariuomenei.

Anglų vadas nė neketino persekioti priešo, nes jis gerai žinojo, kad amerikiečiams į pagalbą tuoj ateis stambūs daliniai; todėl jis liepė tik surinkti sužeistuosius, o po to, surikiavęs kareivius keturkampiu, įsakė jiems trauktis link laivų stovėjimo vietos. Praėjus pusvalandžiui nuo Lotono žuvimo, mūšio lauke nebeliko nei anglų, nei amerikiečių.

Pašaukus kolonijų gyventojus į karo tarnybą, vadovybei teko pasiųsti į karinius dalinius gydytojus, šiek tiek susipažinusius su chirurgija, tačiau dažniausiai — visiškus nemokšas. Daktaras Sitgrivsas jautė šiems šundaktariams tokią pat panieką, kaip Lotonas — savanoriams. Dabar chirurgas klaidžiojo po lauką, smerkiamai dėbčiodamas į savo kolegas, užsiėmusius nesudėtingomis operacijomis; tačiau neradęs tarpe besitraukiančių būrių savo draugo ir bičiulio, jis nuskubėjo į tą vietą, kur stovėjo Holisteris su dragūnais, sužinoti, ar sugrįžo Lotonas, ir, aišku, gavo neigiamą atsakymą. Smarkiai sunerimęs, chirurgas, nepaisydamas pavojaus ir net negalvodamas apie jį, skubiai nužingsniavo į tą lauko galą, kur, kaip jis žinojo, įvyko paskutinis susirėmimas. Jam jau kartą pavyko išgelbėti savo draugą nuo mirties panašiomis aplinkybėmis, ir jis paslapčia net apsidžiaugė, kad jo menas vėl pravers, kai pamatė tolumoje Betę Flenegan, sėdinčią ant žemės ir pasilenkusią prie žmogaus, kurį daktaras tuoj pat atpažino iš ūgio ir drabužių — tai galėjo būti tik kapitonas. Kai chirurgas priėjo arčiau, jį ne juokais išgąsdino markitantės išvaizda. Jos juodas kykas gulėjo numestas į šalį, o žilstelėjusių plaukų sruogos netvarkingai krito ant veido.

— Džonai, mielasis Džonai! — tyliai pratarė daktaras, atsargiai paėmė kapitoną už riešo ir tučtuojau paleido jo negyvą ranką, iškart suvokęs baisią tiesą. — Džonai, brangusis, kurgi jūs sužeistas? Džonai, kaip jums padėti?

— Jūs kalbate su bejausmiu kūnu,— pasakė Betė.— Nieko jis daugiau nebeišgirs, ir nepadės jam nei jūsų tvarsčiai, nei vaistai. O, vargas mums, vargas! Kas dabar bus su mūsų laisve! Kas kariaus ir kas laimės mums pergalę?

— Džonai,— pakartojo chirurgas, vis dar neįstengdamas patikėti savo akimis,— mielasis Džonai, atsakykite man, kalbėkite ką nors, nors vieną žodį, tik atsakykite! O dieve, jis mirė! Kodėl aš nemiriau kartu su juo?

— Ir kam dabar gyventi, kam kovoti,— sudejavo Betė,— juk žuvo jie abu: ir jis, ir jo žirgas! Žiūrėkite, tenai guli vargšas gyvulys, o čia — jo šeimininkas! Šį rytą aš pati pašėriau jo arklį; ir pati savo rankomis paruošiau Džekui paskutinę vakarienę. O, varge, varge! Kas galėjo pagalvoti, kad kapitoną nudės šitie reguliarieji!

Daktaras užsidengė veidą rankomis ir be garso kūkčiojo, neįstengdamas nuslopinti savo sielvarto, o Betė liejo savo skausmą žodžiais.

— Kas gi dabar padrąsins vaikinus?— kalbėjo ji.— Ak, kapitone Džekai, jūs buvote pulko siela, ir su jumis mes nežinojome, kas yra pavojai! Ak, varge! Jis žuvo, jis žuvo, ir kartu su juo žuvo mūsų laisvė!

Kelyje, vingiuojančiame netoli tos vietos, kur gulėjo Lotonas, griausmingai sudundėjo kanopos, ir netrukus pasirodė visas virginiečių eskadronas su Danvudžiu priešakyje. Išvydęs gulintį pasliką kapitoną, jis tučtuojau sustabdė dragūnus ir, nušokęs nuo arklio, prisiartino prie jo. Lotono veidas nė kiek nebuvo pasikeitęs, tačiau rūsčių raukšlių, atsiradusių ant jo kaktos mūšio metu, neišlygino net ir mirtis. Jis gulėjo ramiai, tarsi miegodamas. Danvudis paėmė jo ranką ir valandėlę tylėdamas žiūrėjo; bet greitai tamsios majoro akys užsidegė ugnimi, ir jo išbalusius skruostus išmušė raudonos dėmės.

— Aš atkeršysiu už jį jo paties kardu!— sušuko jis, mėgindamas išimti ginklą iš kapitono rankos, tačiau jam nepavyko atgniaužti sustingusių pirštų.— Tada palaidokite juos drauge. Sitgrivsai, pasirūpinkite mūsų bičiuliu, o aš atkeršysiu už jo mirtį.

Majoras skubiai užšoko ant žirgo ir nuskriejo su dragūnais persekioti priešo.

Kol Danvudis stovėjo prie žuvusiojo kūno, jo eskadronas žiūrėjo į kapitoną Lotoną, kuris buvo visų numylėtinis. Šis vaizdas didžiai sujaudino dragūnus ir uždegė jų širdyse keršto geismą. Karininkai ir kareiviai, praradę šaltą kraują, be kurio negali pasisekti nė viena karinė operacija, sukirto pentinais žirgus ir nulėkė paskui savo vadą.

Anglai, išsirikiavę keturkampiu, kurio viduryje ėjo sužeistieji,— beje, jų buvo visai nedaug,— lėtai žygiavo nelygiu akmenuotu šlaitu, kai juos pasivijo dragūnai. Išrikiavęs kavaleristus kolona, Danvudis šuoliavo būrio priešaky, degdamas noru atkeršyti; jis tikėjosi, įsirėžęs į priešo gretas, išblaškyti anglus vienu smūgiu. Bet reguliarieji žinojo, kur jų jėga: tvirtai stovėdami vietoje, jie sutiko kavaleristus durtuvais. Virginiečių arkliai šūstelėjo atgal, raiteliai sumišo, o užpakalinės anglų eilės, atidengusios į juos artimą ugnį, numušė nuo arklių majorą ir dar keletą dragūnų. Atrėmę priešą, anglai toliau tvarkingai traukėsi, tuo tarpu Danvudis, kuris buvo sunkiai, tačiau ne mirtinai sužeistas, uždraudė savo kariams persekioti reguliariuosius, nes šioje raižytoje vietovėje jų pastangos būtų buvusios bergždžios.

Dragūnai lėtai grįžo per kalnus, nešdami sužeistą vadą ir nukautą kapitoną. Lotoną jie palaidojo prie vieno Viršukalnių forto sienų, o Danvudį atidavė švelniai susikrimtusios žmonos globai.

Praėjo dar daug savaičių, kol majoras tiek atsigavo, kad jį jau buvo galima vežti namo. Kiek kartų per šias savaites jis laimino minutę, davusią jam teisę naudotis jo žavingos slaugės patarnavimais! Ji nė akimirką nesitraukė nuo jo patalo, pati viena vykdė visus nenuilstančio Sitgrivso nurodymus, ir vyras sulig kiekviena diena ją vis labiau mylėjo ir gerbė.

Įsakius Vašingtonui, amerikiečių kariuomenė netrukus pasitraukė į žiemos būstines, o Danvudis kartu su papulkininkio laipsniu gavo atostogų ir leidimą nuvykti į tė-

viškę, kad ten galutinai išsigydytų savo žaizdas. Taigi, visa Vortonų šeimyna pasišalino iš karo veiksmų arenos ir kartu su kapitonu Singltonu išvyko į ramią ir jaukią Danvudžio sodybą. Tačiau, prieš išvažiuodami iš Fiškilo, jie gavo parašytą nepažįstama ranka laišką, pranešusį jiems, kad Henris yra sveikas ir gyvas, o taip pat, kad pulkininkas Velmiras paliko Ameriką ir išplaukė į savo gimtąją salą, netekęs visų savo ginklo draugų pagarbos.

XXXIV SKYRIUS

Visą sekančių metų pradžią amerikiečiai su savo sąjungininkais praleido rimtai ruošdamiesi užbaigti karą. Pietuose tarp Grino ir Rodono[1] vyko kruvini mūšiai, kurie atnešė šlovę anglų karo vado pulkams, tačiau baigėsi visiška amerikiečio pergale, akivaizdžiai įrodę, kuris iš tų dviejų generolų buvo geresnis.

Sąjungininkų armijos visą laiką grasino Niujorkui. Privertęs anglų vadovybę be paliovos drebėti dėl šio miesto saugumo, Vašingtonas tuo pačiu neleido priešininkui nusiųsti pastiprinimų Kornvaliui ir padėti jam įtvirtinti savo pergalę.

Kai atėjo ruduo, iš visa ko buvo matyti, jog išmušė lemiamoji valanda. Prancūzų daliniai, derindami savo veiksmus su stambiomis amerikiečių pajėgomis, perėjo niekieno žemę ir priartėjo prie karališkosios kariuomenės pozicijų, grasindami pradėti puolimą Kingsbridžo kryptimi. Sąjungininkai be atvangos puldinėjo anglų postus ir, priėję prie pat Džersio, grasė karaliaus armijai ir iš tos pusės. Šie rimti pasiruošimai bylojo, kad reikia laukti apgulos ir šturmo. Bet seras Henris Klintonas, perėmęs keletą Vašingtono laiškų, bevelijo ramiai sėdėti už tvirtų sienų ir, rūpindamasis tik savo saugumu, atsisakinėjo padėti prašiusiam pagalbos Kornvaliui.

Darganotos rugsėjo dienos vakarą didelė grupė kari-

---

[1] Grinas — amerikiečių generolas, pasižymėjęs Nepriklausomybės karo metu; Rodonas — anglų generolas.

ninkų susirinko prie pastato, stovinčio pačiame amerikiečių kariuomenės, grasinančios Džersiui, viduryje. Amžius, mundurai, ori laikysena — viskas rodė, kad čia atvyko aukšto rango vadai. Tačiau vienam iš jų visi reiškė ypatingą pagarbą, klausė su ypatingu dėmesiu, ir buvo aišku, kad jis čia yra iš visų vyriausias. Jo drabužis buvo paprastas, tačiau jį puošė daugybė karinių pasižymėjimo ženklų. Jis sėdėjo ant grynakraujo juodbėro žirgo, o aplinkui keletas jaunų karininkų, besipuikuojančių žibančiais mundurais, matyt, laukė jo įsakymų ir pavedimų. Tie, į kuriuos jis kreipdavosi, tučtuojau nukeldavo skrybėles, o kai jis prabildavo, jo žodžių visi klausėsi su daug gilesniu dėmesiu ir didesne pagarba, negu to reikalavo kariniai statutai. Pagaliau generolas kilstelėjo savo skrybėlę ir ramiai nusilenkė susirinkusiems. Atsakydami visi jam nusilenkė ir ėmė skirstytis; prie jo pasiliko tik asmeninė svita ir vienas adjutantas. Nulipęs nuo žirgo, generolas žengė keletą žingsnių atgal ir rūpestingai apžiūrėjo savo ristūną, o paskui, metęs greitą, bet išraiškingą žvilgsnį į savo adjutantą, įėjo į namą. Adjutantas nusekė įkandin jo.

Įėjęs į kambarį, matyti, iš anksto paruoštą jo priėmimui, generolas atsisėdo į krėslą ir kurį laiką sėdėjo, paskendęs mintyse, nelyginant žmogus, įpratęs dažnai tartis pats su savimi. Visą tą laiką adjutantas stovėjo, laukdamas nurodymų. Galiausiai generolas pakėlė akis ir pasakė įprastu jam tyliu ir ramiu balsu:

— Ar atėjo tas žmogus, kurį aš norėjau pamatyti?

— Taip, jūsų prakilnybe, jis laukia jūsų įsakymų.

— Prašau, atveskite jį čionai ir palikite mus vienus.

Adjutantas nusilenkė ir pasišalino. Po kelių minučių durys vėl atsivėrė, ir į kambarį įsmuko žmogus. Nieko nesakydamas, jis kukliai sustojo prie įėjimo. Generolas neišgirdo, kaip jis įėjo, ir, vis dar giliai susimąstęs, sėdėjo ir žiūrėjo į ugnį. Praėjo keletas minučių, ir jis ištarė pusbalsiu, tarsi kreipdamasis pats į save:

— Rytoj mes turime pakelti uždangą ir atskleisti mūsų planus. Tepadeda mums dievas!

Čia ateivis truputį sujudėjo, ir generolas atsigręžęs pamatė, kad jis ne vienas. Jis tylėdamas parodė svečiui į židinį, ir šis priėjo arčiau, nors buvo taip apsimuturiavęs — matyt, ne tiek dėl šalčio, kiek norėdamas pasislėpti nuo svetimų akių,— kad jam tikrai nereikėjo tos šilumos. Mandagiu rankos mostu generolas pasiūlė jam kėdę, tačiau svečias, kukliai linktelėjęs, pasiliko stovėti. Vėl įsivyravo tyla. Pagaliau generolas atsistojo ir, atidaręs stovinčią ant stalo skrynelę, išėmė iš jos nedidelį, bet, matyt, sunkų kapšelį.

— Harvi Berčai,— pasakė jis ateiviui,— laikas nutraukti mūsų ryšius. Šiandien mes turime išsiskirti visiems laikams.

Prekeivis atmetė dengusį jo veidą gaubtą ir valandėlę įdėmiai žiūrėjo į savo pašnekovą. Paskui nuleido galvą ant krūtinės ir pratarė:

— Kaip jums patinka, jūsų prakilnybe.

— Tai būtina. Kai aš užėmiau postą, kuriame dabar esu, man teko pažinti daugelį žmonių, kurie, kaip ir jūs, buvo mano akys ir ausys. Jumis aš pasitikėjau labiau, negu visais kitais; aš seniai pastebėjau jumyse meilę tiesai bei ištikimybę savo principams ir galiu su džiaugsmu pasakyti, kad niekada jumis nenusivyliau. Jūs vienas žinote mano slaptuosius agentus šiame mieste, ir nuo jūsų sąžiningumo priklauso ne tik jų gerovė, bet taip pat ir gyvybė.

Jis akimirką nutilo, tarsi ieškodamas žodžių, kuriais galėtų išreikšti savo dėkingumą prekeiviui, ir paskui kalbėjo toliau:

— Man rodos, jūs esate vienas iš nedaugelio, kurie iki galo pasiliko ištikimi mūsų reikalui, ir, nors jus laikė mūsų priešų šnipu, jūs nė karto neišdavėte jiems žinių, kurių buvo negalima išduoti. Tiktai aš, tik aš vienintelis visame pasaulyje, žinau, kad jūs taip darėte iš didelės meilės Amerikai ir jos laisvei.

Klausydamas šių žodžių, Harvis pamažu kėlė aukštyn nuleistą ant krūtinės galvą, o jo skruostus išmušė švel-

nus nuoraudis. Generolui baigus kalbėti, Harvio visas veidas buvo nukaitęs iš susijaudinimo, jis stovėjo, išdidžiai iškėlęs galvą, tačiau kukliai nuleidęs akis į žemę.

— Dabar aš turiu atsilyginti jums už jūsų paslaugas. Iki šiol jūs vis atsisakinėjote priimti užmokestį, ir mano skola nepaprastai išaugo — aš nenoriu sumenkinti pavojų, kuriuos jūs patyrėte. Čia šimtas auksinų; jūs žinote, kokia neturtinga mūsų šalis, ir suprasite, kodėl toks skurdus jūsų atlyginimas.

Prekeivis pakėlė akis į kalbantįjį, tačiau, kai šis ištiesė jam pinigus, žengė žingsnį atgal, tarsi atsisakydamas priimti kapšelį.

— Už jūsų ištikimą tarnybą, už visas jūsų pergyventas negandas tai labai nedaug, aš suprantu,— tęsė generolas,— bet tai viskas, ką aš galiu jums pasiūlyti. Gal būt, pasibaigus karui, aš galėsiu padidinti šį užmokestį.

— Nejaugi jūs manote, jūsų prakilnybe, kad aš rizikavau gyvybe ir suteršiau savo vardą dėl pinigų?

— Jei ne dėl pinigų, tai dėl ko gi?

— Kas pašaukė jūsų prakilnybę į kovos lauką? Dėl ko jūs kiekvieną dieną ir kiekvieną valandą statote savo brangią gyvybę į mirtiną pavojų? Ar verta kalbėti apie mane, jeigu tokie žmonės, kaip jūs, aukojate viską mūsų tėvynės labui? Ne, ne, aš neimsiu iš jūsų nė vieno dolerio, vargšei Amerikai dabar labiau jų reikia!

Kapšelis išslydo iš generolo rankos ir nukrito prie prekeivio kojų, kur pragulėjo užmirštas iki pat šio pokalbio galo.

— Yra daugybė priežasčių, kurios verčia mane taip elgtis, tačiau jums jos nėra žinomos. Mes esame nevienodoje padėtyje: mane visi pažįsta kaip armijos vadą, o jus iki grabo lentos laikys tėvynės išdaviku. Neužmirškite, jog kaukę, slepiančią jūsų tikrąjį veidą, jums nebus leista nusiimti dar daugelį metų, o gal būt — niekada.

Berčas vėl nuleido galvą, tačiau šis judesys neišreiškė sutikimo.

— Jūsų jaunystė jau praėjo, jūs greitai pasensite. Iš ko tada pragyvensite?

— Štai iš ko,— atsakė prekeivis, ištiesdamas sudiržusias nuo darbo rankas.

— Bet kada nors ir jos atsisakys jums tarnauti; priimkite pagalbą, kuri parems jus senatvėje. Prisiminkite, kuo jūs rizikavote ir ką pergyvenote. Aš jau sakiau jums, kad daugelio įžymių žmonių likimas priklauso nuo to, ar jūs sugebėsite išsaugoti paslaptį. Kaip man įrodyti jiems, kad jie gali jumis pasikliauti?

— Pasakykite jiems,— atsakė Berčas, žengęs žingsnį į priekį ir netyčia užmynęs kapšelį su pinigais,— pasakykite jiems, kad aš nepaėmiau aukso.

Rūsčius generolo bruožus nušvietė maloni šypsena, ir jis tvirtai paspaudė ranką prekeiviui.

— Taip, dabar aš jus gerai pažįstu! Ir, nors tos pačios priežastys, kurios anksčiau vertė mane statyti į pavojų jūsų gyvybę, šiandien neleidžia man atvirai grąžinti garbę jūsų geram vardui, aš visada liksiu jūsų slaptas draugas. Nebijokite kreiptis į mane nelaimėje ar ligoje, ir, kol viešpats dievas negailės man savo malonių, aš mielai dalinsiuosi viskuo su žmogumi, kuris taip tauriai mąsto ir taip kilniai elgiasi. Jeigu kada nors jus apleis jėgos ir pakliūsite į vargą, o mūsų šaliai nušvis ilgai laukta taika, suraskite duris to, kurį pažinote Harperio vardu, ir jis nesigėdins jus priimti ir šimteriopai jums atlygins.

— Man labai nedaug reikia šiame gyvenime,— ištarė Harvis,— ir kol dievas duos sveikatos ir garbingo darbo, man nieko netrūks; tačiau jūsų prakilnybės draugystė man yra brangesnė už visą anglų iždo auksą.

Keletą minučių generolas stovėjo giliai užsigalvojęs. Paskui priėjo prie stalo, paėmė lapelį popieriaus, parašė ant jo kelis žodžius ir padavė prekeiviui.

— Aš tikiu, jog apvaizda nuskyrė mūsų šaliai didį ir šlovingą vaidmenį, kai matau, koks pasiaukojantis patriotizmas gyvuoja pačių kukliausių jos piliečių širdyse,— pasakė jis.— Tokiam žmogui, kaip jūs, turi būti baisu žengti į kapą su laisvės priešo pravarde; bet jūs jau žinote, kiek gyvybių būtų pražudyta, jeigu atskleistumėte savo tikrąjį veidą. Dabar neįmanoma apdovanoti jus pa-

gal nuopelnus, tačiau aš drąsiai patikiu jums šį dokumentą. Jei mes daugiau nebesusitiksime, tai jis, gal būt, pravers jūsų vaikams.

— Mano vaikams?— šūktelėjo prekeivis.— Ar aš galiu duoti šeimai savo suterštą vardą?

Giliai susisielojęs, klausėsi generolas sielvartingų prekeivio žodžių ir vėl ištiesė ranką link aukso, tačiau, pažvelgęs į pašnekovo veidą, stabtelėjo. Įspėjęs jo ketinimą, Harvis papurtė galvą ir tęsė ramesniu balsu:

— Jūs iš tiesų man dovanojote lobį, jūsų prakilnybe, ir niekas jo nepamatys. Yra žmonių, kurie gali patvirtinti, jog aš niekinau mirtį, kai reikėjo išlaikyti jūsų paslaptis. Aš nepamečiau to raštelio, kaip kad sakiau jums, o prarijau, kada mane pagavo virginiečiai. Tai buvo vienintelis kartas, kai aš apgavau jūsų prakilnybę — pirmas ir paskutinis. Taip, žinoma, tai lobis man... Gal būt,— pridūrė jis, liūdnai nusišypsojęs,— po mano mirties žmonės sužinos, kas buvo mano draugas, o jeigu ne — manęs vis tiek nebus kam gailėti.

— Neužmirškite,— su nuoširdžia užuojauta pasakė generolas,— kad aš visada liksiu jūsų slaptas draugas; bet atvirai aš negaliu jūsų pažinti.

— Žinau, žinau,— atsakė Berčas,— aš žinojau tai dar tuomet, kai ėmiausi šio darbo. Aš tikriausiai daugiau nebepamatysiu jūsų prakilnybės. Telaimina jus dievas visur ir visada.— Jis nutilo ir žengė link durų.

Generolas didžiai susijaudinęs žiūrėjo į jį.

Prekeivis dar kartą atsigręžė, pažvelgė į ramų, bet valdingą generolo veidą. Jo akyse atsispindėjo pagarba ir liūdesys. Paskui jis žemai nusilenkė ir išėjo.

Amerikiečių ir prancūzų armijos, vadovaujamos įžymiojo karvedžio, sumušė Kornvalio pulkus, ir nesėkmingai prasidėjusi kampanija pasibaigė triuškinančia amerikiečių pergale. Netrukus Didžioji Britanija, nebepakeldama šio karo naštos, pripažino Jungtinių Valstijų nepriklausomybę.

XXXV SKYRIUS

Praėjo trisdešimt treji metai nuo mūsų ką tik aprašyto pokalbio, ir amerikiečių armija dar kartą susirėmė su Anglijos pulkais; tačiau dabar karo veiksmai vyko ne prie Hudzono, o prie Niagaros krantų[1].

Vašingtonas jau seniai ilsėjosi kape, ir jo kūnas pavirto į dulkes; tačiau laikas greitai dildo visus piktus jausmus — tiek politinį priešiškumą, tiek ir asmeninį pavydą, ir jo vardas sulig kiekviena diena spindėjo dar skaisčiau, o jo nuopelnai ir teisingumas buvo vis labiau vertinami ne tiktai jo tėvynėje, bet ir visame pasaulyje. Dabar, visų vieninga nuomone, jis tapo proto ir švietimo amžiaus didvyriu. Ir karštos širdys jaunuolių, kurie 1814 metais buvo mūsų armijos pasididžiavimas, suplakdavo smarkiau, vien paminėjus didžiojo amerikiečio vardą, ir užsidegdavo troškimu pakartoti jo žygdarbį. Tačiau, tur būt, nė vienas jaunuolis taip karštai netroško prilygti savo garsiajam tėvynainiui, kaip jaunas karininkas, kuris tų kruvinų metų liepos dvidešimt penktosios vakarą stovėjo ant plokščios uolos ir žiūrėjo į didįjį krioklį. Jis buvo aukštas ir gražiai sudėtas, kupinas jėgų ir jaunatviškos energijos; jo spindinčios juodos akys žvelgė linksmai ir smalsiai. Kai jis žiūrėjo į virstančias bedugnėn sūkuriuojančio vandens mases, jo žvilgsnyje švietė drąsa ir atkaklumas, bylojąs apie karštą ir entuziastingą būdą. Šalia gražiojo jaunuolio stovėjo kitas karininkas, ir, sprendžiant pagal tai, kaip susidomėję abu žiūrėjo į krioklį, buvo aišku, jog jie pirmą kartą regi šį vakarų pasaulio stebuklą. Jie ilgai stovėjo, netardami nė žodžio; staiga aukščiau aprašyto karininko palydovas krūptelėjo ir, rodydamas kartu į žiojėjančią prie jų kojų prarają, šūktelėjo:

— Žiūrėk, Vortonai, tenai žmogus plaukia per pačius krioklio verpetus, o laivelis ne didesnis už riešuto kevalą!

---

[1] Šio skyriaus veiksmas vyksta 1814 metais, kai Jungtinės Valstijos buvo įtrauktos į karą su Anglija, vėl mėginusia pavergti amerikiečių kolonijas. Karas pasibaigė visiška Amerikos pergale.

— Aš matau kuprinę ant jo pečių. Matyt, tai kareivis,— atsiliepė jo draugas.— Eime link prieplaukos, Meisonai, ir, pasitikę jį, sužinosime, kokias jis atvežė naujienas.

Jie sugaišo nemaža laiko, kol pasiekė vietą, kur priplaukė laivelis.

Priešingai jaunuolių lūkesčiams, iš laivelio išlipo senyvas žmogus ir, kaip matyti, ne kariškis. Jis jau turėjo virš septyniasdešimt metų, tačiau jo amžių tikriau rodė praretėję žili plaukai, dengiantys raukšlėtą kaktą, nei sausas raumeningas kūnas. Jis buvo susikūprinęs, bet ne nuo karšaties, o tikriausiai dėl to, kad taip buvo įpratęs vaikščioti. Drabužis jo buvo varganas; daugybė įvairiausių lopų liudijo, kad jo savininkas yra taupus žmogus. Ant pečių jis nešė pustuštį maišelį, kuris ir suklaidino karininkus. Pasisveikinę su senuku, jaunuoliai nusistebėjo, kaip tokiame amžiuje jis nebijo plaukti taip arti krioklio verpetų, o jis šiek tiek drebančiu balsu paklausė jų, kokios žinios iš kovojančių armijų.

— Neseniai mes sumušėme raudonšvarkius Čipevos lygumose,— atsakė tas, kurį vadino Meisonu.— Nuo to laiko žaidėme slėptynes su jų laivais. O dabar vėl einame ten, iš kur pradėjome, įniršę ir pikti kaip velniai.

— Gal būt, tarp kareivių yra ir jūsų sūnus?— paklausė jo draugas daug švelnesniu ir malonesniu tonu.— Jei taip, tai pasakykite man, kuo jis vardu ir kuriame tarnauja pulke, ir aš nuvesiu jus pas jį.

Senukas palingavo galvą ir, perbraukęs ranka savo sidabrines sruogas, romiai ir nuolankiai atsakė:

— Ne, aš esu vienui vienas pasaulyje.

— Tau reikėjo pridurti, kapitone Danvudi,— šūktelėjo nerūpestingasis Meisonas,— kad tu nuvesi jį pas sūnų, jeigu tau pavyks surasti tą pulką ir tą kareivį, kadangi bemaž pusė mūsų armijos jau išžygiavo ir, galimas daiktas, stovi dabar prie Jurgio forto sienų, jei tik mūsų žinios teisingos.

Čia senukas staiga sustojo ir pradėjo įdėmiai žiūrėti tai į vieną, tai į kitą karininką. Pastebėję tai, jie taip pat sustojo.

— Ar aš neapsirikau?— paklausė nepažįstamasis, pridengęs ranka akis nuo besileidžiančios saulės spindulių.— Kaip jus pavadino šis karininkas?

— Mano vardas Vortonas Danvudis,— atsakė šypsodamasis jaunuolis.

Nepažįstamasis gestu paprašė jaunuolį nusiimti skrybėlę, ir, kai tas įvykdė šį prašymą, jo šilkines garbanas išsklaidė vėjas, atidengdamas gražų, nuoširdų veidą.

— Visai kaip mūsų šalis!— su įkarščiu šūktelėjo senukas.— Ji kasdien vis gražėja, telaimina ją dievas!

— Ko tu taip spoksai į jį, leitenante Meisonai?— juokdamasis paklausė kapitonas Danvudis.— Tu, atrodo, taip nesistebėjai netgi tada, kai pamatei krioklį.

— Kas man tie kriokliai! Jais mėnesienoje galėtų grožėtis tavo tetulė Sara ir tas šaunus senas viengungis — pulkininkas Singltonas. O tokių vyrų, kaip aš, šituo nenustebinsi, man daug labiau rūpi štai tokie susitikimai.

Nepaprastas senuko įkarštis, vos tik tvykstelėjęs, tuoj pat užgeso. Vis dėlto jis klausėsi jaunuolių pokalbio su dideliu susidomėjimu. Danvudis, truputį surimtėjęs, užginčijo:

— Na, na, nesijuok iš mano mielos tetulės, Tomai; juk ji yra įsikūnijęs gerumas, ir aš girdėjau, kad jaunystėje jai teko pergyventi didelę nelaimę.

— O aš girdėjau kalbant Akomake,— atsakė Meisonas,— kad pulkininkas Singltonas kasmet šventojo Valentino dieną siūlo jai ranką ir širdį, o kiti dar prideda, kad tavo senelė Džaneta palaiko jo piršlybas.

— Mieloji senelė Džaneta!— juokdamasis šūktelėjo Danvudis.— Kažin ar ji galvoja apie kieno nors vedybas po to, kai numirė daktaras Sitgrivsas! Anksčiau žmonės kalbėjo, kad jis jai piršosi, tačiau toliau abipusių komplimentų reikalas, matyt, nenuėjo. Ir aplamai visi tie gandai pasklido dėl to, kad mano tėvas bičiuliavosi su pul-

kininku Singltonu. Juk tu žinai, jie kartu tarnavo kavalerijoje, kaip ir tavo tėvas.

— Aišku, žinau; tik, prašau, nesakyk man, jog tas senas, orus viengungis taip pat dažnai lankosi generolo Danvudžio dvare vien dėl to, kad paplepėtų su juo apie praėjusias kovas. Kai aš ten buvau paskutinį kartą, ta pageltusi ilganosė tavo motinos ekonomė nusivedė mane į podėlį ir įtikinėjo, jog pulkininkas, jos žodžiais tariant,— labai pelninga partija ir kad jo plantacijos Džordžijoje duoda neblogas pajamas,— dievaži, aš pamiršau, kiek ji ten priskaičiavo.

— Gali būti,— tarstelėjo kapitonas.— Keitė Heins puikiai moka skaičiuoti.

Jaunuoliai nutilo ir pažvelgė į nepažįstamąjį, nežinodami, ar jiems palikti jį, ar ne.

Senukas, įtempęs dėmesį, gaudė kiekvieną jų ištartą žodį. Baigiantis pokalbiui, jo susikaupusį veidą nušvietė giedra šypsena. Jis palingavo galvą, perbraukė ranka per kaktą ir, atrodė, susimąstė apie praėjusius laikus. Meisonas, neatkreipęs dėmesio į senuko veido išraišką, tęsė:

— Man atrodo, kad ta ekonomė — didelė savimyla.

— Jos savimeilė niekam nekenkia,— atsiliepė Danvudis.— Pats nemaloniausias jos bruožas — priešiškumas negrams. Ji, sako, per visą savo gyvenimą jautusi simpatiją tik vienam negrui.

— Kam gi?

— Mano velionio senelio tarnui, vardu Cezaris. Tu tikriausiai jo neprisimeni: jis numirė tais pačiais metais, kaip ir jo šeimininkas, kai mes dar buvome vaikai. Keitė kasmet užperka mišias už jo sielą, ir jis, dievaži, tikrai to nusipelnė. Aš girdėjau, kad jis padėjo mano dėdei iš Anglijos — taip mes vadiname generolą Vortoną,— kai šis buvo atsidūręs bėdoje per praeitą karą. Mama visada kalba apie jį su didele meile. Kai ji ištekėjo, Keitė su Cezariu atvažiavo kartu su ja į Virginiją. Mano motina buvo. . .

— Tikras angelas!— užbaigė senukas su tokiu įkarščiu, jog abu jaunuoliai net krūptelėjo iš netikėtumo.

— Argi jūs ją pažinojot?— šūktelėjo Danvudis, nuraudęs iš pasitenkinimo.

Tačiau nepažįstamojo atsakymą užtrenkė staiga sugriaudusios patrankos; po jų nuaidėjo tankios šautuvų salvės, ir netrukus oras gauste gaudė nuo artilerijos ir kitokių pabūklų šūvių. Abu karininkai galvotrūkčiais metėsi savo stovyklos link, o jų naujasis pažįstamas nusekė pavymui. Susijaudinimas ir nerimas prieš artėjantį mūšį sukliudė jiems tęsti pokalbį, ir visi trys, skubėdami į kovos lauką, spėjo persimesti tik keliais žodžiais apie susišaudymo priežastį ir jų laukiančias dideles kautynes. Šio trumpo ir skubaus žygio metu kapitonas Danvudis draugiškai žvilgčiojo į senuką, kuris ėjo nepaprastai lengvu pagal jo metus žingsniu; jaunuolio širdžiai malonu buvo išgirsti giriamus nepažįstamojo žodžius, kadangi jis dievino savo motiną. Netrukus karininkai atėjo į pulką, ir kapitonas, stipriai paspaudęs senukui ranką, paprašė, kad tas būtinai suieškotų jį sekantį rytą ir ateitų pas jį į palapinę. Po to jie išsiskyrė.

Amerikiečių stovykloje viskas pranašavo, jog artėja lemiamas susirėmimas. Už kelių mylių griaudė tokia artilerijos ir muškietų kanonada, kad jos neįstengė nuslopinti net ir krioklio dundėjimas. Greitai pajudėjo visa kariuomenė, išžygiavusi paremti jau pradėjusių mūšį pulkų. Tačiau naktis užėjo anksčiau, nei atsarginiai ir nereguliarieji daliniai pasiekė Landis Leiną — kelią, vedantį nuo upės ir kertantį neaukštą kūgio pavidalo kalvą netoli didžiojo Niagaros vieškelio. Šios kalvos viršūnėje stovėjo anglų patranka, o jos papėdėje kovėsi šaunioji Skoto brigada, kuri, nežiūrint to, kad nelygiame mūšyje neteko daugiau pusės karių, rodė drąsumo stebuklus. Vienai amerikiečių kariuomenės kolonai buvo įsakyta išsirikiuoti palei kelią ir atakuoti šią kalvą. Smogę anglams į sparną ir durtuvais nukovę artileristus, amerikiečiai paėmė patranką. Prie jų tučtuojau prisijungė draugai, ir priešas buvo nušluotas nuo kalvos. Tačiau anglų generolui buvo tuoj pat atsiųsti dideli pastiprinimai, o jo kariuomenė buvo tokia narsi, kad negalėjo taip lengvai susitaikyti su pra-

laimėjimu. Britai padarė keletą kruvinų kontratakų, stengdamiesi atgauti savo pabūklą, bet buvo nublokšti atgal ir patyrė didžiulius nuostolius. Vieno iš pastarųjų susidūrimų metu kupinas jaunatviško įkarščio kapitonas, kurį mes jau esame minėję, nuvedė savo kareivius toli į priekį, kad išsklaidytų akiplėšiškai drąsų priešo būrį. Jam tas pasisekė, tačiau, sugrįžęs į savo pulką, jis pasigedo Meisono. Po to, kai buvo atremta paskutinė ataka, praretėjusiems amerikiečių daliniams buvo įsakyta grįžti į stovyklą. Anglų jau niekur nebuvo matyti, ir amerikiečiai nekliudomi surinko visus sužeistuosius, kurie galėjo judėti. Tuo metu Vortonas Danvudis, sunerimęs dėl savo draugo likimo, čiupo liepsnojantį fakelą ir, lydimas dviejų kareivių, nuėjo ieškoti jo toje lauko pusėje, kur jį buvo matęs paskutinį kartą. Netrukus jie rado Meisoną kuo ramiausiai sėdintį ant kalvos šlaito: leitenantas negalėjo žengti nė žingsnio, kadangi buvo susilaužęs koją. Pamatęs draugą, Danvudis puolė prie jo šaukdamas:

— Brangusis Tomai! Aš taip ir maniau, kad rasiu tave visų priekyje, prie pat priešo pozicijų!

— Ramiau, ramiau, drauguži, su manimi reikia elgtis atsargiai,— atsakė leitenantas.— Be to, tu apsirikai, kažkoks drąsuolis nusigavo dar arčiau prie anglų, nei aš, tik nežinau, kas tai galėtų būti. Jis iššoko iš dūmų priešais mano būrį, mėgindamas paimti kažką į nelaisvę, tačiau, vargšas, nebegrįžo. Antai jis guli ant kalvos viršūnės. Aš daug kartų šaukiau jį, bet, man regis, jis jau niekada nebeatsilieps.

Danvudis užlipo ant kalvos ir, dideliam savo nustebimui, išvydo nepažįstamąjį senuką.

— Tai tas pats senelis, kuris pažinojo mano motiną!— šūktelėjo jis.— Jau vien dėl to turiu jį deramai palaidoti. Pakelkite jo kūną ir nuneškite į mūsų stovyklą. Tegu jo kaulai ilsisi gimtojoje žemėje.

Išgirdę šiuos žodžius, priėjo kareiviai. Senukas gulėjo ant nugaros, ir fakelas skaisčiai apšvietė jo veidą. Akys buvo užmerktos, tarsi jis būtų užsnūdęs. Susenusios ir išdžiūvusios lūpos buvo šiek tiek pračiauptos, tačiau ne

iš skausmo, o veikiau atrodė, jog jis šypsosi. Šalimais gulėjo kareivio muškieta; jo rankos buvo prispaustos prie krūtinės, ir vienoje jų jis laikė sugniaužęs kažkokį daiktą, žibantį it sidabras. Danvudis pasilenkė ir, kilstelėjęs jo ranką, pamatė, kad kulka pervėrė jam krūtinę ir pataikė tiesiai į širdį. Senuko rankoje buvo skardinė dėžutė, pramušta lemtingosios kulkos: matyt, sukaupęs paskutines jėgas, jis ištraukė ją iš užančio prie savo krūtinės. Danvudis atidarė ją ir rado ten kažkokį popierių. Didžiai nustebęs, jis perskaitė:

Svarbios politinės priežastys, nuo kurių priklauso daugelio žmonių gerovė ir gyvybė, vertė mane laikyti paslaptyje tai, ką dabar atskleis šis raštelis. Harvis Berčas ilgus metus ištikimai ir nesavanaudiškai tarnavo savo tėvynei. Jeigu žmonės neįvertins jo nuopelnų, teatlygina jam viešpats!

Džordžas Vašingtonas

Tai buvo NIEKIENO ŽEMĖS šnipas. Jis mirė taip, kaip gyveno, šventai atsidavęs savo tėvynei ir paaukojęs gyvybę dėl jos laisvės.